

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Ing. Michaela Pešková

**Transpozice institutu energetického společenství
do českého právního řádu**

Diplomová práce

Katedra evropského práva

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Michal Říha

Datum uzavření rukopisu diplomové práce: 23. září 2022

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem překládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 23. září 2022

.....

Ing. Michaela Pešková

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce JUDr. Michalovi Říhovi za jeho vstřícný přístup, cenné rady a čas mi věnovaný při psaní této práce.

Obsah

Úvod	1
1. Transpozice unijních směrnic	4
1.1 Metody transpozice	8
1.2 Národní úprava procesu transpozice	19
2. Unijní úprava energetických společenství	24
2.1 Občanské energetické společenství	30
2.2 Společenství pro obnovitelné zdroje	36
2.3 Společné charakteristiky a rozdíly mezi oběma typy energetických společenství	42
3. Zahraniční zkušenosti s energetickými společenstvími	53
3.1 Praktické zkušenosti s energetickými společenstvími	53
3.2 Zkušenosti s transpozicí energetických společenství	68
3.2.1 Německo	71
3.2.2 Rakousko	77
3.2.3 Portugalsko	82
3.2.4 Slovensko	87
4. Doporučení při transpozici energetických společenství do českého právního řádu	94
4.1 Definiční znaky energetických společenství	98
4.1.1 Členství v energetickém společenství a výkon kontroly	103
4.1.2 Právní forma	110
4.2 Vstup energetického společenství na trh	120
4.3 Práva a povinnosti energetického společenství	126
4.4 Režimy podpory	132
Závěr	137
Seznam použitých zdrojů	141
Monografie	141
Odborné články a jiné práce	142

Právní předpisy	151
Judikatura	157
Ostatní zdroje.....	158
Transpozice institutu energetického společenství do českého právního řádu – abstrakt	168
Transposition of Energy Communities into Czech Law – abstract.....	169
Přílohy	I

Seznam zkratek

AS	akciová společnost
CEEAG	Pokyny pro státní podporu v oblasti klimatu, životního prostředí a energetiky na rok 2022 (<i>Climate, Energy and Environmental Aid Guidelines</i>)
CEP	Čistá energie pro všechny Evropany (<i>Clean Energy for all Europeans Package</i>)
DGEG	Generální ředitelství pro energetiku a geologii (<i>Direção-Geral de Energia e Geologia</i>)
EAG	zákon o rozšíření energie z obnovitelných zdrojů [<i>Bundesgesetz über den Ausbau von Energie aus erneuerbaren Quellen (Erneuerbaren-Ausbau-Gesetz – EAG), BGBl. I Nr. 150/2021, zuletzt geändert durch das Bundesgesetz BGBl. I Nr. 181/2021</i>]
EEAG	Pokyny pro státní podporu v oblasti životního prostředí a energetiky na období 2014–2020 (tzv. <i>Energy and Environmental Aid Guidelines</i>)
EEG 2014	německý zákon o obnovitelných energiích z roku 2014 [<i>Gesetz für den Ausbau erneuerbarer Energien (Erneuerbare-Energien-Gesetz – EEG 2014) vom 21. Juli 2014 (BGBl. I S. 1066)</i>]
EEG 2017	EEG 2014 ve znění novely účinné od roku 2017
EEG 2021	EEG 2014 ve znění novely z roku 2021
EEG 2023	EEG 2014 ve znění novely účinné od roku 2023

ElWOG 2010	zákon o podnikání v elektroenergetice a organizaci trhu s elektřinou z roku 2010 [<i>Bundesgesetz, mit dem die Organisation auf dem Gebiet der Elektrizitätswirtschaft neu geregelt wird (Elektrizitätswirtschafts- und -organisationsgesetz 2010 – ElWOG 2010), BGBl. I Nr. 110/2010, zuletzt geändert durch das Bundesgesetz BGBl. I Nr. 150/2021</i>]
energetické společenství	občanské energetické společenství a společenství pro obnovitelné zdroje
energetický zákon	zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů
ERSE	portugalský regulační orgán (<i>Entidade Reguladora dos Serviços Energéticos</i>)
ERÚ	Energetický regulační úřad
FiP	podpora formou zelených bonusů (<i>feed-in premiums</i>)
FiT	podpora formou pevných výkupních cen (<i>feed-in tariffs</i>)
FVE	fotovoltaická elektrárna
Komise	Evropská komise
KVET	kombinovaná výroba elektřiny a tepla
Metodická pomůcka	Metodická pomůcka pro prevenci nadbytečné regulatorní zátěže při implementaci práva EU
Metodické pokyny	Metodické pokyny pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu

nařízení (EU) 2019/943	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/943 ze dne 5. června 2019 o vnitřním trhu s elektřinou
NKEP	národní klimaticko-energetický plán
novela zákona o POZE	zákon č. 382/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
NRSR	Národní rada Slovenské republiky (<i>Národná rada Slovenskej republiky</i>)
OES	občanské energetické společenství
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OZE	obnovitelné zdroje energie
ÖSG 2002	zákon o zelené elektřině z roku 2002 [<i>Bundesgesetz, mit dem Neuregelungen auf dem Gebiet der Elektrizitätserzeugung aus erneuerbaren Energieträgern und auf dem Gebiet der Kraft-Wärme-Kopplung erlassen werden (Ökostromgesetz), BGBl. I Nr. 149/2002</i>]
ÖSG 2012	zákon o zelené elektřině účinný od roku 2012 [<i>Bundesgesetz über die Förderung der Elektrizitätserzeugung aus erneuerbaren Energieträgern (Ökostromgesetz 2012 – ÖSG 2012), BGBl. I Nr. 75/2011</i>]
ÖSG 2012, v platném znění	zákon o zelené elektřině účinný od roku 2012, v platném znění [<i>Bundesgesetz über die Förderung der Elektrizitätserzeugung aus erneuerbaren Energieträgern (Ökostromgesetz 2012 – ÖSG 2012), BGBl. I Nr. 75/2011, zuletzt geändert durch das Bundesgesetz BGBl. I Nr. 150/2021</i>]
PDS	provozovatel distribuční soustavy

PPS	provozovatel přenosové soustavy
Pravidla trhu s elektřinou	vyhláška č. 408/2015 Sb., o Pravidlech trhu s elektřinou
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
směrnice 2009/72/ES	směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/72/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 2003/54/ES
směrnice (EU) 2018/2001	směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 ze dne 11. prosince 2018 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů
směrnice (EU) 2019/944	směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/944 ze dne 5. června 2019 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o změně směrnice 2012/27/EU
SOZ	společenství pro obnovitelné zdroje
SRO	společnost s ručením omezeným
StromEinspG	německý zákon o dodávce elektřiny z obnovitelných energií do veřejné sítě [<i>Gesetz über die Einspeisung von Strom aus erneuerbaren Energien in das öffentliche Netz (Stromeinspeisungsgesetz) vom 7. Dezember 1990 (BGBl. I S. 2633)</i>]
SVJ	společenství vlastníků jednotek
transpoziční novela	<i>zákon č. 256/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony</i>

UPAC	výrobna elektřiny pro samospotřebu (<i>unidade de produção para autoconsumo</i>)
URSO	Úřad pro regulaci síťových odvětví (<i>Úrad pre reguláciu sieťových odvetví</i>)
WKLG	zákon o rozšíření soustav zásobování teplem a chladem [<i>Bundesgesetz, mit dem die Errichtung von Leitungen zum Transport von Nah- und Fernwärme sowie Nah- und Fernkälte gefördert wird (Wärme- und Kälteleitungsausbaugesetz – WKLG), BGBl. I Nr. 113/2008, zuletzt geändert durch das Bundesgesetz BGBl. I Nr. 150/2021</i>]
zákon č. 153/2014	portugalský zákon č. 153/2014 (<i>Decreto-Lei n.º 153/2014, de 20 de outubro</i>)
zákon č. 162/2019	portugalský zákon č. 162/2019 (<i>Decreto-Lei n.º 162/2019, de 25 de outubro</i>)
zákon o podpoře OZE	dánský zákon o podpoře OZE z roku 2008 (<i>LOV nr 1392 af 27/12/2008, lov om fremme af vedvarende energi</i>)
zákon o podpoře OZE a KVET	<i>zákon č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov</i>
zákon o POZE	zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů
zákon o tepelné energetice	<i>zákon č. 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike</i>
ZoE	<i>zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov</i>
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

ZoR	<i>zákon č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach</i>
ZoVR	zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob
živnostenský zákon	zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

Úvod

Evropská komise (dále jen „**Komise**“) představila dne 30. listopadu 2016 balíček opatření s názvem Čistá energie pro všechny Evropany (*Clean Energy for all Europeans Package* – dále jen „**CEP**“), který zahrnuje opatření mj. z oblasti energetické účinnosti, využívání obnovitelných zdrojů energie (dále jen „**OZE**“), koncepce trhu s elektřinou, bezpečnosti dodávek elektřiny a pravidel správy pro energetickou unii.¹ Z celkem osmi přijatých legislativních aktů jsou pro celkové uspořádání unijního trhu s elektřinou nejvýznamnější nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/943 ze dne 5. června 2019 o vnitřním trhu s elektřinou [dále jen „**nařízení (EU) 2019/943**“], směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/944 ze dne 5. června 2019 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o změně směrnice 2012/27/EU [dále jen „**směrnice (EU) 2019/944**“] a směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 ze dne 11. prosince 2018 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů [dále jen „**směrnice (EU) 2018/2001**“]. Nařízení (EU) 2019/943 je přímo použitelné od 1. ledna 2020, některé části již od vstupu nařízení v platnost dne 4. července 2019. Transpozice směrnice (EU) 2019/944 měla být (s výjimkami) provedena do 31. prosince 2020 a transpozice směrnice (EU) 2018/2001 do 31. června 2021, v současné době však není v ČR plně transponována ani jedna z uvedených směrnic.

Podle § 22 odst. 1 zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (dále jen „**energetický zákon**“), jsou účastníky trhu s elektřinou výrobci elektřiny, provozovatel přenosové soustavy (dále jen „**PPS**“), provozovatelé distribučních soustav (dále jen „**PDS**“²), operátor trhu, obchodníci s elektřinou a zákazníci. Směrnice (EU) 2019/944 toto zavedené schéma trhu s elektřinou mění a zavádí nové účastníky, resp. kategorie účastníků – aktivního zákazníka, občanské energetické společenství (dále jen „**OES**“), agregátora a provozovatele zařízení pro ukládání energie. Směrnice (EU) 2018/2001 navíc upravuje samospotřebitele elektřiny z obnovitelných zdrojů a společenství pro obnovitelné zdroje (dále jen „**SOZ**“) (společně s OES dále také jen „**energetické společenství**“).

¹ European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Investment Bank: Clean Energy For All Europeans [online]. COM(2016) 860 final. Brussels: 30.11.2016 [cit. 2022-09-17].

² „Provozovatel distribuční soustavy“ je i označení účastníka trhu s plynem – pod zkratkou „PDS“ je tedy v diplomové práci podle kontextu třeba rozumět provozovatele distribuční soustavy v elektroenergetice, provozovatele distribuční soustavy v plynárenství, nebo obě možnosti.

Diplomová práce se v první, teoretické kapitole zabývá nejprve procesem transpozice unijních směrnic do národních právních řádů členských států a kritérii náležité transpozice. Rozebírá přitom metody transpozice unijních směrnic, z nichž mají legislativci v členských státech obecně na výběr, jakož i národní úpravu postupu při transpozici vycházející primárně z Metodických pokynů pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii (dále jen „**Metodické pokyny**“)³.

V druhé kapitole je v širším kontextu vnitřního energetického trhu rozebrána unijní úprava energetických společenství, tj. úprava OES podle směrnice (EU) 2019/944 a SOZ podle směrnice (EU) 2018/2001. Na základě analýzy unijních požadavků jsou identifikovány společné charakteristiky a také základní rozdíly mezi oběma typy energetických společenství a důsledky, které z těchto rozdílů plynou pro transpozici institutu energetického společenství do českého právního řádu.

Předmětem třetí kapitoly jsou zahraniční zkušenosti s energetickými společenstvími ve vybraných zemích EU. Pozornost je věnována nejen praktickým zkušenostem s existencí energetických společenství, ale zejména v současnosti platné nebo nově navrhované právní úpravě (buť většinou – alespoň prozatím – ne zcela souladné s unijním právem či ne plně transponující předmětné unijní směrnice), a to konkrétně ve čtyřech zvolených zemích – Německu, Rakousku, Portugalsku a Slovensku. Německo jsem vybrala z toho důvodu, že je považováno za průkopníka v komunitní energetice, německý právní řád zná od roku 2017 pojem „občanská energetická společnost“ a přijat byl již také zákon transponující (některé) požadavky vyplývající z CEP. Také Rakousko, jehož právní řád vychází ze stejných historických základů jako ten český, je z pohledu předmětu této diplomové práce zajímavé, neboť od roku 2017 tamní obyvatelé bytových domů mohou vyrábět elektřinu ve sdílených výrobnách elektřiny a nové právní předpisy vymezují už i energetická společenství ve smyslu unijního práva. Portugalsko jsem do srovnání zařadila proto, že stejně jako ČR nemá s energetickými společenstvími nijak bohatou praktickou zkušenost, s jejich transpozicí do národního právního řádu však už ano. Konečně slovenská právní úprava oblasti energetiky je nejvíce podobná té české, úprava institutu energetických společenství nabude účinnosti 1. října 2022 a pravděpodobně bude zdrojem inspirace pro českého zákonodárce.

³ Metodické pokyny pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii schválené usnesením vlády ze dne 12. října 2005 č. 1304 a změněné usnesením vlády ze dne 26. října 2009 č. 1344, usnesením vlády ze dne 3. ledna 2018 č. 19, usnesením vlády ze dne 27. února 2018 č. 138 a usnesením vlády ze dne 22. února 2021 č. 178 [online]. [cit. 2022-07-18].

V návaznosti na teoretická východiska představená v první kapitole a rozbor zahraničních zkušeností s energetickými společenstvími a jejich právní úpravy ve třetí kapitole a také na základě vlastních poznatků o daném tématu uvádím ve čtvrté kapitole doporučení, která by mohla být zohledněna při transpozici abstraktních unijních ustanovení o energetických společenstvích, ponechávajících členským státům široký prostor pro interpretaci, do českého právního řádu. Rámcovou představu o transpozici energetických společenství do národního právního řádu obsahuje věcný záměr nového energetického zákona, jež vláda ČR schválila 7. prosince 2020. Tato představa by následně měla být zhmotněna v návrhu paragrafového znění nového energetického zákona, který by měl být vypracován do konce roku 2022 a jehož nabytí účinnosti lze vzhledem ke stádiu rozpracovanosti materiálu, komplexnosti problematiky a předpokládaným dlouhým politickým diskusím očekávat nejdříve 1. ledna 2024 (spíše však později). Záměry načrtnuté v novém energetickém zákoně shrnuji a komentuji, a případně také nabízím alternativní řešení. Doporučení pokrývají transpozici institutu energetických společenství na zákonné úrovni (nikoliv už tedy na úrovni prováděcích právních předpisů), přičemž pozornost věnuji především problematickým bodům konceptu energetických společenství odhaleným ve druhé kapitole. Cílem diplomové práce je poskytnout praktické návrhy legislativních řešení k transpozici energetických společenství do nového energetického zákona a tím pozitivně ovlivnit průběh jeho legislativního procesu a celkovou kvalitu právní úpravy.

Co se týká použitých metod a zdrojů, teoreticky zaměřená první část práce je deskriptivního charakteru a čerpá zejména z dostupných odborných českých i zahraničních publikací a článků. S těmi pracují i druhá a třetí kapitola, jež dále využívají primární zdroje ve formě unijních právních předpisů a právních předpisů zkoumaných zemí. Metodou použitou pro zpracování druhé a třetí kapitoly je tak převážně metoda analytická s prvky komparace. Ve čtvrté kapitole provádím syntetickou analýzu věcného záměru nového energetického zákona ohledně transpozice energetických společenství do českého právního řádu, existujících odborných doporučení a zahraničních zkušeností a na tomto základě vyvozují vlastní doporučení a formuluji vlastní návrhy řešení, jelikož literatura zabývající se danou tematikou, navíc v kontextu českého právního prostředí, není (i vzhledem k její aktuálnosti) dostačující. Téma diplomové práce se v průběhu času pochopitelně i nadále vyvíjí, a proto je třeba platnost uvedených informací vztáhnout vždy k datu či období, v němž byly získány, resp. v případě mých komentářů, doporučení a návrhů k datu uzavření rukopisu této diplomové práce.

1. Transpozice unijních směrnic

Úspěch projektu evropské integrace závisí na sblížení právních předpisů jednotlivých členských států a správném uplatňování práva EU. Typickým nástrojem harmonizace práva, zejména v oblasti sdílených pravomocí, jsou směrnice, jejichž adresáty jsou samy členské státy. Proces začleňování požadavků směrnic do vnitrostátních právních předpisů se nazývá transpozice.⁴ Širším pojmem je implementace, jež kromě transpozice směrnic zahrnuje i adaptaci národního právního řádu na přímo použitelné předpisy EU a v širším smyslu také zajištění jednotné aplikace unijního práva a kontrolních a sankčních mechanismů. Implementovat unijní právo řádně a včas je přitom vůbec jednou z hlavních povinností vyplývajících z členství v EU.⁵ Vzhledem k cíli této práce, jímž je navrhnout znění ustanovení transponujících zvolený institut unijního práva – energetická společenství – do českého právního řádu, se dále v této kapitole věnuji toliko fázi samotné transpozice, ne už používání a vymáhání transpoziční právní úpravy v praxi.

Obecné požadavky na transpozici unijních směrnic do národního práva jsou zakotveny ve Smlouvě o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“), konkrétně v jejím čl. 288, podle něhož musí vnitrostátní orgány přijmout vhodná opatření (forma a prostředky jsou na uvážení členských států), aby bylo zajištěno, že bude dosaženo výsledků stanovených v dané směrnici. Existují ovšem různé typy směrnic – od rámcových směrnic s široce pojatou úpravou až po zcela konkrétní směrnice, jejichž cílem je úplná harmonizace nebo které jiným způsobem zužují diskreční pravomoc členských států. Možnost diskrece (volby formy a prostředků při transpozici směrnic) poskytnutá v čl. 288 SFEU musí být rovněž vykládána ve světle zásady

⁴ ETHERINGTON, Laurence. Digging beneath the surface: Transposition, implementation and evaluation of European environmental law. *Journal of Environmental Policy & Planning* [online]. 2006, 8(2), 107–133, s. 113 [cit. 2022-07-09].

⁵ ZHELJAZKOVA, Asya. Complying with EU directives' requirements: the link between EU decision-making and the correct transposition of EU provisions. *Journal of European Public Policy* [online]. 2013, 20(5), 702–721, s. 702 [cit. 2022-07-05]. ISSN 1466-4429.

TICHÝ, Luboš et al. *Evropské právo*. 5., přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 222, 233. ISBN 978-80-7400-546-6.

ZEMÁNEK, Jiří et al. *Tvorba a implementace práva EU z pohledu vnitrostátního*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, s. 211. ISBN 978-80-86855-81-3.

PÍTROVÁ, Lenka. *Evropská dimenze legislativního procesu*. Praha: Leges, 2014, s. 108. ISBN 978-80-7502-035-2.

TREIB, Oliver. Implementing and complying with EU governance outputs. *Living reviews in European governance* [online]. 2014, 9(1), s. 17 [cit. 2022-07-05].

MAŚNICKI, Jędrzej. From integration to fragmentation? The late and incorrect transposition of the EU directives. In: GRZESZCZAK, Robert (ed.). *Renationalisation of the Integration Process in the Internal Market of the European Union*. 1st edition. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2018, 15–36, s. 15. ISBN 978-3-8452-8379-1.

loajální spolupráce podle čl. 4 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii (dále jen „SEU“), práva členských států přijmout na základě SFEU v určitých právních oblastech přísnější ochranná opatření, než jaká obsahují příslušné směrnice (byť tato pravomoc je zase omezena ustanoveními SFEU o volném pohybu zboží), judikatury Soudního dvora⁶ a obecných principů subsidiarity a přiměřenosti, které ponechávají prostor pro realizaci členským státům, není-li smysluplnější upravit danou problematiku na úrovni celé EU. Vedle toho představila Komise v roce 2015⁷, primárně tedy ne za účelem zásahů do vnitrostátní transpozice, ale zjednodušení a zpřehlednění vlastní unijní legislativy, program s názvem Zlepšování právní úpravy (*Better Regulation Agenda*), v jehož rámci vypracovala (a v listopadu 2021 aktualizovala) Pokyny pro zlepšování právní úpravy (*Better Regulation Guidelines*)⁸, jež obsahují mj. instrukci zdržet se neodůvodněného *gold-platingu*,⁹ a doprovodnou Sadu nástrojů pro zlepšování právní úpravy (*Better Regulation Toolbox*)^{10, 11}

Jak tedy poznáme, že byla unijní směrnice náležitě transponována do národního právního řádu? Jako základní, jednoduché měřítko se nabízí rychlost, resp. včasnost transpozice – můžeme zkoumat agregovaná data shromažďovaná Komisí nebo také informace o provedení směrnice publikovaná členskými státy v systému EUR-Lex. Kvantitativní analýza ovšem nedokáže poskytnout odpověď na otázku, zda byla směrnice transponována úplně, správně a odpovídajícím způsobem, a proto je zapotřebí zabývat se také kvalitativní stránkou transpozice. Za zdroj dat nám v tomto případě může sloužit databáze řízení o nesplnění

⁶ Viz např. rozsudek Soudního dvora ze dne 2. prosince 1986 ve věci C-239/85, Komise Evropských společenství proti Belgickému království, EU:C:1986:457, bod 7; rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 30. listopadu 2006 ve věci C-32/05, Komise Evropských společenství proti Lucemburskému velkovévodství, EU:C:2006:749, body 32–51; rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 3. března 2011 ve věci C-50/09, Evropská komise proti Irsku, EU:C:2011:109, body 34–50; rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 20. října 2005 ve věci C-6/04, Komise Evropských společenství proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irska, EU:C:2005:626, body 21–28.

⁷ Evropská komise. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Zlepšování právní úpravy k dosažení lepších výsledků – agenda EU [online]. COM(2015) 215 final. Brusel: 19.05.2015 [cit. 2022-07-09].

Samotná myšlenka vznikla ale dříve, už v roce 2003 uzavřely unijní orgány Meziinstitucionální dohodu o lepší tvorbě práva (*Interinstitutional agreement on better law-making*) a v roce 2007 Komise přijala Akční program pro snižování administrativní zátěže v Evropské unii.

PICKOVÁ, Zuzana. EU Better Regulation Agenda: Contested Policy in Central European Perspective. *Europeum: Institut pro evropskou politiku* [online]. Policy paper. 2016, s. 4, 6 [cit. 2022-07-07].

⁸ European Commission. Commission staff working document: Better Regulation Guidelines [online]. SWD(2021) 305 final. Brussels: 03.11.2021 [cit. 2022-07-05].

⁹ Tamtéž, s. 38.

¹⁰ European Commission. Better Regulation Toolbox [online]. 25.11.2021 [cit. 2022-07-05].

¹¹ TEGNER ANKER, Helle; DE GRAAF, Kars; PURDY, Ray; SQUINTANI, Lorenzo. Coping with EU Environmental Legislation—Transposition Principles and Practices. *Journal of Environmental Law* [online]. 2015, 27(1), 17–44, s. 19–21 [cit. 2022-07-05].

ZEMÁNEK, Jiří et al. *Tvorba a implementace práva EU z pohledu vnitrostátního*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, s. 191. ISBN 978-80-86855-81-3.

povinnosti zahajovaných Komisí (v rámci její pravomoci dané čl. 258 SFEU) proti členským státům porušujícím povinnost zabezpečit náležitou transpozici. Problémem je, že Komise je schopna systematicky odhalovat pouze případy opožděné transpozice, zatímco většina případů nesprávné transpozice buď z důvodu omezených kapacit unikne její pozornosti, anebo se Komise sama vědomě rozhodne je nestíhat (není to její povinností, Komise disponuje širokou mírou diskrece ve vztahu k tomu, kdy, jak a v jakých záležitostech bude vystupovat ve své roli strážkyně smluv,¹² v konkrétní věci může např. převážit zájem na nerozdmýchávání konfliktů s členským státem).¹³ Každopádně lze shrnout, že směrnice je náležitě transponována, tj. je dosaženo cíle vytyčeného směrnicí, pokud mj.¹⁴:

- členský stát přijme potřebná transpoziční opatření (resp. nejenže je členský stát přijme, ale ona i nabydou účinnosti, přičemž na mysli se mají nejen základní pravidla na úrovni zákona, ale i prováděcí předpisy)¹⁵ včas, tedy ve lhůtě stanovené směrnicí (obvykle tato lhůta činí dva roky, v odůvodněných případech i více), v opačném případě hrozí členskému státu v konečném důsledku finanční sankce podle čl. 260 odst. 3 SFEU¹⁶ – důvodů, které dočasně/trvale ospravedlňují nedodržení transpoziční lhůty, přitom není mnoho¹⁷ a rozhodně mezi ně nepatří legislativní, institucionální,

¹² Viz např. rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 14. února 1989 ve věci 247/87, *Star Fruit Company SA proti Komisi Evropských společenství*, EU:C:1989:58, body 11 a 12.

¹³ TREIB, Oliver. Implementing and complying with EU governance outputs. *Living reviews in European governance* [online]. 2014, 9(1), s. 17–19 [cit. 2022-07-05].

ZHELYAZKOVA, Asya. Complying with EU directives' requirements: the link between EU decision-making and the correct transposition of EU provisions. *Journal of European Public Policy* [online]. 2013, 20(5), 702–721, s. 703 [cit. 2022-07-05]. ISSN 1466-4429.

PRETE, Luca; SMULDERS, Ben. The age of maturity of infringement proceedings. *Common Market Law Review* [online]. 2021, 58(2), 285–332, s. 296 [cit. 2022-07-09].

¹⁴ Nejedná se o taxativní výčet, ale spíše o možná kritéria uváděná různými autory.

¹⁵ MAŚNICKI, Jędrzej. From integration to fragmentation? The late and incorrect transposition of the EU directives. In: GRZESZCZAK, Robert (ed.). *Renationalisation of the Integration Process in the Internal Market of the European Union*. 1st edition. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2018, 15–36, s. 25. ISBN 978-3-8452-8379-1.

Viz také např. rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 24. října 2013 ve věci C-151/12, *Evropská komise proti Španělskému království*, EU:C:2013:690, bod 40.

¹⁶ Ustanovení čl. 260 odst. 3 SFEU je úzce spojené s čl. 258 SFEU – doplňuje jej právě o právo Komise navrhnout Soudnímu dvoru Evropské unie, aby členskému státu porušujícímu transpoziční povinnost uložil pokutu. Více viz SMITH, Melanie. The Evolution of Infringement and Sanction Procedures: Of Pilots, Diversions, Collisions, and Circling. In: ARNULL, Anthony; CHALMERS, Damian (eds.). *The Oxford Handbook of European Union Law* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2015, 350–375, s. 356 [cit. 2022-07-08]. ISBN 9780199672646.

¹⁷ Pro výčet přípustných důvodů viz KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 151–160. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3.

právní, praktické, politické, ekonomické, administrativní nebo technické překážky na straně členského státu;¹⁸

- obsah transpozičního opatření věcně odpovídá znění a smyslu (zjištěnému správným výkladem) směrnice – v naprosté většině případů to neznamená nutnost doslovné transpozice (která často ani není možná), ale současně nestačí promítnutí požadavků směrnice do transpozičního opatření neúplné, odchylné se nad rámec přípustných možností, přesahující směrnici zakázaným způsobem nebo s užší působností než ve směrnici;¹⁹
- transpoziční opatření má správnou formu – z judikatury²⁰ se podává, že tou je až na výjimky (za striktních podmínek je např. v oblasti sociální politiky přípustné transponovat ustanovení směrnice do kolektivní smlouvy) jen forma obecně závazného předpisu;²¹
- je zajištěna účinná aplikovatelnost transpozičního opatření – ta je podmíněna dostatečnou formulační jasností a přesností (tj. musí být vyhověno požadavku právní jistoty)²², efektivní sankcionovatelností porušení povinností a vymahatelností práv a zahrnutím institucionálně kompetenčních ustanovení;²³

¹⁸ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 149–151. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3.

KRÁL, Richard. Vnitrostátní účinky směrnic EU. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica* [online]. 2011, 57(1), 25–45, s. 26 [cit. 2022-07-06]. ISSN 0323-0619.

KUNERTO VÁ, Tereza. Problémy a úskalí implementace směrnic EU na příkladech z české právní praxe. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica* [online]. 2011, 57(1), 99–108, s. 99 [cit. 2022-07-06]. ISSN 0323-0619.

TEGNER ANKER, Helle; DE GRAAF, Kars; PURDY, Ray; SQUINTANI, Lorenzo. Coping with EU Environmental Legislation—Transposition Principles and Practices. *Journal of Environmental Law* [online]. 2015, 27(1), 17–44, s. 34 [cit. 2022-07-05].

¹⁹ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 149, 163, 164. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3.

KUNERTO VÁ, Tereza. Problémy a úskalí implementace směrnic EU na příkladech z české právní praxe. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica* [online]. 2011, 57(1), 99–108, s. 99 [cit. 2022-07-06]. ISSN 0323-0619.

²⁰ Viz např. rozsudek Soudního dvora ze dne 6. května 1980 ve věci C-102/79, Komise Evropských společenství proti Belgickému království, EU:C:1980:120, body 10–12; rozsudek Soudního dvora ze dne 15. března 1990 ve věci C-339/87, Komise Evropských společenství proti Nizozemskému království, EU:C:1990:119, body 22 a 25.

²¹ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 149, 164, 166. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3.

KUNERTO VÁ, Tereza. Problémy a úskalí implementace směrnic EU na příkladech z české právní praxe. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica* [online]. 2011, 57(1), 99–108, s. 99 [cit. 2022-07-06]. ISSN 0323-0619.

²² MAŚNICKI, Jędrzej. From integration to fragmentation? The late and incorrect transposition of the EU directives. In: GRZESZCZAK, Robert (ed.). *Renationalisation of the Integration Process in the Internal Market of the European Union*. 1st edition. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2018, 15–36, s. 21. ISBN 978-3-8452-8379-1.

Viz také např. rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 16. července 2009 ve věci C-427/07, Komise Evropských společenství proti Irsku, EU:C:2009:457, body 54 a 55.

²³ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 149, 168. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3.

- je transpoziční opatření oznámeno Komisi, a to i v případě, že členský stát z důvodu existence souladu stávajícího národního práva se směrnicí žádné opatření k jejímu provedení nepřijme.²⁴

1.1 Metody transpozice

S kritérii náležitě a řádně transpozice jsou úzce provázány metody transpozice směrnice – členské státy mají při formulaci transpozičních opatření obecně na výběr z různých metod transpozice, vždy ovšem musí zvolit takovou, která povede k naplnění uvedených kritérií náležitě a řádně transpozice a tím k dosažení výsledku požadovaného směrnicí. Dalším limitujícím faktorem je samotný obsah dané směrnice (ten často, vzhledem k svébytnému unijnímu pojmosloví a k procesu vzniku textů unijních předpisů spočívajícímu v nalézání kompromisu akceptovatelného pro všechny zapojené subjekty, vůbec nemusí být snadné vyložit)²⁵ a pak také systematika, dosavadní obsah a používaná terminologie národního právního řádu. Zatímco tak v některých případech může být jedna z metod transpozice předurčena k tomu být vhodnější než jiné, jsou i případy, kdy je jedna metoda tou jedinou možnou, anebo kdy je zapotřebí jednotlivé metody kombinovat. Jaké metody transpozice jsou ale tedy vůbec v nabídce? Profesor v oboru evropského práva Richard Král rozlišuje transpozici doslovnou, odkazem, reformulační, konkretizační (ta někdy splývá s předchozím typem do reformulačně konkretizační metody), minimalistickou, neminimalistickou, odchylovací a přesahující jako zvláštní případ neminimalistické transpozice.²⁶

Začněme s popisem metody **doslovné transpozice** neboli metody transpozice formou „okopírování“ ustanovení směrnice do vnitrostátního právního předpisu. Doslovnou transpozicí se rozumí doslovné promítnutí transpozičně relevantních částí směrnice do národního právního předpisu – ať už všech (pak se jedná o celkovou doslovnou transpozici), nebo jen některých (pak jde o částečnou doslovnou transpozici) částí (např. přílohy směrnice) či jednotlivých ustanovení (např. definice pojmu).²⁷

²⁴ KUNERTOVÁ, Tereza. Problémy a úskalí implementace směrnic EU na příkladech z české právní praxe. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica* [online]. 2011, 57(1), 99–108, s. 99 [cit. 2022-07-06]. ISSN 0323-0619.

²⁵ BARATTA, Roberto. Complexity of EU law in the domestic implementing process. *The Theory and Practice of Legislation* [online]. 2014, 2(3), 293–308, s. 294, 300 [cit. 2022-07-09].

²⁶ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 75–77. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3.

²⁷ Tamtéž, s. 77.

Nutnost doslovného převzetí znění směrnice (a současně vyloučení možnosti reformulace ustanovení i jiných metod transpozice) se vyskytuje spíše výjimečně, např. v případě některých definic obsažených ve směrnici. Častější jsou naopak situace, kdy metoda doslovné transpozice z povahy věci vůbec nepřichází v úvahu – Král identifikuje šest takových typových případů: když ustanovení k transpozici (1) je příliš obecné nebo neurčité; (2) je vnitřně rozporné, nesrozumitelné nebo nevýstižné; (3) neupravuje konkrétní právní vztahy, ale obrací se na vnitrostátní orgány; (4) vyžaduje „přešití na míru“ danému členskému státu; (5) dává členským státům na výběr mezi několika alternativami nebo (6) obsahuje odchylovací klauzuli, tj. možnost odchýlit se určitým způsobem od stanovené úpravy. Učiníme-li u konkrétního ustanovení, jež má být transponováno, závěr, že se o žádný z těchto šesti případů nejedná, pak dojde k naplnění jednoho ze dvou předpokladů, za nichž můžeme přistoupit k doslovné transpozici. Tím druhým předpokladem je terminologická a systémová provázanost transpozičně relevantního ustanovení s existujícími vnitrostátními právními předpisy (jinak by se jednalo toliko o replikaci směrnice bez zajištění mechanismu k dosažení požadovaného výsledku anebo by důsledkem byla zmatečnost úpravy, pokud by již národní právní řád obsahoval jiné pravidlo neslučitelné s tím nově přijímaným)²⁸. Dojde-li i k jeho naplnění, pak z důvodu menší legislativně technické a časové náročnosti, větší jistoty správnosti transpozice, vyvarování se nezamýšlenému neodůvodněnému *gold-platingu*²⁹ a nedostatečně výstižné reformulaci a zajištění pojmové a obecné provázanosti se souvisejícími unijní předpisy Král doporučuje upřednostnit právě doslovnou transpozici před transpozicí reformulační.³⁰

²⁸ ETHERINGTON, Laurence. Digging beneath the surface: Transposition, implementation and evaluation of European environmental law. *Journal of Environmental Policy & Planning* [online]. 2006, 8(2), 107–133, s. 22 [cit. 2022-07-09].

ZHELYAZKOVA, Asya. Complying with EU directives' requirements: the link between EU decision-making and the correct transposition of EU provisions. *Journal of European Public Policy* [online]. 2013, 20(5), 702–721, s. 705 [cit. 2022-07-05]. ISSN 1466-4429.

²⁹ Laurence Etherington upozorňuje, že ačkoliv kopírování textu směrnice má zabraňovat *gold-platingu*, ve skutečnosti sama tato metoda může ke *gold-platingu* vést, neboť při doslovném převzetí významově ne zcela jednoznačných ustanovení dochází k přesouvání problému s výkladem na osoby, které daná ustanovení budou v praxi aplikovat – jejich interpretace pak může být z důvodu opatrnosti přísnější, než jak bylo zamýšleno ve směrnici. To potvrzuje slova Richarda Krále, že v případě nejasných, rozporuplných, nesrozumitelných, nevýstižných nebo zcela neurčitých ustanovení směrnice nemůže být metoda doslovné transpozice použita.

ETHERINGTON, Laurence. Digging beneath the surface: Transposition, implementation and evaluation of European environmental law. *Journal of Environmental Policy & Planning* [online]. 2006, 8(2), 107–133, s. 22 [cit. 2022-07-09].

³⁰ KRÁL, Richard. Jak přistupovat k transpozici směrnic – kopírovat nebo reformulovat?. In: BÁRÁNY, Eduard (ed.). *Ako právo reaguje na novoty*. Bratislava: Veda vydavateľství SAV, 2015, 293–298, s. 293–297. ISBN 978-80-224-1469-2.

Jako další výhodu kopírovací transpozice zmiňuje Laurence Etherington jednoduché vykazování transpozice Komisi (zdá se, že z důvodu jednoduché kontroly by i sama Komise byla nejraději, kdyby členské státy transponovaly směrnice, pokud možno, co nejvíce doslovně)³¹ a to, že není nutné novelizovat příslušný právní předpis, vyloží-li Soudní dvůr v budoucnu dané ustanovení jinak, než jak bylo legislativci původně chápáno (reformulační transpozice může poskytovat falešný pocit bezpečí, že je založena na správném výkladu).³² Jiří Zemánek *et al* jsou si vědomi těžko zvrátitelného trendu prosazování metody doslovné transpozice, zejména ze strany Komise, naopak ovšem považují kopírování, resp. podrobné přebírání ustanovení směrnic do národního právního řádu za „*bezpochyby jev nežádoucí, nenavazující na samotnou definici směrnic v článku 288 SFEU*“.³³ Osobně se kloním k názoru Zemánka *et al* a domnívám se, že by metoda doslovné transpozice neměla být používána, natož oficiálně preferována. Tím ale nerozporuji závěry Krále výše, spíše jsem přesvědčena, že případy, kdy by ustanovení směrnice bylo dostatečně konkrétní a určité, vnitřně nerozporné, srozumitelné, výstižné, upravovalo konkrétní právní vztahy a neobracelo se na vnitrostátní orgány, nevyžadovalo národní „přešití na míru“, nedávalo na výběr mezi více možnostmi, neobsahovalo odchylovací klauzuli a současně ještě byla domácí právní úprava s daným ustanovením směrnice naprosto terminologicky a systematicky kompatibilní, se v praxi, snad s výjimkou některých jednoduchých definic nebo technických příloh (kdy se ale zase nabízí transpozice odkazem), nevyskytují.

S doslovnou transpozicí spojují Tegnerová Ankerová *et al* i Král metodu **transpozice odkazem** (tj. formou normativního odkazu na směrnici či její část ve vnitrostátním právním předpisu) – obě tyto metody transpozice jsou totiž založeny na splnění stejných předpokladů. Obdobně pak jako u doslovné transpozice rozlišujeme mezi celkovou a částečnou, můžeme u transpozice odkazem rozlišovat mezi transpozičním odkazem generálním, kterým dochází k transpozici směrnice jako celku, a speciálním, jehož prostřednictvím se transponují jen části směrnice či jednotlivá ustanovení. Transpozice odkazem je určitě méně pracná a co do

³¹ TEGNER ANKER, Helle; DE GRAAF, Kars; PURDY, Ray; SQUINTANI, Lorenzo. Coping with EU Environmental Legislation—Transposition Principles and Practices. *Journal of Environmental Law* [online]. 2015, 27(1), 17–44, s. 32, 33 [cit. 2022-07-05].

JANS, Jan H. et al. 'Gold plating' of European Environmental Measures?. *Journal for European Environmental & Planning Law* [online]. 2009, 6(4), 417–435, s. 16 [cit. 2022-07-10].

³² ETHERINGTON, Laurence. Digging beneath the surface: Transposition, implementation and evaluation of European environmental law. *Journal of Environmental Policy & Planning* [online]. 2006, 8(2), 107–133, s. 21, 22 [cit. 2022-07-09].

³³ ZEMÁNEK, Jiří et al. *Tvorba a implementace práva EU z pohledu vnitrostátního*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, s. 194. ISBN 978-80-86855-81-3.

rozsahu transpozičního předpisu úspornější než doslovná transpozice, navíc dynamický (opakem je statický) transpoziční odkaz dokáže automaticky transponovat i případné budoucí novely směrnice, a proto se nabízí otázka, jsou-li splněny podmínky pro použití těchto dvou metod transpozice, není lepší zvolit vždy transpozici odkazem? Podle Krále převáží výhody transpozice odkazem nad doslovnou transpozicí v případě, že užití odkazu transpoziční předpis vhodně zestruční a zpřehlední, nebo když jsou adresáty daných ustanovení jen úzce vymezené subjekty, či dokonce jen správní orgány, neboť pak není rozhodující snížení přístupnosti a uživatelského komfortu, tedy že dotčené subjekty musí nahlížet do více různých předpisů (tj. vnitrostátního předpisu a směrnice, příp. i jejích novelizací) současně. Právě z důvodu složitější přístupnosti úpravy, na níž je odkazováno, a také kvůli otázce jejího přímého účinku a kvůli namítanému rozporu s kritériem náležité transpozice týkajícím se jasnosti, srozumitelnosti a přesnosti transpozice a principem právní jistoty naopak někteří odborníci³⁴ vznášejí pochyby vůbec o přípustnosti metody transpozice odkazem jako takové. Král nesouhlasí a zastává názor, že jsou-li naplněny všechny uvedené předpoklady, nemůže výslovný transpoziční odkaz porušovat princip právní jistoty. Soudní dvůr se k otázce metody transpozice odkazem zatím přímo nevyjádřil.³⁵

Doslovná transpozice ani transpozice odkazem nemusí vždy zajišťovat nejlepší praktickou implementaci, a proto členské státy běžně interpretují a upravují si znění směrnic při jejich transpozici do národního práva podle vlastních preferencí, potřeb a politických zájmů, tedy přizpůsobují si jej „po svém“, nebo dokonce záměrně nechávají stávající (přísnější) domácí právní úpravu beze změny a na požadavky směrnice nereagují. Jak už bylo naznačeno výše, nedoslovná transpozice může být vnímána jako potenciální hrozba, neboť může vytvářet nadbytečnou byrokratickou zátěž a snižovat konkurenceschopnost domácích podniků na společném trhu. Mohla by ale naopak také, ačkoliv Komise nesdílí tento pohled na věc, sloužit jako strategie řešení problémů, jež přibližuje centrálně vytvářené politiky místnímu

³⁴ Viz např. MAŚNICKI, Jędrzej. From integration to fragmentation? The late and incorrect transposition of the EU directives. In: GRZESZCZAK, Robert (ed.). *Renationalisation of the Integration Process in the Internal Market of the European Union*. 1st edition. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2018, 15–36, s. 22. ISBN 978-3-8452-8379-1.

³⁵ TEGNER ANKER, Helle; DE GRAAF, Kars; PURDY, Ray; SQUINTANI, Lorenzo. Coping with EU Environmental Legislation—Transposition Principles and Practices. *Journal of Environmental Law* [online]. 2015, 27(1), 17–44, s. 31–33 [cit. 2022-07-05].

KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 82–85. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3.

MAŚNICKI, Jędrzej. From integration to fragmentation? The late and incorrect transposition of the EU directives. In: GRZESZCZAK, Robert (ed.). *Renationalisation of the Integration Process in the Internal Market of the European Union*. 1st edition. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2018, 15–36, s. 22. ISBN 978-3-8452-8379-1.

kontextu a zvyšuje míru jejich přijetí cílovými adresáty. Zhelyazkovová a Thomannová definují ono přizpůsobování jako přidávání pravidel nad rámec požadavků směrnice anebo jejich zpřísnování, případně naopak (at' už vědomé či nevědomé) netransponování některých požadavků nebo jejich změkčování.³⁶

Svým způsobem je podle mého názoru přizpůsobováním i **reformulační transpozice**, tj. reformulace znění ustanovení směrnice tak, aby vyhovovalo terminologii a systematické národního právního řádu, příp. aby bylo výstižnější a srozumitelnější než text určený k transpozici. Z toho vyplývá, že k reformulační transpozici by vnitrostátní orgány měly přistoupit, pokud přinese lepší (nejen terminologickou) provázanost nové úpravy s tou stávající nebo lepší výstižnost či srozumitelnost transponovaného ustanovení, dále pokud se předmětné ustanovení směrnice obrací na transpoziční orgány namísto účastníků předmětných právních vztahů, a proto není legislativně-technicky možné jej transponovat doslovně, a také když je zapotřebí přešít transponované ustanovení na míru danému členskému státu. Reformulační transpozice ovšem není zcela bez rizika – hrozí, že dojde k významovému posunu transponovaného ustanovení (tedy věcně nesprávné a v důsledku toho nenáležité transpozici), nežádoucímu *gold-platingu*, ještě větší nesrozumitelnosti a nejasnosti než u transponovaného ustanovení směrnice nebo k narušení provázanosti transpoziční úpravy s unijními předpisy souvisejícími s danou směrnicí.³⁷

S reformulační transpozicí souvisí **konkretizační transpozice**. Konkretizace vlastně spočívá v přeformulování příliš obecných či neurčitých ustanovení směrnice tak, aby národní úprava byla plně vymahatelná před soudem. Konkretizační transpozice je vhodná či přímo nutná specificky u rámcových ustanovení směrnice, ustanovení vyžadujících po členských státech určení subjektu příslušného k výkonu upravované pravomoci, ustanovení dávajících členským státům při transpozici na výběr z několika variant a ustanovení obsahujících možnost odchýlit se od obecné či minimální úpravy.³⁸

Další metodou transpozice směrnice je **minimalistická transpozice**, kdy je směrnice transponována přesně v takovém rozsahu, v jakém je to minimálně třeba, a nejsou přijímána

³⁶ ZHELYAZKOVA, Asya; THOMANN, Eva. 'I did it my way': customisation and practical compliance with EU policies. *Journal of European Public Policy* [online]. 2022, 29(3), 427–447, s. 428, 430, 431 443 [cit. 2022-07-07]. ISSN 1466-4429.

THOMANN, Eva. Customizing Europe: transposition as bottom-up implementation. *Journal of European Public Policy* [online]. 2015, 22(10), 1368–1387, s. 1370 [cit. 2022-07-05]. ISSN 1466-4429.

³⁷ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 93–97. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3.

³⁸ Tamtéž, s. 97–99.

žádná pravidla nad její rámec. Taková situace nastane, pokud členský stát (kumulativně) nevyužije případnou možnost odchýlit se od předmětné úpravy v rozšiřujícím, resp. zpřísnujícím či více zatěžujícím směru, naopak využije možnosti odchýlit se zužujícím, resp. změkčujícím či méně zatěžujícím způsobem, nepřistoupí k přesahující transpozici a současně má-li na výběr z více možností úpravy určité otázky, pak zvolí tu nejméně přísnou či zatěžující.³⁹

Logickým opakem transpozice minimalistické je **transpozice neminimalistická** neboli již zmiňovaný *gold-plating*. Co přesně se pod tímto pojmem rozumí, se liší podle kontextu, a také každý členský stát jej vymezuje mírně odlišně.⁴⁰ Král a Eduardo Magrani *et al* pod *gold-plating* zahrnují všechny zbývající případy transpozice, jež nevyhoví kritériím minimalistické transpozice, tj. jakýmkoliv přípustným způsobem rámec směrnice překračují, přitom se ale nejedná o nenáležitou transpozici.⁴¹ Komise definuje *gold-plating* v kontextu Pokynů pro zlepšování právní úpravy jednoduše jako „*ukládání povinností, které jdou nad rámec toho, co stanoví právní předpisy*“.⁴² Unijní definici *gold-platingu* předcházely (a tak ji i ovlivnily) národní definice ve Velké Británii a Nizozemsku – tyto dvě země koncept *gold-platingu* jako první výslovně pojmenovaly. Tyto dvě země, společně s dalšími (např. s Dánskem a Německem), na něž je vyvíjen tlak ze strany podnikatelských subjektů, také uplatňují obecnou (tj. neomezenou jen na některé oblasti) „*no gold-plating*“ politiku. Rakousko v roce 2019 dokonce zavedlo speciální zákon proti *gold-platingu* (resp. jednalo se o komplexní novelu více zákonů)⁴³ a ve Francii se obdobný zákon připravoval (byť nakonec dosud nebyl přijat)⁴⁴. Na unijní úrovni neminimalistická metoda transpozice obecně není

³⁹ Tamtéž, s. 99, 100.

⁴⁰ TEGNER ANKER, Helle; DE GRAAF, Kars; PURDY, Ray; SQUINTANI, Lorenzo. Coping with EU Environmental Legislation—Transposition Principles and Practices. *Journal of Environmental Law* [online]. 2015, 27(1), 17–44, s. 28 [cit. 2022-07-05].

⁴¹ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 101. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3.

KRÁL, Richard. On the Gold-Plating in the Czech Transposition Context. *The Lawyer Quarterly* [online]. 2015, 5(4), 300–307, s. 300 [cit. 2022-07-12].

MAGRANI, Eduardo; ALIJA, Nevin; ANDRADE, Felipe. ‘Gold-plating’ in the transposition of EU Law. *e-Pública* [online]. 2021, 8(2), 45–68, s. 54 [cit. 2022-07-13]. ISSN 2183-184x.

⁴² European Commission. Commission staff working document: Better Regulation Guidelines [online]. SWD(2021) 305 final. Brussels: 03.11.2021, s. 11 [cit. 2022-07-05].

⁴³ Bundesgesetz, mit dem das Unternehmensgesetzbuch, das Alternative Investmentfonds Manager-Gesetz, das Bankwesengesetz, das Einlagensicherungs- und Anlegerentschädigungsgesetz, das Börsegesetz 2018, das Immobilien-Investmentfondsgesetz, das Investmentfondsgesetz 2011, das Versicherungsaufsichtsgesetz 2016, das Wirtschaftstreuhänderberufsgesetz 2017, das Bilanzbuchhaltungsgesetz 2014 und das Abfallwirtschaftsgesetz 2002 geändert werden (Anti-Gold-Plating-Gesetz 2019), BGBl. I Nr. 46/2019.

⁴⁴ Projet de loi portant suppression de sur-transpositions de directives européennes en droit français (EAEX1823939L). *Légifrance* [online]. [cit. 2022-07-14].

zakázaná, nicméně bývá prezentována jako nevhodná praktika. Komise od *gold-platingu* odrazuje a vyzývá členské státy, aby, pokud už se přeci jen rozhodnou přidávat během transpozice do vnitrostátní úpravy pravidla ze směrnice nevyplývající, tuto skutečnost Komisi alespoň oznámily, neboť není v jejích silách rozpoznat všechna vnitrostátní ustanovení jdoucí nad rámec směrnice, v důsledku čehož nemůže ani přesně posoudit rozsah nadměrné zátěže.⁴⁵ V této souvislosti je ovšem vhodné podotknout, že ani sám členský stát si nemusí být *gold-platingu* vždy vědom – jednoznačné jsou případy, kdy směrnice stanoví nějaký konkrétní požadavek (jako např. konkrétní hodnoty emisních limitů apod.), ne už tak, má-li být dosaženo obecněji formulovaného cíle (jako např. „dobrého stavu povrchových vod“), neboť lze poměrně těžko odhadnout, jak přísně mají být opatření nastavena, aby byl cíl splněn „tak akorát“. Základním požadavkem každopádně je, aby členské státy byly v otázce *gold-platingu* co nejvíce transparentní.⁴⁶

S *gold-platingem* se lze typicky setkat v následujících případech:

- využije-li členský stát možnosti (na základě ustanovení směrnice nebo přímo podle SFEU – viz výklad k odchylovající transpozici níže) odchýlit se rozšiřujícím, resp. zpřísnujícím či více zatěžujícím způsobem;
- nevyžije-li členský stát možnosti (na základě ustanovení směrnice – viz výklad k odchylovající transpozici níže) odchýlit se zužujícím, resp. změkčujícím či méně zatěžujícím způsobem;
- nerozhodne-li se členský stát při výběru z více možných variant pro tu nejméně přísnou, resp. zatěžující (někdy se může stát, že jedna možnost je pro některé osoby více zatěžující, zatímco pro jiné je naopak méně zatěžující – v takovém případě radí Král za účelem předejití *gold-platingu* transponovat, pokud možno, všechny varianty a ponechat výběr až na dotčené osoby);

⁴⁵ Evropská komise. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Zlepšování právní úpravy k dosažení lepších výsledků: společně v zájmu lepší tvorby právních předpisů [online]. COM(2021) 219 final. Brusel: 29.04.2021 [cit. 2022-07-14].

⁴⁶ MAGRANI, Eduardo; ALIJA, Nevin; ANDRADE, Felipe. 'Gold-plating' in the transposition of EU Law. *e-Pública* [online]. 2021, 8(2), 45–68, s. 47, 49, 65, 66 [cit. 2022-07-13]. ISSN 2183-184x.

TEGNER ANKER, Helle; DE GRAAF, Kars; PURDY, Ray; SQUINTANI, Lorenzo. Coping with EU Environmental Legislation—Transposition Principles and Practices. *Journal of Environmental Law* [online]. 2015, 27(1), 17–44, s. 28 [cit. 2022-07-05].

JANS, Jan H. et al. 'Gold plating' of European Environmental Measures?. *Journal for European Environmental & Planning Law* [online]. 2009, 6(4), 417–435, s. 3–5 [cit. 2022-07-10].

- rozhodne-li se členský stát pro přípustnou přesahující transpozici – směrnice jí zpravidla nebrání (viz výklad k přesahující transpozici níže).⁴⁷

Příčinou *gold-platingu* pak může být:

- nevědomost – členský stát ani nemusí mít v úmyslu transponovat směrnici neminimalisticky, reálně tomu tak však je;
- snaha uplatňovat vyšší standardy např. v oblasti životního prostředí (ať už jde o aktivní formu, kdy členský stát transponuje směrnici přísněji, než je nutné, nebo o pasivní formu, kdy členský stát požadavky ve směrnici záměrně netransponuje, aby tím nedošlo k změkčení existující přísné národní úpravy);
- nutnost přizpůsobit ustanovení směrnice stávajícímu národnímu právnímu rámci, aby byla zachována jeho integrita a konzistentnost;
- úspěšné působení lobbistů a zájmových skupin v průběhu procesu transpozice nebo také
- využití (resp. spíše „zneužití“) transpozičního procesu členským státem k přijetí nepopulárních opatření, o nichž tvrdí, že jsou obsažena ve směrnici a je zapotřebí je transponovat, ačkoliv tomu tak není.⁴⁸

Navzdory tomu, že jsou s pojmem „*gold-plating*“ spojeny především negativní konotace (je mu přisuzován negativní vliv na ekonomický růst, podnikatelské prostředí a hospodářskou soutěž),⁴⁹ není tato metoda transpozice nutně vždy nežádoucí. Nežádoucím je pouze *gold-plating* zbytečně zatěžující, tj. takový, který neodůvodněně regulatorně (a tedy finančně či administrativně) zatěžuje dotčené adresáty norem nad nezbytně nutnou míru (nad rámec minimálních požadavků směrnice), a v důsledku toho, zvolí-li ostatní členské státy

⁴⁷ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 101. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3.

KRÁL, Richard. On the Gold-Plating in the Czech Transposition Context. *The Lawyer Quarterly* [online]. 2015, 5(4), 300–307, s. 301, 303 [cit. 2022-07-12].

KRÁL, Richard; SCHEU, Harald Christian; KULDA, Miloš; MÁDR, Petr; MATYSOVÁ, Monika; NAVRÁTIL, Petr; VONDRÁČKOVÁ, Aneta. *Zbytečně zatěžující transpozice – neodůvodněný gold-plating směrnic EU v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014, s. 7, 10. ISBN 978-80-87975-18-3.

⁴⁸ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 104. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3.

MAGRANI, Eduardo; ALIJA, Nevin; ANDRADE, Felipe. ‘Gold-plating’ in the transposition of EU Law. *e-Pública* [online]. 2021, 8(2), 45–68, s. 53 [cit. 2022-07-13]. ISSN 2183-184x.

JANS, Jan H. et al. ‘Gold plating’ of European Environmental Measures?. *Journal for European Environmental & Planning Law* [online]. 2009, 6(4), 417–435, s. 7–9 [cit. 2022-07-10].

⁴⁹ MAGRANI, Eduardo; ALIJA, Nevin; ANDRADE, Felipe. ‘Gold-plating’ in the transposition of EU Law. *e-Pública* [online]. 2021, 8(2), 45–68, s. 54 [cit. 2022-07-13]. ISSN 2183-184x.

minimalistickou metodu transpozice, může domácí subjekty konkurenčně znevýhodňovat oproti jiným subjektům z jiných členských států. Proto také metodiky transpozice a legislativní pravidla některých členských států neodůvodněný *gold-plating* výslovně ošetřují a snaží se mu zamezovat.⁵⁰

Na druhou stranu neminimalistickou transpozici lze odůvodnit, má-li směrnice deregulační (liberalizační) povahu, jde-li o přesahující transpozici v tom smyslu, že dosud na národní úrovni přísněji upravené vztahy (na něž se směrnice nevztahuje) jsou podrobeny mírnější unijní úpravě (čímž je zároveň předcházeno obrácené diskriminaci, tj. diskriminaci domácích subjektů na tuzemském trhu oproti zahraničním), nebo je-li větší regulatorní zatížení jedné skupiny subjektů přesvědčivě vyváženo veřejným zájmem např. na ochraně spotřebitele, životního prostředí, veřejného pořádku, bezpečnosti apod. (v tomto případě ovšem Král dovozuje jako nutný předpoklad vypracování srovnávací transpoziční analýzy, z níž musí vyplynout, že i jiné členské státy přistoupily k neminimalistické transpozici)⁵¹. Za uvedených okolností není *gold-plating* zbytečně zatěžující, a je tedy v zásadě přípustný, resp. Tegnerová Ankerová *et al* dokonce navrhuje, aby legislativci při transpozici spíše cíleně vyhledávali možnosti *gold-platingu* za účelem předcházení erozi národního právního řádu a snižování již dosažené úrovně ochrany např. životního prostředí, než dodržovali striktní „*no gold-plating*“ politiku.⁵²

Jako další metoda transpozice už byla částečně naznačena **odchylovací transpozice**, tj. taková transpozice, kdy se členský stát dovořeným způsobem odchýlí od úpravy obsažené ve směrnici. Možnost odchýlit se pramení buď ze samotné směrnice (tzv. odchýlení se v nepravém slova smyslu, neboť je stále v mezích úpravy směrnice), nebo ji nabízí přímo

⁵⁰ KRÁL, Richard; SCHEU, Harald Christian; KULDA, Miloš; MÁDR, Petr; MATYSOVÁ, Monika; NAVRÁTIL, Petr; VONDRÁČKOVÁ, Aneta. *Zbytečně zatěžující transpozice – neodůvodněný gold-plating směrnic EU v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014, s. 11–14. ISBN 978-80-87975-18-3.

KRÁL, Richard. On the Gold-Plating in the Czech Transposition Context. *The Lawyer Quarterly* [online]. 2015, 5(4), 300–307, s. 304–306 [cit. 2022-07-12].

⁵¹ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 103, 104. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3.

⁵² KRÁL, Richard; SCHEU, Harald Christian; KULDA, Miloš; MÁDR, Petr; MATYSOVÁ, Monika; NAVRÁTIL, Petr; VONDRÁČKOVÁ, Aneta. *Zbytečně zatěžující transpozice – neodůvodněný gold-plating směrnic EU v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014, s. 11–12. ISBN 978-80-87975-18-3.

KRÁL, Richard. On the Gold-Plating in the Czech Transposition Context. *The Lawyer Quarterly* [online]. 2015, 5(4), 300–307, s. 304 [cit. 2022-07-12].

TEGNER ANKER, Helle; DE GRAAF, Kars; PURDY, Ray; SQUINTANI, Lorenzo. Coping with EU Environmental Legislation—Transposition Principles and Practices. *Journal of Environmental Law* [online]. 2015, 27(1), 17–44, s. 31 [cit. 2022-07-05].

SFEU (tzv. odchýlení se v pravém slova smyslu) za účelem vytvoření a fungování jednotného vnitřního trhu (čl. 114 odst. 4–9 SFEU) nebo jako možnost odchýlit se od minimálních pravidel v oblasti vzájemného uznávání rozsudků a soudních rozhodnutí a policejní a justiční spolupráce v trestních věcech (čl. 82 odst. 2 SFEU), vymezení některých trestných činů a trestů (čl. 83 odst. 1 a 2 SFEU), sociální politiky (čl. 153 odst. 4 SFEU), veřejného zdraví [čl. 168 odst. 4 písm. a) SFEU], ochrany spotřebitele (čl. 169 odst. 4 SFEU) a životního prostředí (čl. 193 SFEU), případně se mohou odchylky povolené směrnicí a SFEU překrývat. Zatímco odchýlení se na základě SFEU je přípustné jen směrem k přísnější úpravě (a navíc musí být slučitelné se SFEU a SEU a pokud jde o ochranu spotřebitele nebo životního prostředí, musí členský stát uvědomit také Komisi), na základě směrnice to obecně lze zpřísnujícím i změkčujícím způsobem. Každopádně platí, že pro možnost odchýlení se stanoví směrnice či SFEU vždy více či méně konkrétní meze, a případně další podmínky (zejména tomu tak je u čl. 114 odst. 4–9 SFEU), včetně povinnosti notifikace odchylné úpravy Komisi.⁵³ Přesto Jędrzej Maśnicki obecně varuje před zahrnováním odchylovacích klauzulí do směrnic, neboť jejich využívání nutně vede k odlišnostem regulatorního prostředí napříč členskými státy a v důsledku toho i k fragmentaci jednotného vnitřního trhu.⁵⁴

V případě odchýlení se na základě směrnice lze rozlišovat mezi obecnými a specifickými odchylovacími (jinak nazývanými „opčními“) klauzulemi. Jedna směrnice může obsahovat oba typy odchylovacích klauzulí, zároveň v obou případech může být případná odchylka časově omezena. Obecné odchylovací klauzule přicházejí v úvahu jen u harmonizačních směrnic stanovujících pouze minimální požadavky. Členskými státy dávají možnost volit mezi minimální a nad rámec směrnice jdoucí úpravou s rámcovými limity, tedy buď transponovat minimální požadavky směrnice, nebo přijmout či zachovat v platnosti přísnější (ne naopak méně přísná) pravidla, spadají-li do předmětu úpravy směrnice a nejsou-li v rozporu se SFEU a SEU. To specifické odchylovací klauzule umožňují členským státům

⁵³ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 104–106, 113, 114. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3.

KRÁL, Richard. On the Gold-Plating in the Czech Transposition Context. *The Lawyer Quarterly* [online]. 2015, 5(4), 300–307, s. 301 [cit. 2022-07-12].

KRÁL, Richard; SCHEU, Harald Christian; KULDA, Miloš; MÁDR, Petr; MATYSOVÁ, Monika; NAVRÁTIL, Petr; VONDRÁČKOVÁ, Aneta. *Zbytečně zatěžující transpozice – neodůvodněný gold-plating směrnic EU v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014, s. 8. ISBN 978-80-87975-18-3.

⁵⁴ MAŚNICKI, Jędrzej. From integration to fragmentation? The late and incorrect transposition of the EU directives. In: GRZESZCZAK, Robert (ed.). *Renationalisation of the Integration Process in the Internal Market of the European Union*. 1st edition. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2018, 15–36, s. 17, 18. ISBN 978-3-8452-8379-1.

(případně jen vybraným) odchýlit se jen od některých dílčích aspektů obecné úpravy obsažené ve směrnici (jakékoliv, i plně harmonizační), zato jak ve zpřísnujícím, tak ve změkčujícím směru, a způsobem rozšiřujícím i zužujícím věcnou nebo osobní působnost. Jinými slovy, u specifických odchylovacích klauzulí mají členské státy na výběr mezi obecnou a specifickou úpravou. Byť na rozdíl od obecných odchylovacích klauzulí stanoví ty specifické zpravidla přesné hranice případné odchýlné úpravy, může být využití možnosti dané specifickou odchylovací klauzulí někdy navíc podmíněno předchozím souhlasem Komise. Stejnou funkci jako specifické odchylovací klauzule plní pak i použití pojmů relativizujících směrnicí nastavená kritéria či hodnoty (např. výrazy „nejvýše“, „nejméně“, „alespoň“, „nejpozději do“ apod.).⁵⁵

Konečně poslední z výčtu metod transpozice a současně specifickou formou neminimalistické transpozice je **přesahující transpozice**, jíž se má na mysli dobrovolné podrobení úpravě ve směrnici i jiných vztahů či situací, než na které směrnice dopadá nebo na které sama směrnice díky specifické opční klauzuli umožňuje, aby dopadala. Jinak řečeno, o přesahující transpozici se jedná, rozšíří-li členský stát z vlastní vůle působnost směrnice takovým způsobem, který směrnice nepředvídá a ani ve svých odchylovacích klauzulích neumožňuje. Přesahující transpozice se tedy liší od odchylovací tím, že zatímco při využití opční klauzule spadá úprava stále do vlastní působnosti směrnice (a tím obecně do unijního práva), u přesahující transpozice tomu tak není, neboť dochází k rozšíření působnosti směrnice na situace, jež do její působnosti nespádají (přesto je Soudní dvůr toho názoru, že má pravomoc rozhodovat i o případných předběžných otázkách týkajících se takových situací,⁵⁶ naopak ale povinnost vykládat vnitrostátní úpravu přesahující směrnici eurokonformně členské státy nemají, ledaže takovou povinnost zakládá samo národní právo). Jak potom poznáme, že je přesahující transpozice přípustná? V samotné směrnici najdeme výslovné povolení jen výjimečně, přesto je Král toho názoru, že až na výjimky přesahující transpozice přípustná je. Jednou z výjimek jsou případy, kdy by členský stát v rozporu s ustanovením směrnice, jež

⁵⁵ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 107–110, 112–114. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3.

KRÁL, Richard. On the Gold-Plating in the Czech Transposition Context. *The Lawyer Quarterly* [online]. 2015, 5(4), 300–307, s. 301, 302 [cit. 2022-07-12].

KRÁL, Richard; SCHEU, Harald Christian; KULDA, Miloš; MÁDR, Petr; MATYSOVÁ, Monika; NAVRÁTIL, Petr; VONDRÁČKOVÁ, Aneta. *Zbytečně zatěžující transpozice – neodůvodněný gold-plating směrnic EU v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014, s. 8, 9. ISBN 978-80-87975-18-3.

⁵⁶ Viz např. rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 7. listopadu 2013 ve věci C-313/12, Giuseppe Romeo proti Regione Siciliana, EU:C:2013:718, body 21–23.

určité vztahy nebo subjekty od určité povinnosti či určitého omezení osvobozuje, právě na tyto vztahy či subjekty danou povinnost či omezení vztáhnul. Další výjimku představují situace, kdy by v důsledku přesahující transpozice bylo ohroženo či zhoršeno (což ovšem nemusí být na první pohled zřejmé a ani po podrobném zkoumání snadno určitelné) právní postavení právě těch subjektů, které má směrnice chránit. Lze uzavřít, že nebrání-li směrnice přesahující transpozici, pak je přesahující transpozice obecně vhodná tam, kde zájem na stanovení jednotného režimu podle úpravy ve směrnici pro subjekty v obdobných situacích (které by jinak pod působnost směrnice všechny nespádaly) převáží nad zájmem na přijetí vlastní vnitrostátní úpravy zohledňující národní specifika.⁵⁷

1.2 Národní úprava procesu transpozice

Za proces transpozice směrnic a obecně implementace unijního práva je vůči EU zodpovědný členský stát jako takový. Dílčí úkoly jsou pak mezi jednotlivé národní orgány rozděleny v souladu s vnitrostátním ústavněprávním uspořádáním. V ČR je charakteristická odpovědnost jednotlivých ústředních správních úřadů za zajištění implementace jednotlivých unijních právních předpisů (v užším smyslu, tj. za zajištění transpozice směrnic a adaptace právního řádu na přímo použitelné unijní předpisy).⁵⁸

Legislativní činnost vlády související s implementací unijních předpisů do českého právního řádu koordinuje a metodicky usměrňuje Úřad vlády ČR, konkrétně jeho odbor kompatibility. Pro postup ministerstev a ostatních ústředních správních úřadů při zabezpečování sblížení národních právních předpisů s právem EU jsou závazné Metodické pokyny⁵⁹. Ty upravují organizačně-technická pravidla při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství ČR v EU (gesce a řešení gesčních sporů, hodnocení unijních předpisů, podávání zpráv, informací a řešení problémů), základní pravidla a metody implementace unijního práva (hodnocení

⁵⁷ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 118–120, 122, 126–129. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3.

KRÁL, Richard. On the Gold-Plating in the Czech Transposition Context. *The Lawyer Quarterly* [online]. 2015, 5(4), 300–307, s. 303 [cit. 2022-07-12].

KRÁL, Richard; SCHEU, Harald Christian; KULDA, Miloš; MÁDR, Petr; MATYSOVÁ, Monika; NAVRÁTIL, Petr; VONDRÁČKOVÁ, Aneta. *Zbytečně zatěžující transpozice – neodůvodněný gold-plating směrnic EU v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014, s. 10, 11. ISBN 978-80-87975-18-3.

⁵⁸ ZEMÁNEK, Jiří et al. *Tvorba a implementace práva EU z pohledu vnitrostátního*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, s. 211. ISBN 978-80-86855-81-3.

⁵⁹ Metodické pokyny pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii schválené usnesením vlády ze dne 12. října 2005 č. 1304 a změněné usnesením vlády ze dne 26. října 2009 č. 1344, usnesením vlády ze dne 3. ledna 2018 č. 19, usnesením vlády ze dne 27. února 2018 č. 138 a usnesením vlády ze dne 22. února 2021 č. 178 [online]. [cit. 2022-07-18].

slučitelnosti českých právních předpisů, obecné a zvláštní požadavky na implementaci včetně požadavků na transpozici směrnic) a sledování a zjednodušování legislativního procesu. Kromě Metodických pokynů se při přípravě transpozičních předpisů uplatní samozřejmě také formálně stanovená Legislativní pravidla vlády⁶⁰ (ta se v čl. 2 odst. 3 obecně odkazují na Metodické pokyny jako na speciální úpravu)⁶¹, pravidla neformálně vyplývající z rozhodovací praxe Legislativní rady vlády a legislativní zvyklosti.⁶² Nezávazným materiálem zabývajícím se *gold-platingem* je pak Metodická pomůcka pro prevenci nadbytečné regulatorní zátěže při implementaci práva EU⁶³ (dále jen „**Metodická pomůcka**“). Vedle toho existuje rovněž směrnice vlády o postupu při zasílání návrhů legislativních aktů ES/EU a materiálů Evropské komise Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky a Senátu České republiky⁶⁴, jež je organizačního charakteru.⁶⁵

Z pohledu transpozice směrnic ve smyslu samotného vypracování transpozičního předpisu a jeho specifik oproti přípravě jiných právních předpisů (pro účely této diplomové práce není rozhodující organizační hledisko transpozičního procesu, a proto jej dále v textu nerozebírám) jsou důležité primárně Metodické pokyny, konkrétně jejich čl. 20, 20a a příloha, jež se (byť třeba jen velmi okrajově nebo vzdáleně) dotýkají transpozice odkazem, reformulačně konkretizační transpozice, odchylovací transpozice, minimalistické i neminimalistické transpozice (včetně přesahující transpozice).

Co se týká transpozice odkazem, bod 5 přílohy Metodických pokynů od ní odrazuje, když uvádí, že „[t]ranspozice formou odkazu na směrnici je z hlediska zajištění právní závaznosti v naprosté většině případů nedostatečná a nelze ji připustit zejména v případech, kdy

⁶⁰ Legislativní pravidla vlády schválená usnesením vlády ze dne 19. března 1998 č. 188 a změněná usnesením vlády ze dne 21. srpna 1998 č. 534, usnesením vlády ze dne 28. června 1999 č. 660, usnesením vlády ze dne 14. června 2000 č. 596, usnesením vlády ze dne 18. prosince 2000 č. 1298, usnesením vlády ze dne 19. června 2002 č. 640, usnesením vlády ze dne 26. května 2004 č. 506, usnesením vlády ze dne 3. listopadu 2004 č. 1072, usnesením vlády ze dne 12. října 2005 č. 1304, usnesením vlády ze dne 18. července 2007 č. 816, usnesením vlády ze dne 11. ledna 2010 č. 36, usnesením vlády ze dne 14. prosince 2011 č. 922, usnesením vlády ze dne 14. listopadu 2012 č. 820, usnesením vlády ze dne 15. prosince 2014 č. 1050, usnesením vlády ze dne 3. února 2016 č. 75 a usnesením vlády ze dne 17. ledna 2018 č. 47 [online]. [cit. 2022-07-24].

⁶¹ Tamtéž, s. 2.

⁶² ŠKOP, Martin; VACKOVÁ, Barbora. Být legislativcem: Empirická šetření v administrativních fázích legislativy. *Časopis pro právní vědu a praxi* [online]. 2019, 27(1), 5–28, s. 22 [cit. 2022-02-05]. ISSN 1805-2789.

⁶³ Úřad vlády České republiky. Metodická pomůcka pro prevenci nadbytečné regulatorní zátěže při implementaci práva EU [online]. 2016 [cit. 2022-07-24].

⁶⁴ Směrnice vlády o postupu při zasílání návrhů legislativních aktů ES/EU a materiálů Evropské komise Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky a Senátu České republiky schválená usnesením vlády ze dne 7. června 2006 č. 680 [online]. [cit. 2022-07-24].

⁶⁵ ŠÍN, Zbyněk. *Tvorba práva: Pravidla, metodika, technika*. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 96. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-717-9832-0.

*z transponovaných ustanovení vyplývají práva či povinnosti fyzickým nebo právnickým osobám*⁶⁶, současně ale čl. 20a Metodických pokynů formuluje podmínky, za nichž přeci jen v odůvodněných případech transpozice odkazem možná je. Předně se podle čl. 20a odst. 1 Metodických pokynů musí jednat o taková ustanovení směrnice, která se dotýkají pouze omezeného okruhu osob, a členskému státu nezbyvá než je doslovně převzít, tj. především se tím mají na mysli přílohy směrnice technického charakteru. Čl. 20a odst. 2 Metodických pokynů vymezuje dalších šest podmínek pro přípustnost transpozice odkazem – ustanovení směrnice musí být dostatečně jasné, přesné a bezpodmínečné, nesmí bezprostředně upravovat práva a povinnosti osob, stanovovat rozsah působnosti, vymezovat pravomoci nebo postup orgánů veřejné moci ohledně práv a povinností osob, definovat pojem, jenž by měl být v českém právním řádu vymezen, anebo obsahovat pojem používaný v transpozičním předpisu v odlišném vyjádření.⁶⁷ Čl. 45 odst. 7 Legislativních pravidel vlády pak určuje formu, jakou má být směrnice, na níž je odkazováno, v odkazu citována.⁶⁸

Král oceňuje výslovné uvedení možnosti transpozice odkazem v Metodických pokynech, kritizuje ovšem omezení přípustnosti transpozice odkazem jen na ustanovení s technickým obsahem a nelogičnost doplňujících podmínek, když je zřejmé, že technické normy těžko budou např. upravovat práva a povinnosti osob, stanovovat rozsah působnosti nebo vymezovat kompetence orgánů veřejné moci. Král současně upozorňuje na fakt, že Metodické pokyny nijak nerozlišují mezi dynamickým a statickým transpozičním odkazem a ani nezohledňují případy tzv. nutného specifického transpozičního odkazu (tj. když k transpozici určitého ustanovení dochází nezbytným odkazem na směrnici jako celek).⁶⁹

Čl. 20 odst. 2 Metodických pokynů požaduje, aby byl transpoziční předpis formulován jasně, srozumitelně, přehledně a jednoznačně za účelem předcházení pochybností o rozsahu

⁶⁶ Metodické pokyny pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii schválené usnesením vlády ze dne 12. října 2005 č. 1304 a změněné usnesením vlády ze dne 26. října 2009 č. 1344, usnesením vlády ze dne 3. ledna 2018 č. 19, usnesením vlády ze dne 27. února 2018 č. 138 a usnesením vlády ze dne 22. února 2021 č. 178 [online]. S. 36 [cit. 2022-07-18].

⁶⁷ Tamtéž, s. 25, 26.

⁶⁸ Legislativní pravidla vlády schválená usnesením vlády ze dne 19. března 1998 č. 188 a změněná usnesením vlády ze dne 21. srpna 1998 č. 534, usnesením vlády ze dne 28. června 1999 č. 660, usnesením vlády ze dne 14. června 2000 č. 596, usnesením vlády ze dne 18. prosince 2000 č. 1298, usnesením vlády ze dne 19. června 2002 č. 640, usnesením vlády ze dne 26. května 2004 č. 506, usnesením vlády ze dne 3. listopadu 2004 č. 1072, usnesením vlády ze dne 12. října 2005 č. 1304, usnesením vlády ze dne 18. července 2007 č. 816, usnesením vlády ze dne 11. ledna 2010 č. 36, usnesením vlády ze dne 14. prosince 2011 č. 922, usnesením vlády ze dne 14. listopadu 2012 č. 820, usnesením vlády ze dne 15. prosince 2014 č. 1050, usnesením vlády ze dne 3. února 2016 č. 75 a usnesením vlády ze dne 17. ledna 2018 č. 47 [online]. S. 35 [cit. 2022-07-24].

⁶⁹ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 89, 90. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3.

a obsahu práv a povinností dotčených osob, respektoval systematiku českého právního řádu, byl ústavně konformní a, pokud možno, používal pojmy, s nimiž již český právní řád pracuje – byť se jedná o obecné požadavky, nepřímou vybízejí k reformulačně konkretizační transpozici, když doslovná transpozice směrnice zpravidla daným kritériím nevyhoví. Že doslovná transpozice sama o sobě nemůže naplnit požadavek jasnosti, srozumitelnosti, přehlednosti a jednoznačnosti, ostatně konstatuje i komentář k bodu 1 přílohy Metodických pokynů, což dále podporují příklady nesprávné transpozice v důsledku užívání pojmů ze směrnice, které v českém právním řádu nemají zcela stejný význam, uvedené v bodě 2 přílohy Metodických pokynů.⁷⁰

Odchylovací transpozici dovoluje čl. 20 odst. 3 Metodických pokynů za předpokladu, že takový postup směrnice výslovně umožňuje nebo to vyplývá z povahy daného ustanovení. Současně podle komentáře k bodu 3 přílohy Metodických pokynů nesmí odchýlením dojít k rozporu s primárním právem EU. To přesahující transpozice je podle čl. 20 odst. 4 Metodických pokynů přípustná vždy, ledaže by to bylo v rozporu s právem EU.⁷¹ Podle Krále *et al* nejsou tato ustanovení dostatečná a jak u odchylovací, tak u přesahující transpozice by Metodické pokyny měly jasně omezovat jejich použití na případy, kdy tím nedochází ke vzniku neodůvodněného *gold-platingu*.⁷²

Obdobně podle Krále *et al* nevyhovuje ustanovení čl. 20 odst. 2 Metodických pokynů v části, jež zakazuje zahrnovat do transpozičního předpisu zbytečné podmínky nebo požadavky, pokud by mohly překážet výsledku, jehož má být směrnicí dosaženo, nebo způsobit opoždění transpozice a promeškání transpoziční lhůty.⁷³ Neminimalistická transpozice by opět měla být zakázána vždy, když není opodstatněná.⁷⁴ Základním a výchozím principem by tak podle

⁷⁰ Metodické pokyny pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii schválené usnesením vlády ze dne 12. října 2005 č. 1304 a změněné usnesením vlády ze dne 26. října 2009 č. 1344, usnesením vlády ze dne 3. ledna 2018 č. 19, usnesením vlády ze dne 27. února 2018 č. 138 a usnesením vlády ze dne 22. února 2021 č. 178 [online]. S. 24, 25, 32, 33 [cit. 2022-07-18].

⁷¹ Tamtéž, s. 25, 34, 35.

⁷² KRÁL, Richard; SCHEU, Harald Christian; KULDA, Miloš; MÁDR, Petr; MATYSOVÁ, Monika; NAVRÁTIL, Petr; VONDRÁČKOVÁ, Aneta. *Zbytečně zatěžující transpozice – neodůvodněný gold-plating směrnic EU v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014, s. 16. ISBN 978-80-87975-18-3.

⁷³ Metodické pokyny pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii schválené usnesením vlády ze dne 12. října 2005 č. 1304 a změněné usnesením vlády ze dne 26. října 2009 č. 1344, usnesením vlády ze dne 3. ledna 2018 č. 19, usnesením vlády ze dne 27. února 2018 č. 138 a usnesením vlády ze dne 22. února 2021 č. 178 [online]. S. 24, 25 [cit. 2022-07-18].

⁷⁴ KRÁL, Richard; SCHEU, Harald Christian; KULDA, Miloš; MÁDR, Petr; MATYSOVÁ, Monika; NAVRÁTIL, Petr; VONDRÁČKOVÁ, Aneta. *Zbytečně zatěžující transpozice – neodůvodněný gold-plating směrnic EU v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014, s. 16. ISBN 978-80-87975-18-3.

Krále měla být minimalistická transpozice. Problémem úpravy neodůvodněného *gold-platingu* v Metodických pokynech obecně je fakt, že je velmi okrajová, a proto – i vzhledem k nevýjimečnému výskytu neodůvodněného *gold-platingu* v české legislativní praxi – zcela nedostatečná.⁷⁵ Na tomto místě je třeba ještě poznamenat, že zásadu minimalistické transpozice sice od roku 2016 zakotvuje Metodická pomůcka, ta svou povahou ovšem není abstraktním aktem obecně ani interně (na rozdíl od Metodických pokynů schválených usnesením vlády ČR) závazným, obsahově není nijak rozsáhlá, a navíc sama doporučený postup při transpozici relativizuje použitím podmiňovacího způsobu („měl by předkladatel české implementační úpravy vždy posoudit, zda zvolená varianta implementace nepředstavuje nadbytečnou regulatorní zátěž“, „odchýlení od minimalistické implementace by mělo být odůvodněno“ apod.).⁷⁶

⁷⁵ KRÁL, Richard. On the Gold-Plating in the Czech Transposition Context. *The Lawyer Quarterly* [online]. 2015, 5(4), 300–307, s. 306, 307 [cit. 2022-07-12].

⁷⁶ Úřad vlády České republiky. Metodická pomůcka pro prevenci nadbytečné regulatorní zátěže při implementaci práva EU [online]. 2016, s. 5 [cit. 2022-07-24].

2. Unijní úprava energetických společenství

V oblasti energetické politiky se v souladu s čl. 4 odst. 2 písm. i) SFEU, uplatňuje sdílená pravomoc EU a členských států. Právním základem pro vytvoření a fungování vnitřního trhu s energií je čl. 114 SFEU, který byl jakožto čl. 95 obsažen i ve Smlouvě o založení Evropského společenství, a čl. 194 SFEU, jenž výslovně přiznává EU pravomoc přijímat nezbytná opatření za účelem zajištění fungování trhu s energií, zajištění bezpečnosti dodávek energie v EU, podpory energetické účinnosti, úspor energií, rozvoje nových OZE a propojení energetických sítí, a to s přihlédnutím k potřebě chránit a zlepšovat životní prostředí.

Energetika hrála v procesu evropské integrace důležitou roli již od počátku, však také institucionálně vznikla EU na základech Evropského společenství uhlí a oceli, Evropského hospodářského společenství a Evropského společenství atomové energie. Přesto začaly být energetické otázky na evropské úrovni komplexněji regulovány až v 90. letech minulého století, kdy se členské státy rozhodly postupně otevřít hospodářské soutěži dosud většinou monopolistické národní trhy s elektřinou a zemním plynem (přičemž monopolistou byla navíc často státní společnost).⁷⁷ Energetická politika se tak postupně vydělila z politiky životního prostředí jako svébytná součást politik EU.⁷⁸

První liberalizační energetický balíček byl přijat v roce 1996 (směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/92/ES ze dne 19. prosince 1996 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou), resp. v roce 1998 (směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/30/ES ze dne 22. června 1998 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem). Následoval druhý energetický balíček v roce 2003 (zejména směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/54/ES ze dne 26. června 2003 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 96/92/ES a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/55/ES ze dne 26. června 2003 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 98/30/ES) a třetí energetický balíček v roce 2009 (zejména směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/72/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 2003/54/ES – dále jen „**směrnice 2009/72/ES**“ – a stále

⁷⁷ HERRERA ANCHUSTEGUI, Ignacio; FORMOSA, Andreas. Regulation of electricity markets in Europe in light of the Clean Energy Package: Prosumers and demand response. In: SOLIMAN HUNTER, Tina; HERRERA ANCHUSTEGUI, Ignacio; CROSSLEY, Penelope; ALVAREZ, Gloria (eds.). *Routledge Handbook of Energy Law*. London: Routledge, 2020, 90–106, s. 91. ISBN 9780429450891.

⁷⁸ TICHÝ, Luboš et al. *Evropské právo*. 5., přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 590, 591. ISBN 978-80-7400-546-6.

účinná směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/73/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 2003/55/ES). Zatím poslední, v pořadí čtvrtý energetický balíček, CEP, tvoří celkem osm legislativních aktů, jejichž přehled nabízí Tabulka 1 níže.⁷⁹

Tabulka 1: Přehled legislativních aktů CEP

Zkrácený název	Publikace	Použitelnost / transpoziční lhůta
Směrnice o energetické náročnosti budov	19.06.2018	Transpoziční lhůta je stanovena do 10. března 2020.
Směrnice o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (tzv. RED II)	21.12.2018	Transpoziční lhůta je stanovena do 30. června 2021.
Směrnice o energetické účinnosti	21.12.2018	Transpoziční lhůta je stanovena do 25. června 2020.
Nařízení o správě energetické unie	21.12.2018	Nařízení je přímo použitelné od vstupu v platnost, některé části až od 1. ledna 2021.
Nařízení o vnitřním trhu s elektřinou	14.06.2019	Nařízení je přímo použitelné od 1. ledna 2020 (dílejší části již od vstupu nařízení v platnost).
Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou	14.06.2019	Transpoziční lhůta je stanovena do 31. prosince 2020 (s výjimkami).
Nařízení o rizikové připravenosti v odvětví elektřiny	14.06.2019	Nařízení je přímo použitelné od vstupu v platnost.
Nařízení o Agentuře EU pro spolupráci energetických regulačních orgánů	14.06.2019	Nařízení je přímo použitelné od vstupu v platnost.

Zdroj: Vlastní zpracování.

CEP stanovuje pravidla výlučně pro trh s elektřinou, revize předpisů EU v oblasti plynárenství se v současné době teprve připravuje – konkrétní návrhy Komise představila 14. července 2021 a 15. prosince 2021⁸⁰. Současně je třeba podotknout, že ačkoliv řada členských států ještě netransponovala směrnice tvořící CEP (navzdory tomu, že termíny pro transpozici již v případě všech směrnic uplynuly), v rámci realizace Zelené dohody pro Evropu již Komise zveřejnila mj. nové návrhy doplnění směrnice (EU) 2018/2001 a revize směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU ze dne 25. října 2012 o energetické účinnosti, o změně směrnic 2009/125/ES a 2010/30/EU a o zrušení směrnic 2004/8/ES

⁷⁹ CIUCCI, Matteo a Albane KERAVEC. Internal energy market. *European Parliament: European Parliament Fact Sheets on the European Union* [online]. 2021 [cit. 2021-08-01].

⁸⁰ Commission proposes new EU framework to decarbonise gas markets, promote hydrogen and reduce methane emissions. In: *European Commission* [online]. 15.12.2021 [cit. 2022-07-31].

a 2006/32/ES (tato směrnice už přitom byla revidovaná směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2002 ze dne 11. prosince 2018, kterou se mění směrnice 2012/27/EU o energetické účinnosti).⁸¹

Z dosavadního výkladu je patrné, že předmětem evropského energetického práva obecně je primárně vnitřní trh s elektřinou a zemním plynem, v menší míře je pozornost věnována ropě, břidlicovému plynu a jiným uhlovodíkům. Zatímco první energetický balíček byl zaměřen na liberalizaci trhu s elektřinou a plynem (tj. otevření trhu prostřednictvím zajištění přístupu třetích stran k síti, oddělení činnosti přenosu/přepravy, distribuce a výroby elektřiny/plynu a oddělení účetnictví vertikálně integrovaných podniků, jinými slovy umožnění konkurence na trhu skrze regulaci), postupně se právní úprava posilující energetickou unii rozšiřovala i na energetickou účinnost, podporu OZE nebo národní regulační orgány. Tento trend potvrzují i pravidla obsažená v legislativních aktech CEP, která reagují rovněž na potřebu urychlení energetické tranzice a výzvy spojené s integrací OZE do elektrizační soustavy, a především umožňují, resp. podporují a rozvíjejí decentralizaci výroby a aktivní participaci konečných zákazníků na trhu s elektřinou, a to mj. tím, že zavádějí koncept energetických společenství.⁸²

Liberalizační energetické balíčky sice již od 90. let minulého století usilovaly o otevření národních trhů s elektřinou a plynem na nediskriminačním základě konkurenci a novým hráčům, přesto byla energetická společenství až do přijetí CEP upravena výlučně národním právem některých členských států. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES ze dne 23. dubna 2009 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů a o změně a následném zrušení směrnic 2001/77/ES a 2003/30/ES sice obsahovala některá opatření na podporu výroby elektřiny z OZE ze strany občanů (jako zjednodušení administrativních postupů pro malé výrobní, přednostní přístup k soustavě a přenos/distribuce elektřiny z OZE, přednostní nasazování OZE nebo zavedení závazných vnitrostátních cílů pro využívání energie z OZE), která napomohla i rozvoji energetických společenství, z větší části však byl konečný zákazník evropským i národním právem považován za pasivní subjekt. Zatímco náklady na technologie výroby elektřiny s OZE se snižovaly, a možnosti občanů

⁸¹ Realizace Zelené dohody pro Evropu. *Evropská komise* [online]. 2021 [cit. 2021-08-01].

⁸² HERRERA ANCHUSTEGUI, Ignacio; FORMOSA, Andreas. Regulation of electricity markets in Europe in light of the Clean Energy Package: Prosumers and demand response. In: SOLIMAN HUNTER, Tina; HERRERA ANCHUSTEGUI, Ignacio; CROSSLEY, Penelope; ALVAREZ, Gloria (eds.). *Routledge Handbook of Energy Law*. London: Routledge, 2020, 90–106, s. 90, 94. ISBN 9780429450891.

JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Regulatory framework for collectively involving citizens in the energy transition. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2018, 8(1), 29–39, s. 30. ISSN 2211-9175.

a energetických společenství stát se aktivními účastníky trhu se tak rozšiřovaly, pravidla, jež byla stanovena původně jen pro velké podniky působící v centralizovaném modelu energetiky, zůstala zachována. Uplatňování principu nediskriminace v tomto případě znamenalo pro občany a energetická společenství konkurenční nevýhodu.⁸³

Pro rozvoj energetických společenství a nárůst jejich počtu v některých členských státech se ukázala být nejučinnější podpora výroby elektřiny z OZE, a to zejména podpora formou pevných výkupních cen (tzv. *feed-in tariffs* – dále jen „FiT“) – velký nárůst v počtu energetických společenství díky této podpoře zaznamenalo např. Německo. Pokyny pro státní podporu v oblasti životního prostředí a energetiky na období 2014–2020 (tzv. *Energy and Environmental Aid Guidelines* – dále jen „EEAG“) (jejich platnost byla prodloužena až do roku 2021)⁸⁴ ovšem fixní formu podpory jako právě FiT prakticky zakázaly. Výjimky z přísných pravidel státní podpory jsou stanoveny pro malé výrobní a větrné elektrárny splňující daná kritéria, zvláštnosti energetických společenství ovšem v EEAG zohledněny nejsou. Členské státy tedy postupně ukončují podporu formou FiT a přecházejí k tržním formám podpory OZE, což rozvoj energetických společenství brzdí, neboť aukce na podporu OZE jsou těžko přístupné malým hráčům, a to nejen kvůli nutnosti vynakládání financí spojených s administrativními požadavky (např. požadavek studie proveditelnosti, různá povolení, kritéria pro účast apod.) bez jistoty úspěchu.⁸⁵

Právě v návaznosti na rostoucí politickou nejistotu na národní úrovni a na volání členských států po novém uspořádání trhu s elektřinou bylo stále jasnější, že by EU měla hrát roli při podpoře účasti občanů a jejich sdružení na vnitřním trhu s elektřinou, k čemuž se ostatně Komise zavázala už v roce 2015. Nejprve ve sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské investiční

⁸³ ROBERTS, Josh. Power to the people? Implications of the Clean Energy Package for the role of community ownership in Europe's energy transition. *Review of European, Comparative & International Environmental Law* [online]. 2020, 29(2), 232–244, s. 234, 235 [cit. 2021-07-31].

⁸⁴ Aktuálně (od 27. ledna 2022) jsou platné a účinné Pokyny pro státní podporu v oblasti klimatu, životního prostředí a energetiky na rok 2022 (dále jen „CEEAG“).

⁸⁵ ROBERTS, Josh. What energy communities need from regulation. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2019, 8(3, 4), 13–27, s. 16. ISSN 2211-9175.

ROBERTS, Josh. Power to the people? Implications of the Clean Energy Package for the role of community ownership in Europe's energy transition. *Review of European, Comparative & International Environmental Law* [online]. 2020, 29(2), 232–244, s. 235 [cit. 2021-07-31].

KRUG, Michael; DI NUCCI, Maria Rosaria. Citizens at the heart of the energy transition in Europe? Opportunities and challenges for community wind farms in six european countries. *Renewable Energy Law and Policy Review* [online]. 2020, 9(4), 9–27, s. 9 [cit. 2021-09-26].

Evropská komise. Sdělení Komise – Pokyny pro státní podporu v oblasti životního prostředí a energetiky na období 2014–2020 [online]. 28.06.2014 [cit. 2021-08-01].

bance ze dne 25. února 2015 nazvaném „Rámcová strategie k vytvoření odolné energetické unie s pomocí progresivní politiky v oblasti změny klimatu“ stanovuje za cíl energetickou unii, „*jejímž jádrem jsou občané, kteří přijmou odpovědnost za přechod na jiné zdroje energie, využívají výhod plynoucích z nových technologií v zájmu snížení svých nákladů a aktivně se podílejí na trhu, a kde je zranitelným spotřebitelům poskytována ochrana*“⁸⁶, a následně ve sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů ze dne 15. července 2015 nazvaném „Realizace nové politiky pro spotřebitele energie“ identifikuje tři hlavní body pro realizaci nové politiky pro spotřebitele (posílení postavení spotřebitelů, inteligentní domácnosti a sítě, správa dat a bezpečnost) a nabízí konkrétní příležitosti pro spotřebitele, jak se aktivně účastnit trhu s energií, a tím dosáhnout výhod – mj. prostřednictvím kolektivních systémů vlastní výroby a spolupráce a komunitních iniciativ. Ustanovení směrnice (EU) 2019/944 a směrnice (EU) 2018/2001 týkající se aktivních zákazníků⁸⁷, samospotřebitelů elektřiny z obnovitelných zdrojů, OES a SOZ jsou tak dalším krokem v realizaci vize EU „*učinit spotřebitele středem prosperujícího a fungujícího energetického systému*“⁸⁸. Formálně vytváří CEP, jehož záměrem je redukovat překážky a usnadnit vznik energetických společenství,⁸⁹ silný právní základ k rozvoji energetických společenství na národní úrovni a pro možnost jejich působení na trhu s elektřinou vedle větších hráčů, kteří na rozdíl od energetických společenství sledují primárně dosažení zisku. Otázkou nicméně zůstává, zda, resp. do jaké míry se tento potenciál ve výsledku podaří naplnit.⁹⁰

Jak směrnice (EU) 2019/944, tak směrnice (EU) 2018/2001 vyžadují, aby OES, resp. SOZ bylo právní osobou, tedy aby mělo schopnost vystupovat jako subjekt práva

⁸⁶ Evropská komise. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské investiční bance: Rámcová strategie k vytvoření odolné energetické unie s pomocí progresivní politiky v oblasti změny klimatu [online]. COM/2015/080 final. Brusel: 25.02.2015 [cit. 2021-08-01].

⁸⁷ Obdobným pojmem, se kterým se lze v literatuře setkat, je „*prosumer*“ – jedná se o spojení slov „*producer*“ a „*consumer*“, které značí, že se jedná o spotřebitele, jenž je zároveň sám výrobcem energie.

⁸⁸ Evropská komise. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Realizace nové politiky pro spotřebitele energie [online]. COM(2015) 339 final. Brusel: 15.07.2015 [cit. 2021-07-31].

⁸⁹ PALM, Jenny. The Transposition of Energy Communities into Swedish Regulations: Overview and Critique of Emerging Regulations. *Energies* [online]. 2021, 14(16), 4982, 1–15, s. 4 [cit. 2021-09-17].

⁹⁰ ROBERTS, Josh. Power to the people? Implications of the Clean Energy Package for the role of community ownership in Europe's energy transition. *Review of European, Comparative & International Environmental Law* [online]. 2020, 29(2), 232–244, s. 233, 236 [cit. 2021-07-31].

LOWITZSCH, Jens. Investing in a renewable future – renewable energy communities, consumer (co-)ownership and energy sharing in the Clean Energy Package. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(2, 3), 45–70, s. 46, 47. ISSN 2211-9175.

a způsobilost mít práva a povinnosti. Občanské iniciativy na čistě smluvním základu a stejně tak ani čistě komerční iniciativy nejsou právem EU upraveny (což ovšem samozřejmě neznamená, že členské státy nemohou přijmout vlastní úpravu)⁹¹. Při dodržení tohoto základního východiska mají členské státy relativní volnost v tom, jak OES a SOZ transponují do svých právních řádů. Pokud by se striktně držely znění směrnic, bylo by OES v zásadě širší kategorií energetického společenství než SOZ (ačkoliv jde o zjednodušující závěr, neboť OES a SOZ se vyznačují některými základními rozdíly, které znemožňují považovat jeden typ energetického společenství za podkategorii druhého – blíže viz kapitolu 2.3), avšak s méně právy a menší státní podporou. Členské státy mohou při transpozici také stanovit přísnější definiční kritéria (např. zúžit okruh osob, které se mohou stát členy energetického společenství) a přiznat pak energetickým společenstvím širší práva a státní podporu, než jak požadují směrnice (při dodržení pravidel pro státní podporu), nebo naopak nastavit vymezení energetických společenství volněji, zatímco jejich práva a státní podporu úžeji.⁹² Nejednalo by se přitom o neodůvodněný *gold-plating*, neboť by nebyly ukládány žádné nové povinnosti nad rámec unijní úpravy, tedy takový způsob transpozice by nebyl zbytečně zatěžující.

Elektroenergetika je regulovaným sektorem, v němž jsou role jednotlivých účastníků trhu (operátor trhu, PPS, PDS, výrobce elektřiny, obchodník s elektřinou a zákazník) odděleny a jejich práva a povinnosti důsledně definovány. Vzhledem k tomu, že aktivity energetických společenství budou zahrnovat několik tradičních rolí současně (typicky půjde o kombinaci zákazníka, výrobce elektřiny, obchodníka s elektřinou, a případně i PDS) a že v řadě členských států jsou energetická společenství dosud zcela neznámým konceptem, představuje způsob jejich transpozice a regulace výzvu pro národního zákonodárce – právě na něm je do velké míry ponecháno, jak konkrétně se vypořádá s nastavením rovnováhy práv a povinností energetických společenství. Seniorní poradce REScoop.eu Josh Roberts přitom nabádá, aby členské státy při transpozici energetických společenství do národních právních řádů pečlivě

⁹¹ FRIEDEN, Dorian et al. *Collective self-consumption and energy communities: Trends and challenges in the transposition of the EU framework* [online]. Working Paper. 2020, s. 7 [cit. 2021-09-18].

⁹² JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Regulatory framework for collectively involving citizens in the energy transition. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2018, 8(1), 29–39, s. 30. ISSN 2211-9175.

JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Assessment of the adopted regulatory framework. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(1), 48–55, s. 55. ISSN 2211-9175.

zohlednily jejich zvláštnosti, aby jejich účast na trhu byla možná nejen formálně, ale i prakticky.⁹³

2.1 Občanské energetické společenství

Prvním z dvou typů energetických společenství zaváděných CEP je OES, které upravuje směrnice (EU) 2019/944. Bod 44 preambule směrnice (EU) 2019/944 jasně deklaruje, že OES „se považují za kategorii spolupráce občanů nebo místních subjektů, která by měla být uznávána a chráněna právními předpisy Unie,“ tedy smyslem a cílem konceptu OES (či obecně energetických společenství) není vytvořit novou obchodní příležitost pro tradiční energetické společnosti, ale, jak je uvedeno v bodě 43 preambule směrnice (EU) 2019/944, „uznat některé kategorie občanských energetických iniciativ na unijní úrovni jako „občanská energetická společenství“ s cílem poskytnout jim vhodný rámec, spravedlivé zacházení, rovné podmínky a řádně vymezený soubor práv a povinností“.

Podle definice v čl. 2 bodu 11 směrnice (EU) 2019/944 je OES právní subjekt (tj. právnická osoba – aniž by byl specifikován konkrétní typ):

- jenž je založen na dobrovolné a otevřené účasti (tj. účast v OES není omezena na konkrétní typy osob, členy tedy mohou být i např. energetické společnosti);
- jenž je účinně kontrolován členy nebo podílníky, kteří jsou fyzickými osobami, místními orgány, včetně obcí, nebo malými podniky [tj. za použití opisu pojmu „účinná kontrola“ podle bodu 44 preambule směrnice (EU) 2019/944 pouze tyto subjekty mohou v OES disponovat rozhodovacími pravomocemi];
- jehož hlavním účelem není vytvářet zisk, ale poskytovat environmentální, hospodářské nebo sociální společenské přínosy svým členům nebo podílníkům nebo místním oblastem, v nichž OES provozuje svou činnost; a
- jenž může být zapojen do výroby elektřiny, včetně výroby elektřiny z OZE, její distribuce a dodávek, spotřeby, agregace, ukládání energie, služeb energetické

⁹³ ROBERTS, Josh. What energy communities need from regulation. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2019, 8(3, 4), 13–27, s. 13, 17. ISSN 2211-9175.

PEARSON, Ivan. The role of consumers and innovation. In: JONES, Christopher; ERMACORA, Florian (eds.). *Electricity market design in the European Union: The new legal framework for decarbonising Europe's electricity market*. 1st edition. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 61–154, s. 115. EU energy law, volume XII. ISBN 9789077644690.

účinnosti nebo služeb nabíjení elektrických vozidel nebo může svým členům či podílníkům poskytovat další energetické služby.

Původní návrh směrnice předložený Komisí 30. listopadu 2016 pracoval s pojmem „místní energetická komunita“, která byla definovaná jako „*sdružení, družstvo, partnerství, nezisková organizace nebo jiná právnícká osoba, nad kterou mají účinnou kontrolu místní podílníci nebo členové a která je obecně orientovaná na hodnotu spíše než na zisk, účastní se distribuované výroby a na místní úrovni, a to i přeshraničně, vykonává činnosti provozovatele distribuční soustavy, dodavatele nebo agregátora*“⁹⁴. Není přitom zřejmé, jak měl být chápán výraz „místní“, návrh Komise (podpořený postojem pověřeného výboru Evropského parlamentu) jej nijak nedefinoval a ani navrhovaný text preambule nenabízel jasnější vysvětlení. Rada EU proto v průběhu legislativního procesu název i definici OES pozměnila, aby předešla problémům při transpozici a zamezila rozdílným výkladům, a výsledné znění směrnice (EU) 2019/944 již nevyžaduje žádnou geografickou blízkost mezi členy OES a výrobny elektřiny vlastněnými OES. Tím se otevřel prostor pro to, aby OES mohli vytvořit i občané, kteří např. žijí v oblastech s nevhodnými podmínkami k výstavbě větrné elektrárny nebo fotovoltaické elektrárny (dále jen „FVE“).⁹⁵

Obsah definice OES jako takový se zásadním způsobem neliší od původního návrhu, po dlouhých diskusích⁹⁶ byl nicméně odstraněn odkaz na přeshraniční účast v OES a na provoz distribuční soustavy ze strany OES – oba tyto aspekty jsou nově (a správně) zahrnuty v normativní části směrnice (EU) 2019/944, a to jako možnost, nikoliv tedy již jako povinný definiční znak. Další úpravy definice oproti původně představenému návrhu jsou spíše

⁹⁴ Evropská komise. Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou [online]. COM(2016) 864 final. Brusel: 23.02.2017 [cit. 2021-08-07].

⁹⁵ Council of the European Union. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on common rules for the internal market in electricity (recast) [online]. ST 7506 2018 REV 7. Brussels: 30.11.2018 [cit. 2021-08-07].

JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Regulatory framework for collectively involving citizens in the energy transition. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2018, 8(1), 29–39, s. 31. ISSN 2211-9175.

JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Assessment of the adopted regulatory framework. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(1), 48–55, s. 49. ISSN 2211-9175.

⁹⁶ Komise předložila návrh směrnice 30. listopadu 2016, 18. prosince 2017 stanovila Rada EU tzv. obecný přístup (*general approach*), pověřený výbor Evropského parlamentu zaujal postoj 27. února 2018 a zároveň přijal rozhodnutí o zahájení interinstitucionálního jednání, v průběhu roku 2018 se následně konalo celkem pět dialogů (neformálních schůzek zástupců Evropského parlamentu, Rady EU a Komise za účelem dosažení shody na textu přijímaného aktu, který by byl akceptovatelný pro Evropský parlament i Radu EU) a řada technických schůzek, než byl 26. března 2019 přijat postoj Evropského parlamentu v prvním čtení, který 22. května 2019 schválila Rada EU v prvním čtení (postoj Evropského parlamentu odpovídal dohodě, již bylo mezi orgány dosaženo).

legislativně-technického a stylistického charakteru a mají za cíl usnadnit transpozici a sjednotit jazyk s definicí SOZ v dříve přijaté směrnici (EU) 2018/2001.⁹⁷

Samotná úprava OES, katalog jeho práv a povinností, je obsažena v čl. 16 směrnice (EU) 2019/944, který v odst. 1 a 3 ukládá členským státům povinnost zajistit, aby:

- účast v OES byla otevřená a dobrovolná a členové nebo podílníci mohli z OES vystoupit [v takovém případě se má použít čl. 12 směrnice (EU) 2019/944 stanovující pravidla pro změnu dodavatele];
- členové nebo podílníci při zapojení do OES neztratili svá práva a povinnosti zákazníků v domácnostech nebo aktivních zákazníků [aktivní zákazník je vymezen v čl. 2 bodu 8 a jeho práva a povinnosti v čl. 15 směrnice (EU) 2019/944];
- příslušný PDS spolupracoval s OES s cílem usnadnit distribuci elektřiny v rámci OES, a to za náhradu, jejíž přiměřenost posuzuje regulační orgán;
- postupy (včetně registrace a udělování licencí) a poplatky vztahující se na OES byly nediskriminační, spravedlivé, přiměřené a transparentní, přičemž síťové poplatky mají v souladu s čl. 18 nařízení (EU) 2019/943 odpovídajícím a vyváženým způsobem odrážet sdílení celkových nákladů na systém; v případě, že je elektřina v rámci OES sdílena, by síťové poplatky, sazby a odvody měly být stanoveny v souladu s analýzou nákladů a přínosů distribuovaných zdrojů energie vypracovanou příslušným vnitrostátním orgánem (nastavení síťových poplatků vztahujících se na sdílenou elektřinu by tedy mělo reflektovat specifické, ať už pozitivní či negativní, dopady distribuované výroby na elektrizační soustavu)⁹⁸;
- OES měla nediskriminační přístup na všechny trhy s elektřinou (přímo nebo prostřednictvím agregace);
- OES měla nediskriminační a přiměřené zacházení, pokud jde o jejich činnosti, práva a povinnosti v postavení konečných zákazníků, výrobců, dodavatelů, PDS nebo agregátorů, ohledně samospotřeby energie pak stejné zacházení jako aktivní zákazníci;

⁹⁷ JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Assessment of the adopted regulatory framework. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(1), 48–55, s. 49, 50. ISSN 2211-9175.

⁹⁸ PEARSON, Ivan. The role of consumers and innovation. In: JONES, Christopher; ERMACORA, Florian (eds.). *Electricity market design in the European Union: The new legal framework for decarbonising Europe's electricity market*. 1st edition. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 61–154, s. 118. EU energy law, volume XII. ISBN 9789077644690.

- OES nesla odpovědnost za jimi způsobené odchylky v elektrizační soustavě [jakožto subjekt zúčtování nebo v režimu přenesené odpovědnosti za odchylky v souladu s čl. 5 nařízení (EU) 2019/943];
- OES byla oprávněna zajistit ve svém rámci sdílení elektřiny, která je vyrobena ve výrobnách elektřiny vlastněných daným OES, při zachování práv a povinností členů OES jakožto konečných zákazníků.

Členský stát může dále v souladu s čl. 16 odst. 2 a 4 směrnice (EU) 2019/944 umožnit účast v OES zahraničním subjektům a také udělit OES právo provozovat distribuční soustavu, a to buď za podmínek jako kterýkoliv jiný PDS (se všemi právy a povinnostmi a uplatňováním pravidel *unbundlingu*⁹⁹), anebo jako provozovatel uzavřené distribuční soustavy, na něhož lze vztáhnout výjimky uvedené v čl. 38 odst. 2 směrnice (EU) 2019/944 (zejména se jedná o možnost výjimky z všeobecného zákazu pro PDS vlastnit, vyvíjet, spravovat nebo provozovat dobíjecí stanice pro elektrická vozidla nebo zařízení pro ukládání energie).¹⁰⁰ V každém případě musí být zajištěno právo OES uzavřít s příslušným PDS nebo PPS, k jehož soustavě je síť OES připojena, dohodu o provozování distribuční soustavy OES. Čl. 16 směrnice (EU) 2019/944 neobsahuje komplexní úpravu provozování distribuční soustavy ze strany OES, ale jak uvádí bod 47 preambule směrnice (EU) 2019/944, vyjasňuje pouze aspekty provozování distribuční soustavy relevantní pro OES, zatímco ve zbytku se uplatní obecná ustanovení týkající se PDS.

Rozsah povinností OES podle čl. 16 směrnice (EU) 2019/944 je výsledkem rozšíření původního návrhu Komise na základě četných obav zainteresovaných subjektů a členských států ohledně statusu OES vyjádřených v průběhu legislativního procesu.¹⁰¹ Jak je přiznáno i v bodě 45 preambule směrnice (EU) 2019/944, některá z výše uvedených práv (jako např. právo na přístup na trhy s elektřinou či právo na nediskriminační zacházení) i některé z výše uvedených povinností (např. povinnost odpovědnosti za odchylku nebo povinnosti PDS při provozu distribuční soustavy ze strany OES) OES by bylo možné dovodit z obecných

⁹⁹ V mnohých členských státech (včetně ČR) jsou ovšem pravidla *unbundlingu* méně přísná, pokud se jedná o PDS, k jehož soustavě je připojeno méně než 100 000 (v ČR hranice 90 000 – viz § 25 odst. 2 energetického zákona) odběrných míst zákazníků, a je možné, aby takový PDS byl současně i dodavatelem elektřiny.

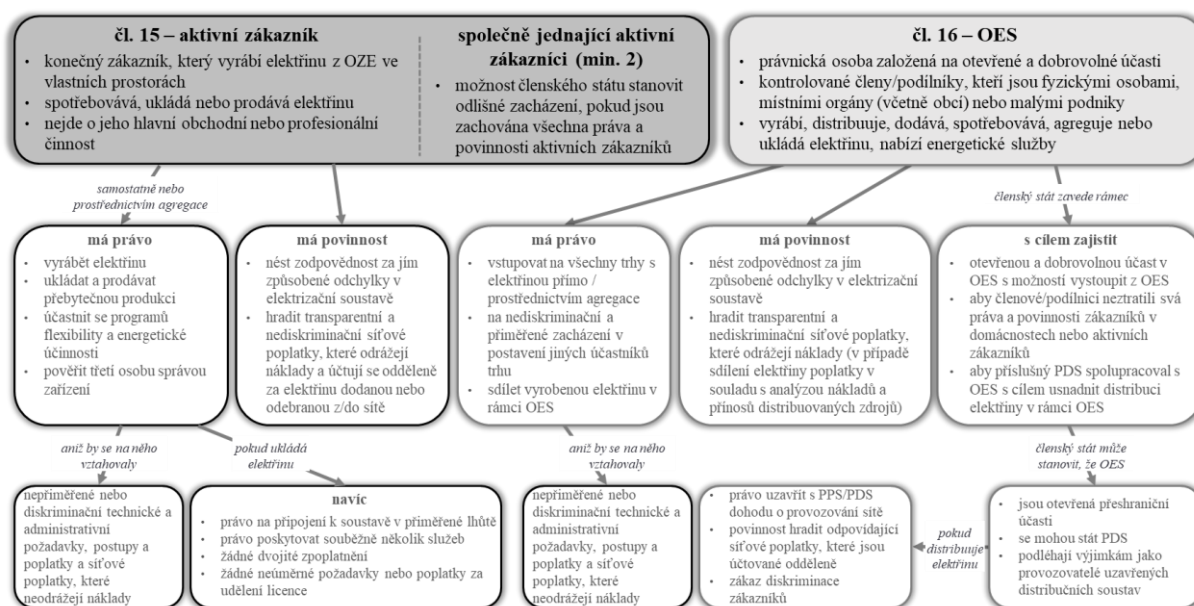
¹⁰⁰ JONES, Christopher. *Unbundling of distribution system operators*. In: JONES, Christopher; KETTLEWELL, William-James. *The internal energy market*. 5th edition. Deventer, Leuven: Claeys & Casteels Law Publishers, 2021, 217–264, s. 245. EU energy law, volume I. ISBN 9789077644652.

¹⁰¹ JASIAK, Mikołaj. *Energy communities in the Clean Energy Package: Regulatory framework for collectively involving citizens in the energy transition*. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2018, 8(1), 29–39, s. 34. ISSN 2211-9175.

pravidel platných pro všechny účastníky trhu [obsažených nejen ve směrnici (EU) 2019/944, ale především také v nařízení (EU) 2019/943].

Novinkou v unijním regulačním rámci, která platí specificky pro OES, je právo na zacházení jako s aktivními zákazníky a právo na sdílení elektřiny mezi členy OES. Zatímco aktivní zákazník je definován v čl. 2 bodu 8 a jeho práva a povinnosti jsou vymezeny v čl. 15 směrnice (EU) 2019/944 (koncept aktivního zákazníka a OES shrnuje Obrázek 1), sdílení elektřiny ve směrnici (EU) 2019/944 [a ani ve směrnici (EU) 2018/2001] blíže definované a upravené není. Bod 46 preambule směrnice (EU) 2019/944 sdílení elektřiny jen poněkud vágně popisuje tak, že „umožňuje členům nebo podílníkům, aby jim byla dodávána elektřina z výrobních zařízení v rámci společenství, aniž by byli v jejich přímé fyzické blízkosti nebo se nacházeli v jednom odběrném místě,“ a při sdílení elektřiny z vlastních výroben elektřiny mezi svými členy na základě tržních zásad by OES „neměla být vystavena regulačním omezením, pokud používají stávající nebo budoucí informační a komunikační technologie“.¹⁰²

Obrázek 1: Možnosti zapojení konečného zákazníka podle směrnice (EU) 2019/944

Zdroj: Vlastní zpracování.

Otázkou je nejen to, jak při transpozici uchopit koncept sdílení elektřiny, ale i to, jak vykládat „nediskriminační a přiměřené zacházení“ s OES, pokud jde o jejich činnosti, práva a povinnosti v postavení jiných účastníků trhu [OES může vykonávat např. úlohu konečných

¹⁰² JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Assessment of the adopted regulatory framework. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(1), 48–55, s. 52, 53. ISSN 2211-9175.

zákazníků, výrobců elektřiny, dodavatelů elektřiny či PDS a podle toho se mají podle bodu 46 preambule směrnice (EU) 2019/944 uplatňovat jednotlivá práva a povinnosti]. Takto zvolená formulace dává členským státům poměrně široký prostor pro nastavení jednodušší regulace a menší administrativní zátěže OES, než jak je tomu v případě tradičních regulovaných subjektů v elektroenergetice, při současném zachování funkčnosti systému a ochraně zájmů jiných účastníků trhu. V tomto smyslu musí členské státy mj. rozhodnout, jaká práva spotřebitele bude možné uplatňovat ve vztahu ke sdílené elektřině (a vůči komu) nebo jak budou zpoplatněny a zdaněny služby poskytované OES (či obecně energetickými společnostmi).¹⁰³

Nediskriminační zacházení ve světle ustálené judikatury Soudního dvora¹⁰⁴ znamená, že při srovnatelných podmínkách by se na OES měla uplatnit stejná pravidla jako na jiné elektroenergetické společnosti, a při odlišných podmínkách s nimi naopak nesmí být zacházeno stejně jako s jinými elektroenergetickými společnostmi, pokud pro takové zacházení neexistuje objektivní spravedlivý důvod. Že se OES mohou nacházet v odlišném postavení od tradičních elektroenergetických společností, je podpořeno i závěrem Soudního dvora v případě *Paint Graphos*¹⁰⁵. Soudní dvůr judikoval, že některá daňová osvobození poskytovaná v daném případě výrobním a pracovním družstvům (přičemž lze předpokládat, že energetická společenství budou nejčastěji nabývat právní formy družstva – blíže viz kapitolu 4.1.2) nenarušují hospodářskou soutěž, pokud jsou v souladu se zásadou proporcionality, a to z toho důvodu, že výrobní a pracovní družstva nejsou ve srovnatelném faktickém a právním postavení jako obchodní společnosti (řídí se zvláštními zásadami fungování – platí zvláštní ustanovení o členství, vystoupení a vyloučení členů, při zrušení se

¹⁰³ PEARSON, Ivan. The role of consumers and innovation. In: JONES, Christopher; ERMACORA, Florian (eds.). *Electricity market design in the European Union: The new legal framework for decarbonising Europe's electricity market*. 1st edition. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 61–154, s. 118. EU energy law, volume XII. ISBN 9789077644690.

¹⁰⁴ Soudní dvůr několikrát konstantně judikoval, že zásada rovného zacházení vyžaduje, aby se srovnatelnými situacemi nebylo zacházeno odlišně a s odlišnými situacemi stejně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněno. Srov. např. rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 10. ledna 2006 ve věci C-344/04, *The Queen*, na žádost: International Air Transport Association, European Low Fares Airline Association proti Department for Transport, EU:C:2006:10, bod 95; rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 7. července 2009 ve věci C-558/07, *S.P.C.M. SA* a další proti Secretary of State for the Environment, Food and Rural Affairs, EU:C:2009:430, bod 74; rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 4. června 2015 ve věci C-579/13, *P, S* proti Commissie Sociale Zekerheid Breda, College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amstelveen, EU:C:2015:369, bod 41; rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 4. května 2016 ve věci C-477/14, *Pillbox 38 (UK) Ltd* proti Secretary of State for Health, EU:C:2016:324, bod 35.

¹⁰⁵ Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 8. září 2011 ve spojených věcech C-78/08 až C-80/08, *Ministero dell'Economia e delle Finanze, Agenzia delle Entrate* proti *Paint Graphos Soc. coop. arl* (C-78/08), *Adige Carni Soc. coop. arl*, v likvidaci, proti *Agenzia delle Entrate, Ministero dell'Economia e delle Finanze* (C-79/08), a *Ministero delle Finanze* proti *Michele Franchetto* (C-80/08), EU:C:2011:550, body 55–62.

čistý obchodní majetek a rezervy převádí na jiné družstvo s podobným cílem nebo s cílem obecného zájmu, nejsou spravována ve prospěch investorů zvnějšku, nemají žádný nebo jen omezený přístup ke kapitálovým trhům, rezervy a aktiva jsou vlastněny společně atd.).¹⁰⁶

Práva a povinnosti uvedené v čl. 16 směrnice (EU) 2019/944, které se jsou specifické pro OES, tuto logiku sledují. V případě obecných práv a povinností OES z čl. 16 směrnice (EU) 2019/944 Mikołaj Jasiak, referent pro oblast politiky Generálního ředitelství pro energetiku (útvary Komise), uvádí následující doporučení:

- nediskriminace OES při udělování licencí by měla být zajištěna tak, že členské státy nebudou po OES vyžadovat splnění stejných podmínek pro udělení licence na obchod s elektřinou (např. prokazování finančních předpokladů nebo požadavky na konkrétní právní formu) jako po klasických dodavatelích elektřiny;
- aby síťové poplatky vztahující se na OES splnily požadavek přiměřenosti, měly by národní regulační orgány při jejich stanovení zohlednit pozitivní dopady OES na celý systém (např. snižování přetížení prvků sítě nebo rostoucí podíl OZE);
- nediskriminaci OES by měly členské státy napomoci také stanovením zákazu PDS bránit OES ve výkonu jejich činností nebo jej ztěžovat.¹⁰⁷

2.2 Společenství pro obnovitelné zdroje

Druhým typem energetického společenství, který upravuje CEP, v tomto případě směrnice (EU) 2018/2001, je SOZ. Podle definice v čl. 2 bodu 16 směrnice (EU) 2018/2001 je SOZ právní subjekt (tj. opět právnická osoba bez konkretizace právní formy),

- jenž je založen na otevřené a dobrovolné účasti, přičemž jeho členy nebo podílníky jsou fyzické osoby, malé a střední podniky nebo místní orgány, včetně obcí (tj. na rozdíl od OES je členství v SOZ omezeno na uvedené osoby);
- jenž je samostatný (tj. nezávislý na jednotlivých členech/podílnících – to znamená, že žádný člen/podílník nevlastní podíl rozhodující pro výkon kontroly, zpravidla se jedná

¹⁰⁶ JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Regulatory framework for collectively involving citizens in the energy transition. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2018, 8(1), 29–39, s. 33, 34. ISSN 2211-9175.

ROBERTS, Josh. What energy communities need from regulation. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2019, 8(3, 4), 13–27, s. 17. ISSN 2211-9175.

¹⁰⁷ JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Assessment of the adopted regulatory framework. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(1), 48–55, s. 51. ISSN 2211-9175.

o třetinový podíl)¹⁰⁸ a je účinně kontrolovaný podílníky nebo členy, kteří se nacházejí v blízkosti projektů energie z OZE vlastněných a vybudovaných daným SOZ (příčemž pojmy „účinná kontrola“ ani „blízkost“ blíže specifikovány nejsou a jsou ponechány interpretaci jednotlivých členských států);

- jehož hlavním účelem je poskytování environmentálních, hospodářských nebo sociálních přínosů svým členům/podílníkům anebo místním oblastem, nikoliv vytváření zisku.

Původní návrh směrnice z 30. listopadu 2016 vypracovaný Komisí formálně definici SOZ nezakotvoval, nicméně podle návrhu čl. 22 o „komunitách obnovitelné energie“ se touto komunitou měl rozumět „malý nebo střední podnik nebo nezisková organizace, jejichž podílníci nebo členové spolupracují při výrobě, distribuci, skladování nebo dodávkách energie z obnovitelných zdrojů a které splňují alespoň čtyři z těchto [stanovených pěti – pozn. autorky] kritérií“¹⁰⁹ – uvedená kritéria se týkala požadavků na členství, výkon hlasovacích práv, vlastnictví podílů, obsazení správní rady či řídicích orgánů a instalovaného výkonu výroby elektřiny z OZE. Definice SOZ byla do návrhu čl. 2 směrnice začleněna až po jednání Rady EU 27. září 2017¹¹⁰, nicméně do přijetí výsledného znění směrnice (EU) 2018/2001 byla Radou EU ještě několikrát změněna, stejně tak jako text čl. 22 návrhu směrnice. Pozměňovací návrhy Evropského parlamentu k znění směrnice navrženému Komisí přijaté 17. ledna 2018¹¹¹ rovněž obsahovaly definici „komunity obnovitelné energie“, nicméně ta se jen odkazovala na definici „místní energetické komunity“ [tj. současného OES podle směrnice (EU) 2019/944], jíž měla být komunita obnovitelné energie za splnění požadavků stanovených v navrhovaném čl. 22 podkategorií. Přístup Evropského parlamentu, co se týče navrhované definice, ve výsledném znění směrnice (EU) 2018/2001 zohledněn

¹⁰⁸ LOWITZSCH, Jens; HOICKA, Christina E.; VAN TULDER, Felicia J. Renewable energy communities under the 2019 European Clean Energy Package – Governance model for the energy clusters of the future?. *Renewable and Sustainable Energy Reviews* [online]. 2020, 122(109489), s. 3 [cit. 2021-08-29]. ISSN 1364-0321.

¹⁰⁹ Evropská komise. Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (přepřacované znění) [online]. COM(2016) 767 final. Brusel: 23.02.2017 [cit. 2021-08-07].

¹¹⁰ Council of the European Union. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the promotion of the use of energy from renewable sources (recast) [online]. ST 8697 2017 REV 1 - 2016/0382 (COD). Brussels: 27.09.2017 [cit. 2021-08-29].

¹¹¹ Pozměňovací návrhy přijaté Evropským parlamentem dne 17. ledna 2018 k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (přepřacované znění). *Evropský parlament* [online]. 17.01.2018 [cit. 2021-08-29].

nebyl, naopak pozměňovací návrhy Evropského parlamentu k navrhovanému čl. 22 směrnice částečně ano.¹¹²

Úpravu SOZ tedy obsahuje čl. 22 směrnice (EU) 2018/2001, který mj. v odst. 1 a 2 ukládá členskému státu povinnost zajistit, aby:

- koneční zákazníci byli oprávněni zapojovat se do SOZ, a přitom neztratili svá práva či povinnosti jako koneční zákazníci [v bodě 72 preambule směrnice (EU) 2018/2001 je v tomto kontextu zdůrazněno právo konečného zákazníka na výběr a změnu dodavatele elektřiny v souladu s čl. 4 a 12 směrnice (EU) 2019/944];
- se na konečné zákazníky nevztahovaly neodůvodněné nebo diskriminační podmínky nebo postupy, které by bránily jejich účasti v SOZ;
- v případě soukromých společností účast v SOZ nepředstavovala jejich hlavní obchodní nebo profesní činnost (bez toho, aby bylo definováno, co je třeba chápat pod pojmem „hlavní obchodní nebo profesní činnost“);
- SOZ byla oprávněna vyrábět, spotřebovávat, skladovat a prodávat energii (tj. nikoliv pouze elektřinu) z OZE, mj. i prostřednictvím smluv o nákupu elektřiny (tzv. *power purchase agreements*) z OZE;
- SOZ byla oprávněna vstupovat na nediskriminačním základě na všechny vhodné trhy s elektřinou jak přímo, tak prostřednictvím agregace;
- SOZ byla oprávněna sdílet ve svém rámci energii z OZE, která je vyrobena výrobnami vlastněnými daným SOZ [podle bodu 71 preambule směrnice (EU) 2018/2001 při zachování aplikace příslušných poplatků a daní].

Členské státy mají dále zavést podpůrný rámec pro usnadnění rozvoje SOZ a v souladu s čl. 22 odst. 7 a body 70 a 71 preambule směrnice (EU) 2018/2001 zohlednit zvláštnosti SOZ (jako jejich velikost, vlastnickou strukturu nebo počet projektů) při vypracovávání režimů podpory, aby SOZ mohla soutěžit o podporu za stejných podmínek jako ostatní účastníci trhu, tedy aby byla konkurenceschopná větším hráčům s většími projekty nebo portfolii. Směrnice (EU) 2018/2001 sice nespécifikuje, jak konkrétně by členské státy měly SOZ zohlednit ve schématech podpory, nicméně těmito ustanoveními se podle Joshe Robertse otevírá cesta

¹¹² Council of the European Union. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the promotion of the use of energy from renewable sources (recast) [online]. ST 8392 2018 INIT. Brussels: 03.05.2018 [cit. 2021-08-29].

např. k zavedení výhodnějších podmínek pro SOZ v aukcích podpory OZE¹¹³ nebo dokonce k jejich vynětí z aukcí (a stanovení podpory pro SOZ jiným způsobem). Míru pozitivní diskriminace SOZ a přístup k jejich regulaci bude ovlivňovat to, jak ambiciózně daný členský stát nastaví cíle týkající se SOZ – v čl. 20 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ze dne 11. prosince 2018 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU a 2013/30/EU, směrnice Rady 2009/119/ES a (EU) 2015/652 a zrušuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013, jsou členské státy nabádány (ačkoliv nejde o jejich povinnost), aby do svých integrovaných národních plánů v oblasti energetiky a klimatu (také nazývaných jako národní klimaticko-energetické plány – dále jen „NKEP“) zahrnuly cíle ohledně výroby obnovitelné energie ze strany SOZ.¹¹⁴

Hlavní charakteristiky podpůrného rámce a jeho provádění musí být na základě čl. 22 odst. 5 směrnice (EU) 2018/2001 součástí aktualizací NKEP, přičemž tento rámec by měl podle čl. 22 odst. 4 směrnice (EU) 2018/2001 především zajišťovat, aby:

- činnost SOZ neomezovaly neodůvodněné regulační a administrativní překážky;
- se na SOZ vztahovaly příslušné předpisy podle toho, jaké energetické služby poskytují, a bylo s nimi zacházeno nediskriminačně s ohledem na jejich činnosti, práva a povinnosti jako jiných účastníků trhu [včetně možné role PDS, přičemž směrnice (EU) 2018/2001 pod definicí „PDS“ zahrnuje nikoliv jen PDS elektřiny, ale i PDS plynu];
- příslušný PDS spolupracoval se SOZ za účelem usnadnění distribuce elektřiny/plynu v rámci daného SOZ;

¹¹³ K aukcím podpory OZE či obecně k režimům podpory elektřiny z OZE viz čl. 4 směrnice (EU) 2018/2001 a kapitolu 3.3. EEAG.

¹¹⁴ ROBERTS, Josh. Power to the people? Implications of the Clean Energy Package for the role of community ownership in Europe's energy transition. *Review of European, Comparative & International Environmental Law* [online]. 2020, 29(2), 232–244, s. 242 [cit. 2021-07-31].

ROBERTS, Josh. What energy communities need from regulation. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2019, 8(3, 4), 13–27, s. 19, 22. ISSN 2211-9175.

LOWITZSCH, Jens. Investing in a renewable future – renewable energy communities, consumer (co-)ownership and energy sharing in the Clean Energy Package. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(2, 3), 45–70, s. 57. ISSN 2211-9175.

KRUG, Michael; DI NUCCI, Maria Rosaria. Citizens at the heart of the energy transition in Europe? Opportunities and challenges for community wind farms in six european countries. *Renewable Energy Law and Policy Review* [online]. 2020, 9(4), 9–27, s. 18 [cit. 2021-09-26].

- se na SOZ vztahovaly spravedlivé, přiměřené a transparentní postupy, síťové poplatky odrážející náklady a další příslušné poplatky, odvody a daně v souladu s transparentní analýzou nákladů a přínosů distribuovaných zdrojů energie, aby bylo zajištěno přiměřené sdílení celkových nákladů na systém;
- SOZ měla k dispozici nástroje pro usnadnění přístupu k financování a k informacím (členské státy např. mohou poskytovat dotace nebo účelové úvěry za zvýhodněných podmínek včetně nízkých úrokových sazeb, uspořádat informační kampaň nebo vyvinout online platformu či mobilní aplikaci dedikovanou SOZ)¹¹⁵;
- veřejné orgány (vzhledem k požadavkům na členství v SOZ se pravděpodobně mají na mysli územní veřejnoprávní korporace) byly motivovány k účasti v SOZ a byly podporovány v oblasti budování kapacit (veřejnoprávní korporace by tedy měly jít soukromému sektoru příkladem a měly by zastávat jakousi průkopnickou a vůdčí roli – za tímto účelem mohou členské státy např. stanovit cíle v počtu SOZ s účastí obcí a krajů nebo uložit obcím a krajům povinnost vypracovat plány rozvoje SOZ na svém území)¹¹⁶;
- účast v SOZ byla dostupná všem spotřebitelům, včetně zranitelných a nízkopříjmových (účast zranitelných zákazníků v SOZ totiž může významně přispět ke zmírnění energetické chudoby a tím přispět ke spravedlivé energetické tranzici)¹¹⁷;
- se spotřebiteli, kteří se účastní SOZ, bylo zacházeno rovně a nediskriminačně.

Možností, nikoliv povinností [stejně jako v případě OES podle směrnice (EU) 2019/944], je, aby členské státy stanovily, že SOZ jsou přístupná přeshraniční účasti.

Požadavky na nediskriminační zacházení jsou stanoveny jak navenek (SOZ ve vztahu k jiným účastníkům trhu), tak dovnitř (zákaz diskriminace členů SOZ a zájemců o členství v SOZ). Zda jsou podmínky činnosti pro SOZ nastaveny přiměřeně a nediskriminačně, či nikoliv, by mělo být poměřováno ve vztahu k existující národní úpravě práv a povinností konečných

¹¹⁵ SOKOŁOWSKI, Maciej M. Renewable and citizen energy communities in the European Union: how (not) to regulate community energy in national laws and policies. *Journal of Energy & Natural Resources Law* [online]. 2020, 38(3), 289–304, s. 294 [cit. 2021-08-21].

¹¹⁶ Tamtéž, s. 295.

Tento princip je vyjádřený také např. v čl. 5 (s názvem „Příkladná úloha budov veřejných subjektů“) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU ze dne 25. října 2012 o energetické účinnosti, o změně směrnic 2009/125/ES a 2010/30/EU a o zrušení směrnic 2004/8/ES a 2006/32/ES, která byla novelizovaná mj. směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2002 ze dne 11. prosince 2018, kterou se mění směrnice 2012/27/EU o energetické účinnosti.

¹¹⁷ HANKE, Florian; LOWITZSCH, Jens. Empowering Vulnerable Consumers to Join Renewable Energy Communities—Towards an Inclusive Design of the Clean Energy Package. *Energies* [online]. 2020, 13(7), 1615, s. 19 [cit. 2021-09-19].

zákazníků, výrobců energie, obchodníků s energiemi a PDS. Expert na energetické právo Maciej Sokołowski vyzdvihuje tři aspekty, které by při tom měly být zohledněny: (1) lokální charakter SOZ; (2) skutečnost, že dochází k rozvoji OZE; a (3) rozsah činnosti SOZ (většinou se jedná o malé projekty OZE). Rovněž by podle něj členské státy ve vztahu k SOZ měly využít možnosti týkající se činností vykonávaných SOZ, které nabízí směrnice (EU) 2018/2001 – např. využít možnosti dané čl. 17 odst. 2 a zavést pro připojení výroben elektřiny SOZ (či obecně všech energetických společenství) s instalovaným výkonem 10,8–50 kW k síti prosté oznámení, které by snížilo náklady a časovou a administrativní náročnost procesu připojení.¹¹⁸

SOZ není jediným subjektem, kterému směrnice (EU) 2018/2001 stanovuje výhodnější podmínky ohledně vstupu na trh, povolovacích procesů a jiných postupů. Obdobně jako směrnice (EU) 2019/944 pracuje s „aktivním zákazníkem“, směrnice (EU) 2018/2001 v čl. 21 upravuje „samospotřebitele elektřiny z obnovitelných zdrojů“ a „společně jednající samospotřebitele elektřiny z obnovitelných zdrojů“ (tento koncept má umožnit zapojení se do „prosumerství“ i nízkopříjmovým skupinám obyvatel, kteří typicky žijí v nájemném bydlení a nevlastní žádnou nemovitost), což jsou vedle členství SOZ další možnosti nabízené směrnicí (EU) 2018/2001, jak se konečný zákazník může stát *prosumerem*, tedy jak může využít svého práva spotřebovat, vyrábět nebo skladovat elektřinu z OZE.¹¹⁹ Následující Obrázek 2 shrnuje možnosti aktivního zapojení se konečného zákazníka na trhu s energiemi podle směrnice (EU) 2018/2001.

Na tomto místě je vhodné upozornit na to, že 14. července 2021 Komise zveřejnila návrh revize směrnice (EU) 2018/2001¹²⁰, který je součástí balíčku „Fit for 55“,¹²¹ nicméně podle této první verze návrhu nemá být definice SOZ ani čl. 22 směrnice (EU) 2018/2001 [a ani definice samospotřebitele elektřiny z obnovitelných zdrojů ani čl. 21 směrnice (EU) 2018/2001] předmětem změn. Ve vztahu k SOZ je v návrhu nově uvedeno jen to, že i jimi

¹¹⁸ SOKOŁOWSKI, Maciej M. Renewable and citizen energy communities in the European Union: how (not) to regulate community energy in national laws and policies. *Journal of Energy & Natural Resources Law* [online]. 2020, 38(3), 289–304, s. 293, 294 [cit. 2021-08-21].

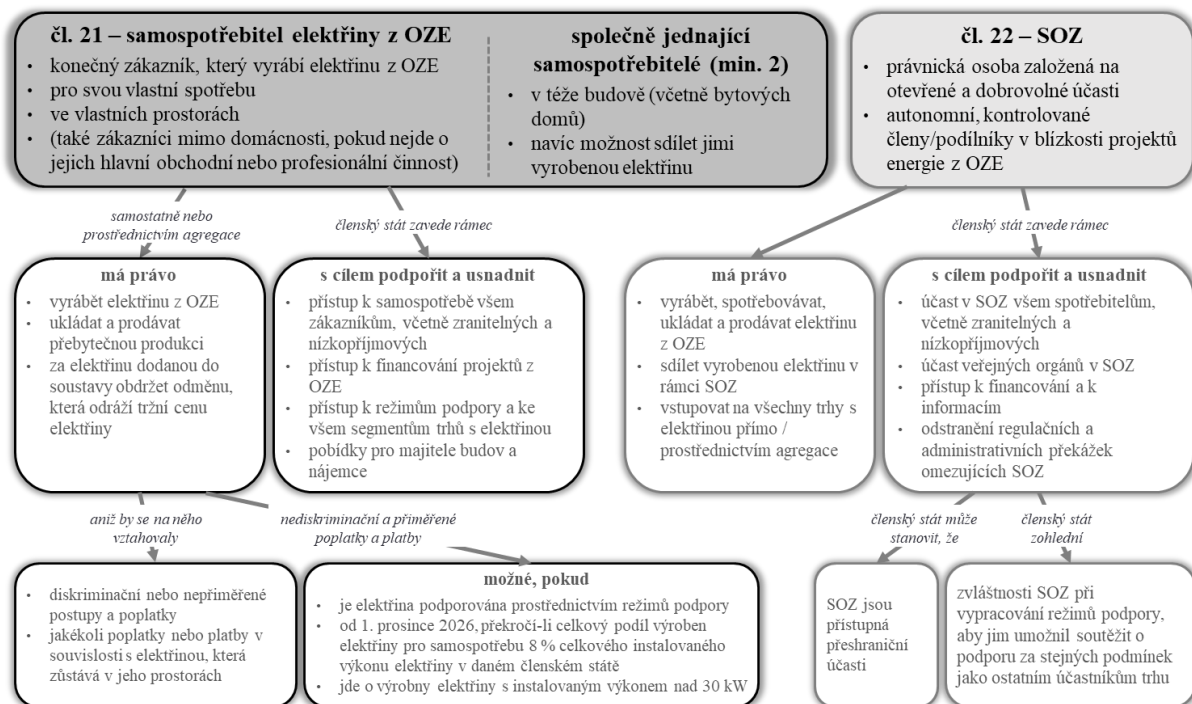
¹¹⁹ LOWITZSCH, Jens. Investing in a renewable future – renewable energy communities, consumer (co-)ownership and energy sharing in the Clean Energy Package. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(2, 3), 45–70, s. 55. ISSN 2211-9175.

¹²⁰ Evropská komise. Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 a směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/70/ES, pokud jde o podporu energie z obnovitelných zdrojů, a zrušuje směrnice Rady (EU) 2015/652 [online]. COM(2021) 557 final. Brusel: 14.07.2021 [cit. 2021-09-25].

¹²¹ Balíček „Fit for 55“. *Evropská rada – Rada Evropské unie* [online]. 20.09.2021 [cit. 2021-09-26].

vyrobená elektřina z OZE má být započítána do národního podílu energie z OZE podle čl. 7 směrnice (EU) 2018/2001 a že stavební předpisy členských států mají obsahovat opatření ke zvýšení podílu elektřiny, vytápění a chlazení z OZE, včetně opatření týkajících se SOZ (bez bližší specifikace, o jaká opatření by se mělo jednat).

Obrázek 2: Možnosti zapojení konečného zákazníka podle směrnice (EU) 2018/2001

Zdroj: LOWITZSCH, Jens. Investing in a renewable future – renewable energy communities, consumer (co-)ownership and energy sharing in the Clean Energy Package. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(2, 3), 45–70, s. 56. ISSN 2211-9175.

2.3 Společné charakteristiky a rozdíly mezi oběma typy energetických společenství

Z vymezení OES a SOZ vyplývá, že definice obou typů energetických společenství se zaměřují na organizaci komunitních aktivit v oblasti poskytování energetických služeb, a to formou právního subjektu (ve smyslu českého právního řádu právnické osoby) založeného

- na otevřené a dobrovolné účasti (tedy na svobodném rozhodnutí osob o tom, že se chtějí stát členy nebo podílníky energetického společenství),
- za nekomerčním účelem [aniž by ovšem bylo ve směrnici (EU) 2019/944 nebo směrnici (EU) 218/2001 rozvedeno, co přesně rozumět pod účelem „poskytování

environmentálních, hospodářských nebo sociálních společenských přínosů“ nebo jak lze naplnování stanoveného účelu měřit nebo vykazovat]¹²² a

- na nediskriminačním základě ve vztahu k ostatním účastníkům trhu.

V dalších aspektech se ovšem OES a SOZ odlišují. Tabulka 2 níže shrnuje hlavní rozdíly mezi OES a SOZ vyplývající z příslušných ustanovení směrnice (EU) 2019/944 a směrnice (EU) 2018/2001.

Tabulka 2: Hlavní rozdíly mezi OES a SOZ

	OES	SOZ
Členství/podílnictví	není výslovně omezené na konkrétní osoby	fyzické osoby, malé a střední podniky (jejichž účast v SOZ není jejich hlavní obchodní nebo profesní činností) anebo místní orgány, včetně obcí
Osoby oprávněné k výkonu účinné kontroly nad energetickým společenstvím	členové/podílníci, kteří jsou fyzickými osobami, místními orgány, včetně obcí, nebo malými podniky	členové/podílníci, kteří se nacházejí v blízkosti projektů energie z OZE vlastněných a vybudovaných daným SOZ
Samostatnost subjektu	požadavek samostatnosti není uveden	požadavek samostatnosti je zakotven v definici
Druhy energie	týká se jen elektřiny (přitom ne pouze z OZE)	týká se veškeré energie z OZE (ne pouze elektřiny)
Geografické omezení	bez geografického omezení	geograficky omezené na lokální úroveň (osoby vykonávající kontrolu nad SOZ musí být „v blízkosti“ projektů energie z OZE)
Činnost výroby elektřiny (či jiného druhu energie)	není podmínkou, stejně tak ani vlastnictví výroben elektřiny	je podmínkou, projekty energie z OZE musí být navíc vlastněné anebo vyvíjené daným SOZ
Činnost distribuce elektřiny	členský stát může udělit právo provozovat distribuční soustavu	chybí výslovná možnost udělit právo provozovat distribuční soustavu [avšak z čl. 22 odst. 4 písm. e) směrnice (EU) 2018/2001 vyplývá právo SOZ stát se PDS, aniž by jej musel členský stát SOZ udělovat]
Podpora ze strany státu	chybí výslovná povinnost k aktivní podpoře OES	povinnost členského státu vytvořit podpůrný rámec

Zdroj: Vlastní zpracování.

I když v praxi jistě bude docházet k překrývání OES a SOZ (tedy že právnická osoba založená jako jeden typ energetického společenství bude splňovat i kritéria druhého z typů energetických společenství nebo že formálně budou existovat dvě různá energetická

¹²² SAVARESI, Annalisa. The rise of community energy from grassroots to mainstream: the role of law and policy. *Journal of Environmental Law* [online]. 2019, 31(3), 487–510, s. 504 [cit. 2021-09-26].

společenství – OES a SOZ – které však budou vykonávat totožné činnosti), s ohledem na výše uvedené odlišnosti nelze SOZ chápat pouze jako podskupinu OES a vytvoření konzistentní definice OES a SOZ na národní úrovni bude pro zákonodárce výzvou. Za SOZ může být např. považovaný i subjekt vyrábějící teplo nebo plyn z OZE, zatímco OES musí vykonávat některou z činností v elektroenergetice (nikoliv však nutně vyrábět elektřinu), na druhou stranu v případě OES na rozdíl od SOZ neplatí žádná geografická omezení.¹²³ Dále např. středně velký podnik se nemůže podílet na účinné kontrole OES, avšak v případě SOZ toto možné je (i když je otázkou, zda středně velký podnik může splnit kritérium lokálnosti, pokud se např. jeho sídlo nebo pobočky nenacházejí „v blízkosti projektů energie z OZE“)¹²⁴ – přestože jinak obecně platí, že pro SOZ jsou pravidla účasti a výkonu účinné kontroly (kterýžto pojem není ani v jedné ze směrnic definovaný, ale mělo by se jím rozumět držení 51% podílu, resp. pokud je členská základna široká, pak by měla být hraniční hodnota stanovena níže)¹²⁵ nastavena přísněji než pro OES.¹²⁶ Aby byla národní právní úprava přehledná a jednoduchá, Josh Robert považuje za ideální sloučit společné znaky OES a SOZ do jedné koherentní definice,¹²⁷ nicméně dle mého názoru by to z důvodu výše uvedených nepřekonatelných rozdílů mezi OES a SOZ vedlo k tomu, že by vedle jedné „nadřazené“ definice musely existovat dvě další, které by obsahovaly specifika OES a SOZ, což by v konečném důsledku vedlo k větší nepřehlednosti a komplikovanosti, než kdyby byla OES a SOZ od počátku vymezena samostatně.¹²⁸

Větší či menší rozdíly jsou patrné i ve vztahu k jednotlivým vykonávaným činnostem – Tabulka 3 níže nabízí pro porovnání přehled práv a povinností OES a SOZ. Např. zatímco

¹²³ URBANTSCHITSCH, Wolfgang; PROIDL, Harald. Tackling the Energiewende one energy community at a time. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2019, 8(3, 4), 9–12, s. 10. ISSN 2211-9175.

¹²⁴ LOWITZSCH, Jens. Investing in a renewable future – renewable energy communities, consumer (co-)ownership and energy sharing in the Clean Energy Package. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(2, 3), 45–70, s. 58. ISSN 2211-9175.

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ FRIEDEN, Dorian et al. *Collective self-consumption and energy communities: Trends and challenges in the transposition of the EU framework* [online]. Working Paper. 2020, s. 6 [cit. 2021-09-18].

COBUT, Loïc. Renewable energy communities in the European Energy Policy: An evidence of Clean Energy for All Europeans, not by all. *Egmont Papers* [online]. Brussels: Egmont – Royal Institute for International Relations, 2021, 111, s. 12 [cit. 2021-09-25]. ISBN 979-10-96843-25-1.

¹²⁷ ROBERTS, Josh. What energy communities need from regulation. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2019, 8(3, 4), 13–27, s. 22. ISSN 2211-9175.

¹²⁸ ROBERTS, Josh. What energy communities need from regulation. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2019, 8(3, 4), 13–27, s. 21, 22. ISSN 2211-9175.

JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Regulatory framework for collectively involving citizens in the energy transition. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2018, 8(1), 29–39, s. 32. ISSN 2211-9175.

výroba, spotřeba, sdílení a distribuce [ačkoliv u SOZ je třeba právo vykonávat činnost distribuce elektřiny/plynu nutné dovozovat nepřímo z čl. 22 odst. 4 písm. e) ve spojení s čl. 2 bodem 11 směrnice (EU) 2018/2001 a není nijak blíže specifikováno] energie je zmíněna u obou typů energetických společenství, v případě OES směrnice (EU) 2019/944 výslovně používá termín „dodávka“ elektřiny a v případě SOZ se ve směrnici (EU) 2018/2001 hovoří o „prodeji“ energie – právo dodávat a prodávat elektřinu (resp. v případě SOZ obecně energii) přímo prostřednictvím smluv o nákupu elektřiny nebo na trhu (velkoobchodním nebo maloobchodním) by mělo být bez ohledu na zvolené znění unijních směrnic na národní úrovni přiznáno oběma typům energetických společenství.¹²⁹ Ostatně vzhledem k tomu, že dodávka je v čl. 2 bodě 12 směrnice (EU) 2019/944 definovaná jako „prodej, včetně dalšího prodeje, elektřiny zákazníkům“, nelze mezi pojmy „dodávka“ a „prodej“ ani činit nějaké rozdíly.

Pokud čl. 16 směrnice (EU) 2019/944 a čl. 22 směrnice (EU) 2018/2001 nestanoví jinak, platí pro OES i SOZ obdobně ustanovení relevantní pro výkon jednotlivých činností (tedy práva a povinnosti relevantních účastníků trhu podle druhu vykonávané činnosti).¹³⁰ Ačkoliv tedy např. v případě SOZ směrnice (EU) 2018/2001 výslovně neuvádí, že mají povinnost nést odpovědnost za odchylku, tuto povinnost lze dovodit z jiných ustanovení [v tomto příkladu konkrétně z čl. 5 odst. 1 nařízení (EU) 2019/943, pokud členský stát nevyužije možnosti výjimky stanovené v čl. 5 odst. 2 nařízení (EU) 2019/943]. Mikołaj Jasiak dochází k závěru, že vzhledem k rozsahu definic OES a SOZ lze, pokud jde o elektřinu, všechna práva a povinnosti OES vztáhnout i na SOZ, naopak ale z důvodu přísnějších požadavků na členství a účinnou kontrolu ne všechna ustanovení týkající se SOZ lze aplikovat i ve vztahu k OES. OES může být příjemcem výhod z pobídek a dalších práv stanovených pro SOZ pouze tehdy, pokud splní požadavky kladené na SOZ nebo pokud členský stát transponuje institut energetických společenství tak, že všechna OES budou subjekty dodatečných práv podle směrnice (EU) 2018/2001.¹³¹

¹²⁹ ROBERTS, Josh. What energy communities need from regulation. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2019, 8(3, 4), 13–27, s. 22. ISSN 2211-9175.

¹³⁰ HANNOSET, Achille; PEETERS, Leen; TUERK, Andreas. *Energy Communities in the EU: Task Force Energy Communities* [online]. 2019, s. 44 [cit. 2021-08-28].

¹³¹ JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Assessment of the adopted regulatory framework. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(1), 48–55, s. 50. ISSN 2211-9175.

Tabulka 3: Přehled práv a povinností OES a SOZ

Činnosti	OES	SOZ
Výroba	povolena	povolena
Práva		
nediskriminační, spravedlivé, přiměřené a transparentní udělování licencí	✓	✓
nediskriminační, spravedlivá, přiměřená a transparentní registrace	✓	✓
nediskriminační, transparentní a náklady odrážející síťové poplatky	✓	✓
Povinnosti		
nést odpovědnost za odchylku	✓	
Distribuce	diskrece	nespecifikováno
Práva		
vlastnit, zřízovat, nakupovat nebo si pronajímat distribuční síť a autonomně je spravovat	diskrece	
dohoda s PDS	✓ (pokud povolena distribuce)	
vynětí z povinnosti obstarávat energii, kterou energetické společnosti používá ke krytí energetických ztrát, a nefrekvenční podpůrné služby ve své soustavě transparentními, nediskriminačními a tržními postupy	diskrece	
vynětí z povinnosti, aby sazby nebo metodiky pro jejich výpočet byly před vstupem v platnost schváleny	diskrece	
vynětí z požadavku na obstarání služeb flexibility a na rozvoj systémů PDS na základě plánů rozvoje sítě	diskrece	
vynětí z požadavku týkajícího se zákazu vlastnit, vyvíjet, spravovat nebo provozovat dobíjecí stanice pro elektrická vozidla	diskrece	
vynětí z požadavku podle týkajícího se zákazu vlastnit, vyvíjet, spravovat nebo provozovat zařízení pro ukládání energie	diskrece	
Povinnosti		
požadavky <i>unbundlingu</i>	✓ (pokud povolena distribuce)	
poskytnout přístup třetím osobám	✓ (pokud povolena distribuce)	
platit odpovídající síťové poplatky v místech připojení	✓ (pokud povolena distribuce)	
Dodávka	povolena	povolena
Práva		
nediskriminační, spravedlivé, přiměřené a transparentní udělování licencí	✓	✓
nediskriminační, spravedlivá, přiměřená a transparentní registrace	✓	✓
nediskriminační, transparentní a náklady odrážející síťové poplatky	✓	✓

Činnosti	OES	SOZ
Povinnosti		
respektovat svobodný výběr dodavatele	✓	✓
nést odpovědnost za odchylku	✓	
Sdílení	povoleno	povoleno
Práva		
spolupráce s příslušným PDS s cílem usnadnit distribuci energie v rámci energetického společenství, za poskytnutí spravedlivé náhrady dle posouzení regulačním orgánem	✓	✓
sdílet ve svém rámci elektřinu / energii z OZE, která je vyrobena ve výrobních vlastněných daným energetickým společenstvím, při splnění dalších stanovených požadavků a při zachování práv a povinností členů energetického společenství jakožto konečných zákazníků	✓	✓
Povinnosti		
platit příslušné síťové poplatky, sazby a odvody, v souladu s transparentní analýzou nákladů a přínosů distribuovaných zdrojů energie vypracovanou příslušným vnitrostátním orgánem	✓	✓
Spotřeba	povolena	povolena
Práva		
nediskriminační, transparentní a náklady odrážející síťové poplatky	✓	✓
Kolektivní samospotřeba	povolena	povolena
Práva		
nediskriminační, transparentní a náklady odrážející síťové poplatky účtované odděleně za elektřinu dodanou do soustavy a za elektřinu odebranou ze soustavy	✓	
nediskriminační, transparentní a náklady odrážející síťové poplatky	✓	✓
Obchod	povolen	povolen
Práva		
nediskriminační přístup na všechny trhy s elektřinou přímo nebo prostřednictvím agregace	✓	✓
prodávat energii z OZE prostřednictvím smluv o nákupu elektřiny		✓
Ostatní		
Povinnosti vůči členům/podílníkům		
umožnit členům/podílníkům vystoupit z energetického společenství	✓	
zachovat členům/podílníkům jejich práva a povinnosti zákazníků v domácnostech nebo aktivních zákazníků	✓	
rovné a nediskriminační zacházení se spotřebiteli, kteří se účastní energetického společenství		✓
Obecná práva a zvýhodnění		
nediskriminační a přiměřené zacházení, pokud jde o činnosti, práva a povinnosti v postavení konečných zákazníků, výrobců, dodavatelů, PDS nebo agregátorů	✓	✓

Činnosti	OES	SOZ
vyhodnocení stávajících překážek a potenciálu rozvoje energetického společenství		✓
odstranění neodůvodněných regulačních a administrativních překážek omezujících energetické společenství		✓
nástroje pro usnadnění přístupu k financování a k informacím		✓
režimy podpory, které zohledňují zvláštnosti energetického společenství		✓
regulační podpora a podpora v oblasti budování kapacit poskytovaná veřejným orgánům, která jim usnadňuje zakládání energetických společenství nebo účast v už existujících energetických společenstvích		✓

Zdroj: HANNOSSET, Achille; PEETERS, Leen; TUERK, Andreas. *Energy Communities in the EU: Task Force Energy Communities* [online]. 2019, s. 41–44 [cit. 2021-08-28].

Proč jsou vůbec energetická společenství zakotvená ve dvou různých legislativních aktech a jaký význam mají rozdíly v jejich definicích, právech a povinnostech? Směrnice (EU) 2019/944 ani směrnice (EU) 2018/2001 neobsahuje žádné ustanovení, které by upravovalo vzájemný vztah obou energetických společenství ani obecně vztah obou směrnic, a ani preambule směrnic tyto vztahy nijak nevysvětlují. Odpověď na položenou otázku lze ovšem vyvodit ze samotné povahy, rozsahu a účelu obou směrnic. Cílem příslušných ustanovení směrnice (EU) 2019/944 je poskytnout OES postavení rovnoprávného účastníka trhu s elektřinou s vyváženým katalogem práv a povinností, což je součástí cesty za vyšším cílem, a sice dokončením vnitřního trhu s elektřinou. Směrnice (EU) 2018/2001 usiluje o nastavení práv a povinností SOZ, která se zaměřují na výrobu obnovitelné energie (včetně obnovitelné elektřiny), navíc je však jejím cílem zavedení pobídek, které by podpořily vznik a rozvoj SOZ a tím obecně rozvoj OZE. Zatímco tedy podle směrnice (EU) 2019/944 mají členské státy zavést „regulační rámec“ (čl. 16 odst. 1 věta první), směrnice (EU) 2018/2001 hovoří o „rámci umožňujícím podporovat a usnadňovat rozvoj SOZ“ (čl. 22 odst. 4 věta první) včetně výhodnějších podmínek a pobídek.¹³²

To je i důvodem pro odlišné požadavky na členství v OES a SOZ – vzhledem k tomu, že směrnice (EU) 2019/944 neobsahuje žádné pobídky pro OES, není členství v OES nijak omezeno, a členy se tak mohou stát např. i úvěrové a finanční instituce, elektroenergetické podniky či jiné komerční subjekty, a naopak z členství SOZ jsou vyloučeny všechny velké podniky a dále i ty podniky, pro které by účast v SOZ představovala jejich hlavní obchodní

¹³² JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Regulatory framework for collectively involving citizens in the energy transition. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2018, 8(1), 29–39, s. 32. ISSN 2211-9175.

LOWITZSCH, Jens. Investing in a renewable future – renewable energy communities, consumer (co-)ownership and energy sharing in the Clean Energy Package. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(2, 3), 45–70, s. 54. ISSN 2211-9175.

nebo profesní činnost, a to z toho důvodu, aby nedocházelo ke zneužívání výhodnějšího právního rámce SOZ pro komerční účely. Dalším důvodem pro úpravu energetických společenství ve dvou různých legislativních aktech je fakt, že směrnice (EU) 2019/944 ze své podstaty obsahuje pouze pravidla týkající se vnitřního trhu s elektřinou, zatímco směrnice (EU) 2018/2001 pokrývá veškerou energii z OZE, tj. kromě obnovitelné elektřiny také obnovitelný plyn, teplo a chlad.¹³³

Co se týká práva sdílet elektřinu (či jiné typy energie v případě SOZ) mezi členy energetického společenství, a to i prostřednictvím elektrizační soustavy, unijní právo jej sice výslovně přiznává OES i SOZ, avšak navazující normativní úprava absentuje – jak je již nastíněno v kapitole 2.1, pouze bod 46 preambule směrnice (EU) 2019/944 poskytuje jistá výkladová vodítka. Evropský parlament, resp. pověřený Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku vypracoval v průběhu legislativního procesu směrnice (EU) 2019/944 pozměňovací návrh, kterým zaváděl samostatný čl. 16a upravující sdílení elektřiny (mj. v něm byly uvedeny příklady technologických řešení sdílení elektřiny – virtuální síťové měření, technologie distribuované účetní knihy¹³⁴ a přímé obchodování – známé spíše pod anglickým názvem *peer-to-peer trading* neboli tzv. „P2P obchodování“), tento návrh byl však během jednání na úrovni neformálních dialogů a technických schůzek odmítnut, resp. byl částečně přepracován do současného čl. 16 odst. 3 písm. e) a bodu 46 preambule směrnice (EU) 2019/944 a přístup orientovaný na konkrétní technologie je promítnut rovněž do definice přímého obchodování (jehož definičním znakem je automatizované provádění a vypořádání obchodu) v čl. 2 bodě 18 směrnice (EU) 2018/2001.¹³⁵

¹³³ JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Regulatory framework for collectively involving citizens in the energy transition. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2018, 8(1), 29–39, s. 32. ISSN 2211-9175.

JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Assessment of the adopted regulatory framework. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(1), 48–55, s. 50. ISSN 2211-9175.

LOWITZSCH, Jens. Investing in a renewable future – renewable energy communities, consumer (co-)ownership and energy sharing in the Clean Energy Package. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(2, 3), 45–70, s. 60. ISSN 2211-9175.

¹³⁴ Nejběžnější typ technologie distribuované účetní knihy (*distributed ledger technology*) se nazývá *blockchain*. K využití technologie *blockchain* v energetických společenstvích blíže viz např. HOLZLEITNER, Marie-Theres; BURGSTALLER, Katrin; CEJKA, Stephan; VESELI, Argjenta. Electricity trading via blockchain in an energy community from a data protection point of view. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(2, 3), 33–44. ISSN 2211-9175.

¹³⁵ Council of the European Union. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on common rules for the internal market in electricity (recast) [online]. ST 7506 2018 REV 7. Brussels: 30.11.2018 [cit. 2021-08-07].

Z výše uvedeného by bylo možné dovodit, že „sdílením energie“ je myšlený prodej vlastních přebytků energie jinému aktivnímu zákazníkovi / členovi energetického společenství za pomoci moderních technologií, přičemž minimálně v případě zákazníků v domácnosti lze předpokládat, že zisky z takového prodeje přebytků by nebyly natolik významné, aby se z této činnosti stala jejich hlavní obchodní nebo profesionální činnost, a tedy záměrem bylo, aby se na ně nahlíželo jako na aktivní zákazníky, nikoliv jako na klasické dodavatele energií. Pokud je ovšem sdílení energie ve skutečnosti prodejem, jak lze potom definičně odlišit sdílení od dodávky? Definice dodávky elektřiny podle čl. 2 bodu 12 směrnice (EU) 2019/944 nedoznala žádných změn oproti definici obsažené v čl. 2 bodě 19 předchozí směrnice 2009/72/ES, dodávkou se tedy stále rozumí „prodej, včetně dalšího prodeje, elektřiny zákazníkům“. V nezměněném znění zůstala zachovaná také definice smlouvy na dodávky elektřiny¹³⁶. Zároveň vícero ustanovení směrnice (EU) 2019/944 [čl. 16 odst. 1 písm. c), čl. 16 odst. 3 písm. e), bod 43 preambule] a směrnice (EU) 2018/2001 [čl. 22 odst. 1, čl. 22 odst. 2 písm. b), bod 72 preambule] zdůrazňuje, že vstupem do energetického společenství nesmí být členové zbaveni svých práva a povinností jako konečných zákazníků. To ovšem tedy znamená, že jakákoliv osoba (ať už jednotlivý aktivní zákazník či energetické společenství), která prodává elektřinu (obdobně tomu je – nebo by mělo být – v případě jiných druhů energií) konečnému zákazníkovi, je dodavatelem elektřiny se všemi souvisejícími právy a povinnostmi (mj. např. v oblasti fakturace či správy údajů). Vzhledem k nejasnostem, jak mají být při sdílení energie mezi jednotlivými aktivními zákazníky nastaveny smluvní vztahy, je možností zákazníka vstoupit do energetického společenství a sdílet energii mezi jeho členy, kdy energetické společenství funguje jako jakási zastřešující organizace. V zakladatelském právním jednání energetického společenství pak mohou být upravena pravidla vztahující se na sdílení energie, včetně sankcí za neplnění povinností a mechanismů pro řešení sporů mezi členy.¹³⁷

LOWITZSCH, Jens; HOICKA, Christina E.; VAN TULDER, Felicia J. Renewable energy communities under the 2019 European Clean Energy Package – Governance model for the energy clusters of the future?. *Renewable and Sustainable Energy Reviews* [online]. 2020, 122(109489), s. 6, 7 [cit. 2021-08-29]. ISSN 1364-0321.

JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Assessment of the adopted regulatory framework. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(1), 48–55, s. 53. ISSN 2211-9175.

¹³⁶ Srov. čl. 2 bod 13 směrnice (EU) 2019/944 a čl. 2 bod 32 směrnice 2009/72/ES.

¹³⁷ JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Assessment of the adopted regulatory framework. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(1), 48–55, s. 54. ISSN 2211-9175.

ROBERTS, Josh. What energy communities need from regulation. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2019, 8(3, 4), 13–27, s. 24, 25. ISSN 2211-9175.

Tématem, které souvisí se sdílením energie a které je také společné oběma typům energetických společenství, je vhodné nastavení síťových poplatků, jak to požaduje čl. 16 odst. 1 písm. e), čl. 16 odst. 3 druhý pododstavec a čl. 16 odst. 4 směrnice (EU) 2019/944 a čl. 22 odst. 4 písm. d) směrnice (EU) 2018/2001. Při tomto úkolu, ale obecně i při nastavení optimální regulace energetických společenství, monitorování její implementace a dohledu nad jejím dodržováním (zejména dohledu nad tím, zda není koncept energetických společenství zneužíván tradičními energetickými společnostmi) budou hrát důležitou roli národní regulační orgány. Nediskriminační regulační rámec by měl zohledňovat neziskový a inovativní charakter energetických společenství, v jejichž středu stojí koneční zákazníci. Míra dohledu regulátora pak samozřejmě bude záviset na rozsahu činností toho kterého energetického společenství (např. bude nižší, pokud se energetické společenství bude zaměřovat na obchod s energiemi, než když bude provozovat distribuční soustavu).¹³⁸ Lze shrnout, že mezi kompetence regulačního orgánu patří

- posuzovat výši odměny PDS za usnadňování distribuce elektřiny v rámci energetického společenství;
- sledovat a hodnotit překážky a potenciál rozvoje energetických společenství [čl. 22 odst. 3 směrnice (EU) 2018/2001 tuto povinnost stanovuje členskému státu, nicméně v návaznosti na čl. 59 odst. 1 písm. z) směrnice (EU) 2019/944, jenž v případě OES tuto povinnost ukládá regulačnímu orgánu, lze předpokládat, že i ve vztahu k SOZ bude tímto úkolem na národní úrovni pověřen právě regulační orgán];
- vypracovat analýzu nákladů a přínosů distribuovaných zdrojů energie, na jejímž základě bude možné určit přiměřené, spravedlivé a nediskriminační síťové poplatky, kterými se energetická společenství budou podílet na celkových nákladech na systém [v čl. 16 odst. 3 druhém pododstavci směrnice (EU) 2019/944 i v čl. 22 odst. 4 písm. d) směrnice (EU) 2018/2001 se tato povinnost stanovuje „příslušnému vnitrostátnímu orgánu“ – lze mít za to, že tímto příslušným orgánem bude určen regulační orgán, aby byla zajištěna transparentnost a nezávislost při vypracování této analýzy];
- vypracovat a/nebo schvalovat a zveřejňovat metodiky výpočtu síťových poplatků uplatňovaných ve vztahu k energetickým společenstvím (tj. jedná se o poplatky, které

¹³⁸ LOWITZSCH, Jens. Investing in a renewable future – renewable energy communities, consumer (co-)ownership and energy sharing in the Clean Energy Package. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(2, 3), 45–70, s. 59. ISSN 2211-9175.

hradí energetické společenství nebo které jsou hrazeny energetickému společenství ze strany jiných účastníků trhu, pokud energetické společenství samo provozuje distribuční soustavu);

- dohlížet nad tím, že energetická společenství nejsou diskriminována, je dodržena kvalita a bezpečnost dodávek a že členstvím v energetickém společenství není dotčena poskytovaná úroveň ochrany spotřebitele.¹³⁹

¹³⁹ ROBERTS, Josh. What energy communities need from regulation. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2019, 8(3, 4), 13–27, s. 27. ISSN 2211-9175.

3. Zahraniční zkušenosti s energetickými společenstvími

Energetická společenství nejsou zcela neznámým konceptem, jejich úprava ve směrnici (EU) 2019/944 a směrnici (EU) 2018/2001 částečně vychází z historické zkušenosti, kterou některé členské státy s komunitní energetikou mají. Povinnost transponovat unijní úpravu energetických společenství do svých právních řádů mají ovšem bez ohledu na existující, či neexistující národní praxi všechny členské státy.

3.1 Praktické zkušenosti s energetickými společenstvími

Než Komise představila v roce 2016 CEP, vyskytovala se energetická společenství (obecně, nikoliv ještě ve smyslu OES a SOZ) v různých velikostech, právních formách (např. partnerství, družstva, komunitní fondy nebo nadace – právní formy právnických osob a jejich označení se liší v závislosti na právním řádu) a organizačních strukturách, nicméně byla etablovaná jen v několika málo zemích – zhruba 75 % všech energetických společenství se podle dat Komise nacházelo v Německu, Rakousku a Dánsku.¹⁴⁰ Annalisa Savaresiová řadí na základě svého rozboru rozvoje komunitní energetiky mezi (tehdy) členské státy s významnější zkušeností s energetickými společenstvími navíc (resp. namísto Rakouska) ještě Velkou Británii.¹⁴¹ Vývoj počtu energetických společenství v těchto čtyřech zemích znázorňuje Obrázek 3.

Historicky se jednalo o iniciativy občanů založené za účelem výroby elektřiny z OZE. Tuto činnost vykonávají energetická družstva (tedy určitý typ energetických společenství) v Dánsku již od 70. let minulého století, kdy se utvářela první občanská seskupení za účelem stavby větrných elektráren, a také Německo lze vedle Dánska považovat za jednoho z průkopníků komunitních větrných farem. Dánsko a Německo jsou obecně nejčastěji uváděnými zeměmi v souvislosti se zkušenostmi s energetickými společenstvími. Z povahy věci se tedy většinou jedná o subjekty (pokud jim tedy národní právní řád přiznává právní

¹⁴⁰ European Commission. Commission staff working document: Impact assessment accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the promotion of the use of energy from renewable sources (recast) [online]. SWD(2016) 418 final, part 1/4. Brussels: 30.11.2016, s. 78 [cit. 2021-09-12].

KRUG, Michael; DI NUCCI, Maria Rosaria. Citizens at the heart of the energy transition in Europe? Opportunities and challenges for community wind farms in six european countries. *Renewable Energy Law and Policy Review* [online]. 2020, 9(4), 9–27, s. 10 [cit. 2021-09-26].

¹⁴¹ SAVARESI, Annalisa. The rise of community energy from grassroots to mainstream: the role of law and policy. *Journal of Environmental Law* [online]. 2019, 31(3), 487–510, s. 489 [cit. 2021-09-26].

subjektivitu) realizující projekty na lokální úrovni se zapojením místních obyvatel. Mezi další společné charakteristiky, které je odlišují od tradičních energetických společností, patří možnost občanů podílet se vlastnický na projektech OZE, sledování nekomerčních cílů a podněcování rychlejšího přechodu na udržitelnou energetiku. V zemích, kde jsou energetická společenství zavedeným aktérem, je patrný jejich přínos mj. v podobě akceptace potřebných změn v přístupu k životnímu prostředí a OZE veřejností – ukazuje se tak, že roli energetických společenství nelze zužovat jen na navyšování celkového instalovaného výkonu výroby energie z OZE.¹⁴²

Některá energetická společenství se v průběhu času odchýlila od pouhé výroby elektřiny a nabízejí svým členům více služeb – sdílení a dodávky energií, služby související se zvyšováním energetické účinnosti (online platformy pro sledování spotřeby, vzdělávání v oblasti OZE a energetických úspor), ukládání elektřiny, nabíjení elektromobilů, agregaci poskytované flexibility, provozování distribuční soustavy elektřiny nebo sítě dálkového vytápění. Např. v Dánsku je z celkového počtu okolo 400 menších sítí dálkového vytápění 340 vlastněných družstvy, tj. energetickými společenstvími.¹⁴³

Obrázek 3 ukazuje, že ve sledovaném období dosáhl počet aktivních energetických společenství v Dánsku maxima v roce 1999, kdy činil 931. Německo se této hranici nejvíce přiblížilo v červnu 2018, a to zhruba po dekádě prudkého růstu, s počtem 824 energetických společenství. To v Rakousku lze pozorovat pozvolný nárůst od konce 80. let minulého století a posledním údajem z roku 2018 je počet 286 energetických společenství. Ve Velké Británii začala první energetická společenství vznikat teprve až na konci prvního desetiletí tohoto

¹⁴² ROBERTS, Josh. What energy communities need from regulation. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2019, 8(3, 4), 13–27, s. 14. ISSN 2211-9175.

KRUG, Michael; DI NUCCI, Maria Rosaria. Citizens at the heart of the energy transition in Europe? Opportunities and challenges for community wind farms in six european countries. *Renewable Energy Law and Policy Review* [online]. 2020, 9(4), 9–27, s. 12 [cit. 2021-09-26].

WIERLING, August et al. Statistical Evidence on the Role of Energy Cooperatives for the Energy Transition in European Countries. *Sustainability* [online]. 2018, 10(9), 3339, s. 2 [cit. 2021-09-12].

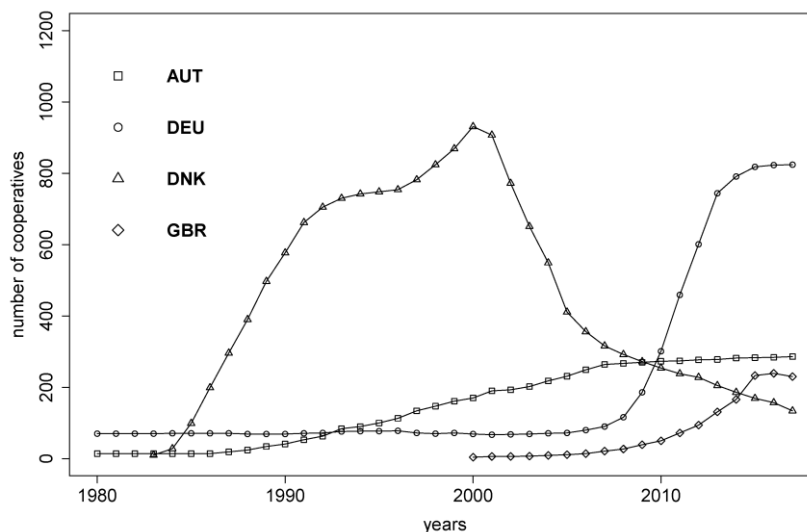
FERNANDEZ, Rosa. Community Renewable Energy Projects: The Future of the Sustainable Energy Transition?. *The International Spectator* [online]. 2021, 56(3), 87–104, s. 94 [cit. 2021-09-26].

¹⁴³ ROBERTS, Josh. What energy communities need from regulation. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2019, 8(3, 4), 13–27, s. 14. ISSN 2211-9175.

COBUT, Loïc. Renewable energy communities in the European Energy Policy: An evidence of Clean Energy for All Europeans, not by all. *Egmont Papers* [online]. Brussels: Egmont – Royal Institute for International Relations, 2021, 111, s. 6 [cit. 2021-09-25]. ISBN 979-10-96843-25-1.

století a v roce 2018 se počet 230 energetických společenství téměř vyrovnal vývoji v Rakousku.¹⁴⁴

Obrázek 3: Vývoj počtu energetických společenství ve vybraných zemích

Zdroj: WIERLING, August et al. Statistical Evidence on the Role of Energy Cooperatives for the Energy Transition in European Countries. *Sustainability* [online]. 2018, 10(9), 3339, s. 6 [cit. 2021-09-12].

Přestože v případě **Dánska** zachycuje Obrázek 3 pouze počty energetických společenství využívajících větrnou energii (a nejsou tedy zahrnuta např. energetická společenství činná v oblasti dálkového vytápění nebo výroby elektřiny ze slunečního záření), jeho dominance v zakládání energetických společenství a jejich absolutních počtech po většinu sledovaného období je zřejmá. Před ropnými šoky v 70. letech minulého století spoléhalo Dánsko téměř z 80 % své energetické potřeby na dovoz ropy ze zahraničí – prudký nárůst počtu energetických společenství v 80. letech minulého století tedy jednak souvisí s odklonem od fosilních paliv ve snaze zajistit energetickou bezpečnost země (z čehož se stala hlavní politická priorita doprovázená souborem legislativních změn) a jednak s negativním vnímáním jaderné energie (jež byla zvažovanou alternativou fosilních paliv, nikdy však k jejímu využití v Dánsku nedošlo), které vedlo k mobilizaci společnosti. Vzhledem ke geografické poloze Dánska a klimatickým podmínkám se jako nejvhodnější náhrada fosilních zdrojů a jaderné energie nabízela větrná energie. Rozvoji výroby elektřiny z větrné energie významně napomohlo zavedení podpory formou FiT v roce 1992, poskytování investiční podpory, právo na přednostní připojení k soustavě a přednostní přenos/distribuci elektřiny, daňové úlevy a také institucionalizace výrobců elektřiny z větrné energie v podobě založení

¹⁴⁴ WIERLING, August et al. Statistical Evidence on the Role of Energy Cooperatives for the Energy Transition in European Countries. *Sustainability* [online]. 2018, 10(9), 3339, s. 6 [cit. 2021-09-12].

Organizace obnovitelné energie (*Organisation for Vedvarende Energi*) v roce 1975, z níž v roce 1978 vznikla Dánská asociace vlastníků větrných turbín (*Danmarks Vindmølleforening* – v roce 2019 se sloučila s *Vindmølleindustrien* do nové organizace s názvem *Wind Denmark*¹⁴⁵). Zatímco tak ještě v roce 1990 činil podíl elektřiny vyrobené z větrné energie na celkové domácí výrobě 1,9 %, v roce 2019 už to bylo 46,8 %.¹⁴⁶ Mezi lety 1978 a 1994 přitom převažovalo právě družstevní vlastnictví větrných elektráren,¹⁴⁷ což svědčí o podpoře komunitních projektů ze strany širší veřejnosti. Podstata typického energetického společenství v Dánsku v této době spočívala ve sdružení občanů za účelem společné investice do větrných turbín, jejich provozu a prodeje vyrobené elektřiny.¹⁴⁸

Evidentní pokles v počtu energetických společenství lze pozorovat zhruba od roku 2000. Franziska Meyová a Mark Diesendorf vidí za změnou trendu čtyři hlavní faktory:

- spory o jadernou energii se podařilo v roce 1985 urovnat rozhodnutím vlády o tom, že k jejímu využívání nedojde, což sice pro protijaderné hnutí znamenalo úspěch, ale na druhou stranu tím částečně utichla mobilizace společnosti a komunitní aktivity;
- pokrok ve vývoji a s tím související zlevňování technologií přilákalo investory do velkých větrných parků s větrnými turbínami o vyšším instalovaném výkonu – také vláda začala na přelomu tisíciletí preferovat velké komerční projekty a podporovat je na úkor energetických společenství, neboť tak bylo možné rychleji dosáhnout vytyčených ambiciózních cílů snižování emisí skleníkových plynů;

¹⁴⁵ Danmarks Vindmølleforening og Vindmølleindustrien forenes i Wind Denmark. In: *Wind Denmark* [online]. 30.03.2019 [cit. 2021-09-27].

¹⁴⁶ Danish Energy Agency. *Energy Statistics 2019* [online]. Copenhagen: Danish Energy Agency, 2021 [cit. 2021-09-27]. ISSN 0906-4699.

¹⁴⁷ OLESEN, Gunnar Boye; MAEGAARD, Preben; KRUSE, Jane. *Danish experience in wind energy – local financing* [online]. Working report for the WELFI project (Wind Energy Local Financing) coordinated by Comité de Liaison Energies Renouvelables. 2002 [cit. 2021-09-27].

¹⁴⁸ WIERLING, August et al. Statistical Evidence on the Role of Energy Cooperatives for the Energy Transition in European Countries. *Sustainability* [online]. 2018, 10(9), 3339, s. 6–8 [cit. 2021-09-12].

MEY, Franziska; DIESENDORF, Mark. Who owns an energy transition? Strategic action fields and community wind energy in Denmark. *Energy Research & Social Science* [online]. 2018, 35, 108–117, s. 111, 112 [cit. 2021-09-27].

FERNANDEZ, Rosa. Community Renewable Energy Projects: The Future of the Sustainable Energy Transition?. *The International Spectator* [online]. 2021, 56(3), 87–104, s. 94 [cit. 2021-09-26].

VERDE, Stefano F.; ROSSETTO, Nicolò. *The Future of Renewable Energy Communities in the EU: An investigation at the time of the Clean Energy Package* [online]. European University Institute, 2020, s. 24 [cit. 2021-09-19]. ISBN 978-92-9084-928-5.

BAUWENS, Thomas; GOTCHEV, Boris; HOLSTENKAMP, Lars. What drives the development of community energy in Europe? The case of wind power cooperatives. *Energy Research & Social Science* [online]. 2016, 13, 136–147, s. 140 [cit. 2021-09-13].

- změny v oblasti stavebního práva, kdy byly zrušeny restriktce týkající se vlastnictví větrných turbín, obce získaly pravomoc určovat oblasti vhodné pro stavbu větrných elektráren a schvalovat konkrétní projekty a nově byl stanoven požadavek posouzení vlivů na životní prostředí, vedly k tomu, že úřady začaly vydávat méně územních rozhodnutí o umístění větrných elektráren (veřejnost totiž začala více namítat vizuální dopady a požadavek posouzení vlivů na životní prostředí vyústil v nutnost vynaložení vyšších počátečních nákladů);
- na přelomu tisíciletí zásadní obrat v přístupu k podpoře OZE [umožnění vstupu zahraničních investorů do již existujících projektů větrných elektráren, nejdříve snížení FiT a poté úplné ukončení podpory formou FiT a přechod na podporu formou níže stanovených zelených bonusů (tzv. *feed-in premiums* – dále jen „FiP“)¹⁴⁹ a záruk původu nebo ukončení pobídek pro energetická společenství (jakými byly např. daňové úlevy)] a obecně změny v nastavení trhu (např. zavedení svobodné volby dodavatele elektřiny), vynucené částečně národním i unijním tlakem na deregulaci trhu s energiemi (a s tím spojené zvýšení konkurence na trhu a snížení cen energií pro konečné zákazníky), vedly k praktickému zrušení lokální vlastnické struktury větrných elektráren a popření historicky platného principu, že ti, kdo musí snášet negativní dopady výroby elektřiny z větrné energie, mají být na druhé straně příjemci z toho plynoucích výhod.¹⁵⁰

Další politický obrat přišel s opětovným nárůstem obav veřejnosti z klimatických změn a vývoje stavu životního prostředí, kdy vláda (i v souvislosti s pořádáním konference OSN o změně klimatu v Kodani v roce 2009 – tzv. COP15) představila nové cíle pro oblast klimatu a energetiky a za účelem jejich dosažení přijala na konci roku 2008 nový dánský zákon o podpoře OZE (*LOV nr 1392 af 27/12/2008, lov om fremme af vedvarende energi* – dále jen „zákon o podpoře OZE“). Došlo tak k navýšení FiP na elektřinu z větrné energie (díky

¹⁴⁹ Rozdíl mezi FiT a FiP spočívá v tom, že zatímco v případě FiT je výrobci elektřiny z OZE garantováno, že od něj povinně vykupující subjekt vykoupí veškerý objem vyrobené elektřiny za předem pevně stanovenou cenu, v případě FiP si musí výrobce elektřiny z OZE sám najít obchodníka (či přímého odběratele), který od něj elektřinu koupí, a dohodnout si s ním tržní cenu – k takto sjednané tržní ceně následně výrobce elektřiny od zúčtovatele podpory obdrží fixní „bonus“ (v ČR existují roční nebo hodinové zelené bonusy).

¹⁵⁰ MEY, Franziska; DIESENDORF, Mark. Who owns an energy transition? Strategic action fields and community wind energy in Denmark. *Energy Research & Social Science* [online]. 2018, 35, 108–117, s. 113 [cit. 2021-9-27].

WIERLING, August et al. Statistical Evidence on the Role of Energy Cooperatives for the Energy Transition in European Countries. *Sustainability* [online]. 2018, 10(9), 3339, s. 8 [cit. 2021-09-12].

BAUWENS, Thomas; GOTCHEV, Boris; HOLSTENKAMP, Lars. What drives the development of community energy in Europe? The case of wind power cooperatives. *Energy Research & Social Science* [online]. 2016, 13, 136–147, s. 140, 141 [cit. 2021-09-13].

čemuž se projekty energetických společenství opět staly ekonomicky rentabilními), umožnění dotčeným obcím získat dotaci ve prospěch energetických společenství, zavedení kompenzací za ztrátu hodnoty sousedního pozemku nebo k zakotvení podmínky, že před výstavbou větrné turbíny o výšce 25 m a více (s dalšími podmínkami a výjimkami) musí investor nabídnout k prodeji alespoň 20 % vlastnických podílů fyzickým osobám s trvalým pobytem ve vzdálenosti do 4,5 km od místa výstavby, přičemž pokud tyto osoby nemají o koupi zájem, může podat nabídku k odkupu jakýkoliv občan s trvalým pobytem na území obce, kde má být větrná elektrárna vystavěna (§ 13 odst. 1 ve spojení s § 15 odst. 1 a 3 zákona o podpoře OZE).¹⁵¹ Vzhledem však k tomu, že se podmínka nabídky odprodeje části projektu místním občanům zjevně vztahovala (zákon o podpoře OZE v platném znění – *LBK nr 1791 af 02/09/2021, bekendtgørelse af lov om fremme af vedvarende energi* – již uvedené ustanovení neobsahuje) na komerční projekty, jde podle Rosy Fernandezové jen o další známku toho, že je vláda upřednostňovala před komunitní energetikou.¹⁵² Franziska Meyová a Mark Diesendorf dále upozorňují, že developři často zatajovali nebo zkreslovali informace a rizika při nabídce odkupu vlastnických práv občanům či je přímo od investice odrazovali, aby sami mohli realizovat vyšší zisky.¹⁵³ A jak poznamenává Annalisa Savaresiová, dánský zákon o podpoře OZE sice pracoval s kritériem „blízkosti projektů OZE“, které stanovuje směrnice (EU) 2018/2001, ale přesto je otazné, zda by 20% podíl místních fyzických osob na vlastnické struktuře projektu OZE byl dostatečný pro to, aby případně mohlo být společenství (pokud by vůbec došlo ke vzniku právnické osoby) kvalifikováno jako SOZ.¹⁵⁴

Obnovení zájmu o větrnou energii současně vedlo ke vzniku řady hnutí proti větrné energii (příkladem může být Národní asociace sousedů obřích větrných turbín – *Landsforeningen*

¹⁵¹ MEY, Franziska; DIESENDORF, Mark. Who owns an energy transition? Strategic action fields and community wind energy in Denmark. *Energy Research & Social Science* [online]. 2018, 35, 108–117, s. 113 [cit. 2021-09-27].

CLAUSEN TOLNOV, Laura; RUDOLPH, David. (Dis)Embedding the Wind-on People-Climature Reconciliation in Danish Wind Power Planning. *The Journal of Transdisciplinary Environmental Studies* [online]. 2019, 17(1), 5–21, s. 7 [cit. 2021-09-27]. ISSN 1602-2297.

BAUWENS, Thomas; GOTCHEV, Boris; HOLSTENKAMP, Lars. What drives the development of community energy in Europe? The case of wind power cooperatives. *Energy Research & Social Science* [online]. 2016, 13, 136–147, s. 140 [cit. 2021-09-13].

¹⁵² FERNANDEZ, Rosa. Community Renewable Energy Projects: The Future of the Sustainable Energy Transition?. *The International Spectator* [online]. 2021, 56(3), 87–104, s. 94 [cit. 2021-09-26].

¹⁵³ MEY, Franziska; DIESENDORF, Mark. Who owns an energy transition? Strategic action fields and community wind energy in Denmark. *Energy Research & Social Science* [online]. 2018, 35, 108–117, s. 113 [cit. 2021-09-27].

¹⁵⁴ SAVARESI, Annalisa. The rise of community energy from grassroots to mainstream: the role of law and policy. *Journal of Environmental Law* [online]. 2019, 31(3), 487–510, s. 496 [cit. 2021-09-26].

Naboer til Kæmpevindmøller – která byla založena v roce 2009)¹⁵⁵. V reakci na to sice vláda zřídila fond pro rozvoj místních energetických společenství využívajících energii větru, přesto, jak dokládá Obrázek 3, propad v počtu energetických společenství v Dánsku v tomto období sice zpomalil, ke změně trendu ovšem nedošlo. Zatímco v roce 2002 vlastnila energetická společenství téměř 40 % instalovaného výkonu větrných turbín v zemi, do roku 2010 se podle odhadů podíl snížil na 15 % a studie z roku 2019 odhaduje, že do roku 2016 mohlo dojít ke snížení až na 11 %^{156, 157}.

Podobně jako v Dánsku je i v **Německu** zakořeněná tradice družstevního vlastnictví a první energetická společenství ve formě družstev začala vznikat již před rokem 1950. Na rozdíl od Dánska se však energetická společenství v Německu nezaměřují jen na výrobu elektřiny z větrné energie, ale jsou aktivní ve víceru oblastech energetiky, přičemž jednotlivé činnosti lze kombinovat (i s poskytováním služeb z jiných oblastí, jako je poskytování internetových služeb, služeb nabíjení elektromobilů, sdílení automobilů atd.) – dominantní je výroba elektřiny ze slunečního záření, ale zastoupení má i biomasa (z níž se kromě elektřiny vyrábí i teplo), bioplyn nebo energie vody. Energetická společenství v Německu navíc energii jen nevyrábí, ale také s ní obchodují nebo provozují lokální distribuční soustavy. Energetická společenství v Německu totiž nemusí nutně nabývat právní formy družstva a mohou být založena i za účelem zisku.¹⁵⁸

Pro rozvoj energetických společenství v Německu bylo klíčové přijetí zákona o dodávce elektřiny z obnovitelných energií do veřejné sítě [*Gesetz über die Einspeisung von Strom aus erneuerbaren Energien in das öffentliche Netz (Stromeinspeisungsgesetz) vom 7. Dezember*

¹⁵⁵ Om foreningen. *Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller* [online]. 18.03.2011 [cit. 2021-09-27].

¹⁵⁶ GORROÑO-ALBIZU, Leire; SPERLING, Karl; DJØRUP, Søren. The past, present and uncertain future of community energy in Denmark: Critically reviewing and conceptualising citizen ownership. *Energy Research & Social Science* [online]. 2019, 57(101231), s. 5 [cit. 2021-09-28].

¹⁵⁷ MEY, Franziska; DIESENDORF, Mark. Who owns an energy transition? Strategic action fields and community wind energy in Denmark. *Energy Research & Social Science* [online]. 2018, 35, 108–117, s. 113 [cit. 2021-09-27].

FERNANDEZ, Rosa. Community Renewable Energy Projects: The Future of the Sustainable Energy Transition?. *The International Spectator* [online]. 2021, 56(3), 87–104, s. 94 [cit. 2021-09-26].

VERDE, Stefano F.; ROSSETTO, Nicolò. *The Future of Renewable Energy Communities in the EU: An investigation at the time of the Clean Energy Package* [online]. European University Institute, 2020, s. 24 [cit. 2021-09-19]. ISBN 978-92-9084-928-5.

BAUWENS, Thomas; GOTCHEV, Boris; HOLSTENKAMP, Lars. What drives the development of community energy in Europe? The case of wind power cooperatives. *Energy Research & Social Science* [online]. 2016, 13, 136–147, s. 140 [cit. 2021-09-13].

¹⁵⁸ WIERLING, August et al. Statistical Evidence on the Role of Energy Cooperatives for the Energy Transition in European Countries. *Sustainability* [online]. 2018, 10(9), 3339, s. 12, 13 [cit. 2021-09-12].

FERNANDEZ, Rosa. Community Renewable Energy Projects: The Future of the Sustainable Energy Transition?. *The International Spectator* [online]. 2021, 56(3), 87–104, s. 95, 96 [cit. 2021-09-26].

1990 (BGBl. I S. 2633) – dále jen „**StromEinspG**“] v roce 1990, kterým byla zavedena podpora OZE formou FiT, přednostního připojení k soustavě a přednostního přenosu/distribuce elektřiny, a následně v roce 2000 přijetí prvního zákona o obnovitelných energiích [*Gesetz für den Vorrang erneuerbarer Energien (Erneuerbare-Energien-Gesetz – EEG) sowie zur Änderung des Energiewirtschaftsgesetzes und des Mineralölsteuergesetzes vom 29. März 2000 (BGBl. I S. 305)*]¹⁵⁹. Strmý růst počtu energetických společností lze pak pozorovat okolo roku 2010, kdy byla schválena nová energetická koncepce¹⁶⁰, v níž se Německo přihlásilo k odklonu od fosilních paliv a přechodu na OZE, přičemž v reakci na havárii jaderné elektrárny Fukushima Daiichi následovalo v roce 2011 rozhodnutí vlády odstavit všechny jaderné elektrárny do roku 2022 a Německo začalo naplno prosazovat politiku „Energiewende“, tedy politiku nízkouhlíkového energetického systému bez využívání jaderné energie, jež si obecně získala přízeň veřejnosti.¹⁶¹

Především kvůli problémům se stabilitou elektrizační soustavy v důsledku narůstajícího podílu elektřiny z OZE byly s účinností od roku 2012 zakotveny maximální hodnoty FiT a nový zákon o obnovitelných energiích schválený v roce 2014 [*Gesetz für den Ausbau erneuerbarer Energien (Erneuerbare-Energien-Gesetz – EEG 2014) vom 21. Juli 2014 (BGBl. I S. 1066)*] – dále jen „**EEG 2014**“] dokonce zcela nahradil podporu formou FiT za pro malé projekty OZE méně výhodné FiP. Tyto změny nicméně nebyly tak razantní jako v případě Dánska, a důsledkem tak nebyl pokles počtu energetických společností, ale jen oploštění křivky růstu jejich počtu.¹⁶²

¹⁵⁹ V pořadí druhý německý zákon o obnovitelných energiích byl přijat v roce 2004, další byl přijat v roce 2008, následoval zákon o obnovitelných energiích z roku 2011 a aktuálně platný zákon o obnovitelných zdrojích z roku 2014. Každý z těchto zákonů byl přitom několikrát novelizován. Zkratka „EEG“ doplněná příslušným rokem se tedy používá buď pro označení nového zákona či pro významnější novelu zákona o obnovitelných energiích přijatou v daném roce či účinnou od daného roku.

¹⁶⁰ Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie. Energiekonzept für eine umweltschonende, zuverlässige und bezahlbare Energieversorgung [online]. 28.09.2010 [cit. 2021-09-28].

¹⁶¹ WIERLING, August et al. Statistical Evidence on the Role of Energy Cooperatives for the Energy Transition in European Countries. *Sustainability* [online]. 2018, 10(9), 3339, s. 12 [cit. 2021-09-12].

VERDE, Stefano F.; ROSSETTO, Nicolò. *The Future of Renewable Energy Communities in the EU: An investigation at the time of the Clean Energy Package* [online]. European University Institute, 2020, s. 25 [cit. 2021-09-19]. ISBN 978-92-9084-928-5.

BAUWENS, Thomas; GOTCHEV, Boris; HOLSTENKAMP, Lars. What drives the development of community energy in Europe? The case of wind power cooperatives. *Energy Research & Social Science* [online]. 2016, 13, 136–147, s. 141 [cit. 2021-09-13].

¹⁶² WIERLING, August et al. Statistical Evidence on the Role of Energy Cooperatives for the Energy Transition in European Countries. *Sustainability* [online]. 2018, 10(9), 3339, s. 13 [cit. 2021-09-12].

VERDE, Stefano F.; ROSSETTO, Nicolò. *The Future of Renewable Energy Communities in the EU: An investigation at the time of the Clean Energy Package* [online]. European University Institute, 2020, s. 25 [cit. 2021-09-19]. ISBN 978-92-9084-928-5.

Lze shrnout, že mezi faktory, které umožnily rozvoj komunitní energetiky v Německu v této době, patří vedle zmíněné tradice družstevního vlastnictví, politických závazků a stabilní politiky podpory elektřiny z OZE formou FiT nebo FiP (a tedy nízkorizikového investičního prostředí) dále

- inspirace projekty komunitní energetiky v sousedním Dánsku,
- existence domácích výrobců potřebných technologií,
- podpora projektů OZE na lokální úrovni,
- regionální specifika (např. vhodné klimatické podmínky – větrnost, odpor k jaderné energii nebo snaha některých zemědělců stát se energeticky soběstačnými).¹⁶³

Další změnou v politice podpory OZE, tentokrát už zásadní, bylo zavedení aukčního mechanismu – už EEG 2014 obsahoval v § 55 ve spojení s § 88 ustanovení o aukcích a zmocnění vlády vyhlásit v testovacím období 2015–2016 nařízením pilotní aukce pro FVE umístěné na pozemku,¹⁶⁴ reálně však byly aukce podpory OZE implementovány až s účinností od 1. ledna 2017 novelou EEG 2014 [*Gesetz zur Einführung von Ausschreibungen für Strom aus erneuerbaren Energien und zu weiteren Änderungen des Rechts der erneuerbaren Energien vom 13. Oktober 2016 (BGBl. I S. 2258)*] (EEG 2014 ve znění novely účinné od roku 2017 – dále jen „EEG 2017“), a sice pro nové projekty větrných elektráren na pevnině a FVE s instalovaným výkonem nad 750 kW. V případě projektů nových větrných elektráren obsahoval EEG 2017 speciální pravidla pro „občanské energetické společnosti“ (blíže viz kapitolu 3.2.1), která měla podpořit jejich zastoupení v aukcích. Výsledkem ovšem bylo, že v prvních třech výzvách bylo 97 %¹⁶⁵ úspěšných nabídek podáno subjekty, které sice z právního hlediska bylo možné považovat za občanské energetické společnosti ve smyslu EEG 2017, nicméně po detailním prozkoumání se ukázalo, že za téměř všemi projekty stály velké energetické společnosti, nikoliv opravdové iniciativy občanů. To v případě FVE žádné preferenční podmínky pro občanské energetické společnosti stanoveny nebyly – v prvních osmi výzvách bylo 11 nabídek (tj. 1,35 % všech nabídek) předloženo právníckými osobami

¹⁶³ KRUG, Michael; DI NUCCI, Maria Rosaria. Citizens at the heart of the energy transition in Europe? Opportunities and challenges for community wind farms in six european countries. *Renewable Energy Law and Policy Review* [online]. 2020, 9(4), 9–27, s. 13 [cit. 2021-09-26].

¹⁶⁴ Bundesministerium für Wirtschaft und Energie. Ausschreibungen für die Förderung von Erneuerbare-Energien-Anlagen [online]. 2015, s. 3 [cit. 2021-10-02].

¹⁶⁵ Michael Krug a Maria Rosaria Di Nucci uvádějí 95 %, což na závěrech nic nemění. KRUG, Michael; DI NUCCI, Maria Rosaria. Citizens at the heart of the energy transition in Europe? Opportunities and challenges for community wind farms in six european countries. *Renewable Energy Law and Policy Review* [online]. 2020, 9(4), 9–27, s. 22 [cit. 2021-09-26].

ve formě družstva (což je převažující právní forma, byť ve východní části Německa, snad kvůli negativní zkušenosti ze socialistické éry, v menší míře, které v Německu nabývají energetická společenství vyrábějící elektřinu ze slunečního záření)¹⁶⁶, přičemž z těchto 11 nabídek byly úspěšné pouze dvě. Zajímavé přitom je, že všechny nabídky byly podány v rámci prvních čtyřech výzev, což lze podle Joshe Robertse interpretovat tak, že družstva už se nechtěla účastnit dalších kol výzev, protože vyhodnotila, že nejsou schopná soutěžit s velkými společnostmi.¹⁶⁷

Z dosavadního výkladu vyplývá, že energetická společenství v Dánsku i Německu prošla obdobným vývojem – zpočátku místně založený přístup „zdola nahoru“ (*bottom-up*), který stál u zrodu prvních energetických společenství a byl hybnou silou jejich rozvoje, byl postupně nahrazen „shora dolů“ (*top-down*) regulací, jež upřednostňuje tržová kritéria před sociálními přínosy. V důsledku změn ve schématech podpory, založených nyní na aukcích, energetická společenství ztrácejí konkurenceschopnost a postupně ukončují svoji činnost, zatímco hlavní roli při zvyšování podílu OZE v národním energetickém mixu přebírají velké energetické společnosti, což negativně ovlivňuje míru sociální akceptace OZE. Platí tak, jak bylo konstatováno v úvodu této kapitoly, že Dánsko i Německo jsou průkopníky komunitní energetiky, vůdčí pozice ovšem postupně opouštějí.¹⁶⁸

V případě **Rakouska** zachycuje Obrázek 3 pozvolný nárůst počtu energetických společenství po celé sledované období. Rakouský energetický mix je dlouhodobě založen na energii vody (už v roce 1970 pocházely zhruba tři čtvrtě domácí produkce elektřiny z energie vody, zbylá jedna čtvrtina byla vyráběna v tepelných elektrárnách). Přesto panovaly v 70. a 80. letech kromě sporů o využívání jaderné energie (v roce 1978 se konalo referendum o jaderné energii spojené s rozhodnutím o zprovoznění jaderné elektrárny *Zwentendorf*)¹⁶⁹ i spory o výstavbu velkých vodních elektráren, které ohrožovaly životní prostředí, a na počátku 90. let (i v návaznosti na přijetí *StromEinspG* v sousedním Německu) se začalo debatovat o novém schématu podpory OZE, které by necílilo jen na podporu velkých vodních elektráren.

¹⁶⁶ BAUWENS, Thomas; GOTCHEV, Boris; HOLSTENKAMP, Lars. What drives the development of community energy in Europe? The case of wind power cooperatives. *Energy Research & Social Science* [online]. 2016, 13, 136–147, s. 141, 142 [cit. 2021-09-13].

¹⁶⁷ ROBERTS, Josh. What energy communities need from regulation. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2019, 8(3, 4), 13–27, s. 16, 17. ISSN 2211-9175.

¹⁶⁸ FERNANDEZ, Rosa. Community Renewable Energy Projects: The Future of the Sustainable Energy Transition?. *The International Spectator* [online]. 2021, 56(3), 87–104, s. 96, 97 [cit. 2021-09-26].

¹⁶⁹ SCHREUER, Anna. Energy cooperatives and local ownership in the field of renewable energy – Country Cases Austria and Germany. *Research Reports* [online]. Vienna: WU Vienna University of Economics and Business, 2012, RICC 2, s. 15 [cit. 2021-10-03]. ISBN 978-3-9502215-9-6.

Výsledkem bylo zavedení FiT, jejichž výši podle § 47 odst. 3 zákona o podnikání v elektroenergetice a organizaci trhu s elektřinou z roku 1998 [*Bundesgesetz, mit dem die Organisation auf dem Gebiet der Elektrizitätswirtschaft neu geregelt wird (Elektrizitätswirtschafts- und -organisationsgesetz – ElWOG), BGBl. I Nr. 143/1998*] určovali na úrovni spolkových zemí jednotliví zemští hejtmani, a dostupné byly rovněž investiční dotace na nové výrobní energie z OZE. Na spolkové úrovni pak byly FiT poprvé jednotně upraveny v roce 2002 zákonem o zelené elektřině [*Bundesgesetz, mit dem Neuregelungen auf dem Gebiet der Elektrizitätserzeugung aus erneuerbaren Energieträgern und auf dem Gebiet der Kraft-Wärme-Kopplung erlassen werden (Ökostromgesetz), BGBl. I Nr. 149/2002* – dále jen „**ÖSG 2002**“].¹⁷⁰

Alternativou k jaderné energii a velkým vodním elektrárnám evokujícím dopady na životní prostředí, umožněnou změnami ve schématech podpory OZE, se v Rakousku, obdobně jako v Dánsku, zdála být energie větru.¹⁷¹ Podle odhadů bylo v Rakousku v druhé polovině 90. let zhruba 80 % celkového instalovaného výkonu větrných elektráren ve vlastnictví občanů, většinou s bydlištěm v blízkosti dané elektrárny, a ještě v roce 2010 činil tento podíl zhruba 40–50 %.¹⁷² Většina průkopníků větrné energetiky v Rakousku se přitom rozhodla pro některý z modelů kolektivního vlastnictví, tj. kapitálovou investici do výroby elektřiny (tzv. koncept „*Bürgerkraftwerk*“)¹⁷³. Účast občanů na výrobě elektřiny z OZE má v Rakousku jen výjimečně podobu spolčení se v družstvu – pokud občané vstupují do právnické osoby, jedná se spíše o komanditní společnost (resp. speciální formu komanditní společnosti – GmbH & Co. – v níž komplementářem je společnost s ručením omezeným a občané vystupují v roli komanditistů, tedy ručí omezeně), společnost s ručením omezeným nebo akciovou společnost. Často ale ani k vytvoření právnické osoby nedojde a občané se na výrobě elektřiny z OZE podílejí formou (tiché) společnosti bez právní subjektivity nebo jen formou poskytnutí půjčky společnosti vyrábějící elektřinu z OZE.¹⁷⁴

¹⁷⁰ WIERLING, August et al. Statistical Evidence on the Role of Energy Cooperatives for the Energy Transition in European Countries. *Sustainability* [online]. 2018, 10(9), 3339, s. 19 [cit. 2021-09-12].

SCHREUER, Anna. The establishment of citizen power plants in Austria: A process of empowerment?. *Energy Research & Social Science* [online]. 2016, 13, 126–135, s. 129 [cit. 2021-10-03].

¹⁷¹ SCHREUER, Anna. The establishment of citizen power plants in Austria: A process of empowerment?. *Energy Research & Social Science* [online]. 2016, 13, 126–135, s. 130 [cit. 2021-10-03].

¹⁷² Tamtéž, s. 129.

¹⁷³ WIERLING, August et al. Statistical Evidence on the Role of Energy Cooperatives for the Energy Transition in European Countries. *Sustainability* [online]. 2018, 10(9), 3339, s. 19 [cit. 2021-09-12].

¹⁷⁴ SCHREUER, Anna. The establishment of citizen power plants in Austria: A process of empowerment?. *Energy Research & Social Science* [online]. 2016, 13, 126–135, s. 130 [cit. 2021-10-03].

Důvodem pro neoblíbenost právní formy družstva podle zjištění Anny Schreuerové může být to, že účelem, za nímž je zakládáno družstvo, je typicky dosahování jiných výhod než finančních výnosů. Takovou „jinou“ výhodou by bylo, pokud by družstvo mohlo dodávat vyrobenou zelenou elektřinu přímým vedením či prostřednictvím lokální distribuční soustavy přímo svým členům, což ovšem není případ Rakouska, kde je prakticky veškerá elektřina z OZE, na jejíž výrobě se nějakým způsobem podílejí občané, dodávána do soustavy. Právo na připojení a přístup do soustavy pro výrobní elektřiny z OZE bylo zakotveno společně s podporou formou FiT v roce 1998, resp. 2002.¹⁷⁵

Závěrům Anny Schreuerové nasvědčuje i to, že naopak v sektoru teplárenství, který se vyznačuje existencí většího počtu soustav centrálního zásobování teplem, které nejsou vzájemně propojené, jako je tomu v případě elektrizační soustavy, a tedy z konkrétního centrálního zdroje jsou zásobováni konkrétní odběratelé, je forma družstva hojně využívána pro výrobu tepla z OZE (z biomasy) – až 95 % všech registrovaných energetických družstev v Rakousku je aktivních právě v oblasti centrálního zásobování teplem, typicky na venkově.¹⁷⁶ Biomasa k výrobě tepla začaly v 80. letech jako první využívat společnosti působící v dřevozpracujícím průmyslu, které se chopily příležitosti zpeněžit zbytky a odpady z jejich produkce jako zdroj levné energie. Následovali je zemědělci, kteří také chtěli nalézt uplatnění pro jimi produkováné odpady ze zemědělské výroby a lesnictví a kteří se za účelem překonání vysokých počátečních investičních nákladů organizovali právě do družstev. Rozvinutí tohoto trendu podpořily dotační programy (nejdříve na zemské, později na spolkové úrovni) a půjčky za sníženou úrokovou sazbu. Navíc ÖSG 2002 garantoval FiT pro elektřinu vyrobenou z biomasy, což zlepšilo ekonomiku projektů kombinované výroby elektřiny a tepla (dále jen „KVET“) a počet energetických společenství (družstev) pozvolna rostl. Razantnějšímu nárůstu počtu energetických společenství zabránilo zavedení minimální hranice energetické účinnosti pro získání dotace pro výrobu tepla v roce 2006 a prudké

SCHREUER, Anna. Energy cooperatives and local ownership in the field of renewable energy – Country Cases Austria and Germany. *Research Reports* [online]. Vienna: WU Vienna University of Economics and Business, 2012, RIC 2, s. 6, 9, 10 [cit. 2021-10-03]. ISBN 978-3-9502215-9-6.

¹⁷⁵ SCHREUER, Anna. Energy cooperatives and local ownership in the field of renewable energy – Country Cases Austria and Germany. *Research Reports* [online]. Vienna: WU Vienna University of Economics and Business, 2012, RIC 2, s. 11 [cit. 2021-10-03]. ISBN 978-3-9502215-9-6.

SCHREUER, Anna. The establishment of citizen power plants in Austria: A process of empowerment?. *Energy Research & Social Science* [online]. 2016, 13, 126–135, s. 132 [cit. 2021-10-03].

¹⁷⁶ WIERLING, August et al. Statistical Evidence on the Role of Energy Cooperatives for the Energy Transition in European Countries. *Sustainability* [online]. 2018, 10(9), 3339, s. 19, 20 [cit. 2021-09-12].

meziroční zvyšování cen biomasy v období let 2005 až 2011 vyvolané vysokou poptávkou a neměnností výše FiT (nepodléhaly ani indexaci zohledňující vývoj inflace).¹⁷⁷

Teprve okolo roku 2010, kdy se FiT a ceny fotovoltaických panelů vyvíjely příznivým směrem a rozšířila se nabídka investičních dotací, se komunitní energetika začala rozvíjet také v oblasti výroby elektřiny ze slunečního záření. Zákon o zelené elektřině účinný od roku 2012 [*Bundesgesetz über die Förderung der Elektrizitätserzeugung aus erneuerbaren Energieträgern (Ökostromgesetz 2012 – ÖSG 2012)*, BGBl. I Nr. 75/2011 – dále jen „**ÖSG 2012**“] navíc nově v § 4 odst. 4 stanovil cíl výstavby nových FVE do roku 2020 ve výši 1 200 MW, a tak hned v roce 2012 se počet FVE meziročně zdvojnásobil. Limitujícím faktorem je ovšem zastropování podpory na 50 milionů € ročně, z čehož 8 milionů € je určeno právě na podporu výroby elektřiny ze slunečního záření (§ 23 odst. 2 a 3 ÖSG 2012). Toto ustanovení, které je i součástí zákona o zelené elektřině účinného od roku 2012, v platném znění [*Bundesgesetz über die Förderung der Elektrizitätserzeugung aus erneuerbaren Energieträgern (Ökostromgesetz 2012 – ÖSG 2012)*, BGBl. I Nr. 75/2011, zuletzt geändert durch das Bundesgesetz BGBl. I Nr. 150/2021 – dále jen „**ÖSG 2012, v platném znění**“], tedy v důsledku znamená, že podpora FiT je alokována na bázi „*first come – first served*“, což vnáší do systému podpory určitou nejistotu.¹⁷⁸

Po Dánsku, Německu a Rakousku je i **Velká Británie** zemí, kde se relativně ujal koncept energetických společenství, oproti prvně zmíněným zemím však v menší míře a až s určitým časovým zpožděním. V 90. letech proběhla na britském trhu s elektřinou vlna privatizace a liberalizace, v níž se prosadily velké mezinárodní společnosti a ty menší, lokální, do děje významně nezasáhly. První projekty komunitní energetiky tak začaly vznikat na přelomu tisíciletí v souvislosti se zavedením systému podpory OZE – jeho hlavním pilířem byl nicméně tržní mechanismus podpory a ten, jak už ukázal příklad Německa, prakticky

¹⁷⁷ SEIWALD, Markus. The (up)scaling of renewable energy technologies: experiences from the Austrian biomass district heating niche. *Moravian Geographical Reports* [online]. 2014, 22(2), 44–54, s. 49,50 [cit. 2021-10-09].

¹⁷⁸ SCHREUER, Anna. The establishment of citizen power plants in Austria: A process of empowerment?. *Energy Research & Social Science* [online]. 2016, 13, 126–135, s. 126, 129 [cit. 2021-10-03].

WIERLING, August et al. Statistical Evidence on the Role of Energy Cooperatives for the Energy Transition in European Countries. *Sustainability* [online]. 2018, 10(9), 3339, s. 20 [cit. 2021-09-12].

SCHREUER, Anna. Energy cooperatives and local ownership in the field of renewable energy – Country Cases Austria and Germany. *Research Reports* [online]. Vienna: WU Vienna University of Economics and Business, 2012, RICC 2, s. 12 [cit. 2021-10-03]. ISBN 978-3-9502215-9-6.

BROUGHEL, Anna Ebers; HAMPL, Nina. Community financing of renewable energy projects in Austria and Switzerland: Profiles of potential investors. *Energy Policy* [online]. 2018, 123, 722–736, s. 724 [cit. 2021-10-03].

neumožňuje uspět investorům s menšími projekty, neboť nejsou schopní konkurovat velkým společnostem.¹⁷⁹

Zlomovým bodem pro rozvoj energetických společenství ve Velké Británii byl rok 2010, kdy byla uzákoněna podpora formou FiT cílených na menší výroby elektřiny (s instalovaným výkonem menším než 5 MW), daňových úlev a výhodných půjček. V důsledku těchto změn, jež zajistily stabilní návratnost investice, se instalovaný výkon výroben elektřiny vlastněných energetickými společenstvími mezi lety 2009 a 2014 zčtyřnásobil. Mezi lety 2010 a 2015 bylo také založeno nejvíce energetických společenství v historii Velké Británie a význam energetickým společenstvím přiznala i ambiciózní vládní strategie komunitní energetiky¹⁸⁰ zveřejněná na začátku roku 2014. Přesto, jak dokládá i Obrázek 3 (který v případě Velké Británie zahrnuje pouze registrovaná družstva a tzv. komunitně prospěšné společnosti), došlo k útlumu rozvoje komunitní energetiky hned v roce 2015, kdy schéma podpory OZE doznalo prvních zásadních změn, přičemž o rok později následovalo výrazné snížení FiT pro malé výroby elektřiny a zastropování celkového instalovaného výkonu výroben elektřiny nově uváděných do provozu (obdobně jako v Rakousku s přijetím ÖSG 2012). Uvedené úpravy schématu podpory OZE se projevily razantním poklesem počtu nových distribuovaných zdrojů energie, zejména FVE. Data shromážděná Augustem Wierlingem přitom ukazují, že sluneční záření je primárním OZE využívaným energetickými společenstvími ve Velké Británii.¹⁸¹

Britský přístup k podpoře OZE a komunitní energetice se neinspiroval jen v Německu a Rakousku, ale rovněž v Dánsku – v roce 2015 totiž bylo v britském právním řádu zakotveno právo fyzických osob s bydlištěm v dané lokalitě (komunitě) nebo skupin osob nějakým způsobem spojených s danou lokalitou (jako kritérium lze použít geografickou vzdálenost od výroby elektřiny, počet obyvatel obce nebo např. příslušnost k územnímu samosprávnému celku) na odkup podílu v komerčních projektech nových výroben elektřiny z OZE, jež se nacházejí v dané lokalitě (příp. v blízkosti dané lokality, pokud se jedná o větrné turbíny na

¹⁷⁹ VERDE, Stefano F.; ROSSETTO, Nicolò. *The Future of Renewable Energy Communities in the EU: An investigation at the time of the Clean Energy Package* [online]. European University Institute, 2020, s. 25, 26 [cit. 2021-09-19]. ISBN 978-92-9084-928-5.

¹⁸⁰ Department of Energy & Climate Change. *Community Energy Strategy: Full Report* [online]. 27.01.2014 [cit. 2021-10-10].

¹⁸¹ VERDE, Stefano F.; ROSSETTO, Nicolò. *The Future of Renewable Energy Communities in the EU: An investigation at the time of the Clean Energy Package* [online]. European University Institute, 2020, s. 25, 26 [cit. 2021-09-19]. ISBN 978-92-9084-928-5.

WIERLING, August et al. *Statistical Evidence on the Role of Energy Cooperatives for the Energy Transition in European Countries*. *Sustainability* [online]. 2018, 10(9), 3339, s. 17, 18 [cit. 2021-09-12].

moři). Velká Británie ovšem na rozdíl od Dánska zvolila uplatňování dobrovolného přístupu, kdy regulace a vynucování uvedenému právu odpovídající povinnosti vlastníka projektu OZE se má uplatnit jen v případě, kdy by dobrovolný přístup nevedl k zamýšleným výsledkům. Zajímavostí také je, že vzhledem k vysoké úrovni energetické chudoby zkoušelo Skotsko (se střídavými úspěchy) zapojit zranitelné zákazníky do projektů komunitní energetiky skrze zakládání sociálních podniků.¹⁸²

Z nastíněného vývoje konceptu energetických společenství v Dánsku, Německu, Rakousku a Velké Británii lze vyvodit závěr, že vedle dalších faktorů, které rozvoj energetických společenství ovlivňují (jako např. historická zkušenost s družstevnictvím, předpisy stavebního práva nebo občanský aktivismus), je vůbec tím nejzásadnějším dostupnost provozní podpory (zejména FiT), a případně dalších druhů podpor (jako např. daňové úlevy, dotace nebo výhodné půjčky). Ukázalo se, že s tím, jak v jednotlivých zemích byla zaváděna a později ukončována podpora formou FiT, úzce koreloval nárůst a pokles počtu energetických společenství. Podpora formou FiT totiž poskytuje jistotu výkupu elektřiny za pevně stanovené ceny a s tím spojené předvídatelné *cash flow* a (téměř) bezrizikovou¹⁸³ návratnost investice, což je pro komunitní projekty OZE, jež nákladově nejsou schopné konkurovat velkým hráčům a nemohou rozložit riziko mezi větší portfolio projektů, klíčové.¹⁸⁴

Příklady projektů energetických společenství lze kromě Dánska, Německa, Rakouska a Velké Británie nalézt také v Nizozemsku, Belgii, Francii, Španělsku a Itálii (i když také v těchto zemích se energetická společenství musí potýkat s nejrůznějšími překážkami – např. ve

¹⁸² SAVARESI, Annalisa. The rise of community energy from grassroots to mainstream: the role of law and policy. *Journal of Environmental Law* [online]. 2019, 31(3), 487–510, s. 497 [cit. 2021-09-26].

¹⁸³ Ani podpora formou FiT není pro investora vždy zcela bezriziková – příkladem může být v ČR nedávno zavedené zpětné prověřování přiměřenosti podpory (tzv. kontrola překompenzace). Zákon č. 382/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (dále jen „**novela zákona o POZE**“), pro případ zjištění (rizika) překompenzace předvídá snížení výše podpory po zbývající dobu trvání práva na podporu, zkrácení doby trvání práva na podporu či přímo zánik práva na podporu.

¹⁸⁴ WIERLING, August et al. Statistical Evidence on the Role of Energy Cooperatives for the Energy Transition in European Countries. *Sustainability* [online]. 2018, 10(9), 3339, s. 3, 20 [cit. 2021-09-12].

SAVARESI, Annalisa. The rise of community energy from grassroots to mainstream: the role of law and policy. *Journal of Environmental Law* [online]. 2019, 31(3), 487–510, s. 502 [cit. 2021-09-26].

CARAMIZARU, Aura; UIHLEIN, Andreas. *Energy Communities: An Overview of Energy and Social Innovation* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020, s. 17, 18 [cit. 2021-09-19]. ISBN 978-92-76-10713-2.

BAUWENS, Thomas; GOTCHEV, Boris; HOLSTENKAMP, Lars. What drives the development of community energy in Europe? The case of wind power cooperatives. *Energy Research & Social Science* [online]. 2016, 13, 136–147, s. 137, 138 [cit. 2021-09-13].

Španělsku je podmínkou pro prodej elektřiny dodané do soustavy účast na spotovém trhu)¹⁸⁵. Zcela opačná je pak situace v postkomunistických východoevropských zemích závislých na uhlí, kde nastavení regulačního rámce neodpovídá aktuálním potřebám (jako např. v Bulharsku) a státní finanční podpora prakticky neexistuje (např. v Maďarsku) – nové projekty OZE jsou podporovány přímo z unijních prostředků (tedy nejde o provozní, ale o investiční podporu).¹⁸⁶

3.2 Zkušenosti s transpozicí energetických společenství

Zatímco, jak vyplývá z předchozí kapitoly 3.1, některé členské státy musí „jen“ upravit své stávající právní rámce tak, aby odpovídaly požadavkům směrnice (EU) 2019/944 a směrnice (EU) 2018/2001, jiné musí přijmout zcela novou právní úpravu, neboť jejich právní řady v tuto chvíli s komunitní energetikou nepočítají. Faktem je, že transpoziční lhůta již uplynula v případě obou dotčených směrnic, a přitom transpoziční proces zdaleka není dokončen. Ještě vzdálenější je pak plná implementace, tedy provedení směrnic, zajištění aplikace transpozičních ustanovení a vymáhání povinností v nich obsažených a následná adaptace právního rámce na základě získaných praktických zkušeností.¹⁸⁷ Legislativní vývoj na národních úrovních je v poslední době poměrně dynamický a autoři, kteří se pokoušejí shrnout stav transpozice energetických společenství v jednotlivých členských státech, se ve svých závěrech rozcházejí.¹⁸⁸ Obrázek 4 níže proto přináší přehled stavu transpozice

¹⁸⁵ NOUICER, Athir et al. *The EU Clean Energy Package* [online]. European University Institute, 2020, s. 55 [cit. 2021-09-26]. ISBN 978-92-9084-937-7.

¹⁸⁶ CAMPOS, Inês et al. Regulatory Challenges and Opportunities for Collective Renewable Energy Prosumers in the EU. *Energy Policy* [online]. 2020, 138(111212), s. 2, 3 [cit. 2021-09-05].

FERNANDEZ, Rosa. Community Renewable Energy Projects: The Future of the Sustainable Energy Transition?. *The International Spectator* [online]. 2021, 56(3), 87–104, s. 98 [cit. 2021-09-26].

SPASOVA, Deyana; BRAUNGARDT, Sibylle. Building a Common Support Framework in Differing Realities—Conditions for Renewable Energy Communities in Germany and Bulgaria. *Energies* [online]. 2021, 14(15), 4693, s. 1, 2 [cit. 2021-09-19].

DI SILVESTRE, Maria Luisa et al. Energy self-consumers and renewable energy communities in Italy: New actors of the electric power systems. *Renewable and Sustainable Energy Reviews* [online]. 2021, 151(111565), s. 3, 4. [cit. 2021-09-19].

¹⁸⁷ TOPOREK, Marta; PROVOST, Laurène. *Guidance for national transposition of new EU directives relating to renewable energy prosumers* [online]. PROSEU – Prosumers for the Energy Union: Mainstreaming active participation of citizens in the energy transition (Deliverable N°3.5). 2020, s. 9 [cit. 2021-09-20].

FRIEDEN, Dorian et al. *Collective self-consumption and energy communities: Trends and challenges in the transposition of the EU framework* [online]. Working Paper. 2020, s. 2 [cit. 2021-09-18].

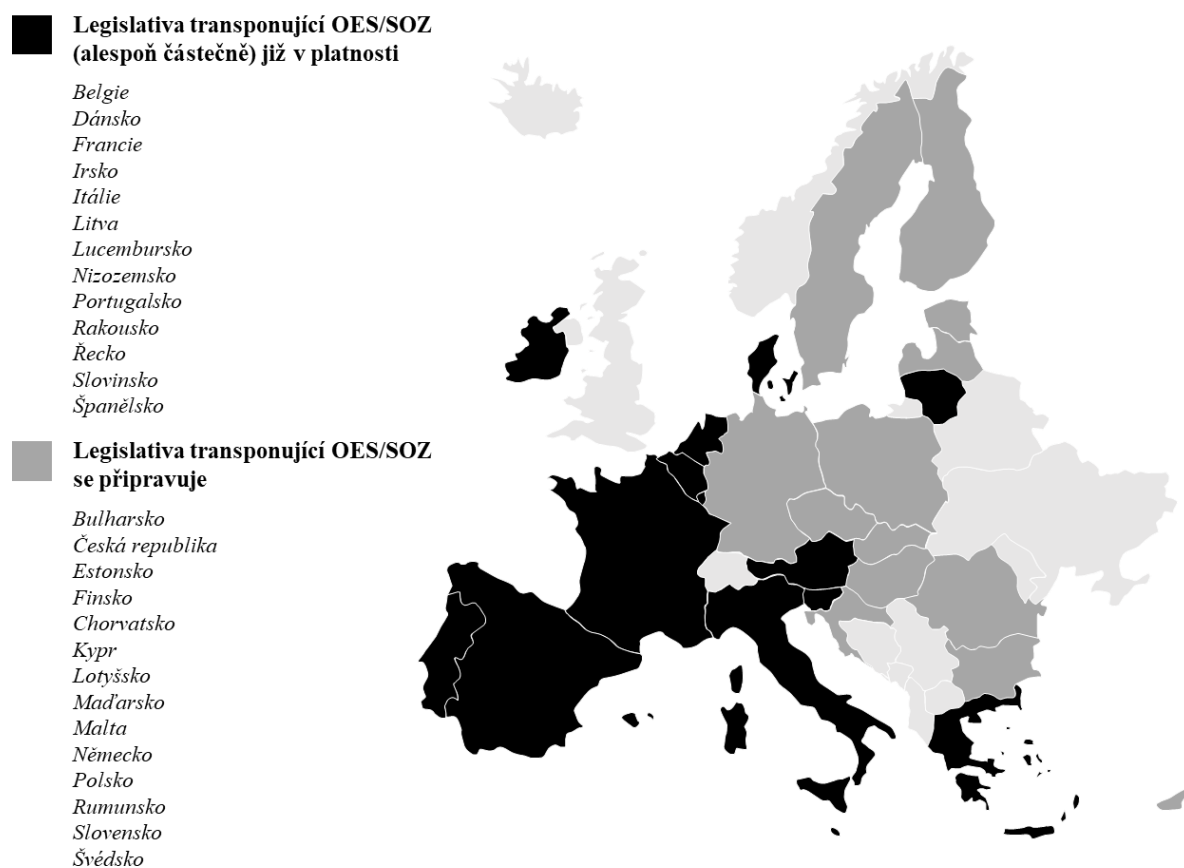
¹⁸⁸ Srov. HANNOSET, Achille; PEETERS, Leen; TUERK, Andreas. *Energy Communities in the EU: Task Force Energy Communities* [online]. 2019, s. 50 [cit. 2021-08-28].

FRIEDEN, Dorian et al. *Collective self-consumption and energy communities: Trends and challenges in the transposition of the EU framework* [online]. Working Paper. 2020, s. 12, 13 [cit. 2021-09-18].

CAMPOS, Inês et al. Regulatory Challenges and Opportunities for Collective Renewable Energy Prosumers in the EU. *Energy Policy* [online]. 2020, 138(111212), s. 5 [cit. 2021-09-05].

energetických společenství v EU na základě vlastních zjištění a syntézy informací dostupných k září 2021.

Obrázek 4: Přehled stavu transpozice energetických společenství v členských státech (září 2021)

Zdroj: Vlastní zpracování.

S ohledem na zaměření této práce, kterým je transpozice energetických společenství ve smyslu směrnice (EU) 2019/944 a směrnice (EU) 2018/2001 do českého právního řádu, bude

FRIEDEN, Dorian et al. Overview of emerging regulatory frameworks on collective self-consumption and energy communities in Europe. In: *16th International Conference on the European Energy Market (EEM 2019)* [online]. 2019, s. 3 [cit. 2021-09-18].

TOPOREK, Marta; CAMPOS, Inês. *Assessment of existing EU-wide and Member State-specific regulatory and policy frameworks of RES Prosumers* [online]. PROSEU – Prosumers for the Energy Union: Mainstreaming active participation of citizens in the energy transition (Deliverable N°3.1). 2019, s. 32–107 [cit. 2021-09-26].

TOPOREK, Marta; PROVOST, Laurene. *Guidance for national transposition of new EU directives relating to renewable energy prosumers* [online]. PROSEU – Prosumers for the Energy Union: Mainstreaming active participation of citizens in the energy transition (Deliverable N°3.5). 2020, s. 10–31 [cit. 2021-09-20].

STANDAL, Karina; AAKRE, Stine et al. *Assessment report on technical, legal, institutional and policy conditions* [online]. COME RES, 953040 – Deliverable 2.1. 2021, s.17–30 [cit. 2021-09-25].

DI SILVESTRE, Maria Luisa et al. Energy self-consumers and renewable energy communities in Italy: New actors of the electric power systems. *Renewable and Sustainable Energy Reviews* [online]. 2021, 151(111565), s. 3, 4. [cit. 2021-09-19].

v této kapitole věnován prostor rozboru toho, jak vybrané členské státy přistoupily k transpozici OES a SOZ do svých národních právních řádů, aby na základě jejich zkušeností mohly být následně v kapitole 4 vyvozeny závěry a doporučení pro ČR.

Ze zemí, jejichž právní rámec již zahrnuje energetická společenství (byť ne nutně ve smyslu CEP) a za dobu své existence již prošel určitým, v případě Dánska, Německa, Rakouska a Velké Británie v kapitole 3.1 nastíněným, vývojem, jsem pro bližší analýzu transpozice OES a SOZ zvolila obě sousední země ČR, tedy Německo i Rakousko. Pro realizaci německé politiky „Energiewende“ je klíčová unijní politika v oblasti energetiky a změny klimatu,¹⁸⁹ a proto lze usuzovat, že se Německo významnou měrou podílelo na výsledné podobě CEP – z tohoto pohledu může být rozbor legislativního vývoje energetických společenství v Německu pro formulaci doporučení pro ČR přínosný. Také rakouská úprava OES a SOZ může být pro ČR inspirativní, vezmeme-li v úvahu, že s Rakouskem pojí ČR nejen společná právní minulost – v současnosti platné a účinné právní předpisy v ČR i Rakousku vychází ze stejných historických norem. To samé lze prohlásit o Slovensku (resp. v případě Slovenska to vzhledem k delší společné historii a jazykové blízkosti platí ještě do větší míry), které jsem zvolila jako třetí zemi pro rozbor navrhovaných ustanovení, která mají transponovat institut energetických společenství do národního právního řádu. Slovenské energetické právo je tomu českému velmi podobné, však taky v praxi nezřídka čeští a slovenští zákonodárci přejímají (a následně přizpůsobují) jednotlivá ustanovení tvořící energetickou legislativu od svých sousedních kolegů.¹⁹⁰ Poslední zemí, již se v této kapitole budu více věnovat, je Portugalsko, které je podle studie vypracované ve spolupráci s Komisí prvním členský státem, který plně transponoval směrnici (EU) 2018/2001, a tedy i úpravu SOZ.¹⁹¹ Podle doporučení obsažených v této studii by přitom země, které dosud nemají žádné zkušenosti s energetickými společenstvími (mezi něž se řadí i ČR), měly zvolit právě přístup Portugalska (transponovat základní požadavky na zákonné úrovni a na základě zkušeností z praxe postupně upravovat prováděcí předpisy), které se před přijetím CEP nacházelo ve stejné pozici.¹⁹²

¹⁸⁹ BEVERIDGE, Ross; KERN, Kristine. The Energiewende in Germany: background, developments and future challenges. *Renewable Energy Law and Policy Review* [online]. 2013, 4(1), 3–12, s. 4, 11 [cit. 2021-09-05].

¹⁹⁰ Dovoluji si toto tvrdit na základě vlastních zkušeností s navrhováním jak české, tak slovenské energetické legislativy.

¹⁹¹ HANNOSSET, Achille; PEETERS, Leen; TUERK, Andreas. *Energy Communities in the EU: Task Force Energy Communities* [online]. 2019, s. 99 [cit. 2021-08-28].

¹⁹² Tamtéž, s. 26.

3.2.1 Německo

Energetickými společenstvími se v Německu rozumí občanské energetické společnosti (*Bürgerenergiegesellschaften*) a energetická družstva (*Energiegenossenschaften*). Ačkoliv bývají tyto dva pojmy v politických diskusích často zaměňovány, nejedná se o synonyma.¹⁹³ Hlavními charakteristikami občanských energetických společností podle Franzisky Kahlaové jsou:

- místní či regionální charakter,
- orientace nikoliv na dosahování zisku,
- otevřenost,
- vliv občanů.¹⁹⁴

Přesto se občanskými energetickými společnostmi nazývají i společnosti, které nesplňují některé z uvedených kritérií – např. velké a v Německu známé občanské energetické společnosti *Greenpeace Energy eG*, *EWS Elektrizitätswerke Schönau eG*, *Prokon Regenerative Energien eG*, *Bürgerwerke eG*, *NATURSTROM AG* nebo *Green City Energy AG* nesplňují podmínku geografického omezení na lokální či regionální úroveň a působí na území celého Německa.¹⁹⁵

V souvislosti se zavedením aukcí na podporu OZE do německého právního řádu (na spolkové úrovni) a zvýhodňujících opatření pro občanské energetické společnosti v aukcích na nové větrné elektrárny vyvstala potřeba uchopit občanské energetické společnosti také legislativně. K tomu došlo novelou EEG 2014 účinnou od roku 2017, jejímž cílem bylo zachovat při přechodu k tržní formě podpory různorodost výrobců elektřiny z OZE (kdy malí výrobci elektřiny jsou jinou měrou averzní k riziku a jejich nabídky v aukcích bez zvýhodňujících podmínek nejsou konkurenceschopní), což bylo jako princip dokonce uzákoněno v § 2 odst. 5 EEG 2014.¹⁹⁶ Novela EEG 2014 z roku 2021 [*Gesetz zur Umsetzung unionsrechtlicher Vorgaben und zur Regelung reiner Wasserstoffnetze im Energiewirtschaftsrecht vom 16. Juli*

¹⁹³ KAHLA, Franziska. *Das Phänomen Bürgerenergie in Deutschland: eine betriebswirtschaftliche Analyse von Bürgergesellschaften im Bereich der erneuerbaren Energien-Produktion* [online]. Dissertation. Leuphana Universität Lüneburg. 2018, s. 29 [cit. 2021-10-17].

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 25.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 28, 29.

¹⁹⁶ GAWEL, Erik; PURKUS, Alexandra. EEG 2017—Mehr Markt bei der Erneuerbare-Energien-Förderung?. *Wirtschaftsdienst* [online]. 2016, 96(12), 910–915, s. 910, 914 [cit. 2021-10-17].

KAHLA, Franziska. *Das Phänomen Bürgerenergie in Deutschland: eine betriebswirtschaftliche Analyse von Bürgergesellschaften im Bereich der erneuerbaren Energien-Produktion* [online]. Dissertation. Leuphana Universität Lüneburg. 2018, s. 25 [cit. 2021-10-17].

2021 (BGBl. I S. 3026)] (EEG 2014 ve znění novely z roku 2021 – dále jen „**EEG 2021**“) se pak zaměřila na transpozici směrnice (EU) 2019/944.¹⁹⁷

Podle definice v § 3 bodě 15 EEG 2021 (oproti EEG 2017 nedoznala definice žádných změn) je občanskou energetickou společností společnost, v níž:

- alespoň 10 členů nebo podílníků s hlasovacími právy jsou fyzickými osobami,
- alespoň 51 % hlasovacích práv disponují fyzické osoby, které alespoň v roce předcházejícím podání nabídky do aukce měly bydliště na území obce nebo okresu, na jehož území je plánovaná výstavba dané větrné elektrárny, a
- žádný člen nebo podílník nedisponuje více než 10 % hlasovacích práv,

přičemž v případě spojení právnických osob musí výše uvedené podmínky splňovat každý z členů občanské energetické společnosti.

Občanská energetická společnost může v souladu s § 36g odst. 1 EEG 2021 (oproti EEG 2017 došlo v ustanoveních § 36g EEG 2021 k určitým změnám, některé výhody pro občanské energetické společnosti byly zrušeny¹⁹⁸) předložit do aukce nabídku na výstavbu až šesti zdrojů elektriny z větrné energie umístěných na pevnině s celkovým instalovaným výkonem nejvýše 18 MW, pokud splní následující podmínky:

- společnost je občanskou energetickou společností ve smyslu výše uvedené definice a před podáním nabídky do aukce neuzavřela (ani její členové či podílníci) žádnou smlouvu o převodu podílu nebo hlasovacích práv, který by se uskutečnil v období po podání nabídky, ani žádnou dohodu za účelem obejití požadavků stanovených v § 3 bodě 15 EEG 2021;
- obec, v níž má být větrná elektrárna vystavěna, nebo společnost 100% vlastněná touto obcí drží v občanské energetické společnosti 10% podíl (nebo jí takový podíl byl nabídnut k odkupu) nebo, jedná-li se o občanskou energetickou společnost ve formě družstva, je obec nebo společnost 100% vlastněná touto obcí jejím členem (nebo jí členství bylo nabídnuto);

¹⁹⁷ BIRESELIOGLU, Mehmet Efe et al. Legal Provisions and Market Conditions for Energy Communities in Austria, Germany, Greece, Italy, Spain, and Turkey: A Comparative Assessment. *Sustainability* [online]. 2021, 13(20), 11212, s. 13 [cit. 2022-01-28].

¹⁹⁸ Úpravu platnou při přijetí EEG 2017 shrnuje např. LÜLSDORF, Tanja. Die novellierten Ausschreibungen nach dem EEG 2017. *Natur und Recht* [online]. 2016, 38(11), 756–761 [cit. 2021-10-17].

- občanská energetická společnost ani žádný člen s hlasovacími právy sám nebo jako člen s hlasovacími právy v jiné společnosti neuspěl v období 12 měsíců před podáním nabídky v jiné aukci na větrné elektrárny na pevnině a do uplynutí lhůty pro podávání nabídek nepředložil jiné nabídky, které by v součtu s touto nabídkou překročily instalovaný výkon 18 MW.

Při splnění všech uvedených podmínek podle § 36g odst. 3 EEG 2021 odpovídá cena elektřiny (cent/kWh), tj. vysoutěžená výše podpory pro občanskou energetickou společnost, nejvyšší ještě úspěšné nabídkové ceně v rámci daného kola aukce.¹⁹⁹ Zda je definice občanské energetické společnosti ve spojení s § 36g EEG 2021 účinným cíleným nástrojem, jak podpořit zapojení občanů do výroby (v tomto případě pouze větrné) energie, zůstává otázkou.²⁰⁰ Jisté však je, že uvedená legální definice slouží pouze specifickému účelu, když míří pouze na případy podávání nabídek do aukcí na nové větrné elektrárny – nejedná se o definici občanských energetických společností obecně (tak, jak jsou v Německu etablované) ani o vymezení energetického společenství ve smyslu směrnice (EU) 2019/944 nebo směrnice (EU) 2018/2001.

Energetická družstva, jejichž právní forma je, jak už název napovídá, na rozdíl od občanských energetických společností (které mohou nabývat jakékoliv právní formy) omezena pouze na družstvo, jsou podkategorií občanských energetických společností, jíž je ve veřejném prostoru věnována největší pozornost. Energetickými družstvy jsou družstva zapsaná do rejstříku družstev nebo evropské družstevní společnosti, jejichž hlavním účelem je výkon činností v energetice (výroba energie, distribuce energie, obchod s energiemi atd.). Nemusí se přitom nutně jednat o sdružení (převážně) občanů – častá jsou také spojení dodavatelů energií nebo sdružení zemědělců v právní formě družstva. Oproti ostatním občanským energetickým společnostem jsou energetická družstva velmi dobře organizována – jejich zájmy jsou prosazovány např. Německou družstevní a zemědělskou asociací (*Deutscher Genossenschafts- und Raiffeisenverband e.V.*) a řadou dalších zastřešujících organizací.²⁰¹

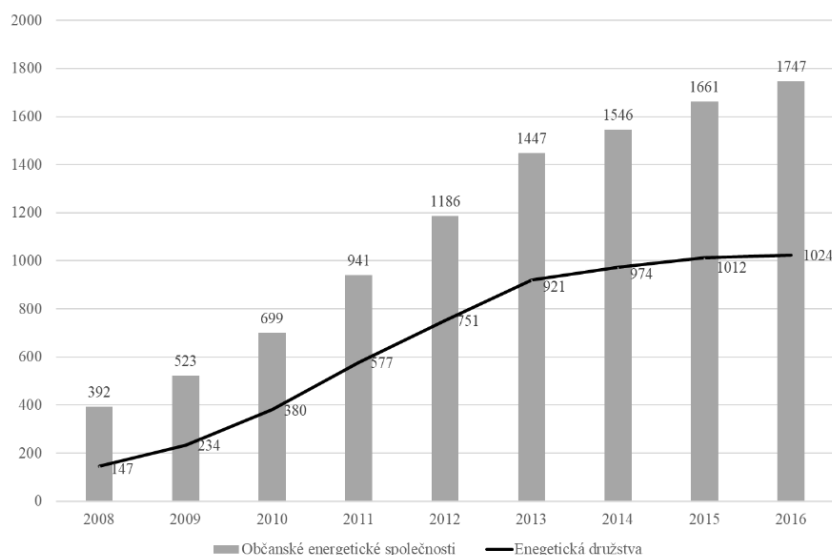
¹⁹⁹ Aukce jsou založeny na principu „pay as bid“. Draží se vždy určitý objem instalovaného výkonu (MW) a ten se přiděluje zájemcům postupně od nejnižší nabídkové ceny, než je kapacita naplněna, přičemž každý úspěšný zájemce získá podporu v té výši, kterou v aukci nabídl – s výjimkou občanských energetických společností, kterým je poskytována podpora ve výši nejvyšší ještě úspěšné nabídkové ceny.

²⁰⁰ GAWEL, Erik; PURKUS, Alexandra. EEG 2017—Mehr Markt bei der Erneuerbare-Energien-Förderung?. *Wirtschaftsdienst* [online]. 2016, 96(12), 910–915, s. 914 [cit. 2021-10-17].

²⁰¹ KAHLA, Franziska. *Das Phänomen Bürgerenergie in Deutschland: eine betriebswirtschaftliche Analyse von Bürgergesellschaften im Bereich der erneuerbaren Energien-Produktion* [online]. Dissertation. Leuphana Universität Lüneburg. 2018, s. 29, 30, 47, 48 [cit. 2021-10-17].

Obrázek 5 níže znázorňuje vývoj počtu občanských energetických společností (nikoliv ve smyslu definice občanské energetické společnosti podle § 3 bodu 15 EEG 2021, ale obecně) v Německu a z nich podíl energetických družstev.

Obrázek 5: Vývoj počtu občanských energetických společností a energetických družstev v Německu

Zdroj: Vlastní zpracování. KAHLA, Franziska. *Das Phänomen Bürgerenergie in Deutschland: eine betriebswirtschaftliche Analyse von Bürgergesellschaften im Bereich der erneuerbaren Energien-Produktion* [online]. Dissertation. Leuphana Universität Lüneburg. 2018, s. 34, 50 [cit. 2021-10-17].

Byť se může zdát, že Německo už transponovalo OES, když EEG 2021 obsahuje úpravu „občanské energetické společnosti“, tedy subjektu s téměř stejným názvem, nebo alespoň SOZ, když občanská energetická společnost vyrábí elektřinu z OZE a je zvýhodněna ve schématu podpory OZE, ustanovení o občanské energetické společnosti byla do německého právního řádu zakotvena v roce 2017 zcela nezávisle a bez ohledu na tehdy probíhající legislativní proces směrnice (EU) 2019/944 a směrnice (EU) 2018/2001, a proto není překvapivé, že úprava podle EEG 2021 není souladná s právem EU.²⁰²

Navzdory tomu, že je Německo průkopníkem v komunitní energetice, ve svém NKEP (který má celkem 257 stran a poslední aktualizovaná verze pochází z června 2020) nevěnuje rozvoji energetických společenství téměř žádný prostor, když jen konstatuje, že Německo již zvýhodňuje občanské energetické společnosti, do nichž občané mohou vstupovat na

²⁰² HANNOSSET, Achille; PEETERS, Leen; TUERK, Andreas. *Energy Communities in the EU: Task Force Energy Communities* [online]. 2019, s. 68 [cit. 2021-08-28].
STANDAL, Karina; AAKRE, Stine et al. *Assessment report on technical, legal, institutional and policy conditions* [online]. COME RES, 953040 – Deliverable 2.1. 2021, s. 19 [cit. 2021-09-25].

nediskriminačním základě, v aukcích na nové větrné elektrárny a spolková vláda přezkoumá, zda budou potřeba nějaké legislativní úpravy za účelem transpozice čl. 22 směrnice (EU) 2018/2001.²⁰³ Přitom jen při pohledu na definici občanské energetické společnosti podle § 3 bodu 15 EEG 2021 (tedy odhlédneme-li od toho, že EEG 2021 ani nestanovuje žádná práva a povinnosti občanské energetické společnosti mimo rámec aukcí na podporu nových OZE), která se odkazuje na aukce na nové větrné elektrárny, je zřejmé, že energetická společenství ve smyslu unijních směrnic transponovaná ani částečně nejsou a legislativní úpravy zcela jistě potřebné budou. Na tomto závěru nemění nic ani fakt, že v červenci 2022 byla přijata další novela EEG 2014 účinná od 1. ledna 2023²⁰⁴ [*Gesetz zu Sofortmaßnahmen für einen beschleunigten Ausbau der erneuerbaren Energien und weiteren Maßnahmen im Stromsektor vom 20. Juli 2022 (BGBl. I S. 1237)*] (EEG 2014 ve znění novely účinné od roku 2023 – dále jen „EEG 2023“), která přináší mj. dílčí změny právě úpravy občanské energetické společnosti (primárním cílem uvedené novely je ovšem zrychlit výstavbu nových výroben energie z OZE v Německu v reakci na zhoršující se klimatickou krizi a ruskou agresí na Ukrajině)²⁰⁵.

S účinností od 1. ledna 2023 dojde ke změně definice občanské energetické společnosti, když podle § 3 bodu 15 EEG 2023 se jí bude rozumět družstvo nebo jiná společnost, v níž:

- alespoň 50 (místo nyníšších 10) členů nebo podílníků s hlasovacími právy jsou fyzickými osobami,
- alespoň 75 % hlasovacích práv disponují fyzické osoby, které mají bydliště v oblasti poštovního směrovacího čísla, která se nachází zcela nebo částečně v okruhu 50 km od plánované výroby elektřiny (v případě FVE se vzdálenost měří od jejího vnějšího okraje a v případě větrných elektráren od středu rotoru turbíny) – s tímto rozvržením hlasovacích práv musí být současně spojena možnost skutečné kontroly občanské energetické společnosti a vliv na rozhodování jejího nejvyššího orgánu,

²⁰³ Bundesministerium für Wirtschaft und Energie. Integrierter Nationaler Energie- und Klimaplan [online]. 10.06.2020, s. 86 [cit. 2021-11-14].

²⁰⁴ Vybraná ustanovení novely EEG 2014 (týkající se zejména výše podpory OZE a zrušení poplatku na podporu OZE – tzv. „EEG-Umlage“) nabyla účinnosti už 30. července 2022, významnější část má však nabýt účinnosti právě až 1. ledna 2023.

²⁰⁵ Erste Regelungen des neuen EEG 2023 treten in Kraft: Vorfahrt für erneuerbare Energien und mehr Vergütung für Solarstrom. In: *Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz* [online]. 29.07.2022 [cit. 2022-07-31].

- hlasovací práva, jimiž nedisponují fyzické osoby, náleží výhradně mikropodnikům, malým nebo středním podnikům nebo územním samosprávným celkům a jejich sdružením,
- žádný člen nebo podílník nedisponuje více než 10 % hlasovacích práv,

přičemž v případě spojení právnických osob musí výše uvedené podmínky splňovat každý z členů občanské energetické společnosti, a stejně tak v situaci, kdy 100 % hlasovacích práv v občanské energetické společnosti drží jiná společnost, musí tato společnost splňovat výše uvedené podmínky.

Úprava podle nynějšího § 36g EEG 2017 má být nahrazena novým § 22b EEG 2023, který ovšem bude stanovovat toliko podmínky, za nichž je občanská energetická společnost osvobozena od některých požadavků v rámci aukcí na podporu elektřiny ze slunečního záření nebo energie větru podle § 22 EEG 2023. Jednou z těchto podmínek podle § 22b odst. 4 EEG 2023 bude, aby občanská energetická společnost prokázala (aniž by bylo specifikováno jak) splnění definičních znaků podle § 3 bodu 15 EEG 2023 příslušnému provozovateli soustavy v den uvedení výroby elektřiny do provozu a pak znova každých pět let. Kromě toho se podle § 22b odst. 1 bodu 3 a odst. 2 bodu 2 EEG 2023 občanská energetická společnost může ucházet o podporu elektřiny ve zvýhodněném režimu jen tehdy, neuvedla-li (a ani její členové s hlasovacími právy, kteří jsou právnickými osobami soukromého práva) v předchozích třech letech do provozu jinou výrobu elektřiny ze slunečního záření, resp. energie větru. Získá-li občanská energetická společnost podporu na elektřinu ze slunečního záření nebo energie větru, pak se (a ani její členové s hlasovacími právy, kteří jsou právnickými osobami soukromého práva) podle § 22b odst. 5 EEG 2023 nebudou moci ucházet o podporu elektřiny vyrobené stejnou technologií, účast v aukcích bude po tuto dobu zakázána.

Ustanovení nového § 99b EEG 2023 pak ukládá německému regulačnímu orgánu (*Bundesnetzagentur*) povinnost podat spolkové vládě do 31. prosince 2024 a pak každoročně zprávu o zkušenostech s uplatňováním ustanovení EEG 2023 týkajících se komunitní energetiky. Smyslem má být pravděpodobně zhodnocení stávajících překážek a potenciálu rozvoje občanských energetických společností na území Německa, jak v případě SOZ požaduje čl. 22 odst. 3 směrnice (EU) 2018/2001 (a které by v ideálním případě mělo transpozici předcházet).

Lze shrnout, že úprava občanské energetické společnosti podle EEG 2023 bude oproti EEG 2021 doplněna o některé aspekty SOZ podle směrnice (EU) 2018/2001 (požadavky na

členství, účinnou kontrolu, blízkost projektů energie z OZE, vyhodnocování překážek a potenciálu rozvoje SOZ), z výroby elektřiny z energie větru bude rozšířena i na výrobu elektřiny ze slunečního záření, stále však půjde o účelové vymezení využitelné jen v oblasti podpory elektřiny z OZE, nikoliv o vymezení svébytného účastníka trhu s elektřinou (a případně trhů s dalšími druhy energie) s jasně definovanými právy, povinnostmi a vztahy vůči ostatním účastníkům trhu. Stejně tak, budeme-li občanskou energetickou společnost typově považovat za SOZ, bude stále chybět úprava druhého typu energetických společenství – OES podle směrnice (EU) 2019/944. V každém případě také platí, že Německo (podobně jako další státy EU včetně ČR) nesplnilo transpoziční lhůtu směrnice (EU) 2019/944 ani směrnice (EU) 2018/2001.

3.2.2 Rakousko

Na rozdíl od Německa neobsahoval rakouský právní řád historicky žádnou úpravu energetických společenství. Za jejich předchůdce lze však považovat koncept společných výroben elektřiny (*gemeinschaftliche Erzeugungsanlagen*) zakotvený na spolkové úrovni v § 16a zákona o podnikání v elektroenergetice a organizaci trhu s elektřinou z roku 2010 [*Bundesgesetz, mit dem die Organisation auf dem Gebiet der Elektrizitätswirtschaft neu geregelt wird (Elektrizitätswirtschafts- und -organisationsgesetz 2010 – ElWOG 2010)*, BGBl. I Nr. 110/2010, zuletzt geändert durch das Bundesgesetz BGBl. I Nr. 150/2021 – dále jen „**EIWOG 2010**“] s účinností od roku 2017. Vlastníci či nájemníci bytů v bytových domech takto mohou společně vyrábět elektřinu např. ve FVE umístěné na střeše budovy nebo v malé kogenerační jednotce a vyrobenou elektřinu mezi sebou sdílet (na základě statického nebo dynamického modelu), a to bez nutnosti přímého zapojení dodavatele elektřiny.²⁰⁶ Většímu rozvoji výroby elektřiny ve společných výrobnách ovšem brání vlastnické právo – podle rakouské legislativy projekt společné výroby elektřiny prakticky nelze zrealizovat bez jednomyslného souhlasu všech dotčených vlastníků, a proto tento koncept nachází uplatnění spíše jen v nových budovách, kde je (alespoň po dobu výstavby) vlastníkem jediná osoba.²⁰⁷

²⁰⁶ Council of European Energy Regulators. Regulatory Aspects of Self-Consumption and Energy Communities [online]. Ref: C18-CRM9_DS7-05-03. Brussels: 25.06.2019, s. 17 [cit. 2022-01-29].

BIRESSELIOGLU, Mehmet Efe et al. Legal Provisions and Market Conditions for Energy Communities in Austria, Germany, Greece, Italy, Spain, and Turkey: A Comparative Assessment. *Sustainability* [online]. 2021, 13(20), 11212, s. 11 [cit. 2022-01-28].

²⁰⁷ URBANTSCHITSCH, Wolfgang; PROIDL, Harald. Tackling the Energiewende one energy community at a time. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2019, 8(3, 4), 9–12, s. 11. ISSN 2211-9175.

Co se týká energetických společenství ve smyslu směrnice (EU) 2019/944 a směrnice (EU) 2018/2001, Rakousko bylo mezi prvními členskými státy, které začaly připravovat transpoziční návrh zákona. Již 16. září 2020 zveřejnila rakouská spolková vláda první verzi návrhu legislativního balíčku k transpozici CEP (*Erneuerbaren-Ausbau-Gesetzespaket – EAG-Paket*),²⁰⁸ po zapracování připomínek jej 17. března 2021 předložila Národní radě, ta návrh schválila 7. července 2021 a následně 15. července 2021 ho schválila i Spolková rada.²⁰⁹ Legislativní balíček zahrnuje nový zákon o rozšíření energie z obnovitelných zdrojů [*Bundesgesetz über den Ausbau von Energie aus erneuerbaren Quellen (Erneuerbaren-Ausbau-Gesetz – EAG)*, BGBl. I Nr. 150/2021, zuletzt geändert durch das Bundesgesetz BGBl. I Nr. 181/2021 – dále jen „EAG“], novelu ElWOG 2010, zákona o rozšíření soustav zásobování teplem a chladem [*Bundesgesetz, mit dem die Errichtung von Leitungen zum Transport von Nah- und Fernwärme sowie Nah- und Fernkälte gefördert wird (Wärme- und Kälteleitungsausbaugesetz – WKLG)*, BGBl. I Nr. 113/2008, zuletzt geändert durch das Bundesgesetz BGBl. I Nr. 150/2021 – dále jen „WKLG“] a dalších zákonů v oblasti energetiky.²¹⁰

Nově tak

- § 7 odst. 1 bod 6a ElWOG 2010 definuje OES (*Bürgerenergiegemeinschaft*), a to jako právnickou osobu, která vyrábí, spotřebovává, ukládá nebo prodává elektřinu, vykonává činnost agregace nebo poskytuje svým členům energetické služby a současně splňuje požadavky týkající se výkonu kontroly podle § 16b odst. 3 ElWOG 2010, a
- § 7 odst. 1 bod 15a ElWOG 2010 definuje SOZ (*Erneuerbare-Energie-Gemeinschaft*), kterým se rozumí právnická osoba, jež umožňuje společné využívání energie vyrobené v rámci společenství a jejíž členové/společníci se musí nacházet v „blízkém okolí“, jak blíže vymezuje § 16c odst. 2 ElWOG 2010,

²⁰⁸ EAG – Ein Gesetz für die Energiewende. In: *Bundesministerium für Klimaschutz, Umwelt, Energie, Mobilität, Innovation und Technologie* [online]. 16.09.2020 [cit. 2021-11-28].

Erneuerbaren-Ausbau-Gesetz – EAG; Erneuerbaren-Ausbau-Gesetzespaket – EAG-Paket. *Republik Österreich: Parlament* [online]. [cit. 2021-11-28].

²⁰⁹ Erneuerbaren-Ausbau-Gesetzespaket – EAG-Paket. *Republik Österreich: Parlament* [online]. [cit. 2021-11-28].

FINA, Bernadette; FECHNER, Hubert. Transposition of European Guidelines for Energy Communities into Austrian Law: A Comparison and Discussion of Issues and Positive Aspects. *Energies* [online]. 2021, 14(13), 3922, s. 2 [cit. 2021-09-18].

²¹⁰ FERNANDEZ, Rosa. Community Renewable Energy Projects: The Future of the Sustainable Energy Transition?. *The International Spectator* [online]. 2021, 56(3), 87–104, s. 97 [cit. 2021-09-26].

přičemž OES i SOZ jsou podle § 7 odst. 1 bodu 47 EIWOG 2010 považována za samostatné subjekty a účastníky trhu.

EIWOG 2010 také v § 16b obecně upravuje OES (práva a povinnosti, členství, výkon kontroly, způsob a podmínky podpory elektřiny z OZE vyrobené OES), v § 16c SOZ (podmínky členství pro výrobce elektřiny, vymezení podmínky blízkosti členů a projektů energie z OZE), v § 16d jsou obsažena společná ustanovení pro energetická společenství (pouze EIWOG 2010 přitom používá tento nadřazený pojem pro OES a SOZ) (vzájemná práva a povinnosti provozovatelů soustav a energetických společenství, informační povinnost energetických společenství vůči regulačnímu orgánu) a v § 16e podrobnosti k měření a vyúčtování v případě energetických společenství (včetně úpravy sdílení elektřiny). EAG pak obsahuje další úpravu SOZ, a to v § 79 (práva a povinnosti, členství, povinnost regulačního orgánu zpracovat a zveřejnit analýzu nákladů a přínosů účasti energetických společenství²¹¹ na úhradě nákladů na systém) a § 80 (podpora SOZ, konkrétně podpora elektřiny z OZE vyrobené SOZ). Dílčí aspekty energetických společenství upravují mj. také § 52 odst. 2a, § 88a odst. 4 a § 111 odst. 8 EIWOG 2010 a § 75 odst. 5, § 76 odst. 5 a § 91 odst. 3 EAG. Klíčové charakteristiky OES a SOZ podle EIWOG 2010 a EAG lze shrnout v následujících bodech:

- OES má právo vyrábět elektřinu a takto vyrobenou elektřinu spotřebovat, ukládat nebo prodat, zatímco SOZ má právo vyrábět energii (tj. nejen elektřinu, ale i plyn) z OZE a takto vyrobenou energii spotřebovat, ukládat nebo prodat, a dále obě formy energetického společenství mají právo vystupovat jako agregátor nebo nabízet svým členům jiné energetické služby (např. nabíjení elektromobilů), přičemž při výkonu konkrétní činnosti se na ně vztahují práva a povinnosti příslušného účastníka trhu (pokud však OES/SOZ „poskytuje“ svým členům elektřinu vyrobenou ve společné výrobně elektřiny, nepovažuje se za dodavatele elektřiny) (§ 7 odst. 1 bod 45 a § 16b odst. 1 EIWOG 2010, § 79 odst. 1 EAG);
- členství v OES omezeno není, zatímco z účasti na SOZ jsou vyloučeny velké podniky, v případě soukromých společností je stanoveno, že účast na SOZ nesmí představovat jejich obchodní nebo profesionální činnost, a výrobci elektřiny mohou být členy SOZ pouze za předpokladu, že nejsou ovládnáni PDS, dodavatelem elektřiny nebo

²¹¹ Byť je 6. díl EAG (§ 79 a § 80) nazvaný „Společenství pro obnovitelné zdroje“ a z povahy věci EAG upravuje jen problematiku OZE, v § 79 odst. 3 se EAG výslovně odkazuje i na OES podle § 16b EIWOG 2010 (které nemusí vyrábět elektřinu nutně jen z OZE).

obchodníkem s elektřinou (§ 16b odst. 2 a § 16c odst. 1 EIWOG 2010, § 79 odst. 2 EAG);

- OES i SOZ musí mít minimálně dva členy/společníky (účasť je dobrovolná a otvorená) a môže nabývať právni formy spolku, družstva, osobni nebo kapitálové společnosti nebo jiné formy spolčení osob s právní osobností²¹², tj. výběr konkrétní právní formy záleží na vůli zakladatelů (§ 16b odst. 2 EIWOG 2010, § 79 odst. 2 EAG);
- OES může být kontrolováno fyzickými osobami, územními samosprávnými celky nebo malými podniky, které nejsou elektroenergetickými podniky [úprava je tedy ještě striktnější, než jak požaduje směrnice (EU) 2019/944]; kontrolou se přitom rozumí dosažení většiny potřebné pro změnu zakladatelského právního jednání (§ 16b odst. 3 EIWOG 2010);
- hlavním účelem OES ani SOZ není dosahování zisku, což, nevyplývá-li to již ze zvolené právní formy, musí být uvedeno i v zakladatelském právním jednání (§ 16b odst. 2 EIWOG 2010, § 79 odst. 2 EAG);
- pro SOZ platí podmínka, že odběrná zařízení členů/společníků musí být s výrobnou elektřiny propojena prostřednictvím distribuční soustavy na hladině nízkého napětí (na lokální úrovni), případně na hladině vysokého napětí v rámci uzlové oblasti (na regionální úrovni), přičemž musí jít o soustavu jednoho PDS (§ 16c odst. 2 EIWOG 2010);
- OES i SOZ se mohou ucházet o investiční i provozní podporu elektřiny z OZE (provozní podporu lze ovšem uplatnit nejvýše na 50 % elektřiny vyrobené v rámci OES/SOZ, a to za podmínky, že nebyla spotřebována jeho členy/společníky, ale byla dodána do soustavy), SOZ se může rovněž účastnit režimů podpory plynu z OZE (v úvahu přichází pouze investiční podpora) (§ 16b odst. 4 a 5 EIWOG 2010, § 80 EAG);
- elektřina/plyn vyrobené a spotřebované v rámci SOZ jsou osvobozené od poplatku na podporu elektřiny/plynu z OZE (§ 75 odst. 5 a § 76 odst. 5 EAG),

²¹² Jak bylo uvedeno v kapitole 3.1, stávající energetická společenství v Rakousku mají často formu společnosti bez právní subjektivity, a proto, byť jsou svou podstatou a smyslem s OES/SOZ do značné míry srovnatelná, se na ně zvláštní úprava v EIWOG 2010 a EAG nevztahuje. V odborných kruzích se v této souvislosti (aniž by bylo rozporováno, že požadavek právní subjektivity jasně vyplývá z obou směrnic) objevuje otázka, zda, a případně do jaké míry je vůbec ústavně přípustné upřednostňovat OES/SOZ před jinými společenstvími bez právní subjektivity. Srov. např. RAJAL, Bernd; ORATOR-SAGHY, Stefanie. Die Rolle der Energiegemeinschaften im österreichischen Energierecht. *Nachhaltigkeitsrecht* [online]. 2021, 1(1), 34–42, s. 35, 36 [cit. 2021-10-03].

- v případě elektřiny sdílené v rámci SOZ se uplatní snížené sít'ové poplatky, přičemž procentuální výši slevy stanoví E-Control jakožto regulační orgán (§ 52 odst. 2a EIWOG 2010);
- od 1. ledna 2024 je umožněno členství jedné osoby (odběratele nebo výrobce) ve vícerech OES/SOZ (§ 111 odst. 8 EIWOG 2010).

Podle původního vládního návrhu²¹³ mělo být SOZ definováno i ve WKLG, přičemž mělo mít právo provozovat místní rozvodnou tepelnou síť a být oprávněné získat investiční podporu na výstavbu takové sítě. V průběhu legislativního procesu byla ovšem daná ustanovení odstraněna a výsledné znění novely WKLG²¹⁴ žádnou úpravu SOZ (ani OES) neobsahuje.

Rakouská transpozice institutu energetických společenství do velké míry odráží znění směrnice (EU) 2019/944 a směrnice (EU) 2018/2001²¹⁵, ne vždy jsou přitom neurčité unijní výrazy dostatečně vymezeny nebo nahrazeny existující národní terminologií – tj. doslovná transpozice je zvolena i v případech, kdy pro ni nejsou splněny podmínky vymezené v kapitole 1.1. Pozitivním příkladem je naopak stanovení toho, co se rozumí pod pojmem „kontrola“ (dosazení většiny potřebné pro změnu zakladatelského právního jednání) nebo „blízkost“ (zjednodušeně připojení odběrných míst členů energetického společenství do stejné lokální/regionální distribuční soustavy, do které je připojena výrobní elektřina – otázka je řešena jen v případě elektřiny, nikoliv už v případě plynu). Na druhou stranu poukazují Bernd Rajal a Stefanie Orator-Saghyová z rakouské advokátní kanceláře *Schönherr Rechtsanwälte GmbH* např. na chybějící konkretizaci požadavku, aby „hlavním účelem“ energetického společenství nebylo dosahování zisku (v praxi tak mohou nastat spory o to, zda OES/SOZ

²¹³ Regierungsvorlage: Bundesgesetz, mit dem ein Bundesgesetz über den Ausbau von Energie aus erneuerbaren Quellen (Erneuerbaren-Ausbau-Gesetz – EAG) erlassen wird sowie das Ökostromgesetz 2012, das Elektrizitätswirtschafts- und -organisationsgesetz 2010, das Gaswirtschaftsgesetz 2011, das Energielenkungsgesetz 2012, das Energie-Control-Gesetz, das Bundesgesetz zur Festlegung einheitlicher Standards beim Infrastrukturaufbau für alternative Kraftstoffe, das Wärme- und Kälteleitungsausbaugesetz, das Starkstromwegegesez 1968 und das Bundesgesetz über elektrische Leitungsanlagen, die sich nicht auf zwei oder mehrere Bundesländer erstrecken, geändert werden (Erneuerbaren-Ausbau-Gesetzespaket – EAG-Paket). *Republik Österreich: Parlament* [online]. [cit. 2022-01-29].

²¹⁴ Bundesgesetz, mit dem ein Bundesgesetz über den Ausbau von Energie aus erneuerbaren Quellen (Erneuerbaren-Ausbau-Gesetz – EAG) erlassen wird sowie das Ökostromgesetz 2012, das Elektrizitätswirtschafts- und -organisationsgesetz 2010, das Gaswirtschaftsgesetz 2011, das Energielenkungsgesetz 2012, das Energie-Control-Gesetz, das Bundesgesetz zur Festlegung einheitlicher Standards beim Infrastrukturaufbau für alternative Kraftstoffe, das Wärme- und Kälteleitungsausbaugesetz, das Starkstromwegegesez 1968 und das Bundesgesetz über elektrische Leitungsanlagen, die sich nicht auf zwei oder mehrere Bundesländer erstrecken, geändert werden (Erneuerbaren-Ausbau-Gesetzespaket – EAG-Paket), BGBl. I Nr. 150/2021.

²¹⁵ BIRESELLIOGLU, Mehmet Efe et al. Legal Provisions and Market Conditions for Energy Communities in Austria, Germany, Greece, Italy, Spain, and Turkey: A Comparative Assessment. *Sustainability* [online]. 2021, 13(20), 11212, s. 13 [cit. 2022-01-28].

kritérium splňuje, či nikoliv). V této souvislosti není ani zřejmé, zda energetické společenství, jehož vedlejším účelem je dosahování zisku, spadá pod definici „elektroenergetického podniku“ ve smyslu § 7 odst. 1 bodu 11 EIWOG 2010²¹⁶ a uplatní se veškerá související právní úprava (např. požadavky na regulační výkaznictví atd.), či nikoliv. Rovněž zcela chybí odpověď na otázku, kdo bude ověřovat a rozhodovat o splnění zákonných požadavků kladených na OES/SOZ – vzhledem k tomu, že se se statutem OES/SOZ pojí výhody v podobě osvobození od (či alespoň snížení) regulačních poplatků, je vyjasnění této otázky žádoucí.²¹⁷

Osobně považuji za problematické už samotné definice OES a SOZ, které se odkazují na splnění podmínek podle jiných zákonných ustanovení (definice OES se odkazuje na § 16b odst. 3 EIWOG 2010 a definice SOZ na § 16c odst. 2 EIWOG 2010), a navíc definice OES je koncipovaná jako povinnost vykonávat alespoň jednu z činností, které jsou jako práva OES uvedené i v § 16b odst. 1 EIWOG 2010, což nutně vede k otázce, zda se tedy osoba stává OES např. tím, že vyrábí elektřinu, nebo se musí nejdříve stát OES, aby měla právo elektřinu vyrábět – ve skutečnosti se tak vůbec nejedná o legální definice pojmů. Za matoucí považuji rovněž rozdělení úpravy do dvou zákonů bez zřejmého logického opodstatnění, když EAG by z povahy věci měl obsahovat pouze formy podpory OZE, přesto § 79 EAG obsahuje i obecná ustanovení týkající se SOZ, na něž se ovšem zase odkazuje § 16c odst. 1 EIWOG 2010, a naopak EIWOG 2010 upravuje podporu elektřiny z OZE vyrobené v rámci OES, když se v § 16b odst. 4 a 5 odkazuje na ustanovení EAG.

3.2.3 Portugalsko

Na rozdíl od Německa a Rakouska nemá Portugalsko významnou historickou zkušenost s energetickými společenstvími. Prvním portugalským právním předpisem v oblasti samospotřeby elektřiny (nejen z OZE) byl zákon č. 153/2014 (*Decreto-Lei n.º 153/2014, de 20 de outubro* – dále jen „**zákon č. 153/2014**“), jenž mj. definoval výrobu elektřiny pro samospotřebu (*unidade de produção para autoconsumo* – dále jen „**UPAC**“). Pro její provoz, pokud byl její instalovaný výkon menší než 1,5 kW (nebo UPAC nebyla připojena

²¹⁶ Elektroenergetickým podnikem je podle § 7 odst. 1 bodu 11 EIWOG 2010 „fyzická nebo právnická osoba nebo zapsaná osobní společnost, která za účelem zisku vykonává alespoň jednu z činností výroby, přenosu, distribuce, dodávky nebo nákupu elektrické energie a která plní s nimi spojené obchodní, technické nebo údržbářské úkoly, s výjimkou konečných zákazníků“.

²¹⁷ RAJAL, Bernd; ORATOR-SAGHY, Stefanie. Die Rolle der Energiegemeinschaften im österreichischen Energierecht. *Nachhaltigkeitsrecht* [online]. 2021, 1(1), 34–42, s. 37, 38 [cit. 2021-10-03].
RAJAL, Bernd; ORATOR-SAGHY, Stefanie. EAG-Entwurf: Energiegemeinschaften als neue Marktteilnehmer!. In: *Schönherr* [online]. 20.09.2020 [cit. 2022-01-30].

k soustavě), postačovalo jen oznámení. Zákon č. 153/2014 stanovil i další speciální pravidla pro UPAC, tento koncept ovšem ještě neumožňoval sdílení vyrobené elektřiny s jinými osobami. Novým portugalským zákonem č. 162/2019 (*Decreto-Lei n.º 162/2019, de 25 de outubro* – dále jen „zákon č. 162/2019“) byla hranice instalovaného výkonu pro provoz UPAC na základě pouhého oznámení zvýšena na 30 kW a současně bylo umožněno sdílení elektřiny mezi aktivními zákazníky, především však zákon č. 162/2019, přijatý 25. října 2019 jako zákon částečně transponující směrnici (EU) 2018/2001, s účinností od 1. ledna 2020 (resp. od 1. ledna 2021 – k tomuto datu byla odložena účinnost některých ustanovení) stanovuje právní rámec společně jednajících samospotřebitelů elektřiny z OZE (zejména v čl. 6) a SOZ (zejména v čl. 19 a 20). Národní právní úprava OES zatím v Portugalsku chybí.²¹⁸

Podle čl. 2 písm. j) zákona č. 162/2019 se SOZ (*comunidade de energia renovável*) rozumí právnická osoba (aniž by byla specifikována konkrétní forma)

- založená za neziskovým nebo ziskovým účelem, v každém případě dosahování zisku nesmí být jejím hlavním cílem, neboť tím je poskytovat členům nebo místním oblastem, v nichž působí, environmentální, hospodářské nebo sociální výhody;
- na základě otevřené a dobrovolné účasti;
- jejíž členové/společníci/akcionáři mohou být fyzickými osobami nebo právnickými osobami veřejného nebo soukromého práva včetně malých a středních podniků a místních orgánů [tj. v rozporu s definicí podle čl. 2 bodu 16 směrnice (EU) 2018/2001 se mohou SOZ účastnit, a tím pádem ho i ovládat, i velké podniky];
- která je nezávislá na svých členech/společnicích, avšak je jimi účinně kontrolována;
- jejíž členové/účastníci se nacházejí v blízkosti projektů OZE nebo se zabývají činnostmi souvisejícími s projekty OZE vlastněnými nebo vyvíjenými SOZ [tj. v rozporu s definicí podle čl. 2 bodu 16 směrnice (EU) 2018/2001 není blízkost

²¹⁸ CAMPOS, Inês et al. Regulatory Challenges and Opportunities for Collective Renewable Energy Prosumers in the EU. *Energy Policy* [online]. 2020, 138(111212), s. 7 [cit. 2021-09-05].

DI SILVESTRE, Maria Luisa et al. Energy self-consumers and renewable energy communities in Italy: New actors of the electric power systems. *Renewable and Sustainable Energy Reviews* [online]. 2021, 151(111565), s. 4. [cit. 2021-09-19].

HANNOSSET, Achille; PEETERS, Leen; TUERK, Andreas. *Energy Communities in the EU: Task Force Energy Communities* [online]. 2019, s. 21 [cit. 2021-08-28].

STANDAL, Karina; AAKRE, Stine et al. *Assessment report on technical, legal, institutional and policy conditions* [online]. COME RES, 953040 – Deliverable 2.1. 2021, s. 21 [cit. 2021-09-25].

FRIEDEN, Dorian et al. *Collective self-consumption and energy communities: Trends and challenges in the transposition of the EU framework* [online]. Working Paper. 2020, s. 28 [cit. 2021-09-18].

projektů OZE formulována jako požadavek na členy, kteří vykonávají kontrolu SOZ, ale jen jako možnost a ve vztahu ke všem členům].

Kromě rozporů definice se směrnicí (EU) 2018/2001 uvedených výše lze poukázat na nekonzistentnost terminologie, kdy v rámci jedné definice se jednou hovoří o členech, společnicích nebo akcionářích, podruhé o členech nebo společnicích, potřetí o členech nebo účastnících a počtvrté jen o členech, i když se má pravděpodobně ve všech případech na mysli stejný okruh osob. Rovněž absentují kritéria posuzování „hlavního účelu“ SOZ a, na rozdíl od rakouské transpozice, chybí i vymezení pojmu „účinná kontrola“. Naopak požadavek, aby se členové SOZ nacházeli v blízkosti projektů OZE (pokud už nesplňují alternativní kritérium rozvoje aktivit souvisejících s projekty OZE), je dále vymezen v čl. 5 odst. 2 zákona č. 162/2019, a to tak, že jeho splnění v každém jednotlivém případě posuzuje Generální ředitelství pro energetiku a geologii²¹⁹ (*Direção-Geral de Energia e Geologia* – dále jen „DGEG“). Při správním uvážení může zohlednit oblasti připojení odběrných a předávacích míst podle transformační stanice, hladiny napětí, na nichž jsou odběrná a předávací místa připojená, nebo jiné technické či regulační aspekty. Dorian Frieden vyzdvihuje, že individuální posuzování umožňuje flexibilně posuzovat specifické situace, díky čemuž může potenciálně vzniknout více SOZ, než když zákon stanoví pevná geografická kritéria, na druhou stranu ale také upozorňuje na netransparentnost rozhodování a právní nejistotu zájemců o založení SOZ, kdy to, zda zákonný požadavek splňují, či nikoliv, zjistí až při povinné registraci SOZ.²²⁰

Práva a povinnosti SOZ jsou obsažena v čl. 19 zákona č. 162/2019. Čl. 19 odst. 4 zákona č. 162/2019 přitom téměř doslova kopíruje práva SOZ podle čl. 22 odst. 2 směrnice (EU) 2018/2001, když upravuje právo

- vyrábět, spotřebovávat, ukládat a prodávat energii z OZE, a to [čl. 22 odst. 2 písm. a) směrnice (EU) 2018/2001 používá výraz „mimo jiné“, zde je tak portugalská úprava přísnější] prostřednictvím smluv o nákupu elektřiny z OZE (na tomto místě se výslovně hovoří o „elektřině“);

²¹⁹ DGEG není portugalským regulačním orgánem (tím je *Entidade Reguladora dos Serviços Energéticos* – dále jen „ERSE“), ale orgánem státní správy, který přispívá k navrhování, prosazování a hodnocení státní politiky v oblasti energetiky a přírodních zdrojů, přičemž mezi jeho pravomoci patří mj. udělování licencí a jiných správních povolení k činnostem v energetice.

²²⁰ FRIEDEN, Dorian et al. *Collective self-consumption and energy communities: Trends and challenges in the transposition of the EU framework* [online]. Working Paper. 2020, s. 29 [cit. 2021-09-18].

- sdílet (bez potřeby povolení na dodávku elektřiny)²²¹ ve svém rámci energii z OZE vyrobenou ve vlastních výrobních jednotkách²²² při zachování práv členů SOZ jakožto konečných zákazníků;
- vstupovat bez diskriminace na všechny vhodné trhy s energií, ať už přímo nebo prostřednictvím agregace (agregace přichází v úvahu pouze u elektřiny).

Stejně jako čl. 22 odst. 2 směrnice (EU) 2018/2001 používá i čl. 19 odst. 4 zákona č. 162/2019 neutrální pojem „energie z OZE“. Tou směrnice (EU) 2018/2001 rozumí jakoukoliv energii z vyrobenou z druhů OZE uvedených v čl. 2 bodě 1, tedy elektřinu, plyn i tepelnou energii, zatímco „energií z OZE“ podle čl. 2 písm. q) zákona č. 162/2019 se rozumí elektřina z vyjmenovaných druhů OZE a bioplyn (tepelná energie nikoliv). Přesto z důvodů poznamenaných výše dovozují, že portugalská úprava SOZ je v praxi použitelná jen v odvětví elektroenergetiky.

V čl. 19 odst. 5 zákona č. 162/2019 je pak výslovně formulovaná povinnost SOZ nést odpovědnost za odchylku způsobenou v elektrizační soustavě (výslovně pouze v elektrizační soustavě, v plynárenské soustavě nikoliv, což podporuje závěr o neaplikovatelnosti konceptu SOZ v plynárenství), a to buď v režimu vlastní nebo přenesené odpovědnosti za odchylku. Kromě toho má SOZ (stejně jako někteří jiní účastníci trhu) podle čl. 10 odst. 2 zákona č. 162/2019 povinnost registrovat se na elektronickém portálu provozovaném DGEG [jak vyplývá z čl. 9 odst. 2 písm. a) zákona č. 162/2019] a činit vybrané úkony pouze jeho prostřednictvím. Zda se na SOZ vztahují také další povinnosti, resp. povinnosti jiných účastníků trhu, v jejichž postavení se SOZ může nacházet, ze zákona č. 162/2019 explicitně nevyplývá. Čl. 20 zákona č. 162/2019 pouze stanoví, že

- výroby elektřiny provozované SOZ podléhají registraci nebo povolení za podmínek podle čl. 3 zákona č. 162/2019, přičemž ten upravuje vstup na trh v případě výroby elektřiny v UPAC (v závislosti na výši instalovaného výkonu platí povinnost získat povolení na výrobu elektřiny / registrovat výrobu elektřiny / splnit oznamovací

²²¹ FRIEDEN, Dorian et al. *Collective self-consumption and energy communities: Trends and challenges in the transposition of the EU framework* [online]. Working Paper. 2020, s. 29 [cit. 2021-09-18].

²²² V portugalské „*unidades de produção*“, doslova tedy „výrobní jednotky“, tento pojem je ovšem v čl. 3 písm. v) zákona č. 153/2014 definován tak, že zahrnuje UPAC a „*unidades de pequena produção*“ (doslova „malé výrobní jednotky“), přičemž oba tyto typy výroben jsou podle příslušných definic v zákoně č. 153/2014 i v zákoně č. 162/2019 pouze výrobními elektřiny (nikoliv výrobními bioplynu, resp. biometanu, ani tepla z OZE).

povinnost / žádná povinnost) [toto ustanovení lze považovat za transpozici čl. 22 odst. 4 písm. d) směrnice (EU) 2018/2001]²²³;

- se přiměřeně použijí ustanovení o právech, povinnostech a měření elektřiny v případě kolektivní samospotřeby, tj. společně jednajících samospotřebitelů elektřiny z OZE (ani tato ustanovení ovšem – kromě obecné povinnosti nést odpovědnost za odchylku – neupravují práva a povinnosti samospotřebitelů při výkonu jednotlivých činností v energetice).

Čl. 19 odst. 6 zákona č. 162/2019 svěřuje DGEG pravomoc vypracovat a v pravidelných intervalech aktualizovat analýzu překážek a potenciálu rozvoje SOZ, čímž transponuje čl. 22 odst. 3 směrnice (EU) 2018/2001. Na základě této analýzy má následně podle čl. 19 odst. 7 zákona č. 162/2019 DGEG navrhnout opatření na podporu a usnadnění rozvoje SOZ tak, aby bylo dosaženo vytyčených cílů, které odpovídají znění čl. 22 odst. 4 směrnice (EU) 2018/2001 (podle tohoto ustanovení má ovšem členský stát zavést rámec, který již bude stanoveným požadavkům odpovídat, nejedná se o zmocnění regulačního orgánu – či v tomto případě jiného příslušného orgánu – dotvářet právní úpravu v budoucnu „opatřeními“, jejichž právní povaha ani není zřejmá).²²⁴ Čl. 19 odst. 8 a 9 zákona č. 162/2019 pak prakticky doslova kopírují znění čl. 22 odst. 5 a 7 směrnice (EU) 2018/2001, přičemž orgánem, který má zohlednit zvláštnosti SOZ při schvalování režimů podpory, má být vláda.

Člen vlády zodpovědný za oblast energetiky může také v souladu s čl. 18 odst. 4 zákona č. 162/2019 každoročně stanovit částečné nebo úplně osvobození elektřiny vyrobené v UPAC, která byla dodána do soustavy, od poplatku na energetickou politiku, udržitelnost a obecný hospodářský zájem (ten je součástí sítových poplatků). Aktuálně podle nařízení č. 6453/2020 (*Despacho n.º 6453/2020*), jehož účinnost byla nařízením č. 10376/2021 (*Despacho n.º 10376/2021*) prodloužena i na rok 2022, platí pro SOZ úplné osvobození od uvedeného poplatku na období sedmi let od uvedení výroby elektřiny do provozu.²²⁵ Další slevy ze sítových poplatků může podle čl. 18 odst. 3 zákona č. 162/2019 stanovit ERSE v tarifním nařízení – tím je aktuálně nařízení č. 266/2020 (*Regulamento n.º 266/2020*).

²²³ HANNOSET, Achille; PEETERS, Leen; TUERK, Andreas. *Energy Communities in the EU: Task Force Energy Communities* [online]. 2019, s. 22, 91 [cit. 2021-08-28].

²²⁴ K závěru, že implementace většiny práv a zvýhodnění SOZ podle čl. 22 odst. 4 směrnice (EU) 2018/2001 je ponechána na DGEG, došla např. i pracovní skupina pro energetická společenství iniciativy BRIDGE. Srov. HANNOSET, Achille; PEETERS, Leen; TUERK, Andreas. *Energy Communities in the EU: Task Force Energy Communities* [online]. 2019, s. 21, 89–91 [cit. 2021-08-28].

²²⁵ FRIEDEN, Dorian et al. *Collective self-consumption and energy communities: Trends and challenges in the transposition of the EU framework* [online]. Working Paper. 2020, s. 30 [cit. 2021-09-18].

Hlavní nedostatky portugalské právní úpravy lze shrnout v následujících bodech:

- není důsledně rozlišováno mezi SOZ a kolektivní samospotřebou, není vyjasněn ani vztah mezi oběma koncepty;
- chybí ucelený právní rámec na zákonné úrovni [stávající zákonná ustanovení jsou navíc do velké míry doslova převzatá ze směrnice (EU) 2018/2001, aniž by pro takovou metodu transpozice byly dány předpoklady, což je v rozporu se zásadami transpozice směrnic uvedenými v kapitole 1.1], transpozice má být dotvořena prováděcími právními předpisy – do doby jejich přijetí nebude koncept SOZ funkční;
- nejsou nastaveny předpoklady pro rozvoj SOZ (např. neexistuje plán osazování odběrných míst inteligentními měřicími systémy, které jsou pro činnosti SOZ z technického hlediska zcela nezbytné);
- analýza překážek a potenciálu rozvoje SOZ nebyla provedena před přijetím zákonné úpravy, ale DGEG ji má vypracovat až *ex post*;
- zcela chybí úprava OES podle směrnice (EU) 2019/944 a informace o přípravě transpozičního návrhu nejsou dostupné.²²⁶

3.2.4 Slovensko

Slovensko se v reakci na přijetí CEP rozhodlo nejprve komplexně transponovat směrnici (EU) 2019/944 a v částech, které spolu úzce souvisejí (jedná se právě o téma energetických společenství, aktivních zákazníků a samospotřebitelů elektřiny z obnovitelných zdrojů), i směrnici (EU) 2018/2001, a to formou novely zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov (dále jen „ZoE“), zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach (dále jen „ZoR“) a zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenského zákona). Novela byla přijata Národní radou Slovenské republiky (Národná rada Slovenskej republiky – dále jen „NRSR“) 22. června 2022 a 21. července 2022 byla vyhlášena jako zákon č. 256/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (dále jen „transpoziční novela“). Vybrané novelizační body nabyly účinnosti 30. července 2022,

²²⁶ TOPOREK, Marta; PROVOST, Laurène. *Guidance for national transposition of new EU directives relating to renewable energy prosumers* [online]. PROSEU – Prosumers for the Energy Union: Mainstreaming active participation of citizens in the energy transition (Deliverable N°3.5). 2020, s. 25–27 [cit. 2021-09-20]. STANDAL, Karina; AAKRE, Stine et al. *Assessment report on technical, legal, institutional and policy conditions* [online]. COME RES, 953040 – Deliverable 2.1. 2021, s. 27 [cit. 2021-09-25].

většina (včetně těch upravujících energetická společenství) však nabude účinnosti až 1. října 2022 (účelem legisvakannya doby je připravit informační systémy na novou právní úpravu a přijmout prováděcí legislativu), jeden novelizační bod dokonce až 1. dubna 2024 a jeden až 31. prosince 2028. Průběh legislativního procesu transpoziční novely shrnuje následující Obrázek 6.

Původně byla součástí transpoziční novely i krátká novela zákona č. 309/2009 Z. z. o podpoře obnovitelných zdrojů energie a vysoko účinné kombinované výroby a o změně a doplnění některých zákonů (dále jen „zákon o podpoře OZE a KVET“),²²⁷ po mezirezortním připomínkovém řízení však Ministerstvo hospodářství Slovenské republiky (*Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky*) rozhodlo o vyčlenění novely zákona o podpoře OZE a KVET do samostatného legislativního procesu²²⁸ společně s novelou zákona č. 657/2004 Z. z. o tepelné energetice (dále jen „zákon o tepelné energetice“), přičemž tato novela by již měla být úplnou transpozicí směrnice (EU) 2018/2001.

Obrázek 6: Milníky v průběhu procesu přijímání transpoziční novely

Zdroj: Vlastní zpracování.

²²⁷ PEŠKOVÁ, Michaela; RAGULOVÁ, Ľubica. Slovenský trh s elektrinou čaká zásadná transformácia. *PRO-ENERGY magazín*. 2021, 15(4), 14–16, s. 14. ISSN 1802-4599.

²²⁸ Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. Parlamentná tlač 1033. *Národná rada Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2022-07-23].

Transpoziční novela přináší úpravu OES a SOZ primárně v ZoE, dílčí aspekty pak i v ZoR. Na rozdíl od analyzované německé, rakouské i portugalské úpravy nepracuje ta slovenská s definicemi energetických společenství, a to z důvodů naznačených již v podkapitolách 3.2.2 a 3.2.3 – aby se mohlo jednat o OES nebo SOZ, musí být splněna řada podmínek, z nichž některé vyžadují bližší specifikaci, co se jimi rozumí (např. podmínka „účinné kontroly“ jen některými členy, podmínka „hlavního účelu“ jiného než vytváření zisku nebo podmínka, aby se někteří členové nacházeli „v blízkosti projektů OZE“). Definiční znaky OES (transpoziční novela používá pojem „*energetické spoločenstvo*“) a SOZ (transpoziční novela používá pojem „*komunita vyrábajúca energiu z obnoviteľných zdrojov*“) včetně jejich konkretizace a způsobu prokazování jejich splnění v právních vztazích jednotně stanovuje nový § 11a ZoE. Osoba se stane OES/SOZ již samotným splněním požadavků (Tabulka 4 níže uvádí jejich přehled) a tímto okamžikem může vykonávat svá práva, resp. se na ni vztahují povinnosti podle nového § 35a ZoE (v případě OES a SOZ činných v sektoru elektroenergetiky) a § 70a ZoE (v případě SOZ jakožto účastníka trhu s plynem) – osvědčení o vzniku, jež na žádost vydává Úřad pro regulaci síťových odvětví (*Úrad pre reguláciu sieťových odvetví* – dále jen „**ÚRSO**“), slouží pouze k prokazování se ostatním účastníkům trhu a orgánům státní správy.

Tabulka 4: Vymezení OES a SOZ podle nového § 11a ZoE

OES (<i>energetické spoločenstvo</i>)	SOZ (<i>komunita vyrábajúca energiu z obnoviteľných zdrojov</i>)
právnícká osoba (bez omezení na konkrétní formu)	
založené za účelem výroby, dodávky, sdílení, ukládání nebo distribuce elektřiny, činnosti agregace, provozu nabíjecí stanice nebo jiných činností nebo poskytování jiných služeb souvisejících se zajišťováním potřeb jeho členů	založené za účelem výroby elektřiny z OZE (vždy) a současně (možnost) za účelem dodávky elektřiny nebo plynu, sdílení elektřiny z OZE nebo biometanu, ukládání elektřiny z OZE, distribuce elektřiny, činnosti agregace, provozu nabíjecí stanice nebo jiných činností nebo poskytování jiných služeb souvisejících se zajišťováním potřeb jeho členů
s cílem realizace environmentálních, hospodářských nebo sociálních komunitních přínosů	
nevykonává činnosti uvedené výše za účelem dosažení zisku (na základě fikce splněno, pokud podle zakladatelského právního jednání nebo stanov lze mezi členy rozdělit max. 50 % vytvořeného zisku)	
možné do něj vstoupit, nabýt podíl nebo se jinak stát členem a možné z něj vystoupit nebo ukončit účast/členství na základě rozhodnutí člena	
členy, kteří samostatně nebo s jinými členy mohou vykonávat kontrolu nad OES, jsou fyzické osoby, malé podniky, vyšší územní samosprávné celky nebo obce s územním obvodem v územním obvodu vyššího územního samosprávného celku, kde má OES sídlo	členy jsou fyzické osoby, malé a střední podniky, vyšší územní samosprávné celky nebo obce s územním obvodem v územním obvodu vyššího územního samosprávného celku, kde má SOZ sídlo
	členové vykonávající samostatně nebo s jinými členy kontrolu nad SOZ, mají trvalý pobyt / sídlo na území vyššího územního samosprávného celku, kde je umístěná výrobní elektřiny z OZE nebo výrobní biometanu vlastněná SOZ, příp. většina takových výroben – nelze-li určit, pak na území vyššího územního samosprávného celku, kde má SOZ sídlo

Zdroj: Vlastní zpracování.

Z výše uvedeného vyplývá, že OES může být činné jen v odvětví elektroenergetiky, zatímco SOZ i v plynárenství (podle původního neveřejného pracovního návrhu novely zákona o tepelné energetice mělo mít SOZ možnost působit i na trhu s tepelnou energií, v aktuálním materiálu projednávaném v NRSR²²⁹ však tato úprava už chybí). V tomto smyslu se transpoziční novelou doplňují ustanovení § 15 odst. 2 a 3 ZoE, která taxativně vyjmenovávají účastníky trhu s elektřinou a účastníky trhu s plynem. Jako nový účastník trhu s elektřinou se zavádí „energetické spoločenstvo“ ve smyslu OES, za „energetické spoločenstvo“ se ovšem podle § 11a odst. 3 ZoE považuje i SOZ, pokud není stanoveno jinak. Jinými slovy, pokud ZoE explicitně nestanoví odlišnou úpravu pro SOZ (jako právě např. v novém § 11a ZoE), je třeba dosadit pod pojem „energetické spoločenstvo“ i SOZ. Za použití této fikce se na SOZ vztahují i všechna práva a povinnosti podle nového § 35a ZoE jakožto práva a povinnosti OES. Naopak tam, kde ZoE výslovně používá pojem „komunita vyrábající energii z obnovitelných zdrojů“ (jako např. právě ve výčtu účastníků trhu s plynem nebo v novém § 70a ZoE), se má na mysli pouze SOZ.

Vrátím-li se zpět k rozboru zákonných požadavků na OES a SOZ, stojí za povšimnutí, že zatímco OES může být založené za jakýmkoliv z uvedených účelů, SOZ musí být vždy založené alespoň za účelem výroby elektřiny z OZE nebo biometanu (pouze biometan má technické parametry srovnatelné se zemním plynem, a pouze biometan tak lze dodávat prostřednictvím přepravní/distribuční sítě) – byť i OES bude v naprosté většině případů zakládán za účelem výroby elektřiny, činnost výroby energie je podmínkou pouze u SOZ, a to z toho důvodu, aby u členů SOZ vykonávajících nad SOZ kontrolu bylo možné posuzovat jejich vzdálenost od výroben elektřiny z OZE nebo výroben biometanu, jak vyžaduje čl. 2 bod 16 písm. a) směrnice (EU) 2018/2001. Jako rozhodující kritérium bylo zvoleno, zda tito členové mají trvalý pobyt / sídlo na území kraje, ve kterém se nachází výrobní elektřiny z OZE nebo výrobní biometanu, příp. většina takových výroben (příčemž podpůrně se kraj určí podle sídla SOZ). Výhodou tohoto přístupu je objektivnost a snadná prokazatelnost, na druhou stranu místo trvalého pobytu není vždy shodné s místem skutečného bydliště fyzické osoby a problémy mohou vznikat také na hranicích jednotlivých krajů (SOZ takto nemohou založit např. obyvatelé dvou obcí, které spolu sice sousedí, ale nacházejí se v různých krajích). Co se rozumí kontrolou, nebylo nutné nově definovat, uplatní se totiž stávající definice podle § 2 písm. a) bodu 16 ZoE („možnost vykonávat na základě právních nebo

²²⁹ Tamtéž.

faktických skutečností rozhodující vliv na činnost podniku, zejména prostřednictvím vlastnických nebo jiných práv k podniku nebo jeho části, práv, smluv nebo na základě jiných skutečností, které umožňují vykonávat rozhodující vliv na složení, hlasování nebo rozhodování orgánů podniku“).

Při pohledu na výčet dalších činností, za jejichž účelem může být SOZ založené, se nabízí otázka, proč v případě dodávky elektřiny/plynu a distribuce elektřiny není uvedeno, že se musí jednat jen o elektřinu z OZE nebo biometan – cílem je, aby v případě nedostatečné vlastní výroby energie z OZE mohlo SOZ pro své členy zajistit potřebné zbývající množství energie (ať už z OZE, či nikoliv) na trhu, tedy aby členové SOZ nebyli nuceni zajistit si dodatečné dodávky energie sami od dalšího dodavatele.

Transpoziční novela upravuje dále vstup energetických společností na trh s elektřinou a na trh s plynem, přičemž podmínky se liší podle vykonávaných činností – shrnuje je následující Tabulka 5. Výroba a ukládání elektřiny ve výrobně elektřiny nebo zařízení pro ukládání elektřiny s instalovaným výkonem do 11 kW není podle § 4 odst. 4 ZoE ve znění transpoziční novely podnikáním v energetice, a proto se nevyžaduje oprávnění k podnikání (to může mít podle § 6 ZoE formu povolení nebo splnění oznamovací povinnosti, jež daná osoba prokazuje potvrzením o splnění oznamovací povinnosti) ani tzv. „jednoduché“ oznámení podle § 4 odst. 7 ZoE, resp. ve znění transpoziční novely § 4 odst. 9 ZoE (v tomto případě se jedná o jinou oznamovací povinnost než podle § 6 odst. 5 ZoE, resp. ve znění transpoziční novely § 6 odst. 6 ZoE, neboť na základě tzv. „jednoduchého“ oznámení nevzniká oprávnění k podnikání). Podle nového § 4 odst. 5 ZoE není podnikáním v energetice v případě OES/SOZ ani výroba a ukládání elektřiny ve výrobně elektřiny nebo zařízení pro ukládání elektřiny s instalovaným výkonem do 1 MW, výkon činnosti agregace, dodávka elektřiny a výroba nebo dodávka biometanu jen pro svoje členy – k výkonu těchto činností postačí podle § 4 odst. 9 ZoE ve znění transpoziční novely tzv. „jednoduché“ oznámení (důvodem pro tuto administrativní povinnost je, aby ÚRSO mohl efektivně monitorovat trh). Pokud by OES/SOZ vyrábělo či ukládalo elektřinu ve výrobně elektřiny nebo v zařízení na ukládání elektřiny s instalovaným výkonem nad 1 MW nebo vykonávalo výše uvedené činnosti nejen pro svoje členy, muselo by nejprve získat oprávnění k podnikání, ovšem nahlíželo by se na něho stále jako na OES/SOZ, nikoliv jako na klasického výrobce elektřiny/biometanu, provozovatele zařízení pro ukládání elektřiny, dodavatele elektřiny/plynu nebo agregátora, tj. stále by se uplatnil pouze rozsah práv a povinností podle nového § 35a nebo § 70a ZoE.

Výše popsané nastavení podmínek, za nichž OES/SOZ vstupují na trh, částečně napravuje stávající stav, kdy činnosti v energetice, které svou povahou ani nemusí být podnikatelskými činnostmi (např. výroba elektřiny pro svou vlastní potřebu ve výrobně elektřiny s instalovaným výkonem nad 10 kW nebo i ve výrobně elektřiny s instalovaným výkonem do 10 kW, pokud výrobce uplatňuje právo na podporu, jak vyplývá z nyní účinného znění § 4 odst. 4 ZoE), nelze vykonávat bez oprávnění k podnikání. O nápravu pouze částečnou se jedná proto, že vyrábět nebo ukládat elektřinu ve výrobně elektřiny nebo zařízení pro ukládání elektřiny s instalovaným výkonem nad 1 MW může OES/SOZ jen na základě oprávnění k podnikání, aniž by bylo rozhodující, zda tuto činnost OES/SOZ zamýšlí vykonávat podnikatelsky, či nikoliv. Přijatá úprava je kompromisem a je důsledkem rozhodnutí transponovat směrnici (EU) 2019/944 a vybraná ustanovení směrnice (EU) 2018/2001 do ZoE a ZoR formou novely zákonů – pokud by byla vypracovaná nová znění zákonů, umožnilo by to vycházet při právní úpravě ze zcela jiných principů, než jak je tomu v současnosti.

Tabulka 5: Podmínky vstupu energetických společností na trh

	Oprávnění k podnikání	„Jednoduché“ oznámení*
Výroba nebo ukládání elektřiny ve výrobně elektřiny nebo zařízení pro ukládání elektřiny s instalovaným výkonem do 11 kW	×	×
Výroba nebo ukládání elektřiny ve výrobně elektřiny nebo zařízení pro ukládání elektřiny s instalovaným výkonem nad 11 kW – jen pro své členy	×	✓
Výroba nebo ukládání elektřiny ve výrobně elektřiny nebo zařízení pro ukládání elektřiny s instalovaným výkonem nad 11 kW – nejen pro své členy	✓ (oprávnění na výrobu elektřiny nebo oprávnění na ukládání elektřiny, příp. oba typy oprávnění)	×
Výroba nebo ukládání elektřiny ve výrobně elektřiny nebo zařízení pro ukládání elektřiny s instalovaným výkonem nad 1 MW	✓ (oprávnění na výrobu elektřiny nebo oprávnění na ukládání elektřiny, příp. oba typy oprávnění)	×
Výroba biometanu jen pro své členy	×	✓
Výroba biometanu nejen pro své členy	✓ (oprávnění na výrobu plynu)	×
Dodávka elektřiny nebo biometanu (samovyrobené/ho nebo nakoupené/ho na trhu) jen svým členům nebo výkon činnosti agregace jen pro své členy	×	✓
Dodávka elektřiny nebo biometanu (samovyrobené/ho nebo nakoupené/ho na trhu) nejen svým členům nebo výkon činnosti agregace nejen pro své členy	✓ (oprávnění na dodávku elektřiny nebo na dodávku plynu)	×
Provoz distribuční soustavy	✓ (oprávnění na distribuci elektřiny)	×

* Podle § 4 odst. 9 ZoE ve znění transpoziční novely (odpovídá § 4 odst. 7 ZoE ve znění před účinností transpoziční novely).

Zdroj: Vlastní zpracování. Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. Parlamentná tlač 975: Dôvodová správa. Národná rada Slovenskej republiky [online]. [cit. 2022-06-07].

Práva a povinnosti energetických společností (tedy OES a SOZ) v elektroenergetice upravuje, jak již bylo naznačeno v předešlém textu, nový § 35a ZoE a práva a povinnosti SOZ v plynárenství nový § 70a ZoE. Konkrétně jsou vždy samostatně stanovená práva (včetně práva provozovat místní distribuční soustavu za podmínek jako kterýkoliv jiný PDS – jen s výjimkou, že na energetické společnosti provozující místní distribuční soustavu se nevztahuje obecný zákaz provozu zařízení pro ukládání elektřiny a veřejně přístupných nabíjecích stanic podle nového § 32a odst. 1 ZoE), jež vycházejí ze znění příslušných ustanovení směrnice (EU) 2019/944 a směrnice (EU) 2018/2001, a při výkonu daného práva se dále odkazuje na vybraná práva a povinnosti příslušného účastníka trhu s elektřinou nebo trhu s plynem, v jehož postavení se v takovém případě OES/SOZ nachází. Rizikem tohoto legislativního řešení může být opomenutí odkazu na některá práva nebo povinnosti příslušného účastníka trhu s elektřinou nebo trhu s plynem – např. práva a povinnosti dodavatele elektřiny a dodavatele plynu upravuje i *zákon č. 321/2014 Z. z. o energetické účinnosti a o změně a doplnění některých zákonů* a jiné právní předpisy, transpoziční novela však v případě práv a povinností energetických společností obsahuje jen vnitřní odkazy v rámci ZoE (a ani ty nemusí být kompletní, otázkou je např. aplikace ustanovení na ochranu spotřebitele podle § 17 a násl. ZoE).

Změny v ZoR vyvolané transpoziční novelou navazují na úpravu v ZoE a zahrnují nové pravomoci ÚRSO:

- vydávat, měnit a rušit osvědčení o vzniku OES a SOZ [nový § 13 odst. 1 písm. w) ZoR];
- vést jejich evidenci [nový § 10 písm. n) ZoR];
- zveřejňovat seznam OES a SOZ [nový § 10 písm. f) bod 16 ZoR];
- monitorovat právní a faktické překážky v rozvoji energetických společností [nový § 10 písm. c) bod 15 ZoR] a
- rozhodovat spory o obsahu smlouvy o zabezpečení provozu nebo správy místní distribuční soustavy OES/SOZ, kterou má OES/SOZ podle nového § 35a odst. 10 ZoE právo uzavřít s PDS, k jehož distribuční soustavě je místní distribuční soustava OES/SOZ připojena [nový § 13 odst. 1 písm. v) ZoR].

4. Doporučení při transpozici energetických společenství do českého právního řádu

Základním právním předpisem, nikoliv však kodifikačním, českého energetického práva je energetický zákon. Právní úpravu energetiky v ČR dotváří zákon č. 263/2016 Sb., atomový zákon, zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), zákon č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy), zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů (dále jen „**zákon o POZE**“), a další zákony a samozřejmě také celá řada právních předpisů přijatých k jejich provedení.²³⁰

Z pohledu transpozice institutu energetických společenství do českého právního řádu je relevantním především energetický zákon, jenž podle svého § 1 upravuje podmínky podnikání a výkon státní správy v elektroenergetice, plynárenství a teplárenství, a také související práva a povinnosti fyzických a právnických osob, a částečně i zákon o POZE, jehož předmětem je podle § 1 odst. 1 mj. podpora elektřiny, biometanu a tepla z OZE a s tím spojený výkon státní správy a práva a povinnosti fyzických a právnických osob.

Co se týká energetického zákona, především z důvodu, že

- základní principy energetického zákona odpovídají požadavkům na liberalizaci energetických trhů stanoveným prvními třemi energetickými balíčky a centralizované podobě energetiky s jednoznačně definovanými rolmi účastníků trhu, ne už ale premisám potřebným pro přeměnu fungování trhu s elektřinou podle CEP (tj. umožnění ukládání a agregace elektřiny, aktivní účasti zákazníků na trhu, vzniku a rozvoje energetických společenství atd.) a pro přechod na nízkoemisní a decentralní energetiku,
- materie, jež má být předmětem transpozice (nejde jen o energetická společenství), je rozsáhlá a změny (včetně systémových) by se v případě novelizace energetického zákona týkaly jeho obecné i zvláštní části napříč všemi sektory energetiky,

²³⁰ ZDVIHAL, Zdeněk. § 1: Předmět úpravy. In: ZDVIHAL, Zdeněk; SVĚŘÁKOVÁ, Jana; MED, Jakub; OSADSKÁ, Jana et al. *Energetický zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 1–18, s. 5. ISBN 9788074007699.

- energetický zákon nabyt účinnosti 1. ledna 2001 a od té doby byl již více než třicetkrát novelizován, v důsledku čehož se stal značně nepřehledným, nesystematickým, kazuistickým, nekonzistentním a částečně nejednoznačným,
- další novelizace energetického zákona, navíc svým rozsahem mimořádná, by prohloubila stávající problémy právní úpravy,

bylo jako nejlepší způsob vypořádání se s unijními požadavky vyhodnoceno vypracování zcela nové právní úpravy, která nahradí stávající energetický zákon, zajistí přehlednou a systematickou transpozici předmětných ustanovení CEP a umožní flexibilně reagovat na trendy a budoucí vývoj v energetice. Nevýhodou volby tohoto postupu oproti novelizaci energetického zákona je větší časová náročnost přípravy nového energetického zákona a nutnost přijetí nových prováděcích předpisů.²³¹

Vzhledem k již uplynulým transpozičním lhůtám směrnice (EU) 2018/2001 a směrnice (EU) 2019/944 není překvapivé, že Komise proti ČR zahájila řízení o nesplnění povinnosti. V případě směrnice (EU) 2018/2001 se tak stalo zasláním výzvy ČR ke sdělení informací o stavu transpozice 23. července 2021,²³² tedy necelý měsíc po uplynutí transpoziční lhůty, ovšem v případě směrnice (EU) 2018/2001 byla již alespoň část ustanovení (ne ale právě např. těch týkajících se SOZ) transponována s účinností od 1. ledna 2022 novelou zákona o POZE. To směrnice (EU) 2019/944, v jejímž případě bylo řízení o nesplnění povinnosti proti ČR (a současně také proti Belgii, Irsku, Litvě, Polsku a Španělsku)²³³ zahájeno 19. května 2022,²³⁴ má být transponována prakticky výlučně v novém energetickém zákoně (a případně v právních předpisech přijatých k jeho provedení), jenž má být podle Plánu legislativních prací vlády na zbývající část roku 2022 připravený do konce roku 2022 a nabýt účinnosti má až 1. ledna 2024.²³⁵ Osobně se nicméně domnívám, že úplné transpozice směrnice (EU) 2019/944 by do uplynutí transpoziční lhůty (31. prosince 2020) nebylo

²³¹ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA): Věcný záměr energetického zákona. *Aplikace ODok* [online]. 25.09.2020, s. 12, 14, 20, 21 [cit. 2022-02-08].

Ministerstvo průmyslu a obchodu. Předkládací zpráva. *Aplikace ODok* [online]. 25.09.2020 [cit. 2022-02-08].

Ministerstvo průmyslu a obchodu. Věcný záměr energetického zákona. *Aplikace ODok* [online]. 25.09.2020, s. 10, 45 [cit. 2022-02-08].

²³² Jedná se o řízení č. INFR(2021)0181.

Činnost Evropské komise. *Evropská komise* [online]. [cit. 2022-06-07].

²³³ Květnové případy porušení právních předpisů: hlavní rozhodnutí. In: *Evropská komise* [online]. 19.05.2022 [cit. 2022-06-07].

²³⁴ Jedná se o řízení č. INFR(2022)2033.

Činnost Evropské komise. *Evropská komise* [online]. [cit. 2022-06-07].

²³⁵ Plán legislativních prací vlády na zbývající část roku 2022 schválený usnesením vlády ze dne 27. dubna 2022 č. 332 [online]. [cit. 2022-06-07].

dosaženo ani v případě, že by se Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen „MPO“) (potažmo vláda ČR) rozhodlo pro variantu „pouhé“ novelizace energetického zákona – vždyť i práce na politicky podobně exponované novele zákona o POZE započaly již v červnu 2017²³⁶, tedy čtyři a půl roku před nabytím její účinnosti.

Obrázek 7 níže zachycuje hlavní milníky na cestě k přijetí nového energetického zákona, jež by měla být zakončena nabytím účinnosti nového energetického zákona (nejdříve) 1. ledna 2024. První krok za tímto cílem učinilo MPO v roce 2019, kdy zpracovalo Teze nového energetického zákona²³⁷. Jejich předmětem jsou obecné požadavky na přípravu věcného záměru nového energetického zákona a konkretizace zadání přípravy nového energetického zákona, tedy rámcová představa o struktuře, obsahu a výchozích zásadách nového energetického zákona. Teze nového energetického zákona byly vzaty na vědomí vládou ČR 30. října 2019. Následně byl na jejich základě vypracován a 7. prosince 2020 také vládou ČR schválen věcný záměr nového energetického zákona.²³⁸

Obrázek 7: Milníky v průběhu procesu přijímání nového energetického zákona

Zdroj: Vlastní zpracování.

²³⁶ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů. *Aplikace ODok* [online]. 19.05.2020, s. 79 [cit. 2022-02-13].

²³⁷ Tento dokument není veřejně dostupný.

²³⁸ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Vyhodnocení naplňování Státní energetické koncepce ČR [online]. 01.04.2021, s. 5 [cit. 2022-02-10].

Výsledky jednání vlády 30. října 2019. In: *Vláda České republiky* [online]. 30.10.2019 [cit. 2022-02-10].

Usnesení vlády České republiky ze dne 7. prosince 2020 č. 1269 [online]. 07.12.2020 [cit. 2022-02-13].

Ministerstvo průmyslu a obchodu. Věcný záměr energetického zákona. *Aplikace ODok* [online]. 25.09.2020, s. 10 [cit. 2022-02-08].

Kromě transpozice směrnice (EU) 2019/944 a vybraných ustanovení směrnice (EU) 2018/2001 a adaptace českého právního řádu na přímo použitelná unijní nařízení je dle věcného záměru cílem nového energetického zákona odstranění výše nastíněných nedostatků současného energetického zákona, tedy příprava legislativně-regulatořního prostředí na probíhající i budoucí změny v energetice a sjednocování trhů v EU při současném zajištění jednoduchosti, přehlednosti a systematickosti nové právní úpravy. Konkrétně mají být v souladu s vývojovými trendy jasně definovány jednotlivé činnosti v energetice, ať už podnikatelské či nepodnikatelské (což znamená zásadní změnu oproti dosavadnímu pojetí právní úpravy), a z jejich výkonu vyplývající práva, povinnosti a vztahy s ostatními subjekty, jakož i kompetence státních orgánů. Úpravu nových činností v energetice (současný energetický zákon nezná ukládání elektřiny, agregaci ani poskytování flexibility) by měly doplnit nové instituty aktivního zákazníka a energetických společenství, zvýšení ochrany zákazníka (především toho v postavení spotřebitele), všeobecné snížení administrativní zátěže, důraz na bezpečnost a spolehlivost dodávek energie a vytvoření nových databází energetických zařízení a jejich provozovatelů.²³⁹ Stávající a nové databáze by mělo propojit jednotné datové centrum (jindy označované také jako datový uzel nebo „DataHub“).

V reakci na dění v druhé polovině roku 2021, kdy v důsledku turbulentního vývoje na energetických trzích ukončilo činnost přinejmenším 9 dodavatelů elektřiny a 11 dodavatelů plynu²⁴⁰, a na pokračující vývoj v roce 2022, kdy bylo ve snaze o rychlé řešení energetické krize vyvolané především ruskou válkou na Ukrajině překotně a nikoliv standardním legislativním postupem přijato několik novel energetického zákona, lze v novém energetickém zákoně očekávat také změny v oblasti poskytování univerzální služby a dodávky poslední instance²⁴¹, regulace cen (tak, aby pokud by byla nevyhnutelná, byla

²³⁹ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA): Věcný záměr energetického zákona. *Aplikace ODok* [online]. 25.09.2020, s. 3, 12, 15 [cit. 2022-02-08].

Ministerstvo průmyslu a obchodu. Předkládací zpráva. *Aplikace ODok* [online]. 25.09.2020 [cit. 2022-02-08].

Ministerstvo průmyslu a obchodu. Věcný záměr energetického zákona. *Aplikace ODok* [online]. 25.09.2020, s. 45, 46 [cit. 2022-02-08].

²⁴⁰ Uvedené počty zahrnují pouze dodavatele elektřiny a dodavatele plynu s více než 1 000 zákazníky (alespoň v jednom měsíci roku 2021), kteří ukončili činnost ve druhé polovině roku 2021. Jedná se o vlastní výpočty na základě vývoje počtu odběrných a předávacích míst jednotlivých dodavatelů elektřiny a dodavatelů plynu registrovaných v informačním systému operátora trhu (OTE, a.s.). Hranici 1 000 zákazníků jsem zvolila proto, aby nebylo pochyb o tom, že daný dodavatel elektřiny nebo dodavatel plynu ukončil činnost, tedy že se nejedná o případ, kdy počet jeho zákazníků v daných měsících v databázi nefiguruje jen z toho důvodu, že klesl pod 100. Statistika: Počty OPM dodavatelů v CS OTE. *OTE* [online]. [cit. 2022-02-14].

Statistika: Počty OPM dodavatelů. *OTE* [online]. [cit. 2022-02-14].

²⁴¹ Částečně novou úpravu přinesl už zákon č. 176/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 382/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 165/2012

alespoň v souladu s unijním právem), ukládání povinností ve veřejném zájmu a další úpravy, jejichž potřeba vyplynula či teprve vyplyne z aplikační praxe.

V následujících tematických podkapitolách uvádím vždy rámcovou představu o transpozici daného aspektu institutu energetických společenství do nového energetického zákona podle věcného záměru (s výjimkou režimu podpory energie vyrobené energetickými společenstvími, neboť v tomto případě se nejedná o úpravu náležející do nového energetického zákona, ale do zákona o POZE), dostupná odborná doporučení a svůj vlastní komentář s návrhy řešení. Konkrétní návrhy paragrafového znění pak uvádím v Příloze č. 1. Mou ambicí přitom není navrhnout komplexní úpravu fungování energetických společenství v praxi (tedy včetně veškerých technických podrobností řešených zejména na úrovni prováděcích právních předpisů), ale spíše poskytnout jakýsi návod k vymezení obecného právního rámce energetických společenství na zákonné úrovni, jenž by mohl být legislativci využit při přípravě paragrafového znění nového energetického zákona.

4.1 Definiční znaky energetických společenství

Věcný záměr nového energetického zákona počítá s jednotnou obecnou definicí společnou pro OES i SOZ, pro jež se navrhuje používat společné označení „energetické společenství“, aby bylo zřejmé, že obecná právní úprava se uplatní bez ohledu na typ energetického společenství. Definice energetického společenství tak má zahrnout ty definiční znaky, které jsou pro OES a SOZ shodné. Konkrétně to znamená, že energetickým společenstvím se má rozumět právnická osoba založená nikoliv za účelem dosahování zisku, ale za účelem poskytování environmentálních, hospodářských nebo sociálních přínosů svým společníkům nebo členům, již se lze účastnit na základě svobodného rozhodnutí osoby a která pro své společníky nebo členy může vykonávat výčtem uvedené činnosti v elektroenergetice. Výklad požadavku, aby energetické společenství nebylo založeno za účelem dosahování zisku, věcný záměr nového energetického zákona nenabízí – pouze konstatuje, že „*případně bude vhodné se zabývat podmínkami pro nakládání se ziskem, pokud by energetickému společenství zisk vznikl*“²⁴². Charakteristiky specifické pro SOZ, nad rámec obecné definice energetického společenství v novém energetickém zákoně, mají být vyčleněny do zákona o POZE. Jinými

Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

²⁴² Ministerstvo průmyslu a obchodu. Věcný záměr energetického zákona. *Aplikace ODok* [online]. 25.09.2020, s. 104 [cit. 2022-02-08].

slovy, SOZ bude muset naplnit definiční znaky jak podle nového energetického zákona, tak podle zákona o POZE.²⁴³

Na první pohled se záměr vytvořit jednu koherentní definici, která by slučovala společné znaky OES a SOZ, a vedle toho stanovit doplňující podmínky pro SOZ, zdá být logickým, v praxi ovšem naráží na celou řadu problémů. Z důvodů uvedených v kapitole 2.3 nelze SOZ považovat za pouhou úžeji vymezenou podkategorii OES, a proto nepostačí jedna obecná definice v novém energetickém zákoně se zvlášť upravenými odlišnostmi SOZ – došlo by tím buď k rezignaci na správné vymezení OES (však také věcný záměr nového energetického zákona mlčí např. v otázce osob oprávněných k výkonu kontroly nad energetickým společenstvím) anebo k nemožnosti vyžadovat po SOZ splnění jak definice energetického společenství podle nového energetického zákona, tak kumulativně dalších požadavků podle zákona o POZE (pokud by definice energetického společenství v novém energetickém zákoně nebyla jen průnikem definic OES a SOZ podle unijních směrnic, ale odpovídala by správnému vymezení OES). Za vhodné a legislativně-technicky správné nepovažují ani to, aby byl součástí definice výčet práv energetického společenství – při vypuštění této části by pak navrhovaná definice energetického společenství byla redukována na právní formu (právní osoba, v níž lze svobodně nabývat účast) a účel (poskytování environmentálních, hospodářských nebo sociálních přínosů, ne dosahování zisku), což ve skutečnosti ani nelze považovat za definici energetického společenství.

Problematické je rovněž navrhované „rozdělení“ definice SOZ do dvou právních předpisů – pohnutkou byla zřejmě představa, že postavení SOZ bude speciální jen tím, že se bude moci ucházet o podporu vyrobené energie z OZE, a proto je správné používat pojem SOZ až v zákoně o POZE, zatímco pro účely nového energetického zákona si lze vystačit jen s „energetickým společenstvím“. Ve skutečnosti by ale SOZ mělo figurovat i v novém energetickém zákoně, a to jako účastník trhu s plynem, případně i jako účastník trhu s tepelnou energií – pokud tedy nemá být koncept SOZ zúžen pouze na oblast elektroenergetiky anebo naopak působení OES rozšířeno i do oblasti plynárenství a teplárenství. Věcný záměr nového energetického zákona se otázkou, jakých energetických trhů by se energetická společenství měla účastnit, podrobně nezabývá. Jeho autoři zmiňují, že „[v] odvětvích plynárenství a teplárenství se požadavky vyplývající ze směrnice 2019/944

²⁴³ Tamtéž, s. 100, 101, 103, 104.

*ohledně občanských energetických společenství promítnou pouze v obecné rovině*²⁴⁴ – vzhledem však k tomu, že směrnice (EU) 2019/944 žádné požadavky ohledně OES v odvětví plynárenství a teplárenství nestanoví (když jejím předmětem je výlučně trh s elektřinou), není zřejmé, co konkrétně by se mělo v novém energetickém zákoně „v obecné rovině“ promítnout. Z prvků navrhované definice energetického společenství lze dovozovat, že při zpracování věcného záměru nového energetického zákona bylo v případě OES i SOZ reálně uvažováno pouze o elektroenergetickém trhu.

Věcný záměr nového energetického zákona počítá s povinností energetického společenství registrovat se, resp. podat žádost o zápis do databáze energetických společenství, již bude spravovat a provozovat Energetický regulační úřad (dále jen „ERÚ“). Ten má také provádět zápisy energetických společenství do databáze na základě kontroly splnění stanovených požadavků, i případné výmazy z databáze, pokud by v průběhu času energetické společenství dané požadavky splňovat přestalo.²⁴⁵

Se záměrem jako takovým lze souhlasit, odpadají díky tomu pochyby o oprávněnosti užívání statutu energetického společenství (absence ověřování a rozhodování o splnění nastavených kritérií je vytýkána rakouské úpravě – viz kapitolu 3.2.2), ostatně obdobně postupoval i portugalský a slovenský zákonodárce. Předpokládám, že v praxi ERÚ na základě návrhu žadatele zahájí správní řízení (řízení o registraci), a pokud v něm dojde k závěru, že jsou splněny stanovené podmínky, provede zápis energetického společenství do databáze (či spíše registru/rejstříku) energetických společenství a vydá o tom žadateli osvědčení postupem podle části čtvrté zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, na základě jeho subsidiárního použití. Měly by být přitom ony podmínky stanoveny tak, že energetické společenství musí naplnit definici energetického společenství (s příslušným odkazem na definici v části úvodních ustanovení nového energetického zákona) a navíc splnit další požadavky, pro které už v definici nebyl prostor (např. vymezení osob oprávněných vykonávat účinnou kontrolu)? Domnívám se, že je vhodnější upustit od snahy definovat energetické společenství (nebo i jednotlivě OES a SOZ) v rámci úvodních ustanovení a místo toho spíše v rámci jednoho paragrafu uvést nejprve znaky společné pro oba typy energetických společenství (bez toho, aby tato ustanovení obsahovala výčet práv, a případně povinností OES a SOZ – ty by byly upraveny v samostatném paragrafu) a následně vymežit jejich odlišnosti, přičemž stejně jako

²⁴⁴ Tamtéž, s. 98.

²⁴⁵ Tamtéž, s. 57, 104.

rakouské ElWOG 2010 a EAG používají pojmy OES a SOZ a přidávají souhrnný pojem „energetické společenství“, by i nový energetický zákon pracoval se všemi třemi výrazy. V dalším paragrafu upravujícím databázi (resp. registr) energetických společenství by už bylo snadné odkázat se na konkrétní odstavce předchozího paragrafu, které musí žadatel splnit, aby mohl být považován buď za OES, nebo za SOZ.

Hledat inspiraci v rakouské právní úpravě doporučuji i při řešení otázky, jakých energetických trhů by se energetické společenství mělo účastnit. Rakousko původně zamýšlelo účast SOZ na trhu s elektřinou, plynem i tepelnou energií, což by pravděpodobně nejlépe odpovídalo nadřazenému pojmu „energie“, jež používá směrnice (EU) 2018/2001, nakonec však od tohoto záměru ustoupilo a trh s tepelnou energií (prozatím) ponechalo stranou. Zatímco trh s elektřinou a trh s plynem jsou si v mnohých směrech podobné, trh s tepelnou energií je přeci jen specifický – i v případě odvětví vytápění a chlazení klade směrnice (EU) 2018/2001 (viz např. bod 49 preambule, čl. 24 a další) důraz na využívání OZE, nikoliv už ale na decentralizaci, neboť jsou naopak podporovány systémy účinného centrálního zásobování teplem, které jsou obecně díky vyšší energetické účinnosti šetrnější k životnímu prostředí, než když je teplo vyráběno v lokálních zdrojích (odděleně od výroby elektřiny). Tomuto principu odpovídá i povinnost fyzických a právnických osob podle § 16 odst. 7 zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, „*je-li to technicky možné, u nových staveb nebo při změnách stávajících staveb využít pro vytápění teplo ze soustavy zásobování tepelnou energií nebo zdroje, který není stacionárním zdrojem*“ (výjimky jsou možné, jen pokud splnění uvedené povinnosti není ekonomicky přijatelné). Jiné členské státy (včetně zkoumaného Portugalska) neupravují působení energetických společenství ani v sektoru plynárenství a soustředí se výlučně na elektřinu, s ponecháním možnosti případného rozšíření konceptu energetických společenství na jiné druhy energie do budoucna.²⁴⁶ Přestože lze předpokládat, že první energetická společenství budou vznikat především za účelem výroby elektřiny (z OZE), přikláním se k rakouskému způsobu transpozice – s tím rozdílem, že bych nepostupovala striktně formalisticky jako Rakousko a nerozlišovala bych při úpravě práv a povinností v elektroenergetice a plynárenství mezi OES a SOZ (ani bych přitom po vzoru Rakouska nerozdělovala práva a povinnosti SOZ mezi nový energetický zákon a zákon o POZE, zákon

²⁴⁶ FRIEDEN, Dorian et al. *Collective self-consumption and energy communities: Trends and challenges in the transposition of the EU framework* [online]. Working Paper. 2020, s. 38 [cit. 2021-09-18].

FINA, Bernadette; FECHNER, Hubert. *Transposition of European Guidelines for Energy Communities into Austrian Law: A Comparison and Discussion of Issues and Positive Aspects*. *Energies* [online]. 2021, 14(13), 3922, s. 11 [cit. 2021-09-18].

o POZE by měl upravovat jen režimy podpory – v tomto případě elektřiny z OZE a biometanu). Jinými slovy, považuji za žádoucí rozšířit úpravu OES nad rámec směrnice (EU) 2019/944 i do oblasti plynárenství (za využití nadřazeného pojmu „energetické společenství“).

Takové překročení požadavků unijní směrnice je přípustné a nejedná se o zakázaný *gold-plating*, neboť neminimalistická (konkrétně přesahující) transpozice je v tomto případě odůvodněná a v souladu s čl. 20 odst. 4 Metodických pokynů²⁴⁷ dochází toliko k rozšíření věcné působnosti, jež není v rozporu s právem EU (naopak přispívá k cíli a účelu CEP), nikoliv ke zvyšování regulatorní zátěže (k problematice neodůvodněného *gold-platingu* blíže viz kapitolu 1). Absence úpravy energetického společenství na teplotěnském trhu samozřejmě nebrání tomu, aby energetické společenství vystupovalo v roli některého z již zavedených účastníků trhu, jen by (alespoň prozatím) nebyla upravena žádná jeho zvláštní práva a povinnosti.

Jednotně pro oba typy energetických společenství by měla být řešena i podmínka založení energetického společenství za nekomerčním účelem, resp. požadavek, aby hlavním cílem energetického společenství nebylo dosahování zisku. To neznamená, že by energetické společenství nemohlo dosahovat žádného zisku nebo že by dosažený zisk nemohlo rozdělit mezi své členy, nemělo by to být ale primárním cílem energetického společenství, tj. zákonná pravidla by neměla umožňovat, aby energetická společenství byla zneužívána klasickými energetickými společnostmi k navyšování jejich zisku nebo aby např. průmysloví zákazníci zakládali energetická společenství pouze za účelem snížení svých nákladů na energie (a díky tomu zvyšovali svůj zisk). Možností je svázat energetické společenství s právní formou sociálního družstva, vyžadovat tvorbu rezervních fondů nebo zcela zakázat rozdělení vytvořeného zisku energetického společenství mezi jeho členy.²⁴⁸

Bez ohledu na zvolené řešení otázky právní formy energetického společenství (blíže viz podkapitolu 4.1.2) považuji za dobře přenositelný slovenský přístup k transpozici, tedy podmínění statusu energetického společenství možností rozdělit mezi své členy nejvýše určité procento disponibilního zisku. Nabízí se přitom zvolit takové procento, jaké nyní platí pro

²⁴⁷ Metodické pokyny pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii schválené usnesením vlády ze dne 12. října 2005 č. 1304 a změněné usnesením vlády ze dne 26. října 2009 č. 1344, usnesením vlády ze dne 3. ledna 2018 č. 19, usnesením vlády ze dne 27. února 2018 č. 138 a usnesením vlády ze dne 22. února 2021 č. 178 [online]. [cit. 2022-02-18].

²⁴⁸ REScoop.eu; ClientEarth. *Energy Communities under the Clean Energy Package: Transposition Guidance* [online]. 2020, s. 18, 19 [cit. 2022-02-18].

bytové nebo sociální družstvo podle § 750 odst. 1, resp. § 766 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) (dále jen „ZOK“), tedy nejvýše 33 % disponibilního zisku. Jedná se o objektivní kritérium, přičemž k učinění závěru o jeho splnění či nesplnění postačí ERÚ přezkoumat návrhovatelem v registračním řízení předložené zakladatelské právní jednání. Z toho by rovněž mělo být patrné, za jakým účelem je energetické společenství založené a zda tento účel spadá pod obecné „poskytování environmentálních, hospodářských nebo sociálních přínosů svým členům nebo místním oblastem“. Maciej M. Sokołowski to doporučuje stanovit přímo jako povinnou náležitost zakladatelského právního jednání.²⁴⁹ Osobně se domnívám, že to není potřeba, neboť i bez výslovné zákonné povinnosti bude pro energetická společenství uvedení účelu, za nímž jsou založena, v zakladatelském právním jednání prakticky jediným způsobem, jak ERÚ prokázat naplnění daného požadavku.

Na tomto místě je potřeba ještě poznamenat, že záměrně nepoužívám pojmy „členové a podílníci“, „členové a společníci“, „členové, společníci a akcionáři“ nebo jiné kombinace výrazů pro osobu, která se se účastní právnické osoby, ale pouze pojem „člen“. Vycházím přitom z obecné terminologie, s níž pracuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“)²⁵⁰.

4.1.1 Členství v energetickém společenství a výkon kontroly

Věcný záměr nového energetického zákona nezpochybňuje rozdílnost okruhů osob způsobilých stát se členy OES nebo SOZ ani rozdílnost okruhů osob, které mohou v OES nebo SOZ vykonávat „účinnou kontrolu“. Zatímco v případě členství, které je omezené na konkrétní typy osob jen u SOZ, věcný záměr nového energetického zákona navrhuje tuto část definice SOZ ponechat do zákona o POZE (a v definici „energetického společenství“ v novém energetickém zákoně jeho členy nijak nespécifikovat), tak v případě výkonu kontroly, k němuž jsou v OES a SOZ oprávněny odlišné, vzájemně nepodřaditelné skupiny osob, věcný záměr nového energetického zákona návrh legislativního řešení neobsahuje. Zabývá se však alespoň rámcově významem samotného pojmu „účinná kontrola“, když uvádí, že *„je jím zřejmě třeba rozumět jakékoliv ovlivňování chodu a fungování občanského energetického*

²⁴⁹ SOKOŁOWSKI, Maciej M. Renewable and citizen energy communities in the European Union: how (not) to regulate community energy in national laws and policies. *Journal of Energy & Natural Resources Law* [online]. 2020, 38(3), 289–304, s. 299 [cit. 2021-08-21].

²⁵⁰ Srov. např. § 22 odst. 2, § 138 odst. 3, § 141, § 145 odst. 2, § 166 odst. 1, § 183 odst. 1, § 210 odst. 2, § 211, § 212, § 213 nebo § 1197 OZ.

společenství, které by bylo spojeno se členstvím v občanském energetickém společenství“²⁵¹. Konkrétní znění definice „účinné kontroly“ má být formulováno až v budoucnu, a to tak, aby byly vzaty v úvahu vazby na ZOK a OZ a nevznikly problémy při interpretaci. Stejně tak se v souvislosti s doplňující podmínkou na členy vykonávající kontrolu v SOZ podle věcného záměru nového energetického zákona bude nutné „zabývat definicí pojmu „blízkost projektů“ k eliminaci případných výkladových nejasností“²⁵². Účast v energetickém společenství má být v každém případě dobrovolná, členové mají mít garantovanou možnost z energetického společenství vystoupit.²⁵³

Čl. 2 bod 11 písm. a) směrnice (EU) 2019/944 a čl. 2 bod 16 písm. a) směrnice (EU) 2018/2001 používají v souvislosti s účastí v energetických společenstvích dva přívlastky, „otevřená a dobrovolná“, a takto doslovně převzatá je dotčená část definice OES a SOZ – z analyzovaných zemí – v Rakousku a Portugalsku. Pro OES a SOZ to neznamena nutně povinnost přijmout za svého člena každého, kdo o to projeví zájem. Pokud je dodržena zásada nediskriminace a existují opodstatněné důvody, může energetické společenství zájemce o členství odmítnout [tento závěr lze dovodit i z bodu 71 preambule směrnice (EU) 2018/2001].²⁵⁴ Z toho vyplývá, že si energetické společenství může v zakladatelském právním jednání určit podmínky členství [při zachování souladu se směrnicí (EU) 2019/944 a směrnicí (EU) 2018/2001, resp. zákonnými ustanoveními, která je transponují].²⁵⁵ Nikdo přitom nemůže být nucen k účasti v energetickém společenství a energetické společenství ani nemůže členovi bránit v tom, aby z něho vystoupil (s čímž úzce souvisí zachování práva členů energetického společenství na změnu dodavatele a agregátora)^{256 257}.

²⁵¹ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Věcný záměr energetického zákona. *Aplikace ODok* [online]. 25.09.2020, s. 102 [cit. 2022-02-08].

²⁵² Tamtéž.

²⁵³ Tamtéž.

²⁵⁴ FINA, Bernadette; FECHNER, Hubert. Transposition of European Guidelines for Energy Communities into Austrian Law: A Comparison and Discussion of Issues and Positive Aspects. *Energies* [online]. 2021, 14(13), 3922, s. 9, 10 [cit. 2021-09-18].

²⁵⁵ European Commission; ALATON, Clément; TOUNQUET, Frédéric. *ASSET Study on Energy Communities in the Clean Energy Package: Best Practices and Recommendations for Implementation* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020, s. 20 [cit. 2022-02-14]. ISBN 978-92-76-27320-2.

²⁵⁶ Blíže viz např. European Commission; ALATON, Clément; TOUNQUET, Frédéric. *ASSET Study on Energy Communities in the Clean Energy Package: Best Practices and Recommendations for Implementation* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020, s. 21 [cit. 2022-02-14]. ISBN 978-92-76-27320-2.

²⁵⁷ SOKOŁOWSKI, Maciej M. Renewable and citizen energy communities in the European Union: how (not) to regulate community energy in national laws and policies. *Journal of Energy & Natural Resources Law* [online]. 2020, 38(3), 289–304, s. 298, 299 [cit. 2021-08-21].

Mám za to, že požadavek otevřené a dobrovolné účasti v energetickém společenství postačí promítnout do ustanovení s charakteristikami energetického společenství – za účelem terminologické provázanosti českého právního řádu (a v souladu s podmínkami použití jednotlivých metod transpozice obecně, jak rozebírá kapitola 1.1, i v národním kontextu dle kapitoly 1.2) v přeformulovaném znění (např. za využití výrazů použitých v § 211 odst. 1 a § 212 odst. 1 OZ – „přijetí členství“, „ukončit členství“, „z vlastní vůle“). Aby bylo energetické společenství schopné ERÚ prokázat splnění tohoto požadavku, mělo by ustanovení o podmínkách přijímání a ukončování členství zahrnout do svého zakladatelského právního jednání. Jedním z objektivních a nediskriminačních důvodů pro odmítnutí členství potenciálního zájemce, který by energetické společenství rovněž mohlo zakotvit v zakladatelském právním jednání, by mohla být účast dané osoby v jiném již existujícím energetickém společenství. Byť např. rakouská právní úprava s účinností od 1. ledna 2024 výslovně připouští účast jedné osoby ve vícerech energetických společenstvích (blíže viz kapitolu 3.2.2), Bernadette Finaová a Hubert Fechner tuto možnost kritizují a poukazují na komplikace s tím spojené: muselo by být nějakým způsobem stanoveno, které energetické společenství je primárním dodavatelem energie dané osobě (resp. v jakém pořadí energetická společenství dodávají energii), resp. pokud je daná osoba výrobcem (a ne zákazníkem), pak v jakém pořadí poskytuje energii jednotlivým energetickým společenstvím, jichž je členem. To by vyžadovalo smluvní ošetření nejen v rámci daného energetického společenství, ale i mezi energetickými společenstvími navzájem. Zvláštní výměna informací by musela probíhat také s PDS, aby byl schopný energii správně alokovat. Vzhledem k tomu, že už stávající komunikační a vyúčtovací procesy jsou poměrně složité, nedoporučují Finaová a Fechner, když nejsou nastavena jasná pravidla, jak má být v praxi ustanovení o možnosti účasti osoby ve vícerech energetických společenství reálně implementováno, situaci (alespoň v nejbližších letech) ještě více komplikovat.²⁵⁸ S tímto názorem souhlasím, neuváděla bych v novém energetickém zákoně možnost účastnit se více než jednoho energetického společenství – to nevylučuje možné změny do budoucna, pokud by praxe ukázala takovou potřebu.

Co se týká „účinné kontroly“, sama směrnice (EU) 2019/944 v čl. 2 bodě 56 definuje „kontrolu“, a to jako „*práva, smlouvy nebo jiné prostředky, které jednotlivě nebo společně*

²⁵⁸ FINA, Bernadette; FECHNER, Hubert. Transposition of European Guidelines for Energy Communities into Austrian Law: A Comparison and Discussion of Issues and Positive Aspects. *Energies* [online]. 2021, 14(13), 3922, s. 10, 12 [cit. 2021-09-18].

a s ohledem na dané skutečnosti nebo právní předpisy poskytují možnost uplatnění rozhodujícího vlivu v určitém podniku“ – zejména se má jednat o vlastnická a užívací práva a práva nebo smlouvy poskytující rozhodující vliv na složení, hlasování nebo rozhodování orgánů daného podniku. Byť tato definice nebyla primárně zamýšlená pro účely vymezení „účinné kontroly“ v kontextu energetických společenství, ale pro účely úpravy *unbundlingu* (stejnou definici obsahovala v čl. 2 bodě 34 už směrnice 2009/72/ES), je relevantní – vymezuje situace, kdy je kontrola vykonávána na základě práv nebo smluv, jedná se tak o definici účinné kontroly *de iure*. Účinnou kontrolou *de facto* naopak osoba disponuje na základě nikoliv právních, ale faktických skutečností (např. z důvodu svého významného postavení, přístupu ke kapitálu, vlivu na jiné osoby atd.).²⁵⁹ Energetický zákon přitom už ve stávající definici kontroly podle § 2 odst. 1 písm. b) slučuje oba prvky, když kontrolou rozumí „možnost vykonávat na základě právních nebo faktických skutečností rozhodující vliv na činnost jiné osoby, zejména na základě vlastnického práva nebo práva užívání k obchodnímu závodu kontrolované osoby anebo jeho části, nebo práva anebo jiné právní skutečnosti, které poskytují rozhodující vliv na složení, hlasování a rozhodování orgánů kontrolované osoby“. Tuto definici by měl převzít i nový energetický zákon. V kombinaci s jasným vydefinováním typů osob, jež mohou kontrolu v energetickém společenství vykonávat, by měla být transpozice dostatečná, ostatně pro stejný způsob transpozice se rozhodlo i Slovensko. Německý (limitace 51 %, resp. s účinností od 1. ledna 2023 75 % hlasovacích práv na konkrétní typ osob) i rakouský (kontrola = dosažení většiny potřebné pro změnu zakladatelského právního jednání) přístup považuji za méně komplexní, a tudíž méně vhodný. V případě SOZ je v souvislosti s výkonem kontroly dále nutné zabývat se požadavkem „samostatnosti“ SOZ a pobytem osob vykonávajících kontrolu nad SOZ v „blízkosti projektů OZE“. Autonomie není směrnicí (EU) 2018/2001 definovaná, ve smyslu bodu 71 preambule jí však lze rozumět nezávislost na jednotlivých členech SOZ a jiných osobách, které se SOZ spolupracují jiným způsobem (např. formou investice jako tiší společníci). Smyslem je, aby vnitřní rozhodovací procesy v SOZ byly nastaveny demokraticky, tj. aby se každý člen mohl podílet na rozhodování (bez ohledu na výši svého členského příspěvku / vkladu) a SOZ nebylo ovládáno jedním členem či malou skupinou členů. Rozhodovací nezávislost by pak měla být podpořena ekonomickou a finanční nezávislostí, aby na SOZ nemohly vyvíjet

²⁵⁹ European Commission; ALATON, Clément; TOUNQUET, Frédéric. *ASSET Study on Energy Communities in the Clean Energy Package: Best Practices and Recommendations for Implementation* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020, s. 16, 17 [cit. 2022-02-14]. ISBN 978-92-76-27320-2.

nepřiměřený vliv tradiční energetické společnosti v roli obchodních partnerů SOZ. Jako možné řešení se nabízí omezit počet podílů a/nebo hlasů na jednu osobu nebo rovnou zavést pravidlo jeden člen, jeden hlas. Příkladem je německá úprava [ačkoliv, jak je rozebráno v kapitole 3.2.1, se nejedná o transpozici směrnice (EU) 2019/944, a směrnice (EU) 2018/2001 je transponovaná jen zčásti], jež k výše uvedenému požadavku 51 %, resp. s účinností od 1. ledna 2023 75 % hlasovacích práv v držení určitého typu osob přidává podmínku, že žádný člen občanské energetické společnosti nesmí disponovat více než 10 % hlasovacích práv. Navzdory tomu praxe ukázala, že klasické energetické společnosti dokázaly najít způsob, jak při splnění všech zákonných požadavků cíl právní úpravy obejít a zneužít koncept občanské energetické společnosti k dosažení vlastních cílů (viz také kapitolu 3.1), a to prostřednictvím třetích osob a jimi ovládaných společností, které se staly členy občanské energetické společnosti. Pozornost by proto měla být věnována i vzájemným vztahům mezi jednotlivými členy energetického společenství a vztahům energetického společenství s vně stojícími osobami.²⁶⁰

Z výše uvedeného důvodu navrhuji (alespoň v případě SOZ) částečně se inspirovat spíše v rakouské transpozici (částečně proto, že rakouská úprava zakazuje účast – nikoliv jen výkon kontroly – v SOZ výrobcům elektřiny ovládaným PDS, dodavatelem elektřiny nebo obchodníkem s elektřinou) a podmínit výkon kontroly nad SOZ tím, že člen samostatně nebo společně s jinými členy kontrolující SOZ současně nekontroluje jiného člena SOZ a zároveň sám není kontrolovaný vně stojícím účastníkem trhu (ne už naopak, neboť podmínka, aby ani sám nekontroloval účastníka trhu, by mohla působit diskriminačně vůči krajům a obcím, které nezřídka vlastní nebo ovládají energetické společnosti²⁶¹). V českém právním řádu se koncept vlivné a ovládající osoby v ZOK značně překrývá s pojetím kontroly v energetickém zákoně, a proto bych pracovala jen s pojmem „kontrola“. Procentuální omezování počtu hlasů jako v případě Německa nepovažuji za vhodné, neboť se tím implicitně vytváří podmínka minimálního počtu členů energetického společenství (což je v případě německé úpravy ještě

²⁶⁰ REScoop.eu; ClientEarth. *Energy Communities under the Clean Energy Package: Transposition Guidance* [online]. 2020, s. 32 [cit. 2022-02-18].

European Commission; ALATON, Clément; TOUNQUET, Frédéric. *ASSET Study on Energy Communities in the Clean Energy Package: Best Practices and Recommendations for Implementation* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020, s. 19, 20 [cit. 2022-02-14]. ISBN 978-92-76-27320-2.

HANNOSSET, Achille; PEETERS, Leen; TUERK, Andreas. *Energy Communities in the EU: Task Force Energy Communities* [online]. 2019, s. 28 [cit. 2021-08-28].

²⁶¹ Příkladem mohou být Pražská energetika, a.s. a Pražská plynárenská, a.s., které skrze společnosti Pražská energetika Holding a.s., resp. Pražská plynárenská Holding a.s. ovládá jakožto jediný akcionář Hlavní město Praha.

umocněno požadavkem, aby alespoň 10, resp. s účinností od 1. ledna 2023 50 členů s hlasovacími právy bylo fyzickými osobami). Stejně tak nevnímám jednoznačně pozitivně zakotvení pravidla jeden člen, jeden hlas, neboť tím by byla nastavena preference osobních společností, pro něž je takové rozdělení hlasů charakteristické. V tomto směru bych proto ponechala na energetickém společenství, aby si principy vnitřní organizace samo upravilo ve svém zakladatelském právním jednání.

Konečně je potřeba vypořádat se s transpozicí podmínky blízkosti projektů OZE, která se vztahuje na členy vykonávající kontrolu nad SOZ. Z transpozičních návrhů jednotlivých členských států lze obecně vyzorovat čtyři hlavní směry, jak je možné geografické kritérium uchopit, a to na základě

- **napět'ové úrovně distribuční soustavy** – příkladem je Rakousko a jeho podmínka propojení výroben elektřiny s odběrnými zařízeními distribuční soustavou na hladině nízkého nebo vysokého napětí (blíže viz kapitolu 3.2.2), obdobný způsob zvolilo také Valonsko;
- **fyzické vzdálenosti** – stanovení maximální vzdálenosti mezi členy SOZ zvažoval např. Vlámský regulátor trhu s elektřinou a plynem (*Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt* – VREG);
- **administrativního členění země** – pro tento způsob transpozice se rozhodlo např. Řecko, Litva nebo Slovensko (blíže viz kapitolu 3.2.4), ale také Německo definuje občanskou energetickou společnost za pomoci podmínky bydliště na území města nebo okresu, na jehož území je plánovaná výstavba dané větrné elektrárny, resp. s účinností od 1. ledna 2023 za pomoci podmínky bydliště definované skupiny členů v oblasti poštovního směrovacího čísla, která se nachází zcela nebo částečně v okruhu 50 km od plánované výroby elektřiny (tj. přístup na základě administrativního členění země bude nově kombinován s přístupem založeným na fyzické vzdálenosti – blíže viz kapitolu 3.2.1);
- **ad hoc rozhodování** – jako typický příklad lze uvést portugalskou právní úpravu, podle které DGEG posuzuje splnění podmínky blízkosti projektů OZE individuálně

a může při tom zohlednit různé technické a regulační aspekty (blíže viz kapitolu 3.2.3).²⁶²

Každá z uvedených možností přístupu k vymezení blízkosti projektů OZE má své výhody a nevýhody a možné jsou samozřejmě i jejich kombinace. Omezení činnosti energetického společenství na určité napěťové úrovni distribuční soustavy nebo na distribuční soustavu jednoho PDS může být vhodné z hlediska technických a síťových aspektů i nízké administrativní náročnosti, na druhou stranu toto není zcela cílem směrnice (EU) 2018/2001, když v blízkosti projektů OZE se mají nacházet toliko členové SOZ vykonávající nad ním kontrolu. Také tím může docházet k diskriminaci některých technologií výroby nebo ukládání elektřiny, které nejsou vhodné pro všechny napěťové úrovně. Dalším důvodem, proč tento přístup podle mého názoru není přenositelný z Rakouska do ČR, je, že zatímco Rakousko (rozlohou srovnatelné s ČR) je rozděleno na 138 distribučních území (z toho více než 100 000 zákazníků obsluhuje 13 PDS), v ČR to jsou pouze tři²⁶³ (provozovateli regionálních distribučních soustav jsou ČEZ Distribuce, a. s. v severní polovině ČR, EG.D, a.s. v jižní polovině ČR a PREDistribuce, a.s. v Praze). Stanovení fixní vzdálenosti od výroby energie z OZE, ve které se daní členové SOZ musejí nacházet [tj. pravděpodobně mít bydliště nebo sídlo – ve směrnici (EU) 2018/2001 ovšem nechybí jen definice „blízkosti projektů energie z OZE“, ale i samotného „nacházení se“, jedná se proto jen o mou dedukci], je jednoduché a srozumitelné, mohou však vyvstávat pochybnosti, jak vzdálenost správně počítat, a také tím může docházet k znevýhodňování některých oblastí, resp. technologií výroby – např. větrné elektrárny bývají umístěné v málo obydlených oblastech. Problém s nejasným počítáním vzdálenosti odpadá při využití administrativního členění země – obce a kraje (příp. katastrální území, správní obvody, soudní okresy atd.) mají své územní obvody jednoznačně vymezené, splnění geografického kritéria je v tomto případě snadno ověřitelné. Navázání SOZ na obec nebo kraj, které jsou samy o sobě společenstvím občanů, může navíc přispět k naplňování cíle SOZ poskytovat mj. společenské přínosy místním oblastem. Ani tento přístup ovšem není zcela optimální, neboť hranice obcí a krajů jsou uměle vytvořené, a tak by např. při podmínce

²⁶² European Commission; ALATON, Clément; TOUNQUET, Frédéric. *ASSET Study on Energy Communities in the Clean Energy Package: Best Practices and Recommendations for Implementation* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020, s. 22 [cit. 2022-02-14]. ISBN 978-92-76-27320-2.

FRIEDEN, Dorian et al. *Collective self-consumption and energy communities: Trends and challenges in the transposition of the EU framework* [online]. Working Paper. 2020, s. 41, 42 [cit. 2021-09-18].

²⁶³ PRETTICO, G.; FLAMMINI, M. G.; ANDREADOU, N.; VITIELLO, S.; FULLI, G.; MASERA, M. *Distribution System Operators observatory 2018: Overview of the electricity distribution system in Europe* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019, s. 11 [cit. 2022-03-01]. ISBN 978-92-79-98738-0.

bydliště/sídla na území jednoho kraje nemohli SOZ vytvořit obyvatelé dvou sousedních obcí rozprostírajících se na území různých krajů (resp. vytvořit by jej mohli, kontrolu by však mohli vykonávat jen obyvatelé jedné z obcí). Konečně bezproblémové není ani *ad hoc* posuzování „blízkosti“. Sice tak lze pružně reagovat na specifické situace, podstatnou nevýhodu ale představuje netransparentnost rozhodování, nejistota na straně zájemců o založení SOZ nebo vysoká administrativní náročnost.²⁶⁴

Byť jsem si vědomá nedostatků tohoto řešení, přikláním se po vzoru Slovenska k variantě podmínit výkon kontroly nad SOZ bydlištěm (v případě fyzické osoby) či sídlem (v případě právnické osoby) v kraji, na jehož území je umístěná výrobná energie (ať už elektřiny či plynu) z OZE vlastněná SOZ, případně většina takových výroben, pokud by jich SOZ vlastnilo (resp. v nich vyrábělo energii) více, případně podpůrně v kraji, na jehož území má SOZ sídlo. Jak jsem rozebrala výše, žádná z možností transpozice daného požadavku není ideální, s každou z nich se pojí určité problémy nebo rizika. Vzhledem však k tomu, že pojmy „blízkost“ a „místní oblast“ by při transpozici měly být přeformulovány podle toho, co je v národním kontextu považováno za „blízké“ a „místní“,²⁶⁵ mám za to, že v podmínkách ČR jsou to právě územní samosprávné celky (resp. v daném případě kraje, neboť úroveň obcí by podle mého názoru byla příliš limitující), jejichž pomocí lze nejlépe a z hlediska ověřování ze strany ERÚ nejjednodušeji vystihnout smysl daného ustanovení směrnice (EU) 2018/2001.

4.1.2 Právní forma

S otázkami členství v energetickém společenství a výkonu kontroly nad ním úzce souvisí otázka právní formy energetického společenství. Vzhledem k tomu, že směrnice (EU) 2019/944 i směrnice (EU) 2018/2001 stanoví toliko požadavek, aby se jednalo o „právní subjekt“²⁶⁶, aniž by jej konkretizovaly, je záměrem MPO nestanovovat povinnou právní

²⁶⁴ European Commission; ALATON, Clément; TOUNQUET, Frédéric. *ASSET Study on Energy Communities in the Clean Energy Package: Best Practices and Recommendations for Implementation* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020, s. 22, 23 [cit. 2022-02-14]. ISBN 978-92-76-27320-2.

FRIEDEN, Dorian et al. *Collective self-consumption and energy communities: Trends and challenges in the transposition of the EU framework* [online]. Working Paper. 2020, s. 41, 42 [cit. 2021-09-18].

FINA, Bernadette; FECHNER, Hubert. Transposition of European Guidelines for Energy Communities into Austrian Law: A Comparison and Discussion of Issues and Positive Aspects. *Energies* [online]. 2021, 14(13), 3922, s. 11 [cit. 2021-09-18].

²⁶⁵ HOICKA, Christina E. et al. Implementing a just renewable energy transition: Policy advice for transposing the new European rules for renewable energy communities. *Energy Policy* [online]. 2021, 156(112435), s. 5 [cit. 2021-09-18].

²⁶⁶ Bod 44 preambule směrnice (EU) 2019/944 [a obdobně bod 71 preambule směrnice (EU) 2018/2001 v případě SOZ] výslovně uvádí, aby členské státy pro OES „*zvolily jakoukoli formu subjektu [...], pokud takový subjekt může vlastním jménem vykonávat práva a mít povinnosti*“, tj. směřuje dohromady právní subjektivitu

formu energetického společenství a ponechat její volbu – při splnění zákonných požadavků – na zakladatelích.²⁶⁷ Byť reálně v praxi nebude možné naplnit všechny stanovené požadavky při zvolení jakékoliv ze zákonem nabízených právních forem právnických osob, je tento přístup jednou z možností transpozice, pro niž se rozhodlo mj. i zkoumané Rakousko, Portugalsko a Slovensko.

Další možností je taxativně stanovit přípustné (již existující) právní formy (tento způsob transpozice zvolilo např. Dánsko) anebo vytvořit zcela novou právní formu na míru energetickým společenstvím (jako např. v Řecku, Švédsku nebo ve Španělsku). Přínosem takové regulace může být snížení rizika, že by byla energetická společenství zakládána jen za účelem čerpání výhod s tímto institutem spojených (jako se to ukázalo např. v Německu), na druhou stranu ovšem může dojít k potlačení či minimálně zpomalení přirozeného vývoje při hledání a utváření optimální právní struktury. Nejvhodnější právní forma se navíc často bude lišit v závislosti na konkrétní situaci – složení členů energetického společenství, geografickém umístění, motivaci zakladatelů atd.²⁶⁸

Právní řád ČR zná tři typy právnických osob – korporace (§ 210–302 OZ), fundace (§ 303–401 OZ) a ústavy (§ 402–418 OZ). Fundace, tj. **nadace** a **nadační fondy**, jsou podle § 303 OZ právnické osoby vytvořené majetkem vyčleněným k určitému účelu, jinými slovy tyto právnické osoby nemají žádné členy, a proto lze bez dalšího přijmout závěr, že nemohou naplnit znaky energetického společenství. Vhodnou právní formou pro realizaci energetického společenství není ani **ústav**, tj. podle § 402 OZ právnická osoba ustavená za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky – kombinuje sice prvky korporací a fundací, avšak § 418 OZ zakotvuje

(„mít povinnosti“) a způsobilost k právnímu jednání („vlastním jménem vykonávat práva“). Byť právnické osoby ve smyslu českého právního řádu nedisponují způsobilostí k právnímu jednání (musí být při právním jednání vždy zastoupeny), je nepochybné, že onomu „právnímu subjektu“ odpovídá v národní terminologii právě právnická osoba.

²⁶⁷ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Věcný záměr energetického zákona. *Aplikace ODok* [online]. 25.09.2020, s. 101, 102, 104 [cit. 2022-02-08].

²⁶⁸ European Commission; ALATON, Clément; TOUNQUET, Frédéric. *ASSET Study on Energy Communities in the Clean Energy Package: Best Practices and Recommendations for Implementation* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020, s. 15, 16 [cit. 2022-02-14]. ISBN 978-92-76-27320-2.

HANNOSSET, Achille; PEETERS, Leen; TUERK, Andreas. *Energy Communities in the EU: Task Force Energy Communities* [online]. 2019, s. 26 [cit. 2021-08-28].

FRIEDEN, Dorian et al. *Collective self-consumption and energy communities: Trends and challenges in the transposition of the EU framework* [online]. Working Paper. 2020, s. 40 [cit. 2021-09-18].

REScoop.eu; ClientEarth. *Energy Communities under the Clean Energy Package: Transposition Guidance* [online]. 2020, s. 14–18 [cit. 2022-02-18].

pro většinu právních poměrů ústavu včetně otázek jeho vnitřního fungování obdobné použití ustanovení o nadaci, jež konceptu energetických společenství nevyhovují.

Z pojetí OES/SOZ jakožto právnické osoby založené na otevřené a dobrovolné účasti členů se zjevně podává, že se má jednat o společenství osob, tedy ve smyslu § 210 odst. 1 OZ o korporaci. Typem korporace, který upravuje OZ, je **spolek**, jenž se mj. vyznačuje následujícími charakteristikami, které z něj činí vhodnou právní formu pro energetické společenství:

- jde o samosprávný a dobrovolný svazek alespoň tří osob (§ 214 odst. 1 OZ);
- nikdo nesmí být nucen k účasti ve spolku a nikomu nesmí být bráněno vystoupit z něho (§ 215 odst. 1 OZ);
- slouží k naplňování společných zájmů členů – jen uspokojování a ochrana těchto zájmů může být hlavní činností spolku, podnikání nebo jiná výdělečná činnost může být za určitých podmínek toliko vedlejší činností (§ 214 odst. 1, § 217 odst. 1 a 2 OZ);
- zisk lze použít pouze pro činnost spolku (§ 217 odst. 3 OZ);
- členové spolku neručí za jeho dluhy (§ 215 odst. 2 OZ);
- členství není spojeno s vkladovou povinností (což usnadňuje vstup do spolku);
- členství je vázáno na osobu člena a nepřechází na právního nástupce (§ 232 odst. 1 OZ);
- zákon poskytuje značný prostor pro individuální úpravu práv a povinností členů spolku v zakladatelském právním jednání včetně možnosti členství více druhů (§ 220 odst. 1 OZ).

Další právní formy korporací jsou zakotveny v ZOK. **Veřejná obchodní společnost** a **komanditní společnost** jakožto osobní společnosti mohou být v souladu s § 2 odst. 1 ZOK založeny pouze za podnikatelským účelem nebo účelem správy vlastního majetku – to je neslučitelné s hlavním účelem energetických společenství, jímž má být poskytování environmentálních, hospodářských nebo sociálních přínosů, nikoliv vytváření zisku. Navíc všichni společníci veřejné obchodní společnosti a stejně tak každý komplementář komanditní společnosti ručí za dluhy společnosti neomezeně, celým svým majetkem (§ 95 odst. 1, § 118 odst. 1 ZOK), což může pro řadové členy energetického společenství představovat nepřiměřené riziko nevyvážené dostatečně výhodami plynoucími z členství. Z uvedených důvodů není veřejná obchodní společnost ani komanditní společnost vhodnou právní formou pro realizaci energetického společenství.

Na rozdíl od osobních společností mohou být ty kapitálové, tj. **společnost s ručením omezeným** (dále jen „SRO“) a **akciová společnost** (dále jen „AS“), založeny za jakýmkoliv zákonem dovoleným účelem (§ 2 odst. 1 ZOK *a contrario*) – limitem je jen § 145 OZ zakazující založit právnickou osobu (obecně, nehledě na konkrétní právní formu), jejímž účelem je porušení práva či dosažení svého cíle nezákonným způsobem, nebo právnickou osobu ozbrojenou (se zákonnými výjimkami). Byť SRO i AS může založit i jen jediný zakladatel (§ 11 odst. 1 ZOK), na základě fikce obsažené v § 210 odst. 2 OZ se na ně přesto hledí jako na korporace – společenství osob. Společníci SRO ručí podle § 132 odst. 1 ZOK za dluhy společnosti pouze do výše souhrnu nesplacených vkladů všech společníků podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku (jsou-li tedy všechny vklady splaceny, jsou po dobu trvání SRO ručební povinnosti zproštěni) a akcionáři neručí během trvání AS za její dluhy vůbec. Tato z pohledu jednotlivých členů SRO/AS výhoda je ovšem vyvážena vkladovou povinností (§ 150, § 344 ZOK), a to zejména v případě AS, jejíž výše základního kapitálu činí podle § 246 odst. 2 ZOK min. 2 000 000 Kč, příp. 80 000 EUR.

Úprava AS je rigidnější než SRO, která např. nezřizuje povinně dozorčí radu (§ 201 odst. 1 ZOK), v případě obou typů obchodních korporací však platí, že zákon ponechává společníkům/akcionářům poměrně značný prostor pro individuální úpravu jejich práv a povinností v zakladatelském právním jednání. Společníci si tak mohou ve společenské smlouvě upravit podíly různého druhu spojené s různými právy a povinnostmi (§ 135 odst. 1, § 136 ZOK) a obdobně v poměrech AS mohou akcionáři stanovami vymezit různé druhy akcií, nejen ty zákonem výslovně definované (§ 276 odst. 1 a 5, § 277 ZOK). Při vhodném nastavení pak energetické společenství teoreticky může být založeno ve formě SRO nebo AS.

Podle zákonné úpravy lze podíl v SRO převést na jiného společníka bez omezení (§ 207 odst. 1 ZOK), na vně stojící osobu jen se souhlasem valné hromady (§ 208 odst. 1 ZOK). Tato ustanovení jsou ovšem dispozitivní, a tak může být převoditelnost podílů (ať už na jiného společníka nebo nespolečníka) ve společenské smlouvě i zcela vyloučena, nebo naopak může být zcela volná.²⁶⁹ To převoditelnost akcií na jméno úplně vyloučit nelze, jen omezit (§ 270 odst. 1 ZOK), a převoditelnost akcií na majitele nelze ani omezit (§ 274 odst. 1 ZOK),

²⁶⁹ POKORNÁ, Jarmila. § 207: Převod podílu uvnitř společnosti. In: ALEXANDER, Juraj et al. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář* [online]. Právní stav komentáře ke dni 01.01.2021. Wolters Kluwer [cit. 2022-06-10]. ISSN 2336-517X.

přičemž odchýlení se od těchto ustanovení ve stanovách není přípustné.²⁷⁰ Požadavku na dobrovolnou a otevřenou účast v energetickém společenství v každém případě vyhoví pouze ničím neomezená a nepodmíněná převoditelnost podílu/akcií, případně podpořená např. konstrukcí, v níž by členem byla obec, která by vlastnila větší množství malých podílů/akcií a ty by za symbolickou cenu převáděla na zájemce o členství splňující stanovené podmínky, přičemž by se v převodní smlouvě zavázala ke zpětnému odkupu daného podílu/akcie, aby měli členové energetického společenství za všech okolností jistotu případného jednoduchého ukončení své účasti. Pokud by nebyl zaveden zjednodušující mechanismus popsany v předchozí větě, znamenalo by to nutnost vytváření nových podílů/akcií a zpravidla zvýšení základního kapitálu, v důsledku čehož by musela být svolána valná hromada, aby se usnesla na změnách společenské smlouvy / stanov [§ 146 odst. 1 písm. e) a f) ve spojení s § 190 odst. 2 písm. a) a b), § 250 odst. 2 písm. b) a c) ve spojení s § 421 odst. 2 písm. a) a b) ZOK] – jedná se přitom o administrativně ne zcela jednoduchý a nenákladný proces, který je problematický pro naplnění znaku dobrovolné a otevřené účasti v energetickém společenství. S určitými administrativními náklady je ovšem spojený i převod podílu v SRO, jelikož každý převod podílu podléhá podle § 48 odst. 1 písm. j) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále jen „**ZoVR**“), zápisu do obchodního rejstříku. Taková povinnost v případě převodu akcií v AS není [§ 48 odst. 1 písm. k) *ZoVR a contrario*], zároveň to ale znamená, že pokud nemají všechny akcie podobu zaknihovaných nebo imobilizovaných cenných papírů, lze jen obtížně zjistit jejich skutečné majitele, což může být problémem při prokazování naplnění požadavků na výkon účinné kontroly v energetickém společenství.²⁷¹

Administrativní náročnost při vstupu nových členů odpadá u **družstva**, jež je typické právě tím, že se jedná o společenství neuzavřeného počtu osob (§ 552 odst. 1 ZOK), v důsledku čehož je základní kapitál družstva proměnlivý. Do družstva může uchazeč o členství vstoupit na základě písemné přihlášky, o níž většinou rozhoduje představenstvo [§ 577 odst. 1 písm. b), odst. 2 a 3 ZOK], a to bez nutnosti rozhodování členské schůze jakožto nejvyššího orgánu o zvýšení základního kapitálu (§ 656 ZOK *a contrario*) nebo o změně stanov (§ 553 ZOK *a contrario*). Není proto ani nutné využívat konstrukci, kdy jeden člen vlastní více podílů (resp. v případě družstva může mít na základě § 595 odst. 2 ZOK každý člen pouze

²⁷⁰ LASÁK, Jan. § 274: Akcie na majitele. In: ALEXANDER, Juraj et al. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář* [online]. Právní stav komentáře ke dni 01.01.2021 [cit. 2022-06-10]. ISSN 2336-517X.

²⁷¹ Frank Bold. *Energetická společenství v novém energetickém zákoně* [online]. 2021, s. 5 [cit. 2022-06-14].

jeden družstevní podíl, za podmínek v § 607 ZOK jej ovšem lze rozdělit), které následně převádí na zájemce o členství. Obecně lze nabýt členství i převodem družstevního podílu [§ 577 odst. 1 písm. c) ZOK], výhodou oproti SRO je přitom absence požadavku zápisu převodu družstevního podílu do obchodního rejstříku [§ 48 odst. 1 písm. l) *a contrario*].

Družstvo vyhovuje konceptu energetického společenství i z dalších důvodů:

- jeho účelem je vzájemná podpora členů nebo třetích osob, případně i podnikání (§ 552 odst. 1 ZOK) – to je v souladu s účelem energetických společenství;
- členové družstva neručí za jeho dluhy, připouští-li to však stanovy, může jim členská schůze v případě potřeby uložit povinnost přispět na úhradu ztráty družstva, a to maximálně do výše trojnásobku základního členského vkladu (§ 587 ZOK) – členové energetického společenství by tak nepodstupovali nepřiměřené riziko, na druhou stranu by energetické společenství mělo k dispozici nástroj k úhradě případné ztráty;
- stanovami lze vytvořit různé druhy členských podílů spojené s různými právy a povinnostmi (např. § 563 odst. 2 ZOK) i s různým počtem hlasů, výjimkou jsou taxativně vyjmenované záležitosti (schválení poskytnutí finanční asistence, uložení uhrazovací povinnosti, zrušení družstva s likvidací, přeměna družstva a vydání dluhopisů), o nichž členská schůze rozhoduje vždy při aplikaci pravidla jeden člen, jeden hlas (§ 650 ZOK) – tato úprava je účelná pro vyhovění požadavkům na výkon účinné kontroly v energetickém společenství.

Speciálním typem družstva je bytové družstvo, které může být podle § 727 odst. 1 ZOK založeno toliko za účelem zajišťování bytových potřeb jeho členů. Jiné činnosti může bytové družstvo v souladu s § 727 odst. 3 ZOK provozovat pouze tehdy, neohrozí-li uspokojování bytových potřeb členů bytového družstva a mají-li tyto činnosti ve vztahu k zajišťování bytových potřeb doplňkový nebo vedlejší charakter. Pod „zajišťování bytových potřeb“ se rozumí především povinnost bytového družstva uzavřít za splnění daných podmínek s členem bytového družstva smlouvu o nájmu družstevního bytu a umožnit mu jeho užívání (§ 743 ZOK) a tomu odpovídající práva člena bytového družstva (§ 742 ZOK) – z pohledu člena bytového družstva je nájem družstevního bytu právem, nikoliv povinností, z čehož vyplývá, že nájem družstevního bytu není ani podmínkou členství v bytovém družstvu. Bytovými potřebami nemusí být přitom nutně jen samotné bydlení, ale i další potřeby s bydlením

související.²⁷² Podle mého názoru lze pod bytové potřeby zahrnout i dodávku (samovyrobené) energie, agregaci, ukládání elektřiny, nabíjení elektromobilů či jiné energetické služby, avšak i kdyby tomu tak nebylo, pravděpodobně není pochyb o tom, že by uvedené činnosti měly přinejmenším doplňkový charakter k zajišťování bytových potřeb. Výhodou bytového družstva je navíc zákonná úprava nakládání se ziskem, kdy podle § 750 odst. 1 ZOK lze mezi členy (resp. pouze mezi členy) za splnění stanovených podmínek rozdělit nejvýše 33 % zisku a jiných vlastních zdrojů, čímž by bylo vyhověno části definice energetického společenství, podle níž nesmí být jeho hlavním účelem vytváření zisku. Z uvedených důvodů se domnívám, že by energetické společenství mohlo mít formu bytového družstva.

Také sociální družstvo, druhý zvláštní druh družstva, je možné považovat za přípustnou formu pro energetické společenství. Podstatou sociálního družstva je podle § 758 ZOK vyvíjení obecně prospěšné činnosti s cílem podpory znevýhodněných osob, a to mj. i v oblasti bydlení a trvale udržitelného rozvoje. Členy sociálního družstva mohou být v souladu s § 763 odst. 1 ZOK sice jen fyzické osoby, jimž jsou poskytovány služby v rámci obecně prospěšné činnosti sociálního družstva anebo které pro sociální družstvo vykonávají práci (ať už na základě pracovního poměru či dobrovolně), a případně právnické osoby (bez omezení), z hlediska dobrovolnosti a otevřenosti členství v energetickém společenství by to však neměl být problém – členové fyzické osoby budou do energetického společenství vstupovat právě za tím účelem, aby jim byly ze strany energetického společenství poskytovány energetické služby, a v tomto případě tedy nebude platit podmínka výkonu práce pro sociální družstvo. Ve vztahu k energetickému společenství jsou účelná i některá ochranná kogentní ustanovení jako např. zákaz změnit předmět činnosti v rozporu se zákonným vymezením (§ 760 odst. 1 ZOK), zákaz přeměny na jiné než sociální družstvo (§ 760 odst. 2 ZOK), povinné určení cíle a podmínek činnosti sociálního družstva, jakož i podmínek nakládání se ziskem ve stanovách (§ 762 ZOK) nebo zákaz rozdělit mezi své členy více než 33 % disponibilního zisku (§ 766 ZOK).

²⁷² CILEČEK, Filip. § 727: Vymezení pojmu. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana; HAVEL, Bohumil; CILEČEK, Filip; KUHN, Petr; ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 1249–1251, s. 1250. ISBN 9788074007996.

V bytových domech se pro realizaci energetického společenství dále nabízí využití **společenství vlastníků jednotek** (dále jen „SVJ“). Základní požadavek, aby energetické společenství bylo právnickou osobou, by sice naplněn byl, z následujících důvodů ovšem toto řešení není uplatnitelné:

- SVJ je právnickou osobou založenou výslovně za účelem zajišťování správy domu a pozemku (§ 1194 odst. 1 OZ), jeho hlavním cílem by tak nemohlo být poskytování environmentálních, hospodářských nebo sociálních přínosů svým členům;
- právní subjektivita a způsobilost k právnímu jednání²⁷³ SVJ je omezená jen na činnosti (včetně nabývání majetku a nakládání s ním) související s naplňováním zákonem stanoveného účelu, za kterým bylo SVJ založeno (§ 1194 odst. 1, § 1195 odst. 1, § 1196 odst. 1 OZ), a proto by ani nemohlo vstupovat do právních vztahů potřebných k fungování energetického společenství;
- SVJ nesmí podnikat ani se jakkoliv podílet na podnikání jiných osob (§ 1194 odst. 1 OZ) – to sice není v přímém rozporu s podstatou energetického společenství a existují dokonce případy, kdy je SVJ držitelem licence na některou z činností v energetických odvětví podle energetického zákona (tedy nelze klást rovnítko mezi licencí a podnikáním v energetických odvětvích),²⁷⁴ avšak záleží na tom, jak bude upraven vstup energetických společenství na trh, a v každém případě by to pro energetické společenství znamenalo omezení jeho aktivit (nemohlo by např. na trhu prodávat přebytky vyrobené energie, neboť taková činnost by zcela jistě naplnila znaky podnikání ve smyslu definice podnikatele podle § 420 odst. 1 OZ);
- členství v SVJ je neoddělitelně spjata s vlastnictvím bytové jednotky (§ 1194 odst. 2 OZ) – do energetického společenství ve formě SVJ by tak nebylo možné dobrovolně a otevřeně vstoupit nebo z něj vystoupit, neboť podmínkou by byla dispozice s bytovou jednotkou, a navíc v případě SOZ by nebylo možné odmítnout jako členy SVJ ty vlastníky bytových jednotek, kteří by nespĺňovali podmínky na členství v SOZ;

²⁷³ Podle § 1196 odst. 1 OZ SVJ „právně jedná v mezích svého účelu s vlastníky jednotek i s třetími osobami“ a také komentářová literatura (srov. ČÁP, Zdeněk. § 1196: Oprávnění společenství vlastníků k právnímu jednání. In: ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III, (§ 976-1474)* [online]. Právní stav komentáře ke dni 01.01.2014. Wolters Kluwer [cit. 2022-06-11].) hovoří o „omezení způsobilosti SVJ právně jednat“, byt právnické osoby obecně nedisponují svéprávností v žádném rozsahu a musí být při právním jednání vždy zastoupeny.

²⁷⁴ MED, Jakub. § 3: Podnikání v energetických odvětvích. In: ZDVIHAL, Zdeněk; SVĚŘÁKOVÁ, Jana; MED, Jakub; OSADSKÁ, Jana et al. *Energetický zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 122–137, s. 124, 126. ISBN 9788074007699.

- k přijetí rozhodnutí nejvyššího orgánu SVJ, shromáždění, je zapotřebí souhlasu vždy alespoň většiny přítomných vlastníků bytových jednotek, nevyžadují-li stanovy nebo zákon kvalifikovanou většinu, přičemž každý vlastník bytové jednotky má počet hlasů odpovídající velikosti jeho podílu na společných částech domu (§ 1205 odst. 1, § 1206 odst. 1 a 2 OZ) – vzhledem k tomu, že zákon neumožňuje různé druhy členství v SVJ, s nimiž by byly spojeny různé počty hlasů podle jiných kritérií, než je velikost podílu na společných částech domu (způsob výpočtu váhy hlasů jednotlivých vlastníků bytových jednotek je kogentní)²⁷⁵, tj. nelze např. stanovami vyloučit některé členy SVJ z rozhodování nejvyššího orgánu, není možné naplnit vždy požadavky na výkon účinné kontroly v energetickém společenství.

Byť energetické společenství nemůže být založeno jako SVJ, pokud by z praxe vyplynula taková potřeba, nic nebrání tomu, aby zákonodárce vztáhl práva a povinnosti energetických společenství právě i na SVJ, která by o to měla zájem. To samé nedoporučuji, resp. reálně by to ani nebylo možné, v případě společnosti bez právní subjektivity a svěrenského fondu, a to právě z toho důvodu, že se vůbec nejedná o osoby. Na druhou stranu by ale ani nebylo správné případné alternativní modely zakazovat – jak uvádí i bod 44 preambule směrnice (EU) 2019/944, ustanovení o energetických společenstvích nebrání existenci jiných občanských iniciativ.

Co se týká (v ČR ne příliš rozšířených) unijních forem obchodních korporací, tedy **evropského hospodářského zájmového sdružení, evropské společnosti a evropské družstevní společnosti**, společně mají to, že pro jejich založení je nutná existence tzv. evropského prvku. Aby tak energetické společenství mohlo být založeno jako některá z unijních forem obchodních korporací, musel by členský stát připustit, aby energetická společenství byla přístupná přeshraniční účasti. Takovou možnost (nikoliv povinnost) sice zakotvuje čl. 16 odst. 2 písm. a) směrnice (EU) 2019/944 i čl. 22 odst. 6 směrnice (EU) 2018/2001, nepředpokládám však, i vzhledem k tomu, že věcný záměr nového energetického zákona se touto otázkou nijak nezabývá, že v ČR bude možnost přeshraniční účasti v energetických společenstvích využita.

²⁷⁵ ČÁP, Zdeněk. § 1206: Pojetí shromáždění a rozhodování. In: ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III, (§ 976-1474)* [online]. Právní stav komentáře ke dni 01.01.2014. Wolters Kluwer [cit. 2022-06-11]. ISSN 2336-517X.

Problémem je, že elektrizační soustavy členských států jsou propojeny se soustavami sousedních států na úrovni přenosových,²⁷⁶ nikoliv distribučních soustav, k nimž budou připojeny výrobní elektřiny a zařízení pro ukládání elektřiny energetických společností a odběrná zařízení jejich členů. Pouze pro přeshraniční toky elektřiny v přenosových soustavách jsou tak v současnosti nastavena pravidla, včetně zásad pro stanovení poplatků za přeshraniční přenos elektřiny a pro přidělování dostupných kapacit propojení mezi vnitrostátními přenosovými soustavami [viz především nařízení (EU) 2019/943]. Platby za přeshraniční přenos elektřiny jsou přitom vypořádávány na úrovni PPS, nikoliv na úrovni jednotlivých odběrných a předávacích míst. V případě přeshraničního sdílení elektřiny by si energetické společnosti musely rezervovat přeshraniční kapacitu a musely by být subjektem zúčtování, což není prakticky proveditelné. A pokud by při sdílení elektřiny mezi členy energetického společenství v různých členských státech nedocházelo k využití přenosové soustavy, ale byly by nějakým způsobem nově propojeny přímo distribuční soustavy, pak ovšem pro takový případ nyní nejsou unifikovány podmínky pro připojení a provoz elektroenergetických zařízení ani síťové poplatky a není zavedený ani systém vzájemného vypořádání mezi dotčenými PDS.

V každém případě v současnosti chybí pro přeshraniční účast v energetických společenstvích odpovídající právní úprava. Jsem přitom toho názoru, že by dílčí aspekty této problematiky musely být upraveny jednotně, tedy na unijní úrovni, ideálně formou přímo použitelného nařízení, aby byla eliminována nekompatibilita domácích úprav. Do doby přijetí a uvedení takového nařízení do praxe se domnívám, že přeshraniční účast v energetických společenstvích nebude reálně možná (byť technické možnosti existují)²⁷⁷. Vždyť i přeshraniční poskytování podpůrných služeb prochází stále nedokončeným vývojem, který započal již před pěti lety přijetím nařízení Komise (EU) 2017/2195 ze dne 23. listopadu 2017, kterým se stanoví rámcový pokyn pro obchodní zajišťování výkonové rovnováhy v elektroenergetice – evropské platformy pro výměnu regulační energie (MARI, TERRE, PICASSO) stále nejsou plně implementovány. Z uvedených důvodů nepovažuji unijní právní formy obchodních korporací za funkční alternativu pro založení energetického společenství.

²⁷⁶ Čl. 2 bod 1 nařízení (EU) 2019/943 definuje propojovací vedení jako „přenosové vedení, které překračuje nebo překlenuje hranici mezi členskými státy, a které propojuje vnitrostátní přenosové soustavy členských států“. Bod 16 preambule směrnice (EU) 2019/944 potom uvádí jako cíl do roku 2030, aby členské státy disponovaly přeshraniční přenosovou kapacitou alespoň ve výši 15 % celkového instalovaného výkonu zdrojů v zemi.

²⁷⁷ Srov. STROINK, Andreas; DIESTELMEIER, Lea; HURINK, Johann L.; WAWER, Tim. Benefits of cross-border citizen energy communities at distribution system level. *Energy Strategy Reviews* [online]. 2022, 40(100821) [cit. 2022-09-18].

Z výše uvedeného rozboru myslitelných právních forem se podává, že definice OES a SOZ lze v českém právním prostředí nejlépe naplnit volbou právní formy spolku nebo družstva, při pečlivém nastavení právních poměrů v zakladatelském právním jednání ale přicházejí v úvahu i SRO a AS. Ohledně způsobu transpozice se osobně přikláním k tomu, aby nový energetický zákon určil jen základní charakteristiky OES a SOZ, jejichž splnění by ERÚ tak jako tak přezkoumával v řízení o registraci, a volbu konkrétní právní formy ponechal zcela na zakladatelích. Tento přístup je totiž flexibilnější, než kdyby byla nabídka přípustných právních forem od počátku zákonem omezená, a vytváří prostor pro kreativitu při koncepci modelů fungování energetických společenství.

4.2 Vstup energetického společenství na trh

Stávající právní úprava vstupu na energetické trhy podle energetického zákona vychází z historické premisy spjaté s centralizovanou energetikou, že na těchto trzích působí především podnikatelé, a proto výkon energetických činností podmiňuje získáním licence jakožto oprávnění k podnikání – bez ohledu na to, zda ve skutečnosti daná činnost vykonávána podnikatelským způsobem je (tj. zda jsou naplněny předpoklady podle § 420 odst. 1 OZ), nebo není. Výjimkou, kdy se licence nevyžaduje, je podle § 3 odst. 3 energetického zákona výroba elektřiny zákazníkem ve výrobnách elektřiny s instalovaným výkonem do 10 kW, pokud je vyrobená elektřina určena pro jeho vlastní spotřebu (typicky se jedná o malé FVE umístěné na střechách rodinných domů). I v tomto případě ovšem zákazník musí plnit některé povinnosti výrobce elektřiny podle § 28 odst. 5 a 6 energetického zákona. MPO si je vědomo nesystematičnosti a neudržitelnosti tohoto přístupu do budoucna, kdy se očekává decentralizace systému, nárůst počtu účastníků trhu (kromě energetických společenství je nutné transponovat také ustanovení o aktivních zákaznících a samospotřebitelích, umožnit ukládání elektřiny nebo třeba agregaci), kumulace rolí jednotlivých účastníků trhu v jedné osobě i jejich proměnlivost v čase, a zamýšlí postavit základy nového energetického zákona na zcela odlišném přístupu.²⁷⁸

Práva a povinnosti nemají být nově stanoveny ve vztahu k účastníkům trhu, ale ve vztahu k jednotlivým činnostem, ať už je v daném okamžiku bude vykonávat kdokoliv, s licencí nebo bez, podnikatelským či nepodnikatelským způsobem, aby tak za každé situace byly činnosti

²⁷⁸ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Věcný záměr energetického zákona. *Aplikace ODok* [online]. 25.09.2020, s. 45, 49, 50 [cit. 2022-02-08].

v energetice regulovány a byla zajištěna energetická bezpečnost. Podle věcného záměru má proto nový energetický zákon popisovat jednotlivé energetické činnosti a specifikovat subjekty obecně oprávněné k jejich výkonu. Činnosti, pro které není potřeba stanovovat zvláštní práva a povinnosti, jako provozování ostrovního systému galvanicky a trvale odpojeného od elektrizační soustavy nebo přímého vedení, mají být ponechány obecné úpravě OZ²⁷⁹ – pravděpodobně se tím má na mysli, že se na ně mají uplatnit obecná ustanovení smluvního práva. Za rozporné s uvedenou ideou vnímám tvrzení na jiném místě věcného záměru nového energetického zákona, podle kterého „*bude možné vykonávat i další činnosti [poskytování flexibility a poskytování podpůrných služeb], které však nebudou přiřazeny ke konkrétnímu subjektu, jelikož se nejedná o samostatné činnosti [sic] a budou v zákoně ukotveny v definicích a následně použity v rámci popisu práv a povinností subjektů, které mohou tyto činnosti provádět*“²⁸⁰. Není mi zřejmé, zda tedy mají být práva a povinnosti účastníků trhu vymezeny pouze v rámci úpravy dané činnosti (tj. zda má nový energetický zákon obsahovat ustanovení ohledně práv a povinností např. při „výrobě elektřiny“), pouze v rámci úpravy daného účastníka trhu (tj. v paragrafu upravujícím práva a povinnosti např. „výrobce elektřiny“), nebo zda mají být oba přístupy kombinovány (tj. zda má nový energetický zákon vedle paragrafu např. o „výrobě elektřiny“ obsahovat také paragraf o „výrobci elektřiny“).

Pochyby vyvstávají také ohledně přístupu k licencování. Na jedné straně podle věcného záměru nového energetického zákona již licence nemá být vyžadována, pokud daná činnost fakticky nebude vykonávána podnikatelsky,²⁸¹ na druhé straně se dovozuje, že určité činnosti lze vykonávat pouze podnikatelským způsobem, a proto s nimi nový energetický zákon bude spojovat povinnost disponovat příslušnou licencí,²⁸² aby autoři věcného záměru nového energetického zákona následně učinili závěr, že rozlišování mezi podnikatelským a nepodnikatelským způsobem výkonu dané činnosti se vlastně uplatní jen u aktivního zákazníka a u energetických společností,²⁸³ přičemž ale např. činnost obchodování s elektřinou nebo plynem má podléhat licenci v každém případě,²⁸⁴ tedy i kdyby např. energetické společnosti nakupovalo na trhu pro své členy chybějící energii, kterou již samo nedokáže vyrobit.

²⁷⁹ Tamtéž, s. 51–53, 57.

²⁸⁰ Tamtéž, s. 53, 54.

²⁸¹ Tamtéž, s. 52.

²⁸² Tamtéž, s. 55.

²⁸³ Tamtéž, s. 56.

²⁸⁴ Tamtéž, s. 55.

Co se týká rozlišování podnikatelského a nepodnikatelského výkonu činnosti aktivním zákazníkem (o energetickém společenství věcný záměr nového energetického zákona mlčí, byť i u něj předpokládá, že jednotlivé činnosti může vykonávat jedním nebo oním způsobem), mělo by probíhat za pomoci vyvratitelných právních domněnek – u nepodnikající fyzické osoby, zákazníka v domácnosti, se bude mít za to, že energetické činnosti vykonává nepodnikatelsky (a tedy nepotřebuje licenci), zatímco u podnikající fyzické osoby a právnické osoby se bude mít za to, že tak činí podnikatelsky (a tedy musí nejprve získat licenci); opak bude nutné vždy prokázat (aniž by bylo naznačeno, v jakém momentu a jakým způsobem). Účelem této konstrukce má být zvýšení právní jistoty.²⁸⁵ Domnívám se, že takové řešení není realizovatelné a ke zvýšení právní jistoty by nevedlo, spíše naopak. Institut zákonných právních domněnek má své využití v soukromém právu, zatímco v právu veřejném, které vychází z odlišných zásad, je jejich výskyt atypický. V případě regulace podnikání v energetických odvětvích se jedná o typ povolovacího režimu správního práva iniciovaného adresátem veřejné správy. S právními fikcemi/domněnkami se u povolovacích režimů obecně lze setkat – v modifikujícím tichém režimu, kdy zákon jako důsledek nečinnosti správního orgánu stanoví, že dané oprávnění buď vznikne, nebo nevznikne.²⁸⁶ Samotné pravomoci správního orgánu, v tomto případě pravomoc udělit licenci nebo pravomoc zahájit řízení o přestupku v důsledku výkonu činnosti bez oprávnění k podnikání, však musí vycházet přímo ze zákona, nikoliv z aplikace právní domněnky, navíc vyvratitelné. Úkolem ERÚ a ani účastníků trhu není v řízení o udělení licence nebo v řízení o přestupku vyvracet právní domněnky, stejně tak spáchání či nespáchání trestného činu neoprávněného podnikání podle § 251 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, nemůže být založeno na právní domněnce. Také podle Zbyňka Šína by zákonodárce neměl pomocí právních domněnek a fikcí usnadňovat „úřadování“ a zbavovat příslušné orgány povinnosti zjišťovat objektivní pravdu, a proto by domněnky a fikce měly být v legislativní praxi používány zcela výjimečně.²⁸⁷

Navzdory deklarovanému cíli komplexně změnit přístup k povolení vstupu na energetické trhy se podle mého názoru vzhledem k výše uvedenému rozboru nové pojetí nebude tolik lišit

²⁸⁵ Tamtéž, s. 56.

²⁸⁶ STAŠA, Josef. Režimy správního práva. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica* [online]. 2021, 67(4), 61–76, s. 69, 70, 72 [cit. 2022-06-19]. ISSN 0323-0619.

Příkladem, kdy v důsledku nečinnosti správního orgánu vznikne žadateli na základě nevyvratitelné právní domněnky příslušné oprávnění, je § 16 odst. 3 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže).

²⁸⁷ ŠÍN, Zbyněk. *Tvorba práva: Pravidla, metodika, technika*. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 172, 173. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-717-9832-0.

od toho současného, přitom ale může způsobit zmatečnost celé úpravy. Autoři věcného záměru nového energetického zákona si pravděpodobně sami nebyli zcela jistí tím, jak má být nová úprava v tomto směru koncipována. Zvažovali i variantu podřazení výkonu činností v energetice podnikatelským způsobem pod zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) (dále jen „živnostenský zákon“), nebo stanovení určité hranice (např. poměru vlastní spotřeby vůči objemu vyrobené energie nebo poměru příjmů z výroby energie vůči příjmům z hlavní činnosti dané osoby), od níž by se odvíjela nutnost žádat o licenci, ale negativa těchto možností při rozhodování převážila.²⁸⁸

Žádný z uvažovaných přístupů není zcela ideální. Vzhledem k tomu, že vstup energetických společenství na trh a otázka podnikatelského a nepodnikatelského způsobu výkonu činností v energetice jsou součástí komplexní problematiky zahrnující také aktivního zákazníka (u něhož bude zapotřebí vypořádat se současně s požadavkem, aby jeho aktivity v sektoru energetiky nepředstavovaly jeho „hlavní obchodní nebo profesionální činnost“) a další nové i stávající subjekty, neuvádím v Příloze č. 1 konkrétní návrh paragrafového znění, ale nastíním na tomto místě v obecných rysech svou představu o transpozici.

Energetická společenství mají podléhat nediskriminačním, spravedlivým, přiměřeným a transparentním postupům, včetně udělování licencí [čl. 16 odst. 1 písm. e) směrnice (EU) 2019/944, čl. 22 odst. 2 písm. c) a odst. 4 písm. d) směrnice (EU) 2018/2001]. Požadavek nediskriminace a spravedlnosti lze chápat tak, že s podobnými subjekty vykonávajícími podobné činnosti by mělo být zacházeno stejně, a naopak odlišné subjekty mohou mít odlišná práva a povinnosti, pokud je takový rozdílný přístup odůvodněný. Autoři studie ohledně doporučení při implementaci energetických společenství navrhuji regulovat přísněji energetická společenství s velkými či středními centralizovanými výrobnami energie (v tomto modelu autoři dovozují, že by se na energetické společenství měly vztahovat v zásadě stejné povinnosti, včetně povinnosti získat licenci, jako na jiné výrobce energie, splnění některých z těchto povinností by ale energetické společenství bylo oprávněno delegovat na třetí osobu) a volněji energetická společenství vyrábějící energii v malých distribuovaných výrobnách.²⁸⁹

²⁸⁸ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Věcný záměr energetického zákona. *Aplikace ODok* [online]. 25.09.2020, s. 52, 53, 56 [cit. 2022-02-08].

²⁸⁹ European Commission; ALATON, Clément; TOUNQUET, Frédéric. *ASSET Study on Energy Communities in the Clean Energy Package: Best Practices and Recommendations for Implementation* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020, s. 39, 40 [cit. 2022-02-14]. ISBN 978-92-76-27320-2.

Některé země zvolily při transpozici pro energetická společenství přímo výkonové limity – pro jednotlivé výroby elektřiny (Řecko např. omezuje instalovaný výkon jednotlivých výroben elektřiny energetického společenství na 1 MW, Itálie na 200 kW) nebo souhrnně pro všechny výroby elektřiny daného energetického společenství (jako např. Francie, která stanovila limit celkového součtu instalovaných výkonů všech výroben elektřiny umístěných na pevnině na 3 MW).²⁹⁰

Nepovažuji za žádoucí vymezovat energetická společenství (ani aktivního zákazníka) striktně pomocí výkonových limitů – vymezení energetických společenství je vázáno na účel poskytování přínosů svým členům nebo místním oblastem (a aktivního zákazníka na kritérium, zda jím vykonávaná činnost představuje jeho hlavní obchodní nebo profesionální činnost), nikoliv jaké zařízení z hlediska technického či výkonového provozuje. Výkonové hranice bych ovšem přesto použila, a to právě pro rozlišení situací, pro něž se vyžaduje *ex ante* získání licence, a pro které nikoliv. Po vzoru přijaté slovenské právní úpravy může být touto hranicí – pro výrobu i ukládání elektřiny v jednotlivém energetickém zařízení – 1 MW (nedoplňovala bych už ovšem tuto hranici o požadavek, že se musí jednat o výrobu, resp. ukládání elektřiny toliko pro své členy, neboť tato formulace může činit výkladové potíže při otázce, zda v takovém případě energetické společenství může, nebo nemůže bez licence dodávat přebytky elektřiny do soustavy). Energetické společenství (nebo obdobně aktivní zákazník) vyrábějící/ukládající elektřinu ve zdroji s instalovaným výkonem nad 1 MW by tak stále bylo považované za energetické společenství (resp. aktivního zákazníka) a vztahovaly by se na něho práva a povinnosti energetického společenství (resp. aktivního zákazníka), muselo by ovšem pro výkon těchto činností získat příslušnou licenci. Nevýhodou je, že by povinnost získat licenci nebyla vázána výlučně na podnikatelský způsob výkonu dané činnosti – stejně, jako je tomu v současnosti, by tak mohlo docházet k situacím, že by energetické společenství ve skutečnosti nepodnikalo, přesto by ale bylo nuceno žádat o oprávnění k podnikání. Na druhou stranu účel licence nespočívá jen v podnikatelském oprávnění *per se*, subjekt žádající o licenci zároveň také dokládá, že splňuje základní podmínky (§ 5 odst. 1 a 2 energetického zákona) a že má příslušné finanční a technické předpoklady k výkonu licencované činnosti (§ 5 odst. 3 energetického zákona), což právě u výroben elektřiny nebo zařízení na ukládání elektřiny s větším instalovaným výkonem je žádoucí.

²⁹⁰ FRIEDEN, Dorian et al. *Collective self-consumption and energy communities: Trends and challenges in the transposition of the EU framework* [online]. Working Paper. 2020, s. 38 [cit. 2021-09-18].

Hranici 1 MW lze samozřejmě použít jen v případě výroby nebo ukládání elektřiny, pro další v úvahu přicházející činnosti bude potřeba zvolit jiný přístup (z tohoto důvodu také není prakticky použitelné kritérium podílu elektřiny vyrobené a spotřebované v místě výroby oproti elektřině dodané do soustavy, neboť takové kritérium není uplatnitelné dokonce ani pro ukládání elektřiny, jen pro její výrobu):

- **obchod s elektřinou** – v tomto případě se z hlediska nutnosti získání licence nabízí rozlišovat mezi dodávkou samovyrobené elektřiny a dodávkou elektřiny nakoupené na velkoobchodním trhu (a)nebo mezi dodávkou elektřiny pouze členům daného energetického společenství a dodávkou (také) nečlenům;
- **agregace** – stejně jako u obchodu s elektřinou navrhuji použít kritérium, zda energetické společenství vykonává činnost agregace pouze pro své členy, nebo zda poskytuje tuto službu i vně stojícím osobám;
- **provoz distribuční soustavy** – podle čl. 16 odst. 4 směrnice (EU) 2019/944 se při provozu distribuční soustavy na OES vztahují všechna pravidla a předpisy týkající se PDS, a proto by licenci na distribuci elektřiny měla disponovat i energetická společenství (OES i SOZ), pokud využijí právo provozovat distribuční soustavu;
- **poskytování flexibility** – flexibilitu může poskytovat provozovatel zařízení, které je schopné dodat elektřinu do soustavy nebo ji ze soustavy odebrat (tj. odběrné zařízení, výrobní elektřiny nebo zařízení pro ukládání elektřiny); nový energetický zákon by tuto činnost upravovat neměl, neměla by být považovaná ani za předmět licencovaného podnikání v energetice, ale měla by jakožto volná živnost podléhat úpravě živnostenského zákona;
- **nabíjení elektrických vozidel** – obecná úprava, která postačuje i v případě energetických společenství, je již v současnosti obsažena v zákoně č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách a čerpacích stanicích pohonných hmot a o změně některých souvisejících zákonů;
- **výroba biometanu** – v době psaní této práce vyrábí biometan z celkových 12 držitelů aktivní licence na výrobu plynu v ČR jediný (EFG Green gas s.r.o.),²⁹¹ navrhuji proto motivovat energetická společenství k výrobě biometanu osvobozením od povinnosti získat licenci, a případně regulovat tuto činnost pomocí vhodných limitů jako v případě výroby elektřiny až v budoucnu na základě poznatků z praxe;

²⁹¹ Vyhledávač licencí. *Energetický regulační úřad* [online]. [cit. 2022-06-21].

- **obchod s biometanem** – v závislosti na zvoleném řešení v případě obchodu s elektřinou doporučuji postupovat analogicky u obchodu s biometanem.

4.3 Práva a povinnosti energetického společenství

Představy o právech a povinnostech energetického společenství jsou ve věcném záměru nového energetického zákona shrnuty v následujících bodech, k nimž připojuji vždy svůj komentář:

- výslovně má být stanoveno, že práva a povinnosti spojené s určitou činností (výrobou, akumulací, distribucí elektřiny atd.) se vztahují i na energetické společenství, pokud zrovna danou činnost vykonává²⁹² – bude-li nový energetický zákon skutečně upravovat práva a povinnosti ve vztahu k jednotlivým činnostem, a nikoliv osobám, pak je tento záměr správný, v opačném případě by bylo zapotřebí odkazovat se na konkrétní práva a povinnosti příslušných účastníků trhu, jako je tomu v případě slovenské transpozice;
- ve vztahu ke sdílení elektřiny má být umožněno zúčtování (přerozdělení) mezi zákazníky bez toho, aby musela být jejich odběrná místa sloučena do jednoho²⁹³ – záměru rozumím, domnívám se však, že úprava mechanismu zúčtování sdílené elektřiny svou mírou detailu nepatří do nového energetického zákona, ale do prováděcí legislativy;
- energetická společenství mají být při zachování všech práv zákazníků oprávněna provozovat lokální distribuční soustavu, a případně také uzavřenou distribuční soustavu, budou-li naplněny její definiční znaky²⁹⁴ – se záměrem udělit energetickým společenstvím (tj. OES i SOZ) právo provozovat distribuční soustavu souhlasím, neboť nenacházím důvody, proč by tomu tak být nemělo (když se na energetické společenství v takovém případě mají obecně vztahovat stejná práva a povinnosti jako na jiné PDS), mělo by se však jednat toliko o lokální distribuční soustavu [kterou je podle definice v § 2 písm. v) vyhlášky č. 408/2015 Sb., o Pravidlech trhu s elektřinou (dále jen „**Pravidla trhu s elektřinou**“), distribuční soustava nepřipojená přímo k přenosové soustavě, ale k regionální distribuční soustavě], neboť koncept

²⁹² Ministerstvo průmyslu a obchodu. Věcný záměr energetického zákona. *Aplikace ODok* [online]. 25.09.2020, s. 104 [cit. 2022-02-08].

²⁹³ Tamtéž.

²⁹⁴ Tamtéž, s. 104, 105.

tzv. uzavřené distribuční soustavy podle čl. 38 směrnice (EU) 2019/944 nebyl zamýšlen pro využití energetickými společenstvími a není s nimi ani slučitelný²⁹⁵ [proto také čl. 16 odst. 2 písm. c) směrnice (EU) 2019/944 výslovně zakotvuje možnost členského státu vztáhnout výjimky podle čl. 38 odst. 2 směrnice (EU) 2019/944 i na OES, jinak by je uplatnit nebylo možné – tuto možnost v každém případě doporučuji využít];

- povinností energetických společenství má být dodržování pravidel provozování přenosové soustavy nebo pravidel provozování distribuční soustavy a obchodních podmínek operátora trhu²⁹⁶ – taková povinnost nemusí být uvedena v zákoně, energetické společenství jí bude podléhat, pokud připojí své zařízení k dané soustavě a vstoupí s PPS/PDS do příslušného vztahu, resp. pokud bude stranou smluvního vztahu s operátorem trhu;
- při výkonu jednotlivých činností a práv a povinností s nimi spojených má být s energetickými společenstvími zacházeno nediskriminačně²⁹⁷ – jedná se o obecnou proklamaci převzatou ze směrnic, aniž by bylo specifikováno, jak konkrétně toho má být docíleno nebo v čem by mělo spočívat riziko diskriminace, které by bylo nutné eliminovat;
- nový energetický zákon má výslovně stanovit, že členům energetického společenství zůstávají zachována práva a povinnosti zákazníků v domácnostech a aktivních zákazníků²⁹⁸ – není důvod, proč by tato práva a povinnosti zákazníci mít neměli, zákazník bude stále zákazníkem nehledě na jeho případné členství v energetickém společenství, proto při absenci záměru přistupovat k členům energetického společenství jinak než k ostatním zákazníkům považují za nadbytečné, aby nový energetický zákon adresáty ujistoval o platnosti nepopíraných ustanovení;
- energetická společenství mají být povinna hradit odpovídající síťové a obdobné poplatky a být finančně odpovědná za jimi způsobené odchylky v elektrizační soustavě²⁹⁹ – souhlasím s povinností hradit příslušné poplatky v závislosti na tom,

²⁹⁵ Uzavřená distribuční soustava podle čl. 38 odst. 1 směrnice (EU) 2019/944 zásadně neslouží k distribuci elektřiny zákazníkům v domácnostech, ale uživatelům, jejichž provoz nebo výrobní procesy jsou integrované, nebo vlastníkov/provozovatelé dané soustavy a s ním propojeným osobám, a to v rámci určité průmyslové nebo obchodní zóny.

²⁹⁶ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Věcný záměr energetického zákona. *Aplikace ODok* [online]. 25.09.2020, s. 105 [cit. 2022-02-08].

²⁹⁷ Tamtéž.

²⁹⁸ Tamtéž.

²⁹⁹ Tamtéž.

v pozici toho kterého účastníka trhu bude energetické společenství v danou chvíli vystupovat, i s finanční odpovědností za odchylky [tuto povinnost mají v souladu s čl. 5 odst. 1 nařízení (EU) 2019/943 všichni účastníci trhu s elektřinou, není-li udělena výjimka podle čl. 5 odst. 2 nařízení (EU) 2019/943, a proto předpokládám, že nový energetický zákon bude obsahovat ustanovení obdobné k § 22 odst. 2 energetického zákona];

- energetická společenství mají podléhat registraci u ERÚ – záměr považuji za správný, registrace by ovšem měla být samostatně upravenou podmínkou vůbec pro udělení statusu energetického společenství jako takového, nikoliv až jednou z povinností energetického společenství (viz také kapitolu 4.1);
- energetická společenství mají mít v roli PDS nebo obchodníka s energiemi povinnost nebránit poptávce po energetických službách a opatřeních na zvýšení energetické účinnosti³⁰⁰ – není mi zřejmé, jak by taková povinnost měla být formulována ani co by mělo být jejím praktickým obsahem, neboť si nejsem vědomá způsobů, jak by mohlo být v praxi bráněno poptávce po energetických službách a opatření na zvýšení energetické účinnosti, a tak z důvodu nejasnosti doporučuji nezahrnovat toto ustanovení do nového energetického zákona.

Co se týká rozsahu práv energetických společenství, věcný záměr nového energetického zákona je neomezuje jen na určité z činností uvedených ve směrnici (EU) 2019/944 a směrnici (EU) 2018/2001, což je správně, neboť by jinak došlo k narušení výchozí myšlenky, že energetické společenství může poskytovat širokou škálu energetických služeb. Čeho se věcný záměr nového energetického zákona nedotýká, je okruh osob, kterým mohou být tyto služby poskytovány. Není pochyb o tom, že primárními beneficienty energetických služeb mají být členové daného energetického společenství, nicméně v úvahu přichází rovněž poskytování energetických služeb nečlenům. Tato možnost by neměla být zakázána, limitem je pouze dodržení účelu založení energetického společenství, jímž v první řadě není dosahování zisku. Maciej Sokołowski dovozuje, že by poskytování služeb nečlenům mělo být legitimní, pokud by energetické společenství použilo takto vytvořený zisk na potřeby svých členů nebo ve prospěch místních oblastí, v nichž působí – navrhuje proto také poskytování některých služeb geograficky omezit (např. poskytování služeb nabíjení elektromobilů

³⁰⁰ Tamtéž.

komukoliv po celé ČR by v tomto smyslu neobstálo).³⁰¹ Myšlenku limitace poskytování energetických služeb nečlenům energetického společenství považuji za správnou, domnívám se však, že není potřeba vymýšlet konkrétní kritéria pro každou z činností (když i vymezení oné geografické blízkosti se, jak dokládá rozbor v kapitole 4.1.1, ukázalo být problematickým). Dle mého názoru postačí, když bude nový energetický zákon definovat účel, za nímž má být energetické společenství založeno, a poté bude na správním uvážení ERÚ, zda s ním jsou aktivity daného energetického společenství v souladu, či nikoliv.

Z činností, jež bude energetické společenství oprávněno vykonávat, je většina již nyní v energetickém zákoně upravena nebo nebude z hlediska působnosti energetického společenství stěžejní (tím mám na mysli agregaci a poskytování flexibility). Zvláštní pozornost si tak při transpozici zasluhují především sdílení energie v rámci energetického společenství a požadavky související s provozem distribuční soustavy ze strany energetického společenství.

Sdílení elektřiny (ani jiného druhu energie) není definováno ve směrnici (EU) 2019/944 ani ve směrnici (EU) 2018/2001. Věcně by se podle autorů studie ohledně doporučení při implementaci energetických společenství sdílením elektřiny měly rozumět situace, kdy dochází k transferům elektřiny vyrobené ve výrobnách vlastněných buď samotným energetickým společenstvím nebo některým z jeho členů, a to mezi energetickým společenstvím a jeho členy nebo mezi členy energetického společenství navzájem. Naproti tomu by za sdílení elektřiny neměla být považovaná dodávka elektřiny nakoupené vně energetického společenství (na trhu nebo i na základě smluv o nákupu elektřiny) členovi energetického společenství, ať už energetickým společenstvím samotným nebo jiným členem.³⁰² Se závěrem, že sdílení elektřiny (resp. v našem případě i plynu, jak navrhuji v kapitole 4.1 – následující text tak pro plyn platí obdobně) by se mělo týkat jen elektřiny samovyrobené v rámci energetického společenství, souzním.

Tím, co odlišuje sdílení elektřiny od dodávky elektřiny, by měla být také (pokud nebude mezi jednotlivými aktéry sdílení elektřiny dohodnuto jinak) absence přenosu odpovědnosti koncového zákazníka za odchylku na obchodníka s elektřinou, který je u dodávky elektřiny

³⁰¹ SOKOŁOWSKI, Maciej M. Renewable and citizen energy communities in the European Union: how (not) to regulate community energy in national laws and policies. *Journal of Energy & Natural Resources Law* [online]. 2020, 38(3), 289–304, s. 300 [cit. 2021-08-21].

³⁰² European Commission; ALATON, Clément; TOUNQUET, Frédéric. *ASSET Study on Energy Communities in the Clean Energy Package: Best Practices and Recommendations for Implementation* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020, s. 26–28 [cit. 2022-02-14]. ISBN 978-92-76-27320-2.

běžný. Z tohoto úhlu pohledu by tak na sdílení elektřiny mělo být nahlíženo jako na výrobu elektřiny za měřidlem (ne už ale z hlediska využívání distribuční soustavy – ta bude při sdílení elektřiny ve většině případů využívána, a proto by sdílení elektřiny mělo podléhat síťovým poplatkům³⁰³). Díky tomu by s nedodáním sdílené elektřiny nebyly spojeny žádné finanční sankce.³⁰⁴ Dalším důvodem, proč sdílení elektřiny nelze automaticky podřazovat pod dodávku elektřiny ve smyslu, jak je definovaná v čl. 2 bodě 12 směrnice (EU) 2019/944 (tj. jako „*prodej, včetně dalšího prodeje, elektřiny zákazníkům*“), je, že sdílení elektřiny bude předmětem vztahu, který bude založený buď smluvně, nebo z jiného právního titulu (např. členství v energetickém společenství), a nebude se vždy jednat o úplatný vztah. Přesto by se právní normy upravující dodávku elektřiny podle okolností měly vztahovat i na sdílení elektřiny – mělo by tomu tak být, pokud jde např. o smluvní vztahy nebo změnu dodavatele, naopak obdobné použití by bylo nemožné např. v otázce ceny elektřiny, bude-li sdílení elektřiny bezúplatné, doby trvání smlouvy o dodávce, nebude-li sdílení elektřiny na smluvním základě, atd.

Otázka sdílení energie je komplexní, navíc se netýká jen energetických společenství, ale i aktivních zákazníků a samospotřebitelů elektřiny z obnovitelných zdrojů, a proto v Příloze č. 1 nenavrhuji paragrafové znění celé právní úpravy, ale jen právo energetického společenství sdílet elektřinu nebo plyn vyrobené v jeho rámci jako takové. Lze však shrnout, že z důvodu implementace ustanovení o sdílení energie bude muset být mj.:

- definováno sdílení energie a jeho vztah k dodávce energie;
- stanoven katalog práv a povinností spojených se sdílením energie³⁰⁵;
- rozhodnuto o struktuře uplatňovaných síťových poplatků;
- zaveden mechanismus, v jehož rámci bude moci být dodavatelem v odběrném místě, resp. jedním z dodavatelů, jiný subjekt než obchodník s elektřinou/plynem;
- nastavena výměna informací mezi všemi zapojenými účastníky trhu včetně PDS a operátora trhu.

³⁰³ Naopak v případě, kdy distribuční soustava využívána nebude (např. při sdílení elektřiny v rámci bytového domu prostřednictvím domovních rozvodů), by podle mého názoru síťové poplatky uplatňovány být neměly.

³⁰⁴ European Commission; ALATON, Clément; TOUNQUET, Frédéric. *ASSET Study on Energy Communities in the Clean Energy Package: Best Practices and Recommendations for Implementation* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020, s. 28 [cit. 2022-02-14]. ISBN 978-92-76-27320-2.

³⁰⁵ K právům a ochraně spotřebitele při sdílení energie viz také Council of European Energy Regulators. *Regulatory Aspects of Self-Consumption and Energy Communities* [online]. Ref: C18-CRM9_DS7-05-03. Brussels: 25.06.2019, s. 20–23 [cit. 2022-01-29].

Druhým složitějším podtématem, jež částečně i souvisí se sdílením elektřiny, je vztah energetického společenství a PDS. Vzhledem k tomu, že PDS mohou být neochotní spolupracovat s energetickými společenstvími (ve vzájemném vztahu jsou PDS spíše adresáty povinností než práv), je důležité stanovit základní pravidla jejich spolupráce na úrovni zákona a neponechávat úpravu práv a povinností na smluvní volnosti.³⁰⁶ Směrnice (EU) 2019/944 upravuje vztah OES s PDS podrobněji než směrnice (EU) 2018/2001 v případě SOZ, nevidím však žádné objektivně ospravedlnitelné důvody, proč by měl i nový energetický zákon v tomto směru činit mezi OES a SOZ rozdíly – doporučuji přijmout jednotnou transpoziční úpravu pro oba typy energetických společenství, neboť se v praxi bude jednat o totožné situace.

Co se týká požadavku podle čl. 16 odst. 1 písm. d) směrnice (EU) 2019/944 – poskytnout PDS za spolupráci s OES spravedlivou náhradu, jejíž výši má posuzovat regulační orgán [v rámci SOZ má PDS podle čl. 22 odst. 4 písm. c) směrnice (EU) 2018/2001 dokonce usnadňovat distribuci elektřiny, aniž by mu za to výslovně měla být stanovena náhrada] – lze ho vnímat ve dvou rovinách. Obecně (ve vztahu k novým zákonným povinnostem týkajícím se komunikace s energetickými společenstvími jakožto novými účastníky trhu) by tato náhrada měla být zahrnuta v distribučních poplatcích schvalovaných regulačním orgánem,³⁰⁷ v případě ČR konkrétně v ceně služby distribuční soustavy stanovené cenovým rozhodnutím ERÚ na základě pravomoci regulovat ceny podle stávajícího § 17 odst. 6 písm. d) energetického zákona. Konkrétně (ve vztahu k lokální distribuční soustavě v rámci energetického společenství) by pak energetické společenství i na základě čl. 16 odst. 4 písm. a) směrnice (EU) 2019/944 mělo mít právo uzavřít smlouvu o provozování či správě dané lokální distribuční soustavy s příslušným PDS, přičemž pro případ, že by nedošlo k dohodě o obsahu této smlouvy včetně výše odměny PDS, by ERÚ měl mít pravomoc určit jej na návrh energetického společenství (v návrhu paragrafového znění v Příloze č. 1 chybí formulace této nové pravomoci jen z toho důvodu, že paragraf vymezující působnost a pravomoci ERÚ bude v důsledku potřeby transpozice předmětných unijních směrnic nutné revidovat komplexněji). Pokud distribuční soustavu provozuje samo OES, pak má členský stát podle čl. 16 odst. 4 písm. b) a c) směrnice (EU) 2019/944 navíc zajistit aplikaci

³⁰⁶ FINA, Bernadette; FECHNER, Hubert. Transposition of European Guidelines for Energy Communities into Austrian Law: A Comparison and Discussion of Issues and Positive Aspects. *Energies* [online]. 2021, 14(13), 3922, s. 11 [cit. 2021-09-18].

³⁰⁷ SOKOŁOWSKI, Maciej M. Renewable and citizen energy communities in the European Union: how (not) to regulate community energy in national laws and policies. *Journal of Energy & Natural Resources Law* [online]. 2020, 38(3), 289–304, s. 301 [cit. 2021-08-21].

odpovídajících síťových poplatků (regulace cen je již v současnosti v kompetenci ERÚ) a jejich oddělené účtování za elektřinu dodanou do soustavy a odebranou ze soustavy (účtování a hrazení regulovaných cen mezi účastníky trhu je předmětem úpravy Pravidel trhu s elektřinou) a nediskriminaci zákazníků připojených k distribuční soustavě PDS, a nikoliv OES (zákaz diskriminace navrhuji zakotvit v příslušném paragrafu nového energetického zákona týkajícím se práv a povinností energetických společností).

4.4 Režimy podpory

Směrnice (EU) 2018/2001 v čl. 22 odst. 4 a 7 členským státům výslovně ukládá, aby zavedly opatření na podporu a usnadnění rozvoje SOZ a zohlednily jejich zvláštnosti rovněž při vypracování režimů podpory. Většina z ustanovení čl. 22 odst. 4 směrnice (EU) 2018/2001 se překrývají s obsahem čl. 16 směrnice (EU) 2019/944, některá jsou pak určena členským státům jako takovým, tj. není nutné je transponovat do zákona (např. požadavek dostupnosti nástrojů pro usnadnění přístupu k financování a k informacím nebo požadavek odborné podpory veřejných orgánů). Pozornost bych proto chtěla zaměřit na způsob, jakým by měly být zohledněny zvláštnosti SOZ, resp. energetických společností obecně, pokud jde o energii z OZE (opět doporučuji nečinit rozdíly jen na základě typu energetického společenství – také podle Mikołaje Jasiaka by vztažení případné podpory i na OES mělo být při dodržení unijních pravidel ohledně státní podpory v pořádku³⁰⁸), v národních režimech podpory. Minimálně musí být zajištěno, aby se energetická společenství mohla účastnit režimů podpory za stejných podmínek jako ostatní účastníci trhu. Vzhledem k tomu, že podporu energie z OZE upravuje zákon o POZE, neobsahuje věcný záměr nového energetického zákona představu o transpozici, již by bylo možné rozebrat.

Provozní podporu, která se podle zákona o POZE vztahuje (resp. může vztahovat – vláda tak totiž podle § 3 odst. 4 zákona o POZE nejprve musí stanovit nařízením) na elektřinu nebo teplo z podporovaných zdrojů energie (nejedná se pouze o OZE, ale např. i o zemní plyn nebo biomasu spalovanou s fosilním palivem) vyrobenou ve výrobě elektřiny nebo výrobně tepla (včetně vysokoúčinné KVET) uvedené do provozu v období od 1. ledna 2022 a dále, shrnuje Tabulka 6.

³⁰⁸ JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Regulatory framework for collectively involving citizens in the energy transition. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2018, 8(1), 29–39, s. 38. ISSN 2211-9175.

Tabulka 6: Přehled podporovaných zdrojů energie ve výrobnách uvedených do provozu v období od 1. ledna 2022 a dále

Nová výrobná	Podpora elektřiny	Podpora tepla	Podpora elektřiny z KVET	Poznámka
Energie slunečního záření	✓	-	-	Podpora elektřiny: do 1 MW formou hodinového zeleného bonusu, nad 1 MW aukce
Energie větru	✓	-	-	Podpora elektřiny: do 1 MW formou hodinového zeleného bonusu, nad 6 MW (nebo více než 6 zdrojů) aukce
Energie vody	✓	-	-	Podpora elektřiny: do 1 MW formou hodinového zeleného bonusu, nad 1 MW aukce; max. instalovaný výkon 10 MW
Geotermální energie	✗	✓	-	Podpora tepla: formou ročního zeleného bonusu; tepelný výkon > 200 kW; podporované je teplo dodané do rozvodného tepelného zařízení soustavy zásobování tepelnou energií
Energie biomasy	Čistá biomasa	✗	✓	Podpora tepla: formou ročního zeleného bonusu, tepelný výkon > 200 kW, podporované je teplo dodané do rozvodného tepelného zařízení soustavy zásobování tepelnou energií
	Spoluspalování	✗	✓	Podpora tepla: formou ročního zeleného bonusu, tepelný výkon > 200 kW, podporované je teplo dodané do rozvodného tepelného soustavy zásobování tepelnou energií
	Biologicky rozložitelná část odpadu	✗	✓	Podpora tepla: formou ročního zeleného bonusu, tepelný výkon > 200 kW, podporované je teplo dodané do rozvodného tepelného zařízení soustavy zásobování tepelnou energií
Energie bioplynu	Energie skládkového plynu	✓	✗	Podpora elektřiny: do 1 MW formou hodinového zeleného bonusu, nad 1 MW aukce
	Energie kalového plynu	✓	✗	Podpora elektřiny: do 1 MW formou hodinového zeleného bonusu, nad 1 MW aukce
	Energie bioplynu	✗	✓	Podpora tepla: formou ročního zeleného bonusu; elektrický výkon < 500 kW; nevztahuje se na teplo z bioplynu, na který byla uplatněna podpora biometanu; podporované je užitečné teplo
Ostatní	Energie důlního plynu	✓	✗	Podpora elektřiny: do 1 MW formou hodinového zeleného bonusu, nad 1 MW aukce
	Zemní plyn	✗	✗	Podpora elektřiny z KVET: do 1 MW formou hodinového nebo ročního zeleného bonusu, nad 1 MW aukce

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zákona o POZE.

Vedle toho je s účinností od 1. ledna 2022 za podmínek podle § 27a–27f zákona o POZE podporován biometan, a to výlučně formou ročního zeleného bonusu stanoveného ERÚ, stejně jako tomu je u provozní podpory tepla. To v případě provozní podpory elektřiny je patrné, že zákon o POZE pracuje v souladu s čl. 4 odst. 4 směrnice (EU) 2018/2001 do určitého limitu s hodinovým zeleným bonusem a nad tento limit se soutěžními nabídkovými řízeními – aukcemi. Hranice 1 MW instalovaného výkonu, resp. u větrných elektráren 6 MW nebo složení z nejvýše 6 jednotlivých zdrojů, je v souladu s bodem 127 EEAG³⁰⁹ platných v době přijetí příslušné novely zákona o POZE, s bodem 107 aktuálně platných CEEAG³¹⁰ už

³⁰⁹ Evropská komise. Sdělení Komise – Pokyny pro státní podporu v oblasti životního prostředí a energetiky na období 2014–2020 [online]. 28.06.2014 [cit. 2021-08-01].

³¹⁰ Evropská komise. Sdělení Komise – Pokyny pro státní podporu v oblasti klimatu, životního prostředí a energetiky na rok 2022 [online]. 18.02.2022 [cit. 2022-06-30].

jen částečně (rozdíl je u větrných elektráren, u nichž CEEAG jako kritérium malého zařízení nově neobsahují maximální počet výrobních jednotek). V každém případě toto dělení výroben elektřiny na malé a velké nabízí příležitost pro vytvoření speciálního podpůrného schématu pro výrobu elektřiny z OZE vlastněné energetickými společenstvími.³¹¹

Možnosti, jak podpořit výrobu elektřiny z OZE energetickými společenstvími (příp. pouze SOZ), zahrnují mj.:

- vyšší podporu formou zelených bonusů speciálně pro energetická společenství³¹²;
- úplné vynětí projektů OZE s instalovaným výkonem do 6 MW a v případě výroby elektřiny z větrné energie do 18 MW vlastněných SOZ z aukcí a namísto toho poskytnutí podpory formou zelených bonusů³¹³ [bod 107 písm. b) CEEAG³¹⁴ to výslovně umožňuje pouze u výroben elektřiny stoprocentně vlastněných malými a středními podniky nebo SOZ – z důvodu možnosti účasti velkých podniků v OES by pravděpodobně nebylo možné uplatnit uvedenou výjimku analogicky i na OES];
- zvýhodněné podmínky pro energetická společenství v rámci obecné povinnosti účasti v aukci včetně nepřímé preference energetických společenství formou vhodně zvoleného multikriteriálního vyhodnocení úspěšných nabídek³¹⁵;
- samostatné aukce pro energetická společenství³¹⁶ – byť hrozí, že by taková forma podpory (kdy rozlišujícím prvkem není druh technologie, ale typ subjektu) mohla být Komisí shledána za diskriminační, a tudíž porušující čl. 4 odst. 4 směrnice (EU)

³¹¹ SOKOŁOWSKI, Maciej M. Renewable and citizen energy communities in the European Union: how (not) to regulate community energy in national laws and policies. *Journal of Energy & Natural Resources Law* [online]. 2020, 38(3), 289–304, s. 296 [cit. 2021-08-21].

³¹² Tamtéž.

³¹³ HANNOSET, Achille; PEETERS, Leen; TUERK, Andreas. *Energy Communities in the EU: Task Force Energy Communities* [online]. 2019, s. 30 [cit. 2021-08-28].

KRUG, Michael; DI NUCCI, Maria Rosaria. Citizens at the heart of the energy transition in Europe? Opportunities and challenges for community wind farms in six european countries. *Renewable Energy Law and Policy Review* [online]. 2020, 9(4), 9–27, s. 21 [cit. 2021-09-26].

³¹⁴ Evropská komise. Sdělení Komise – Pokyny pro státní podporu v oblasti klimatu, životního prostředí a energetiky na rok 2022 [online]. 18.02.2022 [cit. 2022-06-30].

³¹⁵ KRUG, Michael; DI NUCCI, Maria Rosaria. Citizens at the heart of the energy transition in Europe? Opportunities and challenges for community wind farms in six european countries. *Renewable Energy Law and Policy Review* [online]. 2020, 9(4), 9–27, s. 21 [cit. 2021-09-26].

³¹⁶ HANNOSET, Achille; PEETERS, Leen; TUERK, Andreas. *Energy Communities in the EU: Task Force Energy Communities* [online]. 2019, s. 31 [cit. 2021-08-28].

KRUG, Michael; DI NUCCI, Maria Rosaria. Citizens at the heart of the energy transition in Europe? Opportunities and challenges for community wind farms in six european countries. *Renewable Energy Law and Policy Review* [online]. 2020, 9(4), 9–27, s. 21 [cit. 2021-09-26].

2018/2001³¹⁷ (omezit aukci na konkrétní kategorii příjemců by bylo možné za splnění podmínek podle bodu 104 CEEAG³¹⁸);

- snížené síťové poplatky³¹⁹ – mj. tento způsob podpory SOZ zvolilo Rakousko (§ 52 odst. 2a EIWOG 2010), podle Bernadette Finaové a Huberta Fechnera se však jedná o rozporuplné politické rozhodnutí, neboť zatím (E-Control má podle § 79 odst. 3 EAG zveřejnit analýzu nákladů a přínosů až do konce prvního čtvrtletí 2024 a na jejím základě může dojít k revizi tarifní struktury, což s sebou přináší nejistotu pro investory) není prokázáno, že by SOZ přispívala ke snižování celkových nákladů na systém, jež by odůvodňovalo snížení jimi hrazených síťových poplatků, navíc fixní procentuální sleva platí na území celého Rakouska navzdory odlišným výším síťových poplatků v jednotlivých distribučních oblastech³²⁰ – snížení síťových poplatků tedy může být v rozporu s požadavkem nediskriminační aplikace síťových poplatků odrážejících náklady, jenž je zakotvený v čl. 16 odst. 1 písm. e) směrnice (EU) 2019/944, čl. 22 odst. 4 písm. d) směrnice (EU) 2018/2001 i čl. 18 nařízení (EU) 2019/943³²¹;
- daňové úlevy, odpuštění plateb na financování podpory OZE, cílené dotace a jiná obdobná zvýhodnění.³²²

Co se týká otázky modifikace schématu provozní podpory elektřiny/biometanu, jsem přesvědčená, že plné transpozice čl. 22 odst. 7 směrnice (EU) 2018/2011 lze dosáhnout tak, že se SOZ budou moci ucházet se o podporu za stejných podmínek jako ostatní účastníci trhu.

³¹⁷ SOKOŁOWSKI, Maciej M. Renewable and citizen energy communities in the European Union: how (not) to regulate community energy in national laws and policies. *Journal of Energy & Natural Resources Law* [online]. 2020, 38(3), 289–304, s. 296, 297 [cit. 2021-08-21].

³¹⁸ Evropská komise. Sdělení Komise – Pokyny pro státní podporu v oblasti klimatu, životního prostředí a energetiky na rok 2022 [online]. 18.02.2022 [cit. 2022-06-30].

³¹⁹ HANNOSSET, Achille; PEETERS, Leen; TUERK, Andreas. *Energy Communities in the EU: Task Force Energy Communities* [online]. 2019, s. 30 [cit. 2021-08-28].

³²⁰ FINA, Bernadette; FECHNER, Hubert. Transposition of European Guidelines for Energy Communities into Austrian Law: A Comparison and Discussion of Issues and Positive Aspects. *Energies* [online]. 2021, 14(13), 3922, s. 8, 9, 12 [cit. 2021-09-18].

³²¹ European Commission; ALATON, Clément; TOUNQUET, Frédéric. *ASSET Study on Energy Communities in the Clean Energy Package: Best Practices and Recommendations for Implementation* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020, s. 44 [cit. 2022-02-14]. ISBN 978-92-76-27320-2.

³²² FINA, Bernadette; FECHNER, Hubert. Transposition of European Guidelines for Energy Communities into Austrian Law: A Comparison and Discussion of Issues and Positive Aspects. *Energies* [online]. 2021, 14(13), 3922, s. 9, 12 [cit. 2021-09-18].

FRIEDEN, Dorian et al. *Collective self-consumption and energy communities: Trends and challenges in the transposition of the EU framework* [online]. Working Paper. 2020, s. 39 [cit. 2021-09-18].

European Commission; ALATON, Clément; TOUNQUET, Frédéric. *ASSET Study on Energy Communities in the Clean Energy Package: Best Practices and Recommendations for Implementation* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020, s. 45 [cit. 2022-02-14]. ISBN 978-92-76-27320-2.

Tomu by podle mého názoru – bez zásahu do zákona o POZE – nic bránit nemělo, byť je pravdou, že zákon o POZE v současné době ve vztahu k žadatelům o podporu pracuje jen s pojmem „výrobce“, a proto pokud by nevyplývalo dostatečně již z nového energetického zákona, že pokud se energetické společenství nachází v roli výrobce elektřiny/biometanu, vztahují se na něj práva a povinnosti výrobce elektřiny/biometanu včetně těch upravených v jiných právních předpisech, bylo by vhodné předejít výkladovým nejasnostem a uvést to i v zákoně o POZE (pravděpodobně to však nutné nebude).

Domnívám se, že preferenční zacházení s energetickými společenstvími v rámci režimů podpory není žádoucí, když primárním účelem výroby energie energetickým společenstvím je její dodávka členům daného energetického společenství, nikoliv prodej na trhu (do veřejné sítě by měly být dodávány pouze přebytky vyrobené energie, které nebudou moci být spotřebovány nebo uloženy do baterie energetického společenství). Dne 19. září 2022 byla navíc vyhlášena teprve první aukce na podporu elektřiny z OZE v ČR,³²³ a proto navrhuji počkat s případnou novelizací zákona o POZE až na vyhodnocení funkčnosti a efektivnosti stávající právní úpravy. Stejně tak nedoporučuji zasahovat do nastavení síťových poplatků, dokud příslušný vnitrostátní orgán (předpokládám, že jím bude ERÚ) v souladu s čl. 16 odst. 3 směrnice (EU) 2019/944 a čl. 22 odst. 4 písm. d) směrnice (EU) 2018/2001 nevypracuje analýzu nákladů a přínosů distribuovaných zdrojů energie. V tuto chvíli považuji za dostačující podporu energetických společenství formou investičních dotací, s níž už Státní fond životního prostředí ČR počítá např. při implementaci Modernizačního fondu v ČR – na podporu komunitní energetiky (konkrétně např. na výstavbu komunitních elektráren, dobíjecích či plnicích stanic nebo na systémy akumulace energie) je určen program č. 8, na který má být alokováno 1,5 % celkových finančních prostředků Modernizačního fondu³²⁴.

³²³ Vyhlášení aukcí pro provozní podporu výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie. In: *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. 19.09.2022 [cit. 2022-09-22].

³²⁴ Státní fond životního prostředí ČR. Obecný programový dokument pro implementaci Modernizačního fondu v České republice [online]. 25.01.2021, s. 50 [cit. 2022-07-03].

Závěr

Cílem této diplomové práce, vzhledem k probíhajícím pracím na paragrafovém znění nového energetického zákona, bylo poskytnout praktické návrhy legislativních řešení k úpravě energetických společenství, když tento institut do českého právního řádu dosud transponován nebyl, ačkoliv transpoziční lhůta směrnice (EU) 2019/944 i směrnice (EU) 2018/2001 již uplynula. V diplomové práci jsem proto okomentovala představy MPO ohledně transpozice energetických společenství, jak jsou prezentovány ve věcném záměru nového energetického zákona, a formulovala vlastní doporučení týkající se definice energetických společenství (resp. OES a SOZ) včetně požadavků na právní formu, členství a výkon účinné kontroly, dále vstupu energetických společenství na trhy s energiemi, jejich práv a povinností a režimů podpory.

Abych mohla uvádět doporučení k transpozici vybraných ustanovení směrnice (EU) 2019/944 a směrnice (EU) 2018/2001, musela jsem se nejprve v první kapitole zabývat obecnými kritérii náležité a řádné transpozice unijních směrnic do národního právního řádu a metodami, které se při přípravě transpozičních předpisů používají, resp. které by zákonodárce v typizovaných situacích měl (nebo naopak neměl) používat. V tomto kontextu jsem se věnovala i mimo akademickou sféru diskutovanému *gold-platingu* a vysvětlila jsem, že ne vždy je neminimalistická transpozice nežádoucí. Pravidla obecně uplatnitelná při transpozici ve všech členských státech jsem doplnila národními pravidly – těmi formálními i nezávaznými.

Dalším nezbytným předpokladem pro navrhování samotného paragrafového znění zákonných transpozičních ustanovení byl detailní rozbor unijní úpravy energetických společenství a porozumění jejímu smyslu a cílům. Existují dva typy energetických společenství – OES a SOZ – upravené ve dvou různých unijních směrnicích, které, byť sdílejí stejná východiska, že se jedná o právnickou osobu založenou na otevřené a dobrovolné účasti, za nekomerčním účelem a na nediskriminačním základě, se už v dalších aspektech více či méně zásadním způsobem odlišují. Fakt, že jeden typ energetického společenství nelze považovat za podkategorii druhého, a tedy není možné je vzájemně zaměňovat či směšovat, transpozici komplikuje. Stejně tak se z pohledu transpozice jeví problematické některé blíže nedefinované pojmy obsažené v příslušných ustanoveních směrnic, konkrétně např. „poskytování environmentálních, hospodářských nebo sociálních společenských přínosů“,

„účinná kontrola“, „sdílení energie“ nebo „v blízkosti projektů energie z obnovitelných zdrojů“. Široký výkladový a rozhodovací prostor ponechávají ale i směrnice nespécifikované požadavky na právní formu nebo vstup energetických společností při výkonu různých činností v energetice na trh.

Mnou uvedené legislativní návrhy vycházejí z analýzy zkušeností s transpozicí energetických společností v Německu, Rakousku, Portugalsku a Slovensku – konkrétně nejvíce ze slovenské právní úpravy, jež je do českého právního prostředí nejlépe přenositelná. V případě rozlišování mezi názvy OES, SOZ a souhrnným označením „energetické společnosti“, řešení otázky, jakých energetických trhů by se energetická společnosti měla účastnit nebo jakou právní formu by měla nabývat, ovšem doporučuji inspirovat se i v rakouské transpoziční úpravě a ohledně registrace energetických společností a jejich právní formy rovněž v přístupu Portugalska.

Diplomová práce nabízí podklad využitelný zákonodárci při přípravě paragrafového znění a doprovodných materiálů nového energetického zákona, resp. obecně při přípravě zákonné právní úpravy, ne už však prováděcích právních předpisů, které mohou být v souladu s čl. 78 a čl. 79 odst. 3 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, přijímány až v mezích existujícího zákona (na základě výslovného zákonného zmocnění v případě ministerstev, jiných správních úřadů a orgánů územní samosprávy nebo na základě generálního zmocnění v případě vlády). Na tomto místě je zapotřebí podotknout, že navzdory chybějícímu zakotvení energetických společností na úrovni zákona už v současné době ERÚ pracuje na návrhu novely Pravidel trhu s elektřinou³²⁵, jež má s účinností od roku 2023 (tedy dříve, než nabude účinnosti nový energetický zákon) umožnit sdílení elektřiny v bytových domech s instalovanou výrobnou elektřiny (nemusí se tedy nezbytně jednat o energetické společnosti ve smyslu unijního práva) bez povinnosti hradit regulovanou cenu za distribuované množství elektřiny (když reálně k využití veřejné sítě nedochází). Tento návrh, stejně jako nastavení výměny dat mezi účastníky trhu včetně energetických společností nebo aktuální návrh Koncepce propojení nového designu trhu v elektroenergetice s požadavky na změny v cenách a tarifech³²⁶ mohou být předmětem dalších odborných prací.

³²⁵ Návrh novely vyhlášky č. 408/2015 Sb., o Pravidlech trhu s elektřinou. In: *Energetický regulační úřad* [online]. 20.09.2022 [cit. 2022-09-22].

³²⁶ Návrh Koncepce propojení nového designu trhu v elektroenergetice s požadavky na změny v cenách a tarifech. In: *Energetický regulační úřad* [online]. 03.08.2022 [cit. 2022-09-04].

Současná situace na energetických trzích, kdy ceny elektřiny a plynu dosahují několikanásobků z dob před vypuknutím válečného konfliktu na Ukrajině, podpořená vysokou mírou inflace, nutí vlády členských států hledat rychlá řešení úlev domácnostem, průmyslu i veřejným institucím při placení vysokých účtů za energie, v důsledku čehož se uchylují k dlouhodobě neudržitelným plošným formám pomoci (i přímo nesouvisejícím se sektorem energetiky). Vláda ČR není výjimkou, z přijatých nebo plánovaných opatření lze (vedle opatření v oblasti systému sociálního zabezpečení) zmínit především

- tzv. úsporný tarif, který ovšem ve skutečnosti není ani úsporný a ani se nejedná o tarif, ale svou povahou spíše o nezacílenou sociální dávku, jež je navíc zbytečně složitě a nedokonale nastavena – cíl, kterého má být jejím prostřednictvím dosaženo, tedy poskytnutí slevy na energie zhruba ve výši 15–20 %, ³²⁷ by bylo bývalo naplnilo i plošné snížení či odpuštění daně z přidané hodnoty na energie;
- plošné zastropování cen elektřiny a plynu a vytvoření státního obchodníka s energiemi, resp. využití stávající státní společnosti PRISKO a.s. pro účely cenově regulované dodávky energií vybraným kategoriím zákazníků (např. územním samosprávným celkům, organizačním složkám státu, provozovatelům školských, zdravotnických a sociálních zařízení atd.), jež je v případě elektřiny v rozporu se směrnicí (EU) 2019/944, když porušuje její čl. 5 přinejmenším tím, že se regulace cen nemá omezovat jen na zákazníky v domácnostech a mikropodniky ³²⁸ [pravděpodobně ale není naplněno více požadavků čl. 5 odst. 4 a 7 směrnice (EU) 2019/944]; nebo
- dočasné odpuštění složky ceny elektřiny na podporu elektřiny z podporovaných zdrojů energie podle zákona o POZE, kterým došlo k plnému přenesení hrazení nákladů na podporu OZE na stát.

Je patrné, že aktuálně diskutovaná opatření na zmírnění současné energetické krize míří na okamžitou pomoc, nikoliv na řešení jejích příčin. Jednou z nich, pravděpodobně tou nejzásadnější, je přitom vysoká závislost Evropy na dodávkách ruského plynu, který je využíván i pro výrobu elektřiny. A právě závislost na dodávkách energií (obecně, včetně pohonných hmot, které lze – alespoň částečně – nahradit samovyrobenou elektřinou či

³²⁷ Česká tisková kancelář. Stát bude energie dotovat přes operátora trhu, výši příspěvku určí vláda. In: *Právní prostor* [online]. 17.06.2022 [cit. 2022-09-05].

³²⁸ Dne 14. září 2022 Komise představila návrh nařízení Rady o intervenci v mimořádné situaci s cílem řešit vysoké ceny energie, kterým se navrhuje dočasně rozšířit veřejné intervence do stanovování cen elektřiny i na malé a střední podniky, ani s touto navrhovanou úpravou však české řešení není v souladu. Evropská komise. Návrh nařízení Rady o intervenci v mimořádné situaci s cílem řešit vysoké ceny energie [online]. COM(2022) 473 final. Brusel: 14.09.2022 [cit. 2022-09-21].

biometanem) může pomoci snížit větší rozvoj komunitní energetiky. Nejen z tohoto důvodu je žádoucí, aby byl institut energetických společenství do českého právního řádu transponován a implementován co nejdříve.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

- ALEXANDER, Juraj et al. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář* [online]. Právní stav komentáře ke dni 01.01.2021 [cit. 2022-06-10]. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/32968/1/2>.
- ARNULL, Anthony; CHALMERS, Damian (eds.). *The Oxford Handbook of European Union Law* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2015 [cit. 2022-07-08]. ISBN 9780199672646. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199672646.001.0001>.
- GRZESZCZAK, Robert (ed.). *Renationalisation of the Integration Process in the Internal Market of the European Union*. 1st edition. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2018. ISBN 978-3-8452-8379-1.
- JONES, Christopher; ERMACORA, Florian (eds.). *Electricity market design in the European Union: The new legal framework for decarbonising Europe's electricity market*. 1st edition. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020. EU energy law, volume XII. ISBN 9789077644690.
- JONES, Christopher; KETTLEWELL, William-James. *The internal energy market*. 5th edition. Deventer, Leuven: Claeys & Casteels Law Publishers, 2021. EU energy law, volume I. ISBN 9789077644652.
- KRÁL, Richard; SCHEU, Harald Christian; KULDA, Miloš; MÁDR, Petr; MATYSOVÁ, Monika; NAVRÁTIL, Petr; VONDRÁČKOVÁ, Aneta. *Zbytečně zatěžující transpozice – neodůvodněný gold-plating směrnic EU v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014. ISBN 978-80-87975-18-3.
- KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C. H. Beck, 2014. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3.
- PÍTROVÁ, Lenka. *Evropská dimenze legislativního procesu*. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-035-2.

- SOLIMAN HUNTER, Tina; HERRERA ANCHUSTEGUI, Ignacio; CROSSLEY, Penelope; ALVAREZ, Gloria (eds.). *Routledge Handbook of Energy Law*. London: Routledge, 2020. ISBN 9780429450891.
- ŠÍN, Zbyněk. *Tvorba práva: Pravidla, metodika, technika*. Praha: C. H. Beck, 2003. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-717-9832-0.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana; HAVEL, Bohumil; CILEČEK, Filip; KUHN, Petr; ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 9788074007996.
- ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III, (§ 976-1474)* [online]. Právní stav komentáře ke dni 01.01.2014. Wolters Kluwer [cit. 2022-06-11]. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11468/1/2>.
- TICHÝ, Luboš et al. *Evropské právo*. 5., přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-546-6.
- ZDVIHAL, Zdeněk; SVĚŘÁKOVÁ, Jana; MED, Jakub; OSADSKÁ, Jana et al. *Energetický zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 9788074007699.
- ZEMÁNEK, Jiří et al. *Tvorba a implementace práva EU z pohledu vnitrostátního*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012. ISBN 978-80-86855-81-3.

Odborné články a jiné práce

- BARATTA, Roberto. Complexity of EU law in the domestic implementing process. *The Theory and Practice of Legislation* [online]. 2014, 2(3), 293–308 [cit. 2022-07-09]. Dostupné z: <https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/P?h=hein.journals/thorceleg2&i=293>.
- BAUWENS, Thomas; GOTCHEV, Boris; HOLSTENKAMP, Lars. What drives the development of community energy in Europe? The case of wind power cooperatives. *Energy Research & Social Science* [online]. 2016, 13, 136–147 [cit. 2021-09-13]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.erss.2015.12.016>.
- BEVERIDGE, Ross; KERN, Kristine. The Energiewende in Germany: background, developments and future challenges. *Renewable Energy Law and Policy Review* [online]. 2013, 4(1), 3–12 [cit. 2021-09-05]. Dostupné z: <https://heinonline->

org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?handle=hein.journals/relp2013&div=5&g_sent=1&casa_token=&collection=journals.

BIRESSELIOGLU, Mehmet Efe et al. Legal Provisions and Market Conditions for Energy Communities in Austria, Germany, Greece, Italy, Spain, and Turkey: A Comparative Assessment. *Sustainability* [online]. 2021, 13(20), 11212 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/su132011212>.

BROUGHEL, Anna Ebers; HAMPL, Nina. Community financing of renewable energy projects in Austria and Switzerland: Profiles of potential investors. *Energy Policy* [online]. 2018, 123, 722–736 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2018.08.054>.

CAMPOS, Inês et al. Regulatory Challenges and Opportunities for Collective Renewable Energy Prosumers in the EU. *Energy Policy* [online]. 2020, 138(111212) [cit. 2021-09-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2019.111212>.

CARAMIZARU, Aura; UIHLEIN, Andreas. *Energy Communities: An Overview of Energy and Social Innovation* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020 [cit. 2021-09-19]. ISBN 978-92-76-10713-2. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.2760/180576>.

CLAUSEN TOLNOV, Laura; RUDOLPH, David. (Dis)Embedding the Wind-on People-Climate Reconciliation in Danish Wind Power Planning. *The Journal of Transdisciplinary Environmental Studies* [online]. 2019, 17(1), 5–21 [cit. 2021-09-27]. ISSN 1602-2297. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/317741403_Disembedding_the_wind_-_on_people-climate_reconciliation_in_Danish_wind_power_planning.

COBUT, Loïc. Renewable energy communities in the European Energy Policy: An evidence of Clean Energy for All Europeans, not by all. *Egmont Papers* [online]. Brussels: Egmont – Royal Institute for International Relations, 2021, 111 [cit. 2021-09-25]. ISBN 979-10-96843-25-1. Dostupné z: <https://www.egmontinstitute.be/content/uploads/2021/01/EP111.pdf?type=pdf>.

Danish Energy Agency. *Energy Statistics 2019* [online]. Copenhagen: Danish Energy Agency, 2021 [cit. 2021-09-27]. ISSN 0906-4699. Dostupné z: https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Statistik/energystatistics2019_webtilg.pdf.

- DI SILVESTRE, Maria Luisa et al. Energy self-consumers and renewable energy communities in Italy: New actors of the electric power systems. *Renewable and Sustainable Energy Reviews* [online]. 2021, 151(111565). [cit. 2021-09-19]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.rser.2021.111565>.
- ETHERINGTON, Laurence. Digging beneath the surface: Transposition, implementation and evaluation of European environmental law. *Journal of Environmental Policy & Planning* [online]. 2006, 8(2), 107–133 [cit. 2022-07-09]. Dostupné z: <https://doi-org.ezproxy.is.cuni.cz/10.1080/15239080600769825>.
- European Commission; ALATON, Clément; TOUNQUET, Frédéric. *ASSET Study on Energy Communities in the Clean Energy Package: Best Practices and Recommendations for Implementation* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020 [cit. 2022-02-14]. ISBN 978-92-76-27320-2. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2833/51076>.
- FERNANDEZ, Rosa. Community Renewable Energy Projects: The Future of the Sustainable Energy Transition?. *The International Spectator* [online]. 2021, 56(3), 87–104 [cit. 2021-09-26]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/03932729.2021.1959755>.
- FINA, Bernadette; FECHNER, Hubert. Transposition of European Guidelines for Energy Communities into Austrian Law: A Comparison and Discussion of Issues and Positive Aspects. *Energies* [online]. 2021, 14(13), 3922 [cit. 2021-09-18]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/en14133922>.
- FRIEDEN, Dorian et al. *Collective self-consumption and energy communities: Trends and challenges in the transposition of the EU framework* [online]. Working Paper. 2020 [cit. 2021-09-18]. Dostupné z: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.25685.04321>.
- FRIEDEN, Dorian et al. Overview of emerging regulatory frameworks on collective self-consumption and energy communities in Europe. In: *16th International Conference on the European Energy Market (EEM 2019)* [online]. 2019 [cit. 2021-09-18]. Dostupné z: <https://ieeexplore-ieee-org.ezproxy.is.cuni.cz/stamp/stamp.jsp?arnumber=8916222>.
- GAWEL, Erik; PURKUS, Alexandra. EEG 2017—Mehr Markt bei der Erneuerbare-Energien-Förderung?. *Wirtschaftsdienst* [online]. 2016, 96(12), 910–915 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10273-016-2070-5>.

- GORROÑO-ALBIZU, Leire; SPERLING, Karl; DJØRUP, Søren. The past, present and uncertain future of community energy in Denmark: Critically reviewing and conceptualising citizen ownership. *Energy Research & Social Science* [online]. 2019, 57(101231) [cit. 2021-09-28]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.erss.2019.101231>.
- HANKE, Florian; LOWITZSCH, Jens. Empowering Vulnerable Consumers to Join Renewable Energy Communities—Towards an Inclusive Design of the Clean Energy Package. *Energies* [online]. 2020, 13(7), 1615 [cit. 2021-09-19]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/en13071615>.
- HANNOSET, Achille; PEETERS, Leen; TUERK, Andreas. *Energy Communities in the EU: Task Force Energy Communities* [online]. 2019 [cit. 2021-08-28]. Dostupné z: https://www.h2020-bridge.eu/wp-content/uploads/2020/01/D3.12.d_BRIDGE_Energy-Communities-in-the-EU-2.pdf.
- HOICKA, Christina E. et al. Implementing a just renewable energy transition: Policy advice for transposing the new European rules for renewable energy communities. *Energy Policy* [online]. 2021, 156(112435) [cit. 2021-09-18]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2021.112435>.
- HOLZLEITNER, Marie-Theres; BURGSTALLER, Katrin; CEJKA, Stephan; VESELI, Argjenta. Electricity trading via blockchain in an energy community from a data protection point of view. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(2, 3), 33–44. ISSN 2211-9175.
- JANS, Jan H. et al. 'Gold plating' of European Environmental Measures?. *Journal for European Environmental & Planning Law* [online]. 2009, 6(4), 417–435 [cit. 2022-07-10]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/228256552_'Gold_Plating'_of_European_Environmental_Measures.
- JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Assessment of the adopted regulatory framework. *European Energy & Climate Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(1), 48–55. ISSN 2211-9175.
- JASIAK, Mikołaj. Energy communities in the Clean Energy Package: Regulatory framework for collectively involving citizens in the energy transition. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2018, 8(1), 29–39. ISSN 2211-9175.

- KAHLA, Franziska. *Das Phänomen Bürgerenergie in Deutschland: eine betriebswirtschaftliche Analyse von Bürgergesellschaften im Bereich der erneuerbaren Energien-Produktion* [online]. Dissertation. Leuphana Universität Lüneburg. 2018 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: https://pub-data.leuphana.de/frontdoor/deliver/index/docId/848/file/Dissertation_Kahla.pdf.
- KRÁL, Richard. Jak přistupovat k transpozici směrnic – kopírovat nebo reformulovat?. In: BÁRÁNY, Eduard (ed.). *Ako právo reaguje na novoty*. Bratislava: Veda vydavateľství SAV, 2015, 293–298. ISBN 978-80-224-1469-2.
- KRÁL, Richard. On the Gold-Plating in the Czech Transposition Context. *The Lawyer Quarterly* [online]. 2015, 5(4), 300–307 [cit. 2022-07-12]. Dostupné z: <https://tlq.ilaw.cas.cz/index.php/tlq/article/viewFile/170/153>.
- KRÁL, Richard. Vnitrostátní účinky směrnic EU. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica* [online]. 2011, 57(1), 25–45 [cit. 2022-07-06]. ISSN 0323-0619. Dostupné z: <https://www-ccc-com.ezproxy.is.cuni.cz/search/viewpdf?id=272782>.
- KRUG, Michael; DI NUCCI, Maria Rosaria. Citizens at the heart of the energy transition in Europe? Opportunities and challenges for community wind farms in six european countries. *Renewable Energy Law and Policy Review* [online]. 2020, 9(4), 9–27 [cit. 2021-09-26]. Dostupné z: <https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?handle=hein.journals/relp9&id=187&collection=journals&index=>.
- KUNERTOVÁ, Tereza. Problémy a úskalí implementace směrnic EU na příkladech z české právní praxe. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica* [online]. 2011, 57(1), 99–108 [cit. 2022-07-06]. ISSN 0323-0619. Dostupné z: https://karolinum.cz/data/clanek/832/Iurid_1_2011_05_kunertova.pdf.
- LOWITZSCH, Jens; HOICKA, Christina E.; VAN TULDER, Felicia J. Renewable energy communities under the 2019 European Clean Energy Package – Governance model for the energy clusters of the future?. *Renewable and Sustainable Energy Reviews* [online]. 2020, 122(109489) [cit. 2021-08-29]. ISSN 1364-0321. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.rser.2019.109489>.
- LOWITZSCH, Jens. Investing in a renewable future – renewable energy communities, consumer (co-)ownership and energy sharing in the Clean Energy Package. *European*

Energy & Climate Journal. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2020, 9(2, 3), 45–70. ISSN 2211-9175.

LÜLSENDORF, Tanja. Die novellierten Ausschreibungen nach dem EEG 2017. *Natur und Recht* [online]. 2016, 38(11), 756–761 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z:

<https://doi.org/10.1007/s10357-016-3092-x>.

MAGRANI, Eduardo; ALIJA, Nevin; ANDRADE, Felipe. ‘Gold-plating’ in the transposition of EU Law. *e-Pública* [online]. 2021, 8(2), 45–68 [cit. 2022-07-13]. ISSN 2183-184x.

Dostupné z: <https://e-publica.pt/article/31477-gold-plating-in-the-transposition-of-eu-law>.

MEY, Franziska; DIESENDORF, Mark. Who owns an energy transition? Strategic action fields and community wind energy in Denmark. *Energy Research & Social Science* [online]. 2018, 35, 108–117 [cit. 2021-09-27]. Dostupné z:

<https://doi.org/10.1016/j.erss.2017.10.044>.

NOUICER, Athir et al. *The EU Clean Energy Package* [online]. European University Institute, 2020 [cit. 2021-09-26]. ISBN 978-92-9084-937-7. Dostupné z: <https://doi.org/10.2870/58299>.

OLESEN, Gunnar Boye; MAEGAARD, Preben; KRUSE, Jane. *Danish experience in wind energy – local financing* [online]. Working report for the WELFI project (Wind Energy Local Financing) coordinated by Comité de Liaison Energies Renouvelables. 2002 [cit. 2021-09-27]. Dostupné z:

https://www.umass.edu/windenergy/sites/default/files/downloads/pdfs/Danish_experience_Local_Financing_Wind.pdf.

PALM, Jenny. The Transposition of Energy Communities into Swedish Regulations: Overview and Critique of Emerging Regulations. *Energies* [online]. 2021, 14(16), 4982 [cit. 2021-09-17]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/en14164982>.

PEŠKOVÁ, Michaela; RAGULOVÁ, Ľubica. Slovenský trh s elektrinou čaká zásadná transformácia. *PRO-ENERGY magazín*. 2021, 15(4), 14–16. ISSN 1802-4599.

PICKOVÁ, Zuzana. EU Better Regulation Agenda: Contested Policy in Central European Perspective. *Europeum: Institut pro evropskou politiku* [online]. Policy paper. 2016 [cit. 2022-07-07]. Dostupné z: <https://www.europeum.org/data/articles/pickova-better-regulation.pdf>.

- PRETE, Luca; SMULDERS, Ben. The age of maturity of infringement proceedings. *Common Market Law Review* [online]. 2021, 58(2), 285–332 [cit. 2022-07-09]. Dostupné z: <https://doi.org/10.54648/cola2021021>.
- PRETTICO, G.; FLAMMINI, M. G.; ANDREADOU, N.; VITIELLO, S.; FULLI, G.; MASERA, M. *Distribution System Operators observatory 2018: Overview of the electricity distribution system in Europe* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019 [cit. 2022-03-01]. ISBN 978-92-79-98738-0. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2760/2690>.
- RAJAL, Bernd; ORATOR-SAGHY, Stefanie. Die Rolle der Energiegemeinschaften im österreichischen Energierecht. *Nachhaltigkeitsrecht* [online]. 2021, 1(1), 34–42 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z: <https://doi.org/10.33196/nr202101003401>.
- REScoop.eu; ClientEarth. *Energy Communities under the Clean Energy Package: Transposition Guidance* [online]. 2020 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.clientearth.org/media/rr1aqqji/energy-communities-transposition-guidance.pdf>.
- ROBERTS, Josh. Power to the people? Implications of the Clean Energy Package for the role of community ownership in Europe’s energy transition. *Review of European, Comparative & International Environmental Law* [online]. 2020, 29(2), 232–244 [cit. 2021-07-31]. Dostupné z: <https://doi-org.ezproxy.is.cuni.cz/10.1111/reel.12346>.
- ROBERTS, Josh. What energy communities need from regulation. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2019, 8(3, 4), 13–27. ISSN 2211-9175.
- SAVARESI, Annalisa. The rise of community energy from grassroots to mainstream: the role of law and policy. *Journal of Environmental Law* [online]. 2019, 31(3), 487–510 [cit. 2021-09-26]. Dostupné z: <https://doi-org.ezproxy.is.cuni.cz/10.1093/jel/eqz006>.
- SEIWALD, Markus. The (up)scaling of renewable energy technologies: experiences from the Austrian biomass district heating niche. *Moravian Geographical Reports* [online]. 2014, 22(2), 44–54 [cit. 2021-10-09]. Dostupné z: <https://doi.org/10.2478/mgr-2014-0011>.
- SCHREUER, Anna. Energy cooperatives and local ownership in the field of renewable energy – Country Cases Austria and Germany. *Research Reports* [online]. Vienna: WU Vienna University of Economics and Business, 2012, RICC 2 [cit. 2021-10-03]. ISBN 978-3-9502215-9-6. Dostupné z: <https://epub.wu.ac.at/3831/>.

- SCHREUER, Anna. The establishment of citizen power plants in Austria: A process of empowerment?. *Energy Research & Social Science* [online]. 2016, 13, 126–135 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1016/j.erss.2015.12.003>.
- SOKOŁOWSKI, Maciej M. Renewable and citizen energy communities in the European Union: how (not) to regulate community energy in national laws and policies. *Journal of Energy & Natural Resources Law* [online]. 2020, 38(3), 289–304 [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/02646811.2020.1759247>.
- SPASOVA, Deyana; BRAUNGARDT, Sibylle. Building a Common Support Framework in Differing Realities—Conditions for Renewable Energy Communities in Germany and Bulgaria. *Energies* [online]. 2021, 14(15), 4693 [cit. 2021-09-19]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/en14154693>.
- STANDAL, Karina; AAKRE, Stine et al. *Assessment report on technical, legal, institutional and policy conditions* [online]. COME RES, 953040 – Deliverable 2.1. 2021 [cit. 2021-09-25]. Dostupné z: https://come-res.eu/fileadmin/user_upload/Resources/Deliverables/COME_RES_D2.1_Assessment_report_FINAL.pdf.
- STAŠA, Josef. Režimy správního práva. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica* [online]. 2021, 67(4), 61–76 [cit. 2022-06-19]. ISSN 0323-0619. Dostupné z: <https://doi.org/10.14712/23366478.2021.38>.
- STROINK, Andreas; DIESTELMEIER, Lea; HURINK, Johann L.; WAWER, Tim. Benefits of cross-border citizen energy communities at distribution system level. *Energy Strategy Reviews* [online]. 2022, 40(100821) [cit. 2022-09-18]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.esr.2022.100821>.
- ŠKOP, Martin; VACKOVÁ, Barbora. Být legislativcem: Empirická šetření v administrativních fázích legislativy. *Časopis pro právní vědu a praxi* [online]. 2019, 27(1), 5–28 [cit. 2022-02-05]. ISSN 1805-2789. Dostupné z: <https://www-cccsl-com.ezproxy.is.cuni.cz/search/viewpdf?id=780895>.
- TEGNER ANKER, Helle; DE GRAAF, Kars; PURDY, Ray; SQUINTANI, Lorenzo. Coping with EU Environmental Legislation—Transposition Principles and Practices. *Journal of Environmental Law* [online]. 2015, 27(1), 17–44 [cit. 2022-07-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/jel/equ033>.

- THOMANN, Eva. Customizing Europe: transposition as bottom-up implementation. *Journal of European Public Policy* [online]. 2015, 22(10), 1368–1387 [cit. 2022-07-05]. ISSN 1466-4429. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/13501763.2015.1008554>.
- TOPOREK, Marta; CAMPOS, Inês. *Assessment of existing EU-wide and Member State-specific regulatory and policy frameworks of RES Prosumers* [online]. PROSEU – Prosumers for the Energy Union: Mainstreaming active participation of citizens in the energy transition (Deliverable N°3.1). 2019 [cit. 2021-09-26]. Dostupné z: <https://proseu.eu/resource/assessment-existing-eu-wide-and-member-state-specific-regulatory-and-policy-frameworks-res>.
- TOPOREK, Marta; PROVOST, Laurène. *Guidance for national transposition of new EU directives relating to renewable energy prosumers* [online]. PROSEU – Prosumers for the Energy Union: Mainstreaming active participation of citizens in the energy transition (Deliverable N°3.5). 2020 [cit. 2021-09-20]. Dostupné z: https://proseu.eu/sites/default/files/PROSEU_Deliverable%20D.3.5_0.pdf.
- TREIB, Oliver. Implementing and complying with EU governance outputs. *Living reviews in European governance* [online]. 2014, 9(1) [cit. 2022-07-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.12942/lreg-2014-1>.
- URBANTSCHITSCH, Wolfgang; PROIDL, Harald. Tackling the Energiewende one energy community at a time. *European Energy Journal*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers, 2019, 8(3, 4), 9–12. ISSN 2211-9175.
- VERDE, Stefano F.; ROSSETTO, Nicolò. *The Future of Renewable Energy Communities in the EU: An investigation at the time of the Clean Energy Package* [online]. European University Institute, 2020 [cit. 2021-09-19]. ISBN 978-92-9084-928-5. Dostupné z: <https://doi.org/10.2870/754736>.
- WIERLING, August et al. Statistical Evidence on the Role of Energy Cooperatives for the Energy Transition in European Countries. *Sustainability* [online]. 2018, 10(9), 3339 [cit. 2021-09-12]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/su10093339>.
- ZHELYAZKOVA, Asya. Complying with EU directives' requirements: the link between EU decision-making and the correct transposition of EU provisions. *Journal of European Public Policy* [online]. 2013, 20(5), 702–721 [cit. 2022-07-05]. ISSN 1466-4429. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/13501763.2012.736728>.

ZHELIAZKOVA, Asya; THOMANN, Eva. 'I did it my way': customisation and practical compliance with EU policies. *Journal of European Public Policy* [online]. 2022, 29(3), 427–447 [cit. 2022-07-07]. ISSN 1466-4429. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/13501763.2020.1859599>.

Právní předpisy³²⁹

Bundesgesetz, mit dem das Unternehmensgesetzbuch, das Alternative Investmentfonds Manager-Gesetz, das Bankwesengesetz, das Einlagensicherungs- und Anlegerentschädigungsgesetz, das Börsegesetz 2018, das Immobilien-Investmentfondsgesetz, das Investmentfondsgesetz 2011, das Versicherungsaufsichtsgesetz 2016, das Wirtschaftstreuhandberufsgesetz 2017, das Bilanzbuchhaltungsgesetz 2014 und das Abfallwirtschaftsgesetz 2002 geändert werden (Anti-Gold-Plating-Gesetz 2019), BGBl. I Nr. 46/2019. Dostupné také z: <https://www.ris.bka.gv.at/eli/bgbl/I/2019/46>.

Bundesgesetz, mit dem die Errichtung von Leitungen zum Transport von Nah- und Fernwärme sowie Nah- und Fernkälte gefördert wird (Wärme- und Kälteleitungsausbaugesetz – WKLG), BGBl. I Nr. 113/2008, zuletzt geändert durch das Bundesgesetz BGBl. I Nr. 150/2021. Dostupné také z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20005917>.

Bundesgesetz, mit dem die Organisation auf dem Gebiet der Elektrizitätswirtschaft neu geregelt wird (Elektrizitätswirtschafts- und -organisationsgesetz – ElWOG), BGBl. I Nr. 143/1998. Dostupné také z: https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/1998_143_1/1998_143_1.pdf.

Bundesgesetz, mit dem die Organisation auf dem Gebiet der Elektrizitätswirtschaft neu geregelt wird (Elektrizitätswirtschafts- und -organisationsgesetz 2010 – ElWOG 2010), BGBl. I Nr. 110/2010, zuletzt geändert durch das Bundesgesetz BGBl. I Nr. 150/2021. Dostupné také z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20007045>.

³²⁹ Ve znění pozdějších předpisů, resp. v případě unijních předpisů v platném znění, není-li uvedeno jinak.

Bundesgesetz, mit dem ein Bundesgesetz über den Ausbau von Energie aus erneuerbaren Quellen (Erneuerbaren-Ausbau-Gesetz – EAG) erlassen wird sowie das Ökostromgesetz 2012, das Elektrizitätswirtschafts- und -organisationsgesetz 2010, das Gaswirtschaftsgesetz 2011, das Energielenkungsgesetz 2012, das Energie-Control-Gesetz, das Bundesgesetz zur Festlegung einheitlicher Standards beim Infrastrukturaufbau für alternative Kraftstoffe, das Wärme- und Kälteleitungsausbaugesetz, das Starkstromwegegesetz 1968 und das Bundesgesetz über elektrische Leitungsanlagen, die sich nicht auf zwei oder mehrere Bundesländer erstrecken, geändert werden (Erneuerbaren-Ausbau-Gesetzespaket – EAG-Paket), BGBl. I Nr. 150/2021. Dostupné také z:
https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2021_I_150/BGBLA_2021_I_150.html.

Bundesgesetz, mit dem Neuregelungen auf dem Gebiet der Elektrizitätserzeugung aus erneuerbaren Energieträgern und auf dem Gebiet der Kraft-Wärme-Kopplung erlassen werden (Ökostromgesetz), BGBl. I Nr. 149/2002. Dostupné také z:
https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/2002_149_1/2002_149_1.pdf.

Bundesgesetz über den Ausbau von Energie aus erneuerbaren Quellen (Erneuerbaren-Ausbau-Gesetz – EAG), BGBl. I Nr. 150/2021, zuletzt geändert durch das Bundesgesetz BGBl. I Nr. 181/2021. Dostupné také z:
<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20011619>.

Bundesgesetz über die Förderung der Elektrizitätserzeugung aus erneuerbaren Energieträgern (Ökostromgesetz 2012 – ÖSG 2012), BGBl. I Nr. 75/2011. Dostupné také z:
https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2011_I_75/BGBLA_2011_I_75.html.

Bundesgesetz über die Förderung der Elektrizitätserzeugung aus erneuerbaren Energieträgern (Ökostromgesetz 2012 – ÖSG 2012), BGBl. I Nr. 75/2011, zuletzt geändert durch das Bundesgesetz BGBl. I Nr. 150/2021. Dostupné také z:
<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20007386>.

Decreto-Lei n.º 153/2014, de 20 de outubro. Diário da República n.º 202/2014, Série I de 2014-10-20, páginas 5298–5311. Dostupné také z: <https://dre.pt/dre/detalhe/decreto-lei/153-2014-58406974>.

Decreto-Lei n.º 162/2019, de 25 de outubro. Diário da República n.º 206/2019, Série I de 2019-10-25, páginas 45–62. Dostupné také z: <https://dre.pt/dre/detalhe/decreto-lei/162-2019-125692189>.

Despacho n.º 6453/2020. Diário da República n.º 118/2020, Série II de 2020-06-19, páginas 136–137. Dostupné také z: <https://dre.pt/dre/detalhe/despacho/6453-2020-136167767>.

Despacho n.º 10376/2021. Diário da República n.º 206/2021, Série II de 2021-10-22, páginas 282–282. Dostupné také z: <https://dre.pt/dre/analise-juridica/despacho/10376-2021-173286475>.

Gesetz für den Ausbau erneuerbarer Energien (Erneuerbare-Energien-Gesetz – EEG 2014) vom 21. Juli 2014 (BGBl. I S. 1066). Dostupné také z: http://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBl&jumpTo=bgbl114s1066.pdf.

Gesetz für den Vorrang erneuerbarer Energien (Erneuerbare-Energien-Gesetz – EEG) sowie zur Änderung des Energiewirtschaftsgesetzes und des Mineralölsteuergesetzes vom 29. März 2000 (BGBl. I S. 305). Dostupné také z: http://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBl&jumpTo=bgbl100s0305.pdf.

Gesetz über die Einspeisung von Strom aus erneuerbaren Energien in das öffentliche Netz (Stromeinspeisungsgesetz) vom 7. Dezember 1990 (BGBl. I S. 2633). Dostupné také z: http://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBl&jumpTo=bgbl190s2633b.pdf.

Gesetz zur Einführung von Ausschreibungen für Strom aus erneuerbaren Energien und zu weiteren Änderungen des Rechts der erneuerbaren Energien vom 13. Oktober 2016 (BGBl. I S. 2258). Dostupné také z: http://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBl&jumpTo=bgbl116s2258.pdf.

Gesetz zur Umsetzung unionsrechtlicher Vorgaben und zur Regelung reiner Wasserstoffnetze im Energiewirtschaftsrecht vom 16. Juli 2021 (BGBl. I S. 3026). Dostupné také z:

http://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBl&jumpTo=bgbl121s3026.pdf.

Gesetz zu Sofortmaßnahmen für einen beschleunigten Ausbau der erneuerbaren Energien und weiteren Maßnahmen im Stromsektor vom 20. Juli 2022 (BGBl. I S. 1237). Dostupné také z:

http://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBl&jumpTo=bgbl122s1237.pdf.

LBK nr 1791 af 02/09/2021, bekendtgørelse af lov om fremme af vedvarende energi.

Dostupné také z: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1791>.

LOV nr 1392 af 27/12/2008, lov om fremme af vedvarende energi. Dostupné také z:

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2008/1392>.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/943 ze dne 5. června 2019 o vnitřním trhu s elektřinou.

Nařízení Komise (EU) 2017/2195 ze dne 23. listopadu 2017, kterým se stanoví rámcový pokyn pro obchodní zajišťování výkonové rovnováhy v elektroenergetice.

Regulamento n.º 266/2020. Diário da República n.º 57/2020, Série II de 2020-03-20, páginas 138–155. Dostupné také z: <https://dre.pt/dre/detalhe/regulamento/266-2020-130469272>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/92/ES ze dne 19. prosince 1996 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/30/ES ze dne 22. června 1998 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/54/ES ze dne 26. června 2003 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 96/92/ES.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/55/ES ze dne 26. června 2003 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 98/30/ES.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES ze dne 23. dubna 2009 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů a o změně a následném zrušení směrnic 2001/77/ES a 2003/30/ES.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/72/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 2003/54/ES.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/73/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 2003/55/ES.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU ze dne 25. října 2012 o energetické účinnosti, o změně směrnic 2009/125/ES a 2010/30/EU a o zrušení směrnic 2004/8/ES a 2006/32/ES.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 ze dne 11. prosince 2018 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/944 ze dne 5. června 2019 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o změně směrnice 2012/27/EU.

Smlouva o Evropské unii.

Smlouva o fungování Evropské unie.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon).

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže).

Zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů.

Zákon č. 176/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 382/2021 Sb., kterým se

mění zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy).

Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší.

Zákon č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach.

Zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 256/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Zákon č. 263/2016 Sb., atomový zákon.

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

Zákon č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách a čerpacích stanicích pohonných hmot a o změně některých souvisejících zákonů.

Zákon č. 321/2014 Z. z. o energetickej efektívnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 382/2021 Sb., ktorým sa mení zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií.

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon).

Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

Zákon č. 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike.

Judikatura

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 4. června 2015 ve věci C-579/13, P, S proti Commissie Sociale Zekerheid Breda, College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amstelveen, EU:C:2015:369.

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 4. května 2016 ve věci C-477/14, Pillbox 38 (UK) Ltd proti Secretary of State for Health, EU:C:2016:324.

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 14. února 1989 ve věci 247/87, Star Fruit Company SA proti Komisi Evropských společenství, EU:C:1989:58.

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 16. července 2009 ve věci C-427/07, Komise Evropských společenství proti Irsku, EU:C: 2009:457.

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 20. října 2005 ve věci C-6/04, Komise Evropských společenství proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irsku, EU:C:2005:626.

Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 7. listopadu 2013 ve věci C-313/12, Giuseppe Romeo proti Regione Siciliana, EU:C:2013:718.

Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 24. října 2013 ve věci C-151/12, Evropská komise proti Španělskému království, EU:C:2013:690.

Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 3. března 2011 ve věci C-50/09, Evropská komise proti Irsku, EU:C:2011:109.

Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 8. září 2011 ve spojených věcech C-78/08 až C-80/08, Ministero dell'Economia e delle Finanze, Agenzia delle Entrate proti Paint Graphos Soc. coop. arl (C-78/08), Adige Carni Soc. coop. arl, v likvidaci, proti Agenzia delle Entrate, Ministero dell'Economia e delle Finanze (C-79/08), a Ministero delle Finanze proti Michele Franchetto (C-80/08), EU:C:2011:550.

Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 30. listopadu 2006 ve věci C-32/05, Komise Evropských společenství proti Lucemburskému velkovévodství, EU:C:2006:749.

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 7. července 2009 ve věci C-558/07, S.P.C.M. SA a další proti Secretary of State for the Environment, Food and Rural Affairs, EU:C:2009:430.

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 10. ledna 2006 ve věci C-344/04, The Queen, na žádost: International Air Transport Association, European Low Fares Airline Association proti Department for Transport, EU:C:2006:10.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. prosince 1986 ve věci C-239/85, Komise Evropských společenství proti Belgickému království, EU:C:1986:457.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. května 1980 ve věci C-102/79, Komise Evropských společenství proti Belgickému království, EU:C:1980:120.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. března 1990 ve věci C-339/87, Komise Evropských společenství proti Nizozemskému království, EU:C:1990:119.

Ostatní zdroje

Balíček „Fit for 55“. *Evropská rada – Rada Evropské unie* [online]. 20.09.2021 [cit. 2021-09-26]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-plan-for-a-green-transition/>.

Bundesministerium für Wirtschaft und Energie. Ausschreibungen für die Förderung von Erneuerbare-Energien-Anlagen [online]. 2015 [cit. 2021-10-02]. Dostupné z: https://www.bmwi.de/Redaktion/DE/Downloads/A/ausschreibungen-foerderung-erneuerbare-energien-anlage.pdf?__blob=publicationFile.

Bundesministerium für Wirtschaft und Energie. Integrierter Nationaler Energie- und Klimaplan [online]. 10.06.2020 [cit. 2021-11-14]. Dostupné z: https://www.bmwi.de/Redaktion/DE/Downloads/I/integrierter-nationaler-energie-klimaplan.pdf?__blob=publicationFile&v=4.

Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie. Energiekonzept für eine umweltschonende, zuverlässige und bezahlbare Energieversorgung [online]. 28.09.2010 [cit. 2021-09-28]. Dostupné z: https://www.bmwi.de/Redaktion/DE/Downloads/E/energiekonzept-2010.pdf?__blob=publicationFile&v=5.

CIUCCI, Matteo a Albane KERAVEC. Internal energy market. *European Parliament: European Parliament Fact Sheets on the European Union* [online]. 2021 [cit. 2021-08-

01]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/45/internal-energy-market>.

Commission proposes new EU framework to decarbonise gas markets, promote hydrogen and reduce methane emissions. In: *European Commission* [online]. 15.12.2021 [cit. 2022-07-31]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_6682.

Council of European Energy Regulators. Regulatory Aspects of Self-Consumption and Energy Communities [online]. Ref: C18-CRM9_DS7-05-03. Brussels: 25.06.2019 [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: https://www.ceer.eu/documents/104400/6509669/C18-CRM9_DS7-05-03_Report+on+Regulatory+Aspects+of+Self-Consumption+and+%20Energy+Communities_final/8ee38e61-a802-bd6f-db27-4fb61aa6eb6a?version=1.1.

Council of the European Union. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on common rules for the internal market in electricity (recast) [online]. ST 7506 2018 REV 7. Brussels: 30.11.2018 [cit. 2021-08-07]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_7506_2018_REV_7&from=CS.

Council of the European Union. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the promotion of the use of energy from renewable sources (recast) [online]. ST 8392 2018 INIT. Brussels: 03.05.2018 [cit. 2021-08-29]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_8392_2018_INIT&from=CS.

Council of the European Union. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the promotion of the use of energy from renewable sources (recast) [online]. ST 8697 2017 REV 1 - 2016/0382 (COD). Brussels: 27.09.2017 [cit. 2021-08-29]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_8697_2017_REV_1&from=CS.

Česká tisková kancelář. Stát bude energie dotovat přes operátora trhu, výši příspěvku určí vláda. In: *Právní prostor* [online]. 17.06.2022 [cit. 2022-09-05]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/aktuality/stat-bude-energie-dotovat-pres-operatora-trhu-vysi-prispevku-urci-vlada>.

Činnost Evropské komise. *Evropská komise* [online]. [cit. 2022-06-07]. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/?lang_code=cs.

Danmarks Vindmølleforening og Vindmølleindustrien forenes i Wind Denmark. In: *Wind Denmark* [online]. 30.03.2019 [cit. 2021-09-27]. Dostupné z:

<https://winddenmark.dk/nyheder/danmarks-vindmolleforening-vindmolleindustrien-forenes-wind-denmark>.

Department of Energy & Climate Change. Community Energy Strategy: Full Report [online]. 27.01.2014 [cit. 2021-10-10]. Dostupné z:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/275163/20140126Community_Energy_Strategy.pdf.

EAG – Ein Gesetz für die Energiewende. In: *Bundesministerium für Klimaschutz, Umwelt, Energie, Mobilität, Innovation und Technologie* [online]. 16.09.2020 [cit. 2021-11-28].

Dostupné z: https://www.bmk.gv.at/service/presse/gewessler/20200916_Erneuerbaren-Ausbau-Gesetz.html.

Erneuerbaren-Ausbau-Gesetz – EAG; Erneuerbaren-Ausbau-Gesetzespaket – EAG-Paket.

Republik Österreich: Parlament [online]. [cit. 2021-11-28]. Dostupné z:

https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXVII/ME/ME_00058/index.shtml.

Erneuerbaren-Ausbau-Gesetzespaket – EAG-Paket. *Republik Österreich: Parlament* [online]. [cit. 2021-11-28]. Dostupné z:

https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXVII/I/I_00733/index.shtml#tab-ParlamentarischesVerfahren.

Erste Regelungen des neuen EEG 2023 treten in Kraft: Vorfahrt für erneuerbare Energien und mehr Vergütung für Solarstrom. In: *Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz* [online]. 29.07.2022 [cit. 2022-07-31]. Dostupné z:

<https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Pressemitteilungen/2022/07/20220729-erste-regelungen-des-neuen-eeg-2023-treten-in-kraft.html>.

European Commission. Better Regulation Toolbox [online]. 25.11.2021 [cit. 2022-07-05].

Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/br_toolbox-nov_2021_en_0.pdf.

European Commission. Commission staff working document: Better Regulation Guidelines [online]. SWD(2021) 305 final. Brussels: 03.11.2021 [cit. 2022-07-05]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/swd2021_305_en.pdf.

European Commission. Commission staff working document: Impact assessment accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the promotion of the use of energy from renewable sources (recast) [online]. SWD(2016) 418 final, part 1/4. Brussels: 30.11.2016 [cit. 2021-09-12]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/1_en_impact_assessment_part1_v4_418.pdf.

European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Investment Bank: Clean Energy For All Europeans [online]. COM(2016) 860 final. Brussels: 30.11.2016 [cit. 2022-09-17]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/cleanenergy_com_en.pdf.

Evropská komise. Návrh nařízení Rady o intervenci v mimořádné situaci s cílem řešit vysoké ceny energie [online]. COM(2022) 473 final. Brusel: 14.09.2022 [cit. 2022-09-21]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0473&from=CS>.

Evropská komise. Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 a směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/70/ES, pokud jde o podporu energie z obnovitelných zdrojů, a zrušuje směrnice Rady (EU) 2015/652 [online]. COM(2021) 557 final. Brusel: 14.07.2021 [cit. 2021-09-25]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0557&from=cs>.

Evropská komise. Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (přepracované znění) [online]. COM(2016) 767 final. Brusel: 23.02.2017 [cit. 2021-08-07]. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0767R\(01\)&from=CS](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0767R(01)&from=CS).

Evropská komise. Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou [online]. COM(2016) 864 final. Brusel: 23.02.2017 [cit. 2021-08-07]. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0864R\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0864R(01)&from=EN).

Evropská komise. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské investiční bance: Rámcová strategie k vytvoření odolné energetické unie s pomocí progresivní politiky v oblasti změny klimatu [online]. COM/2015/080 final. Brusel: 25.02.2015 [cit. 2021-08-01]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0080&from=CS>.

Evropská komise. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Realizace nové politiky pro spotřebitele energie [online]. COM(2015) 339 final. Brusel: 15.07.2015 [cit. 2021-07-31]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0339&from=CS>.

Evropská komise. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Zlepšování právní úpravy k dosažení lepších výsledků – agenda EU [online]. COM(2015) 215 final. Brusel: 19.05.2015 [cit. 2022-07-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0215&from=CS>.

Evropská komise. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Zlepšování právní úpravy k dosažení lepších výsledků: společně v zájmu lepší tvorby právních předpisů [online]. COM(2021) 219 final. Brusel: 29.04.2021 [cit. 2022-07-14]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0219&from=CS>.

Evropská komise. Sdělení Komise – Pokyny pro státní podporu v oblasti klimatu, životního prostředí a energetiky na rok 2022 [online]. 18.02.2022 [cit. 2022-06-30]. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022XC0218\(03\)&from=CS](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022XC0218(03)&from=CS).

Evropská komise. Sdělení Komise – Pokyny pro státní podporu v oblasti životního prostředí a energetiky na období 2014–2020 [online]. 28.06.2014 [cit. 2021-08-01]. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014XC0628\(01\)&from=CS](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014XC0628(01)&from=CS).

Frank Bold. Energetická společenství v novém energetickém zákoně [online]. 2021 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: https://frankbold.org/sites/default/files/ke_stazeni/bold_future_energeticka_spolecenstvi.pdf?utm_source=Ecomail&utm_campaign=Bf_ode_e-book&utm_medium=Newsletter&utm_term=116647&ecmid=64845.

Květnové případy porušení právních předpisů: hlavní rozhodnutí. In: *Evropská komise* [online]. 19.05.2022 [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/CS/inf_22_2548.

Legislativní pravidla vlády schválená usnesením vlády ze dne 19. března 1998 č. 188 a změněná usnesením vlády ze dne 21. srpna 1998 č. 534, usnesením vlády ze dne 28. června 1999 č. 660, usnesením vlády ze dne 14. června 2000 č. 596, usnesením vlády ze dne 18. prosince 2000 č. 1298, usnesením vlády ze dne 19. června 2002 č. 640, usnesením vlády ze dne 26. května 2004 č. 506, usnesením vlády ze dne 3. listopadu 2004 č. 1072, usnesením vlády ze dne 12. října 2005 č. 1304, usnesením vlády ze dne 18. července 2007 č. 816, usnesením vlády ze dne 11. ledna 2010 č. 36, usnesením vlády ze dne 14. prosince 2011 č. 922, usnesením vlády ze dne 14. listopadu 2012 č. 820, usnesením vlády ze dne 15. prosince 2014 č. 1050, usnesením vlády ze dne 3. února 2016 č. 75 a usnesením vlády ze dne 17. ledna 2018 č. 47 [online]. [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/jednani-vlady/legislativni-pravidla/LEGISLATIVNI-PRAVIDLA-VLADY_platne-od-1-2-2018.pdf.

Metodické pokyny pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii schválené usnesením vlády ze dne 12. října 2005 č. 1304 a změněné usnesením vlády ze dne 26. října 2009 č. 1344, usnesením vlády ze dne 3. ledna 2018 č. 19, usnesením vlády ze dne 27. února 2018 č. 138 a usnesením vlády ze dne 22. února 2021 č. 178 [online]. [cit. 2022-07-18]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/jednani-vlady/kompatibilita-s-pravem-es/Metodicke_pokyny_UZ.pdf.

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. Parlamentná tlač 975: Dôvodová správa.

Národná rada Slovenskej republiky [online]. [cit. 2022-06-07]. Dostupné z:

<https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=509946>.

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. Parlamentná tlač 1033. *Národná rada*

Slovenskej republiky [online]. [cit. 2022-07-23]. Dostupné z:

<https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=8&ID=1033>.

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. Parlamentná tlač 1033: Návrh zákona.

Národná rada Slovenskej republiky [online]. [cit. 2022-07-23]. Dostupné z:

<https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=512606>.

Ministerstvo průmyslu a obchodu. Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 165/2012 Sb.,

o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy

v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů. *Aplikace ODok* [online]. 19.05.2020 [cit. 2022-02-13]. Dostupné z:

<https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBFBQXP4C>.

Ministerstvo průmyslu a obchodu. Předkládací zpráva. *Aplikace ODok* [online]. 25.09.2020

[cit. 2022-02-08]. Dostupné z: [https://apps.odok.cz/veklep-](https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBQLGLK0X)

[detail?pid=KORNBQLGLK0X](https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBQLGLK0X).

Ministerstvo průmyslu a obchodu. Věcný záměr energetického zákona. *Aplikace ODok*

[online]. 25.09.2020 [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: [https://apps.odok.cz/veklep-](https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBQLGLK0X)

[detail?pid=KORNBQLGLK0X](https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBQLGLK0X).

Ministerstvo průmyslu a obchodu. Vyhodnocení naplňování Státní energetické koncepce ČR

[online]. 01.04.2021 [cit. 2022-02-10]. Dostupné z:

<https://www.mpo.cz/cz/energetika/strategicke-a-koncepcni-dokumenty/vyhodnoceni-naplnovani-statni-energeticke-koncepce-cr--260428/>.

Ministerstvo průmyslu a obchodu. Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA):

Věcný záměr energetického zákona. *Aplikace ODok* [online]. 25.09.2020 [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBQLGLK0X>.

Návrh Koncepce propojení nového designu trhu v elektroenergetice s požadavky na změny v cenách a tarifech. In: *Energetický regulační úřad* [online]. 03.08.2022 [cit. 2022-09-04].

Dostupné z: <https://www.eru.cz/navrh-koncepce-propojeni-noveho-designu-trhu-v-elektroenergetice-s-pozadavky-na-zmeny-v-cenach>.

Návrh novely vyhlášky č. 408/2015 Sb., o Pravidlech trhu s elektřinou. In: *Energetický regulační úřad* [online]. 20.09.2022 [cit. 2022-09-22]. Dostupné z: <https://www.eru.cz/navrh-novely-vyhlasky-c-4082015-sb-o-pravidlech-trhu-s-elektrinou>.

Om foreningen. *Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller* [online]. 18.03.2011 [cit. 2021-09-27]. Dostupné z: <https://lntk.dk/foreningen/>.

Plán legislativních prací vlády na zbývající část roku 2022 schválený usnesením vlády ze dne 27. dubna 2022 č. 332 [online]. [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/dokumenty/Plan_legislativnich_praci_vlady_2024.pdf.

Pozměňovací návrhy přijaté Evropským parlamentem dne 17. ledna 2018 k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (přepřacované znění). *Evropský parlament* [online]. 17.01.2018 [cit. 2021-08-29]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0009_CS.html.

Projet de loi portant suppression de sur-transpositions de directives européennes en droit français (EAEX1823939L). *Légifrance* [online]. [cit. 2022-07-14]. Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/dossierlegislatif/JORFDOLE000037460424/>.

RAJAL, Bernd; ORATOR-SAGHY, Stefanie. EAG-Entwurf: Energiegemeinschaften als neue Marktteilnehmer!. In: *Schönherr* [online]. 20.09.2020 [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.schoenherr.eu/content/eag-entwurf-energiegemeinschaften-als-neue-marktteilnehmer/>.

Realizace Zelené dohody pro Evropu. *Evropská komise* [online]. 2021 [cit. 2021-08-01]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_cs#key-steps.

Regierungsvorlage: Bundesgesetz, mit dem ein Bundesgesetz über den Ausbau von Energie aus erneuerbaren Quellen (Erneuerbaren-Ausbau-Gesetz – EAG) erlassen wird sowie das Ökostromgesetz 2012, das Elektrizitätswirtschafts- und -organisationsgesetz 2010, das Gaswirtschaftsgesetz 2011, das Energielenkungsgesetz 2012, das Energie-Control-

Gesetz, das Bundesgesetz zur Festlegung einheitlicher Standards beim Infrastrukturaufbau für alternative Kraftstoffe, das Wärme- und Kälteleitungsausbaugesetz, das Starkstromwegegesetz 1968 und das Bundesgesetz über elektrische Leitungsanlagen, die sich nicht auf zwei oder mehrere Bundesländer erstrecken, geändert werden (Erneuerbaren-Ausbau-Gesetzespaket – EAG-Paket).
Republik Österreich: Parlament [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXVII/I/I_00733/fnameorig_933183.html.

Směrnice vlády o postupu při zasílání návrhů legislativních aktů ES/EU a materiálů Evropské komise Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky a Senátu České republiky schválená usnesením vlády ze dne 7. června 2006 č. 680 [online]. [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: [https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esd/\\$file/zasilani.pdf](https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esd/$file/zasilani.pdf).

Statistika: Počty OPM dodavatelů. OTE [online]. [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: <https://www.ote-cr.cz/cs/statistika/mesicni-zprava-plyn/pocty-opm-dodavatelu?date=2021-01-01>.

Statistika: Počty OPM dodavatelů v CS OTE. OTE [online]. [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: <https://www.ote-cr.cz/cs/statistika/mesicni-zprava-elektrina/pocty-opm-dodavatelu-v-cs-ote?date=2021-01-01>.

Státní fond životního prostředí ČR. Obecný programový dokument pro implementaci Modernizačního fondu v České republice [online]. 25.01.2021 [cit. 2022-07-03]. Dostupné z: <https://www.sfzp.cz/dokumenty/detail/?id=2352>.

Usnesení vlády České republiky ze dne 7. prosince 2020 č. 1269 [online]. 07.12.2020 [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/RCIABW4L5KK7>.

Úřad vlády České republiky. Metodická pomůcka pro prevenci nadbytečné regulatorní zátěže při implementaci práva EU [online]. 2016 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://ria.vlada.cz/wp-content/uploads/Methodicka-pomucka-prevence-zateze-pri-transpozici-prava-EU-UV-2016.pdf>.

Vyhlášení aukcí pro provozní podporu výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie. In: *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. 19.09.2022 [cit. 2022-09-22]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/vyhlaseni-aukci-pro-provozni-podporu-vyroby-elektriny-z-obnovitelnych-zdroju-energie--269907>.

Vyhledávač licencí. *Energetický regulační úřad* [online]. [cit. 2022-06-21]. Dostupné z:
<https://www.eru.cz/vyhledavac-licenci>.

Výsledky jednání vlády 30. října 2019. In: *Vláda České republiky* [online]. 30.10.2019 [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/vysledky-jednani-vlady-30--rijna-2019-177368/>.

Transpozice institutu energetického společenství do českého právního řádu – abstrakt

Hlavním tématem předložené diplomové práce je institut energetických společenství a jeho transpozice do českého právního řádu. Energetickými společenstvími se rozumí občanské energetické společenství podle směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/944 ze dne 5. června 2019 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o změně směrnice 2012/27/EU a společenství pro obnovitelné zdroje upravené směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 ze dne 11. prosince 2018 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů. Ani jedna z uvedených směrnic nebyla v ČR dosud plně transponovaná, ačkoliv transpoziční lhůty v obou případech již uplynuly. První kapitola diplomové práce rozebírá obecně transpozici unijních směrnic z teoretického pohledu včetně metod transpozice a úpravy procesu transpozice směrnic na národní úrovni. Druhá kapitola se zabývá už samotnou unijní právní úpravou energetických společenství. Identifikovány jsou společné charakteristiky a také základní rozdíly mezi oběma typy energetických společenství včetně důsledků, které z těchto rozdílů plynou pro přípravu transpozičního právního předpisu. Třetí část práce analyzuje zahraniční zkušenosti s energetickými společenstvími ve vybraných zemích EU, konkrétně v Německu, Rakousku, Portugalsku a Slovensku. Pozornost je věnována nejen praktickým zkušenostem s existencí energetických společenství, ale zejména v současnosti platné nebo nově navrhované právní úpravě. Ve čtvrté, závěrečné kapitole jsou okomentovány rámcové představy o transpozici energetických společenství podle věcného záměru nového energetického zákona a uvedena doporučení autorky, která by mohla být zohledněna při transpozici abstraktních unijních ustanovení o energetických společenstvích do českého právního řádu. Příloha diplomové práce potom obsahuje konkrétní návrh paragrafového znění úpravy energetických společenství na zákonné úrovni. Tím je naplněn cíl práce, jímž je poskytnout praktické návrhy legislativních řešení k transpozici energetických společenství do nového energetického zákona a tím pozitivně ovlivnit průběh jeho legislativního procesu a celkovou kvalitu právní úpravy.

Klíčová slova: energetické společenství, transpozice, směrnice, nový energetický zákon

Transposition of Energy Communities into Czech Law – abstract

The main topic of the presented diploma thesis is the legal concept of energy communities and its transposition into Czech law. The term “energy communities” means both citizen energy communities according to the Directive (EU) 2019/944 of the European Parliament and of the Council of 5 June 2019 on common rules for the internal market for electricity and amending Directive 2012/27/EU and renewable energy communities as defined by the Directive (EU) 2018/2001 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 on the promotion of the use of energy from renewable sources. None of the mentioned directives has yet been fully transposed in the Czech Republic, although the transposition deadlines in both cases have already passed. The first chapter of the diploma thesis discusses the transposition of EU directives in general and from a theoretical point of view, including transposition methods and a description of the process of transposition of directives at the national level. The second chapter deals with the EU legal provisions regulating the energy communities themselves. Common characteristics, as well as basic differences between both types of energy communities, are identified, including the consequences of these differences for the preparation of transposition legislation. The third part of the thesis analyses foreign experience with energy communities in selected EU countries, specifically in Germany, Austria, Portugal, and Slovakia. Attention is paid not only to practical experiences with the existence of energy communities but especially to currently effective or newly proposed legislation. In the fourth and final chapter, the framework ideas on the transposition of energy communities according to the white paper of the new Energy Act are commented on and the author’s recommendations how to transpose the abstract EU provisions on energy communities into the Czech legal order are given. The annexe of the diploma thesis then contains an articulated version of a draft act regulating energy communities. This fulfils the goal of the diploma thesis, which is to provide practical proposals for legislative solutions for the transposition of energy communities into the new Energy Act and thereby positively influence its legislative process and the overall quality of legislation.

Keywords: energy community, transposition, directive, new Energy Act

Přílohy

Příloha č. 1 Návrh paragrafového znění úpravy energetických společností v novém energetickém zákoně

Příloha č. 1: Návrh paragrafového znění úpravy energetických společenství v novém energetickém zákoně

§ 1

Energetická společenství

(1) Energetickým společenstvím je právnická osoba, ve které je možné přijmout a ukončit členství z vlastní vůle člena. Cílem energetického společenství je vytvářet environmentální, hospodářské nebo sociální přínosy pro své členy a místní oblasti.

(2) Energetické společenství nevykonává činnosti, za jejichž účelem bylo založeno, s cílem dosažení zisku. Platí, že energetické společenství splňuje podmínku podle věty první, pokud podle zákona nebo zakladatelského právního jednání může mezi své členy rozdělit nejvýše 33 % zisku a jiných vlastních zdrojů.

(3) Energetickým společenstvím je občanské energetické společenství nebo společenství pro obnovitelné zdroje.

(4) Občanské energetické společenství je založené za účelem činnosti výroby elektřiny nebo plynu, dodávky elektřiny nebo plynu, sdílení elektřiny nebo plynu, ukládání elektřiny, distribuce elektřiny, agregace, provozu dobíjecí stanice nebo výkonu jiných činností nebo poskytování jiných služeb souvisejících se zajišťováním energetických potřeb jeho členů. Nad občanským energetickým společenstvím mohou samostatně nebo společně s jinými členy vykonávat kontrolu pouze členové, kteří jsou fyzickými osobami, malými podniky¹⁾, kraji nebo obcemi.

(5) Společenství pro obnovitelné zdroje je založené za účelem činnosti výroby elektřiny nebo plynu z obnovitelných zdrojů a současně může být založené za účelem činnosti dodávky elektřiny nebo plynu, sdílení elektřiny nebo plynu, ukládání elektřiny, distribuce elektřiny, činnosti agregace, provozu dobíjecí stanice nebo výkonu jiných činností nebo poskytování jiných služeb souvisejících se zajišťováním energetických potřeb jeho členů. Členy společenství pro obnovitelné zdroje mohou být jen fyzické osoby, malé a střední podniky¹⁾, kraje nebo obce. Nad společenstvím pro obnovitelné zdroje mohou samostatně nebo společně s jinými členy vykonávat kontrolu pouze členové, kteří nekontrolují jiného člena společenství pro obnovitelné zdroje ani nejsou kontrolováni účastníkem trhu s elektřinou nebo účastníkem trhu s plynem a současně mají bydliště nebo sídlo na území kraje, na jehož území se nachází výrobná elektřiny nebo plynu z obnovitelných zdrojů ve vlastnictví společenství pro obnovitelné zdroje, nebo většina takových výroben, pokud společenství pro obnovitelné zdroje vyrábí elektřinu nebo plyn ve více takových výrobnách. Pokud nelze určit kraj podle předchozí věty, platí, že jím je kraj, na jehož území má společenství pro obnovitelné zdroje sídlo.

§ 2

Registr energetických společenství

(1) Zřizuje se registr energetických společenství, který je informačním systémem veřejné správy podle zvláštního zákona²⁾. Správcem registru energetických společenství je Úřad.

(2) V registru energetických společností jsou vedené tyto údaje o energetických společnostech:

- a) registrační číslo a datum registrace,
- b) název energetického společnosti,
- c) sídlo energetického společnosti,
- d) identifikační číslo osoby, bylo-li přiděleno,
- e) typ energetického společnosti,
- f) činnosti vykonávané v energetických odvětvích.

(3) Na základě návrhu na zápis do registru energetických společností Úřad do 30 dnů zapíše do registru energetických společností osobu, která prokáže splnění podmínek podle § 1 odst. 1, 2 a 4 nebo § 1 odst. 1, 2 a 5. Návrh na zápis do registru energetických společností obsahuje vedle náležitostí stanovených správním řádem také údaje v rozsahu podle odstavce 2 písm. b) až f).

(4) Vyhoví-li Úřad návrhu na zápis do registru energetických společností, zapíše navrhovatele do registru energetických společností a zašle mu osvědčení o registraci, které obsahuje registrační číslo a datum registrace, název energetického společnosti, sídlo energetického společnosti, identifikační číslo osoby, bylo-li přiděleno, prohlášení o tom, že navrhovatel je občanským energetickým společností nebo společností pro obnovitelné zdroje, otisk úředního razítka a jméno, příjmení, funkci nebo služební číslo a podpis oprávněné úřední osoby. Rozhodnutí nabývá právní moci okamžikem zápisu do registru energetických společností a písemně se nevyhotovuje.

(5) Nevyhoví-li Úřad návrhu na zápis do registru energetických společností, vydá o tom rozhodnutí.

(6) Pokud energetické společnosti zapsané v registru energetických společností přestane splňovat některou z podmínek podle § 1 odst. 1, 2 a 4 nebo § 1 odst. 1, 2 a 5, oznámí to bezodkladně Úřadu.

(7) Pokud Úřad zjistí, že energetické společnosti zapsané v registru energetických společností přestalo splňovat některou z podmínek podle § 1 odst. 1, 2 a 4 nebo § 1 odst. 1, 2 a 5 nebo vykonává činnosti v rozporu s účelem, za kterým bylo založeno, vyzve energetické společnosti, aby učinilo potřebná opatření ke zjednání nápravy, a stanoví mu k tomu přiměřenou lhůtu.

(8) Úřad zápis do registru energetických společností zruší, pokud zjistí, že energetické společnosti

- a) po zápisu do registru energetických společností přestalo splňovat některou z podmínek podle § 1 odst. 1, 2 a 4 nebo § 1 odst. 1, 2 a 5 nebo vykonává činnosti v rozporu s účelem, za kterým bylo založeno, a ve lhůtě stanovené Úřadem nezjednálo nápravu,
- b) zápis do registru energetických společností byl provedený na základě nepravdivých údajů.

(9) Údaje uvedené v registru energetických společností Úřad zveřejňuje na svých internetových stránkách.

§ 3

Práva a povinnosti energetického společenství

(1) Energetické společenství má právo

- a) vyrábět elektřinu nebo plyn,
- b) ukládat elektřinu,
- c) poskytovat flexibilitu,
- d) dodávat elektřinu nebo plyn,
- e) sdílet elektřinu nebo plyn vyrobené v rámci energetického společenství,
- f) vykonávat činnost agregace,
- g) provozovat lokální distribuční soustavu,
- h) provozovat dobíjecí stanici za podmínek stanovených zákonem o pohonných hmotách³⁾.

(2) Vykonává-li energetické společenství činnost dle tohoto zákona, s níž jsou spojena určitá práva a povinnosti, vztahují se tato práva a povinnosti také na energetické společenství, pokud tento zákon nestanoví jinak.

(3) Pokud energetické společenství v souladu s tímto zákonem provozuje lokální distribuční soustavu, nevztahuje se na něho zákaz vlastnit, vyvíjet, spravovat nebo provozovat zařízení pro ukládání elektřiny nebo dobíjecí stanici pro jiné než vlastní použití podle § X. Energetické společenství má povinnost umožnit všem svým členům využívání výhod spojených s členstvím v energetickém společenství bez ohledu na to, zda je energetické zařízení člena energetického společenství připojené do lokální distribuční soustavy energetického společenství, nebo je připojené do jiné distribuční soustavy.

(4) Pokud o to energetické společenství požádá, je provozovatel distribuční soustavy, k níž je připojena lokální distribuční soustava energetického společenství, povinný zajišťovat pro energetické společenství provoz nebo správu lokální distribuční soustavy na základě smlouvy o zajištění provozu nebo správy lokální distribuční soustavy. Odměna za provoz nebo správu lokální distribuční soustavy musí být alespoň ve výši nákladů provozovatele distribuční soustavy. Pokud nedojde k dohodě o obsahu smlouvy o zajištění provozu nebo správy lokální distribuční soustavy, rozhodne o něm na návrh energetického společenství Úřad.

(5) Práva a povinnosti energetického společenství neupravená tímto zákonem se řídí zákonem o podporovaných zdrojích energie⁴⁾.

§ 4

Účastníci trhu s elektřinou

Účastníci trhu s elektřinou jsou

- a) výrobce elektřiny,
- b) provozovatel zařízení pro ukládání elektřiny,
- c) provozovatel přenosové soustavy,
- d) provozovatel distribuční soustavy,
- e) obchodník s elektřinou,

- f) agregátor,
- g) zákazník,
- h) energetické společenství,
- i) operátor trhu.

§ 5

Účastníci trhu s plynem

Účastníci trhu s plynem jsou

- a) výrobce plynu,
- b) provozovatel přepravní soustavy,
- c) provozovatel distribuční soustavy,
- d) obchodník s plynem,
- e) zákazník,
- f) energetické společenství,
- g) operátor trhu.

-
- 1) Příloha I nařízení Komise (EU) č. č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem.
 - 2) Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
 - 3) Zákon č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách a čerpacích stanicích pohonných hmot a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
 - 4) Zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.